Újabb rés a gyermekvédelmen

ELLÁTÁS Nemcsak az újszülöttek, hanem a gyógyuló gyerekek is tartósan magukra maradhatnak a kórházakban – tudtuk meg. Akár több százan is lehetnek, akiket csak hetente vagy havonta tud látogatni a családja, viszont az ellátórendszerben nincs erre megoldás.

MUHARI JUDIT

FOTÓ: CSORTOS SZABOLCS

Egy év alatt 1210, kórházban kezelt gyerekkel foglalkozott a Nevetnikék Alapítvány, ebből 422 volt hatévesnél fiatalabb, 112 mellett pedig egyáltalán nem voltak szülők. Ez a mérleg nem országos adat, hiszen kizárólag Pécsen dolgozik, 70 önkéntessel a civil szervezet, és nincs tudomásuk arról, hogy más városban bárki hasonló feladatot látna el. Kőműves Glória, az alapítvány vezetője lapunknak úgy fogalmazott: mára a közvélemény előtt is ismertté vált a szüleik által elhagyott, kórházban maradt újszülöttek helyzete (lapunk számolt be elsőként arról, hogy mintegy 300 ilyen újszülött van az országban), de ugyanilyen fontos, ám tabuként kezelt téma a beteg, egészségügyi intézményben akár hónapokig gyógyuló, ritkán vagy egyáltalán nem látogatott gyerekek sorsa is.

Mint mondta, gyógypedagógusi végzettségével már évekkel ezelőtt szórakoztatni, foglalkoztatni szerette volna ezeket a gyerekeket, de gyorsan rájött, hogy az unalom a legkisebb problémájuk. Sok csecsemőt, óvodás-iskolás korú gyereket hetekig, hónapokig vizsgálnak, gyógyítanak egy egészségügyi intézményben, másokat több évig kezelnek kórházban.

– Nekik abból áll a napjuk, hogy fekszenek, még akkor is, ha az állapotuk ezt nem indokolja. Mozoghatnának, csak nincs hol és nincs kivel. Az önkéntesek is csak addig vehetik ki őket az ágyból, amíg velük vannak, utána vissza kell tenni őket a rácsos ágyba – mondta az alapítvány vezetője. Higiéniai okokból szőnyeg sincs a kórházban, így a kúszni, mászni tanuló kicsiket a játszószoba asztalára teszik fel. Elmondta, hogy van ugyan, akivel naponta foglalkozik gyógytornász, de ez kötött tevékenység, nem a játék, az önfeledt, szabad mozgás része.

Kőműves Glória szerint nem ritka, hogy a szülők először mindennap, aztán kétnaponta jönnek a beteg kisgyerekükhöz, aztán egyre ritkábban jelennek meg, mert nem a városban laknak, autójuk nincs, vonattal, busszal pedig több óra az út. Annak a csecsemőnek vagy nagyobb gyereknek is nehéz, akit nem hagy magára a családja, de akinek egyedül kell megküzdenie a betegségével, biztosan sérül, hospitalizálódik. Visszafejlődik a kommunikációs képességük, az érzelmi biztonságukat erős elmaradás jellemzi. A tünetek ugyanazok, mint a kórházban hagyott újszülötteknél: az akár órákon át tartó vigasztalhatatlan sírás. A nagyobb baj akkor kezdődik, amikor ez elmarad, mert a csecsemő, a kisgyerek rájön, hogy nincs, aki felvegye, megvigasztalja. Ilyenkor nyöszörög, aztán már azt sem teszi. Ez a legijesztőbb, mert ilyenkor feladta, és a kutatások azt mutatják, hogy ez az állapot nem egy belső nyugalmat jelent, a stresszfaktor rendkívül magas. A nagyobbak akár éveket is visszafejlődnek. Volt egy olyan hatéves kislány, akit már az iskolakezdésre készítettek fel az alapítvány önkéntesei, olvasás- és íráskészség-fejlesztő játékokat játszottak vele. Egy évig volt kórházban, és pár hónap után már az is kihívás volt számára, hogy egy formaillesztő játékba behelyezze a háromszöget.

Csak Pécsen az utóbbi egy évben 112 olyan kórházban ápolt gyerekkel foglalkozott a Nevetnikék Alapítvány, aki k mellett egyáltalán nem volt szülő

– A kórházi dolgozók, nővérek, orvosok mindent megtesznek a gyógyulásért, de arra nincs kapacitásuk, hogy ezt a helyzetet is kezeljék. Nem is az ő feladatuk ez – mondta az alapítvány vezetője. A probléma megoldásához akkor sincs segítség, amikor a visszafejlődött, az érzelmeit elfojtó kisgyerek hazakerül. Nincs erre alkalmazott szakember – mondta Kőműves Glória.

> „Nekik abból áll a napjuk, hogy fekszenek, még akkor is, ha az állapotuk ezt nem indokolja. Mozoghatnának, csak nincs hol és nincs kivel” mondta Kőműves Glória

A Nevetnikék Alapítvány önkéntesei a megoldást keresik rendszeres látogatásaikkal, enyhíteni próbálják a kis betegek szorongásait, fájdalmait. Prioritást élveznek azok, akiket egyáltalán nem látogat a családjuk, esetleg az állami gondoskodásban élők, vagy akikről tudni lehet, hogy biztosan sokáig maradnak bent. Aki a pótmamiprogramjukba kerül, egy „saját” önkéntest kap, aki csak vele foglalkozik. Jelenleg két ilyen kisbabát segítenek; nemrég még négyen voltak, közülük az egyik hazamehetett a szüleihez, a másik csecsemőotthonba került.

A Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ kérdésünkre közölte: a gyermekgyógyászati klinikán ápolt gyermekek a klinika szakembereitől minden orvosszakmai és egyéb támogatást megkapnak. A szülők kísérőként kérhetik felvételüket a kórházakba. A látogatások gyakorisága, illetve elmaradása okainak a vizsgálatában a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek illetékesek, adat pedig nincs arról, hány kisgyermek családi kapcsolattartása „nem megfelelő”.

Megkérdeztük az egészségügyet és a gondoskodáspolitikát, gyermekvédelmet felügyelő Belügyminisztériumot, milyen támogatást, segítséget kapnak a kórházban fekvő gyerekek a hospitalizáció megelőzésére vagy kezelésére, vannak-e kifejezetten erre a feladatra alkalmazott szakemberek az egészségügyi intézményekben. Kérdéseinkre az Országos Kórházi Főigazgatóságtól érkezett válasz. Hasonlóan a pécsi klinikához, közölték: az egészségügyi intézményekben a gyerekek minden orvosszakmai és egyéb támogatást megkapnak, s minden szülő mint kísérő kérheti a felvételét a kórházakba. Rákérdeztünk arra is, hány öt év alatti gyermek fekszik több mint 2 hónapja kórházban, és hányan vannak, akiket a szülei, családtagjai nem látogatnak. Erre azt válaszolták, hogy ilyen adatokkal nem rendelkeznek a kórházak.

Sok segítőre van szükség

Egyre több önkéntes jelentkezik a Nevetnikék Alapítványnál az ország minden területéről. A civil szervezet módszertani központként tudna segíteni abban, hogy megfelelően képzett szakemberekkel az ország egész területén legyenek hasonló alapítványok, egyesületek.

SNI-s fiatalok: egy éve nincs látható előrelépés

VÁRAKOZÁS Tavaly október óta nem sikerült lefolytatnia az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények, vagyis az EGYMI-k átfogó vizsgálatát, pedig a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) már egy éve jelezte, hogy tarthatatlan állapotok uralkodnak több intézményben. Az EGYMI-kben sajátos nevelési igényű, köztük értelmi fogyatékossággal küzdő, autista, mozgáskorlátozott gyerekeket látnak el, a PSZ tapasztalatai szerint sokszor méltatlan körülmények között: rossz állapotú, korszerűtlen épületekről, felszerelés- és szakemberhiányról számolt be több dolgozó és érintett szülő is.

A szakszervezet tavaly október 11-én kezdeményezte az intézmények átfogó vizsgálatát Kozma Ákos ombudsman hivatalánál, ám annak eredményeiről azóta sem kaptak tájékoztatást. A Népszava

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Van, ahol már tettek lépéseket, de az összkép így is rossz

érdeklődésére a hivatal most azt közölte, az alapvető jogok biztosa vizsgálatot indított, ám a folyamatban lévő eljárás részleteiről nincs módjuk tájékoztatást adni. Az ombudsman a beérkezett dokumentumok és a feltárt körülmények alapján készít majd jelentést, amit nyilvánossá tesznek – hogy erre mikor kerülhet sor, nem derült ki.

– Az EGYMI-kben dolgozó kollégáinktól nem kaptunk olyan visszajelzést, hogy bárki megjelent volna náluk az ombudsman hivatalától. Ellenben a körülmények ugyanolyan rosszak. Egyedül az egri gyógypedagógiai intézményről hallottuk, hogy elkezdték felújítani a vizesblokkokat – erről Gosztonyi Gábor, a PSZ alelnöke beszélt lapunknak. Hozzátette: bár az ombudsmani vizsgálatnak nincs határideje, azt, hogy egy éve nem történt érdemi előrelépés, érthetetlennek tartja. – Különösen, hogy itt kiszolgáltatott helyzetben lévő, nehéz sorsú gyerekekről van szó, akiknek most van szükségük szakemberekre, fejlesztésekre, méltó körülményekre, nem pedig évek múlva – fogalmazott Gosztonyi Gábor.

Az EGYMI-kben uralkodó állapotokról tavaly a Népszava is először beszámolt. Egyes intézményekben a fűtéssel, szigeteléssel, akadálymentesítéssel is gondok voltak. Volt, ahol az állandó duguláson miatt nem lehetett használni a vécéket, sokszor szennyvízszag terjengett, a falakról mállott a vakolat, vagy az ablakokat kellett beszögelni, hogy a helyükön maradjanak. Egy Baranya megyei EGYMI-ben dolgozó pedagógus arról beszélt: a felszereléshiány miatt összetolt tornatermi zsámolyokon pelenkázzák azokat a súlyosan sérült gyerekeket, akik állapotuk miatt erre is rászorulnak.

Gosztonyi Gábor: Nem kaptunk arról visszajelzést, hogy bárki is megjelent volna a kollégáknál

A PSZ azt várja az alapjogi biztostól, mielőbb zárja le a vizsgálatot és nevezze meg a felelősöket, hogy a helyzet minél hamarabb megoldódjon, de legalább a problémák orvoslása megkezdődhessen.

JUHÁSZ DÁNIEL

„Részleges felújítások” az egri EGYMI-ben

A köznevelési intézmények felújítása, karbantartása folyamatos – közölte lapunkkal a tankerületekért felelős Klebelsberg Központ (KK). Állításuk szerint 2018-tól napjainkig közel 1450 helyszínen hajtottak végre infrastrukturális fejlesztéseket, többek között az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben is. Az Egri Tankerületi Központ például az Egri Szalaparti EGYMI és Kollégium épületében végzett „részleges felújításokat”.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

N. Kósa Judit az elismeréssel

Népszabadság-díj lapunk és a 444 munkatársának

ELISMERÉS A Népszabadság volt, a Népszava jelenlegi rovatvezetője, szerkesztője, N. Kósa Judit és a 444 újságírója, Kaufmann Balázs kapta a 2016. október 8-án politikai okokból bezáratott napilap, a Népszabadság szerkesztőségének 2024-es díjait.

Kaufmann Balázs a szólásszabadságért járó elismerésben részesült a kegyelmi botrányt feltáró, Novák Katalin államfő bukásához vezető, nagy hatású cikksorozatáért. A bezáratott Népszabadság egykori munkatársai 2019-ben újságírói díjat is létrehoztak a kiemelkedő íráskészség és szakmai teljesítmény elismerésére. Ezt kapta meg idén lapunk Vélemény rovatának vezetője, a Népszava Lelőhely című helytörténeti sorozatának szerzője, N. Kósa Judit, aki 1992-től a 2016-ig a Népszabadság kulturális újságírója, szerkesztője, publicistája volt.

A díjátadás után N. Kósa Judit arra hívta fel a figyelmet: küzdeni kell azért, hogy Népszabadság online portálja, a Nol.hu visszakerüljön a hatalomtól azokhoz, akik ismét hozzáférhetővé tennék és méltó módon megőriznék a magyar kultúrtörténet részét jelentő digitális archívumot.

Kaufmann Balázs jelezte, hogy bár ő kapta a díjat, mögötte állt a 444 teljes szerkesztősége, majd felidézett egy esetet. Mint mondta, korábban interjút készíthetett Kovács Zoltán kormányszóvivővel, s amikor belépett az irodájába, azzal szembesült: a falon a vadásztrófeák közé helyezték el a bezáratott Népszabadság utolsó számát. NÉPSZAVA

Külföldi kezelések árával kell versenyezni

EGÉSZSÉGÜGY A kormány állítja, hogy a mostani ellátási problémákból nem látnak olyat, amelynek biztosításához be kellene vonni a magánszolgáltatókat.

DANÓ ANNA

– Csak olyan szolgáltatásokért kaphatnak a magánellátók állami közfinanszírozást, amit tőlük olcsóbban vehet meg az állami egészségpénztár, mint külföldön – ez derült ki a Belügyminisztérium kérdéseinkre adott válaszából.

Egy hete ismertettük azt a belügyminisztériumi jogszabálytervezetet, amely egyebek mellett arról szólt, hogy a magánszolgáltatók hiánypótló szolgáltatásként közfinanszírozott ellátást nyújthatnak. Az azóta már nyilvános felületen is véleményezhető törvénytervezet azonban további részleteket nem tartalmazott. A cikkünkben megszólaló piaci szakértők a tervezett változtatást úgy értelmezték, hogy a magánszolgáltatók több lehetőséghez jutnak az állami ellátásban, azaz közfinanszírozást is kaphatnak, és ahelyett, hogy az állam biztosítana elegendő forrást a közfinanszírozott intézményeknek, inkább átirányítja a betegeket a magánszektorba. A tárca ezt követően közleményben tudatta, hogy a tervezett változás pusztán jogtechnikai megoldás, és semmiképpen nem tekinthető a magánszolgáltatók fokozott bevonásának a közfinanszírozotti körbe. A tárcától példát kértünk arra, hogy ez nem egy új lehetőség, hanem ma is létező megoldás, csak a neve új (hiánypótló állami szolgáltatást nyújtó magántulajdonú egészségügyi szolgáltató). Erre az Országos Gerincgyógyászati Központot említették, amely már jó ideje a speciális szaktudást igénylő gerincstabilizáló műtéteket végzi.

Megkérdeztük azt is, mi a kritériuma annak, hogy egy ellátást hiányzó és ezért pótolandó kategóriába soroljanak. Válaszuk szerint ez az, amit az esetek legalább 95 százalékában a rendszer nem képes nyújtani, és ezért a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) jellemzően külföldön vásárolja meg.

Utalva a sok területen fennálló, rendkívül hosszú várólistákra, azt is megkérdeztük, jelen adataik szerint mi lehet az a következő terület, amely bekerülhet ebbe a kategóriába. Erre azt írták: a mostani ellátási problémákból nem látnak olyat, amelyek biztosításához be kéne vonni magánszolgáltatókat. Nem tekintik „hiánypótló állami szolgáltatásnak” például a várólistás műtéteket. Levelük szerint „mindenkit el tudnak látni, csupán az ellátás pontos időpontja kérdéses”. Az újabb területek bevonása ügyében megjegyzik: „az orvostudomány fejlődésének iránya és üteme függvényében lesz majd mérlegelendő az ellátás hiánypótló jellege.”

> A hosszú várólistákkal kapcsolatban a belügyi tárca állította: mindenkit el tudnak látni, „csupán az ellátás pontos időpontja kérdéses”.

Arra a kérdésünkre, hogy mi lesz a mechanizmusa annak, hogy egy-egy magánszolgáltató hiánypótlóként bekerülhessen a közfinanszírozotti körbe, azt válaszolták: az egészségbiztosító folyamatosan monitorozza a külföldön általa igénybe vett ellátásokat, és elvégzi a szükséges költségszámításokat. Ha jobban megéri egy magyarországi magánintézményben elláttatni a beteget, mint külföldre szállítani, akkor itthon finanszírozza majd az adott terápiát a biztosító. A tárca álláspontja szerint így ez a módosítás elsősorban a betegek érdekeit szolgálja.

A magánszolgáltatók bevonására az Országos Gerincgyógyászati Központot említették példaként

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

LAPSZÉL

„Jó, hogy ’56-ban nem segítettek”

Újabb kormányközeli szereplő értelmezte sajátosan az 1956-os eseményeket: Somkuti Bálint, a Szuverenitásvédelmi Hivatalhoz nemrég csatlakozó MCC-s szakértő arról beszélt, igazából szerencsés, hogy a nyugati országok nem támogatták a magyar forradalmat – írta a Telex. „Milyen jó, hogy ’56-ban nem segítettek nekünk, mert úgy jártunk volna, mint az ukránok” – fogalmazott. Néhány hete Orbán Balázsnak, a miniszterelnök politikai igazgatójának szavai okoztak botrányt. NÉPSZAVA

„Kiforgatták” Szijjártó szavai t az oroszok

Az orosz állami hírügynökség hazug módon kiforgatta Szijjártó Péter szavait – ezt mondta a külügyminiszter szóvivője, Paczolay Máté, miután a RIA Novosztyi arról írt: Szijjártó szerint az ukrajnai háború elkerülhető lett volna, ha a NATO 2021-ben megvitatja Oroszországgal a biztonsági garanciákról szóló szerződéstervezetét. (Ennek volt amúgy része az, hogy a NATO vonuljon vissza az 1997-es határai mögé, azaz megszűnt volna Magyarország tagsága, de ezt Szijjártó nem említette.) Tompos Márton, a Momentum elnöke azzal reagált: „A magyar külügyminiszter orosz ügynök”, és a „magyar NATO-tagság veszélyben van”. NÉPSZAVA

Orbán a befektetőket is elriasztja

BÍRÁLAT „Orbán Viktor láthatóan meglepődött, hogy a hazugságai mennyire erőtlenné váltak Európában. Már senki sem hisz neki, és senki sem fél az arcába mondani” – nyilatkozta lapunknak Moritz Körner német európai parlamenti képviselő, az Olaf Scholz német kormánykoalíciójához tartozó Szabad Demokrata Párt (FDP) tagja.

Körner a magyar kormánnyal szembeni egyik legkeményebb beszédet mondta el múlt szerdán Strasbourgban Orbán Viktor felszólalását követően. A magyar kormányfő a soros uniós elnökség magyar programját mutatta be, majd kétszer válaszolt a képviselők megjegyzéseire, és meglehetősen személyeskedő, sértett felszólalásokat tett. Körner a beszédében egyebek mellett a magyar miniszterelnök szemére vetette, hogy évek óta rendeleti kormányzást folytat. „Ennyire fél a demokráciától?” – kérdezte a magyar kormányfő felé fordulva. „Ön nemzeti szuverenitásról papol, miközben kínai rendőröket visz az országba, hogy megfigyeltesse velük a saját népét” – tette hozzá. Azzal is vádolta a magyar kormányfőt, hogy orosz kémeket enged az EU területére. „Ön nem hazafi” – fejtette ki a liberális Renew Europe frakciójához tartozó német politikus. „Micsoda egy csaló, micsoda egy teher az országának. Kérem, lépjen le, hogy Magyarország újra nagy lehessen!” – zárta szerdai beszédét a politikus.

Moritz Körner: A magyar lakosság maga is Orbán Viktor áldozata

Moritz Körner lapunknak elmondta: Orbán Viktor hangjának már nincs jelentősége az EU-ban. „Az EP-képviselők többsége úgy látja, a magyar miniszterelnök nem más, mint egy korrupt, leendő autokrata, aki országát banánköztársasággá változtatta, és Kína, illetve Oroszország hasznos idiótájaként viselkedik az EU érdekeivel szemben” – fogalmazott az európai parlamenti honatya. Szerinte Orbán Viktor Putyinnal való jóban-rosszban kitartó kapcsolata „Európa biztonságát veszélyezteti”, és arról is beszélt, hogy a magyar kormányfő „versenyellenes gazdaságpolitikája elriasztja a befektetőket, és hosszú távon cégek kivonulásához vezet”.

– Miközben Magyarország elszegényedik – folytatta Moritz Körner –, Orbán Viktor családja folyamatosan gazdagodik. „A magyar lakosság maga is Orbán áldozata, évek óta kirabolják, hogy Orbán családja és barátai gazdagodjanak”. A rendszert el kell szigetelni, viszont Magyarország elszigetelődését meg kell akadályozni – tette hozzá.

Német nyelvterületen különösen nagy visszhangja volt Orbán Viktor beszédének. Anna Cavazzini német politikus, az EP zöldpárti frakciójának vezetője az X-en azt írta, Orbán Viktor leépítette a jogállamiságot, korlátozta a sajtószabadságot és a civil társadalom működését, és az egyik legkorruptabb „Putyin-értő” az EU-ban.

RÓNAY TAMÁS

„Kívülről gyanúsak, belülről elhanyagoltak vagyunk”

OKTATÁS Nyár óta új, modellváltáspárti rektora van a Műegyetemnek, de a máshol már alkalmazott átalakítás a BME halálát jelentené Szieberth Dénes szakszervezeti elnök szerint.

F. SZABÓ KATA

Nyáron új, modellváltáspárti rektort választott a BME Charaf Hassan személyében, aki addig a villamosmérnöki és informatikai kar dékánja volt. Egy ideje lehet tudni, hogy a kormány az alapítványi fenntartás irányába terelné a felsőoktatási intézményeket. A rektor megválasztása azt jelenti, hogy az egyetem dolgozói nyitottak a váltás iránt?

– Tavaly tavasszal volt egy felmérésünk az egyetem dolgozói között, amelyben a 600 válaszadó túlnyomó többsége azt szerette volna: ha kiderülnek a modellváltás pontosabb feltételei, akkor kérdezzék meg az egyetemi polgárok véleményét egy esetleges változtatás előtt. Vagyis nem a modellváltással van a bajuk, hanem hogy az pontosan milyen feltételek és körülmények között történik meg. Azt szeretnék, hogy legyen először egy tájékoztatási fázis, hagyjanak időt arra, hogy az egyetemi polgárok véleményt alkothassanak. Az ördög mindig a részletekben rejlik, és az eddigi tapasztalat a modellváltások első hullámában az volt, hogy szinte üres papírt írattak alá az egyetemekkel, sehol nem tudták, mi vár rájuk. A BME-n jórészt mérnökök dolgoznak, szeretjük látni a pontos részleteket, mielőtt valamibe beleugrunk. És természetesen vagyunk jó páran, akiknek elvi alapon sem tetszik az, hogy az állam nem akar egyetemeket fenntartani.

Ilyen szempontból önök már jobb helyzetben vannak, hiszen a BME-n kívül három egyetem maradt csak állami fenntartásban (az ELTE, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Magyar Képzőművészeti Egyetem). Így már láthatják, mi várna a BME-re egy esetleges modellváltás esetén.

– Igen, a legtöbb egyetemet már egy közérdekű vagyonkezelő alapítvány működteti, ez viszont a Műegyetem számára igazából nem opció. Itt rengeteg EU-s pályázat köt ki, amelyek nélkül sem a kutatás, sem a hallgatók mobilitása nem lenne megoldott. Ha belemegyünk egy olyan modellváltásba, amelynek következtében még kevesebb európai pénz érkezik ide, az az egyetem halálát jelenti. Amennyire én tudom, a rektor egy gazdaságitársaság-szerű modellben gondolkodik, nagy magyar cégeket szeretne bevonni az egyetem finanszírozásába. Ennek természetesen szintén jelentős veszélyei vannak.

Azt gondolná az ember, hogy a piaci szereplők sok forrást hoznak az egyetemre. Mi ezzel a gond?

– Az egyetem nem egy vállalat, nem közvetlenül forintosítható az itt folyó tevékenység. Sem a kutatások, sem az oktatás, a hallgatók képzése nem hajt rövid távon anyagi hasznot. Egy nagy egyetemnek a feladatai közé tartozik az alapkutatások végrehajtása is. Rengeteg olyan dolog, amit csak azért csinál meg az ember, mert kíváncsi a válaszokra. Ezeket a kutatásokat általában lecsipkedik, ha egy egyetemet vállalati irányba áramvonalasítanak. És ez szerintem megint csak öngyilkosság lenne az egyetem számára, és nagyon nagy veszteség lenne az ország szempontjából is. A tudományelméletben nagyjából elfogadott dolog, hogy nem lehet megjósolni előre, melyik kutatásból fognak kijönni nagy eredmények, tudományos áttörések. Csak akkor működik a rendszer, ha van egy nagyon széles alap, rengeteg kutató rengetegféle irányban tevékenykedik, és ebből tudnak válogatni azok, akik már egy kicsit közelebb dolgoznak a mindennapokban hasznosítható dolgokhoz. Ha a piramisnak nincs meg az alapja, és csak a csúcsára, az iparközeli innovációra koncentrálunk, akkor egy idő után nem működik az egész. Az ipar igényei általában rövid távúak, 1-2 évre előre terveznek, az egyetemeken viszont hosszú távon kell gondolkodni, mert mi van, ha közben fordul egyet a világ? Ha nem hagyjuk az embereket más irányokba is kutatni, akkor nem lesznek, akik könnyen alkalmazkodnak egy esetleges új helyzetben. De persze vannak az egyetemnek nagyobb problémái is.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Itt rengeteg EU-s pályázat köt ki, amelyek nélkül sem a kutatás, sem a hallgatók mobilitása nem lenne megoldott – mondja a szakszervezeti vezető

Mi lehet még ennél is nagyobb probléma?

– Sokkal égetőbb, hogy folyamatosan mennek el az emberek, és közben nem jönnek ide a fiatalok, mert olyanok a fizetések, amilyenek. A modellváltás kérdése elválaszthatatlan az egyetemek finanszírozásától, hiszen ha valaki rettenetesen keveset keres, nem kap forrást a kutatásaihoz sem, és belengetik neki, hogy az új rendszerben majd lesz pénz, akkor szinte bármit aláír, nem dönt bölcsen, csak a saját rövid távú érdekeit nézi. Az éhező ember elé könnyű egy biankó csekket odatolni, nem fog sokáig gondolkodni.

Ezek szerint igazak azok a feltételezések, hogy a kormány szándékosan kiéheztette a BME-t, hogy a végén már maga kérje a modellváltást, csak hogy történjen valami?

Nyilvánvaló, hogy az egyetem finanszírozása nincs rendben, szeptember végén fogadták el a 2024-es költségvetést, amióta én itt vagyok – a kilencvenes évek óta –, ilyen még nem fordult elő. Még a fizetéseket is hiába emelnék meg, ha közben ránk szakad az egyetem, és nincsenek meg az eszközök a munkánk elvégzésére. De hiába növelnék meg az épületfelújításokra szánt keretet is, ha nem marad dolgozó benne. Ezt a két dolgot egyszerre kellene rendezni, mert a BME összességében rettenetesen alulfinanszírozott, és az utóbbi években az infláció nagyon nagyot rúgott rajtunk. Azt nem tudom biztosra megmondani, hogy emögött milyen kormányzati szándék áll, hogy vajon így akarnak-e minket a közérdekű alapítványi fenntartás felé tolni. Tény, hogy az elmúlt harminc évben néhány rövid időszak kivételével folyamatosan bajban volt az egyetem, nem emlékszem például, hogy valaha kaptunk volna a fizetésünkön felül pénzt eszközre, és ami eszközt itt látnak, azt mi szereztük pályázati pénzből vagy más munkákból, esetleg megvettük zsebből.

NÉVJEGY

Szieberth Dénes a BME Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszék docense, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének műegyetemi elnöke. Kutatási területe a karsztvizek vizsgálata, terepi monitorozó műszerek és módszerek fejlesztése.

Nagyságrendileg mekkora részét teszik ki a finanszírozásnak az EU-s források, pályázatok?

– Pontos számot nem tudok mondani, de a kutatási pénzek jelentős része EU-s eredetű pénz, ha ez nem lenne, óriási bajban lennénk. Van úgy, hogy közvetlenül jön, mint mondjuk az Erasmus pénzek, és van úgy, hogy az állami pályázati rendszerbe folyik be, és onnan kapjuk meg. De a pénz csak egy dolog, emellett nagyon fontos az integrálódás a nemzetközi kutatásokba, mert akármennyire is az ország egyik legnagyobb egyeteme vagyunk, kicsik vagyunk egyedül. Kell, hogy az ember alkalmanként részt tudjon venni konferenciákon, beszélgessen más országok kutatóival, oktasson, néhány hétig vagy hónapig kutasson külföldön. Ha ez nincs, akkor nagyon nagyot esik a színvonal, és ez kiemelten igaz a diákok mobilitására is.

A Fiatal Kutatók Akadémiája nyáron hozott nyilvánosságra egy kutatást, miszerint az EU és Magyarország közötti vita miatt nemcsak azok a kutatók szorulnak ki a nemzetközi együttműködésekből, akiket közvetlenül érintenek a felfüggesztett együttműködések, hanem a még finanszírozásra jogosult intézmények munkatársait is. Ön érzékel ilyesmit?

– Igen, kétségtelen, hogy gyanúsak vagyunk. Főleg, ha mi is a modellváltás környékén kóricálunk, akkor nem olyan nagy a hajlandóság, hogy bevonjanak minket kutatási projektekbe. Ráadásul előfordult, hogy a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, az NKFIH – amely számos nemzetközi pályázat ügyintézéséért felel – mulasztása miatt maradtunk ki egy nemzetközi kutatásból. Olyan, mintha nem is érdekelné őket, hogy van még itt pár egyetem, ahonnan be tudnának szállni ezekbe a projektekbe. Kívülről picit büdösek vagyunk, belülről meg elhanyagoltak.

Fél évvel ezelőtt született meg az a nyílt levél, amelyben a négy állami fenntartású egyetem dolgozói követeltek bérrendezést; a munkáltatói döntésen alapuló illetmény (2021-22-ben bevezetett 15-15 százalék) beépítését az alapbérbe és 50 százalékos azonnali emelést. Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter akkor még államtitkárként tárgyalt önökkel. Van bármilyen előrelépés az ügyben?

Közvetlenül az EP-választások előtt a négy nagy állami egyetem szakszervezeti képviselőivel, köztük velem tárgyalt Hankó Balázs, aki akkor azt ígérte, a minisztérium két héten belül előáll egy konkrét ajánlattal. Ez azóta sem történt meg, szeptember közepén kezdett a KIM-től újra tárgyalni velünk Varga-Bajusz Veronika államtitkár, aki viszont nem a szakszervezeti vezetőket hívta be, hanem egyenként az egyetemek vezetését a szakszervezeti vezetőkkel együtt. Ez egy leszalámizási taktikának tűnik, és nekünk a szakszervezeti oldalról nagyon nem tetszik, de nem hagyjuk magunkat, összedolgozunk. Nekünk az lenne a célunk, hogy az állami egyetemeket együtt kezeljék. Nem hiszem, hogy a Műegyetemen más minimálbérre lenne szükség, mint mondjuk az ELTE-n, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen vagy a Képzőművészetin.

> „Ha a piramisnak nincs meg az alapja, és csak a csúcsára, az iparközeli innovációra koncentrálunk, akkor egy idő után nem működik az egész.”

Az egyetem vezetése beállt az önök követelése mögé?

– Igen, a rektor teljes lendülettel amellett van, hogy az egyetemi dolgozók bérét rendezzék. Én azt hiszem, ő is látja, hogy rettenetesen nagy baj van. Mi például itt a vegyészmérnöki és biomérnöki karon folyamatosan fogyunk, képtelenek vagyunk egy fiatal kutatót itt tartani. Anyagilag nincs félnivalója senkinek, aki elmegy, ezzel a háttérrel bárhol csak jobban kereshet, ugyanakkor azok számára, akik már itt végzik a kutatásaikat 10-15 éve, borzasztó nagy törés ezeket abbahagyni, és elmenni. Akik még itt vannak, azokat csak a munkájuk, a tanítás szeretete tartja itt. És én úgy érzem, hogy ezt a minisztérium elég csúnyán kihasználja.

LAPSZÉL

Elbocsátást tervez a Boeing új elnöke

FOTÓ: AFP/JASON REDMOND

Dolgozóinak a tizedét tervezi elbocsátani a Boeing repülőgépgyártó a következő hónapokban. A vállalat új elnök-vezérigazgatója, Kelly Ortberg a munkatársak számára küldött tájékoztatóban azt közölte, hogy a leépítés egyaránt érinteni fogja a vállalatvezetői, középvezetői kört is, összesen mintegy 17 ezer embert. A Boeing világszerte 170 ezer főt foglalkoztat, az Egyesült Államokban az északnyugati Washington és a délkeleti Dél-Karolina államban. A cég 2019 óta 25 milliárd dollár veszteséget termelt, amihez hozzájárultak az általa gyártott repülőgépek sorozatos meghibásodásai, melynek nyomán nagymértékben csökkent részvényeinek tőzsdei árfolyama. MTI

A héten bemutatják az Új lendületet

Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter az e heti kormányülést követően tervezi az átfogó gazdasági akcióterv részletes bemutatását. A terv három fő célkitűzést tartalmaz: a megfizethető lakhatás biztosítását, a gyors bérkonvergencia elérését s a hazai kis- és középvállalkozások (kkv) támogatását a Demján Sándor-program keretében. Újra megismételte: a kormány célja, hogy 2028-ra elérhető legyen az 1000 eurós minimálbér és az 1 millió forintos bruttó átlagkereset. Az Új lendület akcióterv az Index szerint több mint húsz alprogramot foglal magába. A kormány jövőre 3-6 százalékos gazdasági növekedést remél, amit semleges gazdaságpolitikával gondol elérni. NÉPSZAVA

Rossz hírt kapott Franciaország

FOTÓ: AFP/NIKOLAS KOKOVLIS

Negatívra rontotta az eddigi stabilról Franciaország elsőrendű AA mínusz államadós-besorolásának a kilátását a Fitch Ratings. A francia államadósság-ráta 2026 végére eléri a hazai össztermék 116,3 százalékát, amely a második legmagasabb szint lenne az AA sávban szereplő szuverén adósok körében, és több mint a kétszerese az ebben az osztályzati kategóriában nyilvántartott államadósok prognosztizált mediánjának. A növekvő hiány fő okai között van a vártnál gyengébb költségvetési bevételnövekedés, és hogy a nyári soron kívüli parlamenti választások miatt az áprilisban meghirdetett stabilitási program konszolidációs intézkedéseit nem hajtották végre maradéktalanul. MTI

Eltérített rezsimilliárdok

BÜDZSÉ Az MNB szerint a kormány tavaly úgy költött el 298 milliárdot rezsivédelem címszóval, hogy annak aligha volt köze az eredeti célhoz.

MARNITZ ISTVÁN, PAPP ZSOLT

A kormány a rezsivédelmi alapból 2023-ban összesen 2282 milliárd forintot költött el, ám ebből a Magyar Nemzeti Bank (MNB) elemzői szerint 298 milliárd forint olyan kifizetésekre ment, amelyeket „egyéb, nem feltétlenül rezsivédelmi célokra" csoportosítottak át, vagyis nem arra költötték el, amire felhatalmazást adott a költségvetési törvény – derül ki a jegybank napokban kiadott Költségvetési jelentéséből. Ugyan az MNB elemzői csak a tavalyi kiadásokat vették alaposan górcső alá, ám számításuk szerint az állam „rezsivédelem" címszó alatt már 2022-ben is elköltött 699 milliárd forintot. A 2023-as folyamatok elemzése szerint a kiadások 13 százaléka „ment félre" tavaly, s ha 2022-ben is hasonló, 10-15 százalékos célzási veszteséggel költött a kormány, az további 70-100 milliárd forint kérdéses felhasználását jelenti.

És ezzel még nincs vége: az MNB-ben azzal számolnak, hogy a tavalyi 2282 milliárd forint után az idén további 996 milliárdot fizet ki a kormány a költségvetés Rezsivédelmi Alapjából, ám köszönhetően a világpiaci árak jelentős csökkenésének, ebből „csak" 689 milliárd forint megy lakossági rezsitámogatásokra, a többit cégek, önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek kapják. Ugyanakkor az MNB szerint az alap bevételei várhatóan 1125 milliárd forintra rúgnak majd, vagyis az év végén 129 milliárdos megtakarítás jelentkezik.

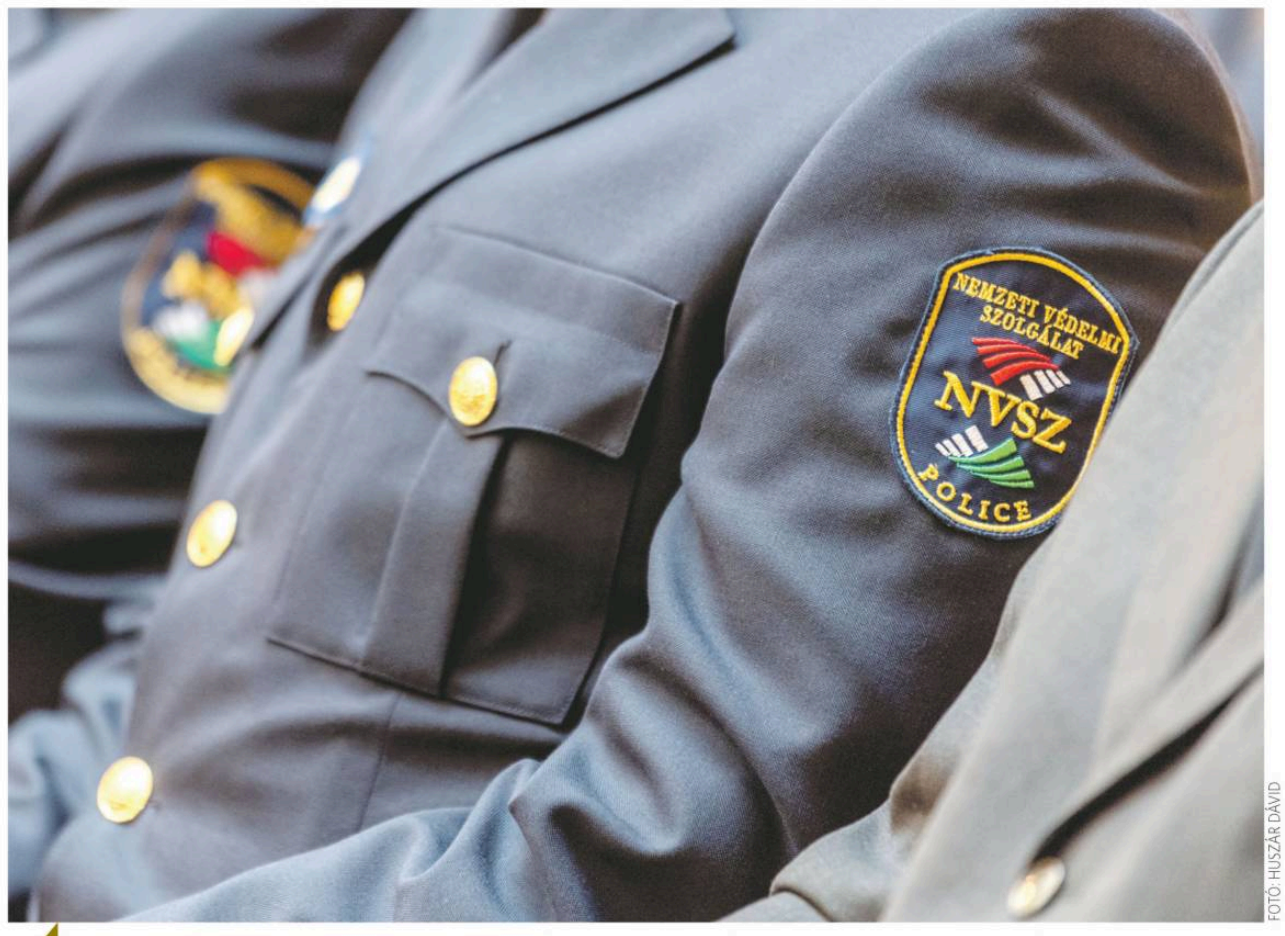

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Nemzeti Védelmi Szolgálatnak is jutott pénz a rezsialapból

A jegybanki elemzők szerint a 129 milliárd forintnak is az lesz a sorsa, hogy mint írják: „jelentős része feltehetően felhasználásra kerülhet, akár egyéb, nem rezsivédelmi célokra". Vagyis arra számítanak, hogy a kormány azt is elszórja az év végi költekezés során. Ez persze csak egy jegybanki előrejelzés, ám ha megvalósul, akkor az azt jelenti, hogy a 2022 és 2024 közötti három évben a kormány mintegy 500 milliárd forintot költhet el úgy a rezsialapból, hogy annak semmi köze a rezsivédelemhez. Az 500 milliárd forint nagyságrendileg az éves 400 milliárdos családtámogatási kiadások (családi pótlék stb.) 125 százaléka vagy az állami közoktatást felügyelő-finanszírozó Klebelsberg Központ idei 750 milliárdos kiadásainak a kétharmada.

> Ez persze csak egy jegybanki előrejelzés, ám ha megvalósul, akkor az azt jelenti, hogy a 2022 és 2024 közötti három évben a kormány mintegy 500 milliárd forintot költhet úgy el a rezsialapból, hogy annak semmi köze a rezsivédelemhez.

A kormány a rezsivédelmi alapot azért hozta létre, hogy a 2022 februárjában kitört orosz–ukrán háborút követő energiaár-robbanás hatásait finanszírozza, annak költségeit ne hárítsa át teljes mértékben a lakosságra. A háború miatt az Európai Unió ugyanis úgy határozott, hogy néhány hónapon belül leválik az orosz energiahordozókról, ami miatt az európai gáz- és áramárak irreálisan megemelkedtek. Az áremelkedés részbeni fedezésére hozta létre a kormány a rezsialapot, amelyet részint a költségvetésből töltött fel az adóbevételekből, illetve különadókat vetett ki az energia-, a távközlési, a légi közlekedési, valamint a gyógyszeripari ágazat cégeire. Az adókat a kormány kommunikációs szinten megpróbálta a „háborún nyerészkedő multik" extraprofitadójának eladni, de olyan ágazatokra is kivetette – például a gyógyszergyártókra, a légitársaságokra –, ahol még csak profit sem keletkezett. Utóbbi cégek vagy a nyereségük csökkentéséből és/vagy a bevételeik növeléséből teremtették elő a befizetendő pénzt, vagyis az extraprofitadó egy része az inflációt növelte. Ezért is magyarázhatatlan, hogy miért költött a kormány csak tavaly 298 milliárd forintot olyan célokra, amelyek nem voltak összhangban az alap kiadásaival, hisz mind a beszedésével (adóztatással), mind elköltésével feleslegesen gerjesztette az inflációt. Ráadásul a kormány kicsit túl is tolta a különadókat. Ez abból látszik, hogy az MNB számai szerint tavaly 204, az idén pedig 128 milliárdos többlettel zárt az alap. Vagyis két év alatt 330 milliárdnyi olyan különadót vetett ki a kormány, amire valójában nem volt szüksége.

A rezsialap mérlege, milliárd forint

	2023	2024
Lakossági rezsitámogatás	1347	689
Költségvetési szervek	314	120
Önkormányzatok	92	65
Egyházi, civil szervezetek	103	39
Állami cégek	178	46
Versenyszektor	249	38
Összes kiadás	2282	996
Összes bevétel	2886	1125
Energiaágazat befizetése	435	327
Bányajáradék	242	118
Légitársasági adó	35	35
Távközlési adó	98	120
Gyógyszergyártók adója	91	42
MVM-osztalékbefizetés	417	0
Költségvetési források	1168	483
Egyenleg	204	128

Forrás: MNB

Jelentős összeget kaptak a víziközművek

Október 3-án újabb, 25 milliárdos rezsialap-kifizetésről döntött a kormány. Az összeg szinte egészét a víziközmű-fejlesztési és ellentételezési alap kapta, de 641 millió jutott meg nem nevezett gyárak „veszélyhelyzeti rezsitámogatására" is.

Mindig igyekeznek hihető magyarázatot adni

Lapunk a Magyar Közlönyben megjelenő határozatokat figyelemmel követve rendszeresen beszámol a rezsipénzek útjáról. A mi számításunk szerint tavaly az MNB eredményéhez képest valamivel többet, 2414 milliárd forintot fizetett ki a kormány a rezsialapból. Az eredetileg megjelölt fő célra, vagyis az ország orosz gázszámlája kifizetésére 1062 milliárd forintot utaltak át az érintett, állami MVM-nek. Némi áttétellel a szintén gázt égető távhőszolgáltatóknak kifizetett 359 milliárd forint is magyarázható. Mindazonáltal az összeget összesen 30 különböző elsődleges címzettnek – leginkább minisztériumoknak és más, nem hozzájuk tartozó szervezeteknek – utalták ki, sokkal több jogcímen és valamivel több mint 300 tételben. Így az MVM-nek szóló és távhős pénzeket első körben mindig az energiaügyi tárca kapta, amely aztán azokat továbbosztotta. De a két jogcím összegeinél már ez a minisztérium is jóval többet, közel 1,6 ezer milliárd forintot kapott. Került rezsipénz így tőlük – a teljesség igénye nélkül – az „energia- és klímapolitikai modernizációs rendszer", az ágazati, illetve „térségi fejlesztési" feladatok dologi, egyéb működési, illetve egyéb felhalmozási célú kiadásaira, a vízműveknek, meg nem nevezett gyáraknak, gázkészletezésre és a meteorológiai szolgálatnak. A második legnagyobb összeg, 184 milliárd forint, ráadásul a legtöbb, 82 esetben, a Belügyminisztériumhoz (BM) folyt be. Tőlük kapott rezsipénzt – például személyi juttatásokra – maga a szaktárca, a katasztrófavédelem, büntetés-végrehajtási, egészségügyi, köznevelési, gyermekvédelmi intézmények, a Klebelsberg Központ, a Nemzeti Védelmi Szolgálat, az idegenrendészet, a rendőrség, valamint a vízügyi igazgatóságok. Százmilliárd körüli összeg került a maradványelszámolási alaphoz, valamint az építési és közlekedési, a honvédelmi, a kulturális és innovációs, továbbá a külgazdasági és külügyi tárcához is. Az elsődleges címzettek közé tartozott például a Nemzeti Földalap, az alapvető jogok biztosa, a bíróságok, az ügyészség, kutatási hálózatok, akadémiák, a KSH és az Országgyűlés is. A jogcímek nagy része „dologi" vagy „egyéb" kiadás. Az MVM-en és a távhőcégeken kívüli, körülbelül ezer milliárd forintnyi kifizetés esetében tehát legalábbis kérdéses, hogy a pénz valóban az energiaszámlákat enyhítette-e. Ugyanakkor a címzettek erre mindig igyekeznek valamiféle hihető magyarázattal előállni. Azt például, hogy a nevelőszülőknek juttatott rezsitámogatást a BM saját bevallása szerint is ruházkodási, élelmezési és oktatási célokra ajánlotta, a tárcánál júniusi megkeresésünkre jogszabályi okokkal magyarázták.

Keleti különcsata az ukrajnai háború árnyékában

KREML Hétfőn bezár Románia Rosztov-na-Donuban működő főkonzulátusa. Az orosz–román viszony nem csak Moszkva Kijev elleni agressziója miatt feszült. A Kreml „kiemelt figyelmet” szentel az amerikai és NATO-támaszpontoknak is, és Moldova ügye is viták forrása.

GÁL MÁRIA

A román fél hivatalos értesítést kapott arról, hogy Romániának a Don menti Rosztovban működő főkonzulátusa ez év október 14-től megszűnik. A konzuli szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos feladatokat az érintett kerületben a moszkvai román nagykövetségre ruházzák át – jelentette be szerdai sajtótájékoztatóján Maria Zaharova.

Az orosz külügyi szóvivő azért hangsúlyozta az orosz fél hivatalos értesítőjét, mert Oroszország már tavaly decemberben, „a román hatóságok barátságtalan intézkedéseire válaszul” (a román külügyminisztérium 2023 nyarán arra szólította fel Moszkvát, hogy 40 fővel csökkentse a bukaresti orosz nagykövetségen dolgozó diplomáciai személyzet számát) egyoldalúan felmondta a 2005. szeptemberi kétoldalú kormányközi megállapodást a rosztovi román főkonzulátus megnyitásáról. A román diplomáciai kirendeltség mindeddig működött, a bukaresti külügy ugyan „tudomásul vette a főkonzulátussal kapcsolatos orosz döntést”, de mint mondták, „a román fél még nem kapott hivatalos értesítést erről”.

FOTÓ: AFP/ELENA COVALENCO

Csütörtökön a moldáv fővárosba látogatott Ursula von der Leyen. Az Európai Bizottság elnöke itt jelentette be: újabb 1,8 milliárd eurós támogatást kap az ország

România kezdettől elkötelezetten támogatja Ukrajnát, politikailag, de lőszerrel és harci járművekkel is.

Légtérsértések Lengyelországban és Lettországban is történtek, a B9 országai ezért összehangolt NATO-választ szorgalmaznak.

Románia és Oroszország viszonyára mindig is rányomta a bélyegét a Moldovai Köztársaság kapcsán kialakult kölcsönös bizalmatlanság, amit tovább mélyített a Bukarest és Washington által 2011-ben aláírt megállapodás a dél-romániai Deveseluba telepítendő amerikai rakétavédelmi pajzsról, amely 2015 decemberében el is kezdte működését. A Fekete-tenger-parti Constanta kikötőváros mellett, Mihail Kogalniceanuban létrejött amerikai katonai bázist is rossz néven vette Moszkva. Az ukrajnai háború kezdete óta Románia a NATO keleti szárnyának egyik bástyájává nőtt, a kogalniceanui bázis például a NATO legnagyobb európai légibázisává alakul. Romániában összességében több amerikai és NATO-támaszpont van, egyre nagyobb nemzetközi jelenléttel, vagyis a NATO-jelenlét Románia által egyre fajsúlyosabban helyeződik át az orosz határ és a Krím félsziget közelébe. Mindeközben az EU-tag Románia (akárcsak Lengyelország) igen szoros, stratégiai partnerséget ápol az Egyesült Államokkal.

A NATO romániai erősödése nemcsak általánosságban aggasztja Moszkvát, hanem a jelenlegi ukrajnai háború kontextusában is. A Fekete-tenger nyugati medencéjének egyik legnagyobb kikötőjét, a constantait úgy alakították át, hogy katonai célokra, a hadiflotta feladatainak teljesítésére is alkalmas legyen. A román fekete-tengeri légi támaszpontok nemcsak a Krímhez (443 kilométer), hanem a délkelet-ukrajnai, sőt a donbászi frontvonalhoz is elég közel vannak (Donyeck városától 983 kilométerre) ahhoz, hogy egy esetleges Oroszország–NATO közötti háború esetén a NATO-vadászbombázók földi tankolással is elérjék az ukrán–orosz frontvonal forró pontjait.

Az ukrajnai háború több mint két és fél éve alatt mindeddig Románia volt a leginkább veszélyeztetett NATO-tagország. Az ukrán dunai kikötők elleni orosz légicsapások nyomán a Duna román oldalán fekvő települések is folyamatos veszélybe kerültek az áthulló rakéta- és dróndarabok miatt, a román katasztrófavédelem folyamatosan riasztani kényszerül a lakosságot. De a román légteret is egyre gyakrabban sértik meg a dunai ukrán kikötőket támadó orosz drónok, az utóbbi időben Romániának már többször F–16-os vadászgépeket kellett levegőbe küldenie orosz drón- vagy rakétaveszély miatt. Annyira gyakori esetekről van szó, hogy Románia NATO-választ sürget az orosz légtérsértésekre.

Románia kezdettől elkötelezetten támogatja Ukrajnát, politikailag, de lőszerrel és harci járművekkel is. Idén szeptemberben egy Patriot légvédelmi rendszert is átadtak a megtámadott ország légvédelmének erősítésére, tavaly novembertől Európai F–16-os-kiképzőközpontot nyitottak meg Fetesten, a Bukarestet a Fekete-tengerrel összekötő közlekedési folyosó Duna-hídja közelében található Borcea légi támaszponton, ahol a román és más NATO-szövetséges katonák mellett az ukrán hadsereg pilótái is képzést kaphatnak. Mindemellett Románia dunai, tengeri és szárazföldi úton is támogatta az ukrán gabonaexportot, miután Oroszország 2023 júliusától felmondta az ENSZ égisze alatt létrejött gabonaexport-egyezményt. (Ezután kezdte el az orosz haderő hevesen bombázni a Romániától egyes esetekben alig néhány kilométer re fekvő ukrán dunai kikötőket.)

A román–orosz viszony másik nagy feszültséggóca Moldova. A moszkvai külügy harcias szóvivőjének idézett sajtótájékoztatóján is elsősorban nem a román főkonzulátus bezárása volt a legfőbb mondanivalója, hanem az immár sokadik inszinuáció, miszerint Románia valódi célja nem Moldova EU-integrációjának előmozdítása, hanem a Pruton túli posztszovjet ország bekebelezése. Moldovában október 20-án rendeznek elnökválasztást, amelynek nagy esélyese az EU-párti jelenlegi államfő, Maia Sandu. Ezzel egy időben alkotmánymódosító referendum is lesz, mivel Moldova uniós integrációját prioritásként kívánják alkotmányba foglalni. Oroszország durván beavatkozik a kampányba, jelöltjeinek így sincs esélyük a győzelemre, a referendum is érvényes lesz a felmérések szerint, a lakosság túlnyomó többsége az EU felé vezető utat támogatja. Az Európai Parlament október 9-én fogadott el egy Moldovát támogató állásfoglalást, amelyben elítélik Oroszország beavatkozását a választásokba, és segítséget ígérnek Chişinăunak a Kreml dezinformációja ellen.

Moszkva viszont az EU-t és kiemelten Romániát vádolja beavatkozással, Zaharova is Marcel Ciolacu román miniszterelnök hét eleji chisinaui látogatására reagált. „Folytatódnak az »európai opciót« nyíltan támogató nyugati politikusok és tisztviselők moldovai látogatásai. Idén október 4-én Chişinăuban Ciolacu román miniszterelnök arra buzdította a moldovai vezetést, aktívabban dolgozzon azért, hogy a polgárok »világosan megértsék: Moldova jövője az EU-ban van«. De miért volt óvatos? Azt kellett volna mondania: nem az EU-ban, hanem Romániában. Ezt akarják” – mondta az orosz diplomácia szóvivője. Zaharova nem kevesebbet állított, mint hogy Moldova csak az orosz birodalom és a Szovjetunió alatt prosperált, a román „megszállás” viszont szegénységet, romlást, elnéptelenedést és tömeges támadásokat hozott Besszarábiába. Zaharova megismételte az utóbbi időben gyakran elhangzott moszkvai állítást, miszerint semmiféle „orosz fenyegetés” nincs Moldova irányába, Moszkva nem készül államcsínyre Chisinauban, az EU-integráció pedig „gyarmati függőségbe taszítaná” Moldovát. (Moldova szakadár területén, az orosz bábállam Transznisztriában 1990 óta orosz „békefenntartók” állomásoznak.)

Marcel Ciolacu kormánya közleményben reagált az orosz külügyi szóvivő vádjaira. „A többi uniós tagállammal együtt Románia továbbra is támogatni fogja a Moldovai Köztársaságot abban, hogy megerősítse demokratikus intézményeit és képességét az Orosz Föderáció agressziv hibrid támadásaival szemben” – áll a közleményben.

Látnak esélyt a jobboldal leváltására

ATHÉN A párt hivatalban lévő vezetője, Nikosz Andrulakisz volt az egykori görög kormánypárt, a Pánhellén Szocialista Mozgalom (PASZOK) elnökválasztása vasárnap, lapzártánk után véget ért második fordulójának favoritja, miután az egy héttel korábbi első fordulóban nagy fölénnyel nyert. Szintén az elnökségért indult Anna Diamantopulu, aki kiesett ugyan az első fordulóban, de optimista pártja jövőbeni esélyeit illetően. Mint lapunknak elmondta, nem az a fontos, hogy olyan személy kerüljön a párt élére, aki további két százalékot hoz a konyhára, hanem olyan személyre van szükség, aki képes lesz bizonyítani, hogy alkalmas a jelenlegi kormánypárt, a jobbközép Új Demokrácia (ND) legyőzésére. „A következő pártvezetőnek le kell győznie Kiriakosz Micotakisz miniszterelnököt” – emelte ki. Meglátása szerint fordulhat a kocka Görögországban, s van esély arra, hogy a PASZOK ismét az ország vezető erejévé váljon. Kifejtette, a szocialista párt olyan politikai erőként lép fel, amely azt a benyomást kelti a választók számára, hogy képes megoldani az emberek gondjait. Hozzátette, különösen fontos, hogy a szocialisták folyamatos kapcsolatban legyenek a fiatalokkal, vagy azokkal, akik csalódtak más pártokban.

FOTÓ: AFP/ANGELOS TZORTZINIS

Nikosz Andrulakisz 2021 óta áll a PASZOK-KINAL párt élén

A görög belpolitikában lassú, de folyamatos változás megy végbe. A tavaly júniusi parlamenti választást Kiriakosz Micotakisz pártja, az Új Demokrácia még nagy fölénnyel, 40,6 százalékos eredménnyel nyerte meg. Második helyen a korábbi kormánypárt, a baloldali Szirizа végzett 17,8 százalékkal, míg a harmadik helyet a szocialisták foglalták el 11,8 százalékkal. A júniusi EP-választáson azonban az ND már csak 28,3 százalékot szerzett, s a PASZOK pedig megközelítette a Szirizát. A legutóbbi felmérések szerint azonban a szocialisták már egyértelműen a második helyet foglalják el, bár még jelentős Micotakiszék előnye.

ANDREAS OIKONOMOU

LAPSZÉL

Váratlanul elhunyt Alex Salmond

FOTÓ: AFP/EWAN BOOTMAN/ANADOLU

Észak-Macedóniában 69 éves korában meghalt a skót függetlenség, s a brit politika meghatározó személyisége, Alex Salmond. Pályafutása az Egyesült Királyságból való kiválásról szóló 2014. szeptemberi népszavazás 55-45 százalékban való elvesztéséig töretlen volt. A Skót Nemzeti Párt (SNP) élére állva 2007-ben az autonóm kormányba juttatta a nacionalista pártot, mely négy évre rá a többséget is megszerezte a parlamentben. A referendum kudarca után lemondott pártvezetői és első miniszteri tisztségéről. Hírnevét örökre beárnyékolta 2018-as, felmentésével végződött molesztálási pere. Az SNP-ből kilépve az Alba Párt éléről próbált – eredménytelenül – harcolni a skót szuverenitásért. Szellemi hagyatékáról III. Károly király és Sir Keir Starmer kormányfő is megemlékezett.
R. HAHN VERONIKA, LONDON

Parlamenti választás Litvániában

A legutóbbi felmérések kormányváltást vetítettek előre a litvániai parlamenti választás során. A közvélemény-kutatások az ellenzéki szociáldemokraták győzelmét prognosztizálják a voksoláson. Az Ingrida Simonyte miniszterelnök által vezetett konzervatív Haza Unió pártot, amely két liberális politikai erővel kormányoz, nemrég csak a harmadik helyre jósolták. A két nagy párt nagyjából hasonló nézeteket vall a kül- és védelempolitikáról: egyértelműen a Nyugat felé orientálódnak. NÉPSZAVA

Látta előre halálát Alekszej Navalnij

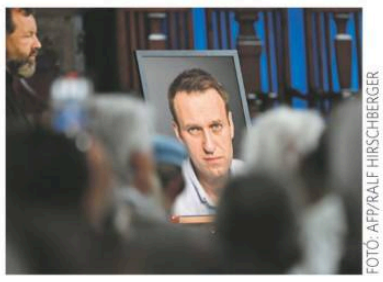

FOTÓ: AFP/RALF HIRSCHBERGER

„Órákig ülni egy fapadon Vlagyimir Putyin portréja alatt” – így írja le fogságban töltött mindennapjait Alekszej Navalnij. Emlékiratait posztumusz adták ki. A Hazafi című könyvben az orosz ellenzéki vezető azt is kifejtette, felkészült a halálára. „Életem hátralévő részét börtönben fogom tölteni, és itt fogok meghalni” – írta Navalnij a New Yorker című lap által idézett memoár szerint 2022 márciusában. A börtönbüntetése idején vezetett naplóján azt is írta: „Nem lesz kitől elbúcsúzni.” Navalnij, Vlagyimir Putyin orosz elnök legismertebb bírálója idén február 16-án halt meg egy sarkvidéki orosz börtöntáborban, ahol 19 éves büntetését töltötte. A könyv október 22-én jelenik meg. NÉPSZAVA

Bajban a békefenntartók

HÁBORÚ Az UNIFIL missziójának több tagja megsérült Dél-Libanonban csütörtök óta. Joe Biden arra kérte Izraelt: ne lőjön a kék sisakosokra.

RÓNAY TAMÁS

Szombaton a libanoni ENSZ- békefenntartóknak újabb tagja sérült meg az Izrael és a libanoni síita terrorszervezet, a Hezbollah összecsapásai során. Az újabb sérült – a csütörtökön megsebesült két katonához hasonlóan – indonéz nemzetiségű, ezúttal azonban nem világos, hogy az izraeli hadsereget vagy a Hezbollahot terheli-e a felelősség. Az első két alkalommal, csütörtökön és pénteken egyértelmű volt, hogy az izraeliek támadása nyomán szenvedtek sérülést a kék sisakosok. A pénteki nap folyamán jelentések szerint két Srí Lanka-i békefenntartó sérült meg a misszió naqourai főhadiszállásán. Az ENSZ azt közölte, vasárnap további 15 békefenntartó sérült meg könnyebben, amikor az izraeliek lerombolták a kéksisakosok egyik épületének kapuit.

Az UNIFIL missziójának 1978. március 19-én hozták létre az ENSZ Biztonsági Tanácsának 425. és 426. határozatával, ezt 2006-ban a Hezbollah demilitarizálásának megerősítésére irányuló határozat erősítette meg. A békefenntartók feladatai közé tartozik a libanoni hadsereg felkelők elleni műveleteinek és a fegyvercsempészettel szembeni fellépésének támogatása. Az UNIFIL finanszírozását évente hagyja jóvá az ENSZ-közgyűlés. A békefenntartó kontingens mandátumát 2025. augusztus 31-ig hosszabbították meg.

> Az UNIFIL békefenntartó missziójának 1978. március 19-én hozták létre az ENSZ BT határozatával.

Az UNIFIL missziójában 49 ország, köztük 16 magyar katona is részt vesz: a lengyel században szolgálnak. Feladataik közé tartozik a tábor őrzése, védelme, illetve közös járőrözés. A békemisszióban az olasz katonák játsszák a vezető szerepet: 2006 óta különösen aktív tagjai az UNIFIL-nek, ezért Róma nagy aggodalommal figyeli a mostani fejleményeket. Antonio Tajani olasz külügyminiszter közölte, bár az olasz katonák nem kívánják elhagyni a békekontingenst, már csak azért sem, mert az ENSZ a misszió meghosszabbítása mellett döntött, de „magyarázatot szeretnénk kapni Izraeltől” – hangoztatta. Az izraeli kormányzat közölte, vizsgálatot indít. Stefano Messina dandártábornok, az UNIFIL olasz kontingensének vezetője szintén megerősítette, hogy nem hagyják el Dél-Libanont. A Corriere della Sera vasárnapi kiadásának adott interjújában azt közölte, nem lepték meg a fejlemények; „amikor felkészültünk erre a küldetésre, tudtuk, hogy fenyegetések több oldalról érkezhetnek”.

> A gázai hadművelet is folytatódott.

Joe Biden amerikai elnök sürgette Izraelt, hagyjon fel azzal, hogy az ENSZ békefenntartóit veszi célba. Franciaország, Olaszország és Spanyolország vezetői közös nyilatkozatot adtak ki, amelyben elítélték Izrael tetteit, mondván, azok indokolatlanok, és azonnal véget kell vetni az UNIFIL elleni támadásoknak.

Izrael szerint a békemissziónak nem sikerült stabilizálnia a régiót, és arra kérte a békefenntartókat, vonuljanak vissza észak felé, hogy az izraeli haderő kiterjeszthesse a dél-libanoni szárazföldi akciót.

Miközben Izrael dél-libanoni inváziója folytatódott, a libanoni Hezbollah továbbra is rakéták százait lőtte ki Izrael területére.

Közben az izraeli hadsereg gázai hadműveletei is folytatódik: a katonák Gáza északi részén, Dzsabalija környékén nyomulnak előre, közölték helyi források. A támadásokat tehát a levegőből és a földről hajtották végre. Az elmúlt napokban az izraeli hadsereg bejelentette, hogy erői több tucat szélsőségest öltek meg, fegyvereket foglaltak le. A művelet a térségben egy héttel ezelőtt kezdődött. Izrael szerint a cél az, hogy megakadályozzák a Hamász átcsoportosítását. A palesztin egészségügyi hatóságok szerint mintegy 150 embert öltek meg Dzsabalijában az elmúlt héten. A segélyszervezetek szerint több ezren rekedtek a menekülttáborban. Csak pénteken állítólag 30 ember halt meg, és legalább 110 másik megsérült. Szombaton a jelentések 19 halálos áldozatról beszéltek.

> Izrael szerint az UNIFIL békefenntartói nem érték el céljukat Dél-Libanonban

FOTÓ: AFP

Közepes bizonyítványt kapott a munkáspárti kormány

SZÁZ NAP Sir Keir Starmerre feltétlenül érvényes a Harold Macmillantól származó szállóige az államférfiakra nehezedő legnagyobb kihívásról. „Az események, drága fiam, az események” – mondta a szigetország 1957 és 1963 közötti kormányfője. Július 4-ei földcsuszamlásszerű, 174 fős többséget kivívott választási győzelme után egymás után zúdultak a Munkáspártra váratlan fejlemények, kezdve a három kislány halálával végződött southporti késeléses merénylettel, az ezt követő erőszakos, idegenellenes tüntetéshullámmal és annak drákói szigorúságú jogi megtorlásával. A kormánynak a börtönök túlzsúfoltságával is szembe kellett néznie.

A nemzetközi aréna, a közel-keleti helyzet, az ukrajnai háború és az EU-hoz fűződő viszony újraindítása a feltételezettnél több időt és utazást követelt Sir Keirtől. Brüsszeli találkozója Ursula von der Leyennel szívélyes volt, és bizonyos területeken, mint az élelmiszer exportot könnyítő higiéniai intézkedések és a biztonsági együttműködés erősítése, sikerült is előrehaladást elérni. Az illegális bevándorlók visszafordításával és a 30 éven aluliak számára nyújtott munkavállalási lehetőségekkel összefüggésben sok még a tennivaló. Kényes egyensúlyt próbál elérni közel-keleti politikájában, ahol tekintettel kell lennie a muzulmán kisebbséget számláló választókerületek érzékenységére. Az Izraellel kötött fegyverszállítási egyezmények részleges felmondásával Sir Keir Tel-Avivot és Washingtont is magára haragította. Legutóbbi amerikai útja során találkozott Donald Trumppal is, és bár favoritja Kamala Harris lenne, London bármelyiküknek szoros szövetségese maradna. Konzervatív elődjeihez hasonlóan következetesen kiáll az éppen a napokban a Downing Street 10.-ben járt Volodimir Zelenszkij mellett is.

Sir Keir Starmer azt írta, az útnak még csak a legelején járnak

A mézeshetek belpolitikai téren a 9,4 millió nyugdíjasra mért csapással, a 300 fontos (144 ezer forint) fűtési támogatás megvonásával és a szakszervezetek megbékítése érdekében a vasutasoknak és a fiatal orvosoknak nyújtott, az inflációt és a közalkalmazotti fizetésemeléseket sokszorosan meghaladó bérkorrekcióval értek véget. A kormányfő és legszorosabb munkatársai népszerűségének nem használt az a Sunday Times-leleplezés sem, mely szerint a választási kampány során sok tízezer font értékben fogadtak el ruha- és szemüveg-támogatást a multimilliomos munkáspárti főrendtől, Lord Allitól anélkül, hogy ezt – a Taylor Swift-koncertjegyek és Sir Keir Arsenal-bérlete mellett – a nem pénzbeni juttatások parlamenti regiszterébe bejegyezték volna. Ezt azóta pótolták, de Sir Keir elfogadottsága a voksolás óta 44 százalékkal csökkent.

Egy belső rivalizálás nyomán Starmer elvesztette stábfőnökét, Sue Grayt. A Sunday Mirror számára írt cikkében mégis hangsúlyozta, a „viharos napok után csak előrenéz”. A kormány az elején jár a 14 évig tartó tory kormányzás alatt „összetört Nagy-Britannia” felvirágoztatásának, de már életbe léptek az egészségügy, az oktatás és a közrend helyreállítására hozott intézkedések, írta.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

Gáz, cső!

MARNITZ ISTVÁN

Szijjártó Péter újabb szentpétervári feltöltekezése során többször is hálát rebegett Orbánnak meg a többi keleti diktátornak azért, hogy a törökök felé kerülő orosz gázcső 2021-re hozzánk is elért. Merthogy a külügyminiszter szerint Ukrajna, ahonnan azelőtt mi is kaptuk a keleti fűtőanyagot, januártól megszünteti a gáz továbbítását. Moszkvához pedig azért ragaszkodunk, mert másutt fi-zi-ka-i-lag nincs ilyen mennyiségű, minőségű és árú termék, így pedig fenntarthatjuk a rezsicsökkentés eredményeit.

Megvallom, egy pillanatra én is meginogtam: jó azért az a kerülő, mert hát északkeleti szomszédunk most tényleg nem egy életbiztosítás. De aztán hamar rájöttem, mekkora egy ökör vagyok. Attól az apróságtól most tekintsünk el, hogy Kijev nem szünteti meg az orosz gáz továbbítását, csak az országukat két éve dúló Moszkva helyett Brüsszel szabálykönyvére áll át. Amúgy, ha Szijjártónak igaza lenne, már a tényleg Ukrajnán át ellátott Ausztria és Szlovákia jajszavától visszhangozna Európa. De hát Bécs és Pozsony nem Budapest. Azt se nagyon vesézzük, hogy szinte minden szomszédunk felől érkezik ide gázcső, a szlovén kapcsolat kiépítéséről pedig Szijjártó tavaly állapodott meg. Ennyit a fizikáról. Az orosz ellátás biztonságáról a Putyin által két éve fagyhalálra ítélt németektől, lengyelektől, bolgároktól, finnektől vagy lettektől tessék érdeklődni.

Orosz gázárunkról az Eurostatnál az látszik, hogy Putyin, utolsó uniós csatlósukként, nemhogy a nyugati tőzsdénél, de még a legtöbb EU-tagállam orosz díjánál is magasabb tarifát szab ránk, amire a Fidesz-propaganda két év alatt annyit tudott kinyögni, hogy „ez butaság”. A Kreml és a rezsicsökkentés külügyminiszterünk által lefestett, bensőséges kapcsolatát némiképp szintén árnyalja, hogy két éve a kormány saját bevallása szerint is az orosz gázáremelkedés miatt többszörözte meg az átlagfogyasztás feletti díjat. Ráadásul a még így is alacsony lakossági bevételek okán az orosz gázszámla kifizetését eddig vagy kétezer milliárdnyi közpénzzel fejelték meg. Orbán Viktortól tudhatjuk azt is, hogy az oroszoknak 2022-ben kevesebb energiahordozóért úgy 4 ezer milliárd forinttal, háromszor többet fizettünk.

De ha Moszkva olcsóbb is lenne: hol az a pénz, amit nyugati szövetségeseink hátba szúrásával, az ukrán asszonyokat megerőszakoltató, polgárokat meszesgödrökbe lövető, szülészeteket bombáztató, gyermekek millióit elhurcoltató orosz diktátor barátságán nyertünk? Amúgy meg, ha az amcsi vagy a katari gáz büdös, miért nem felejtjük el ezt az egész vircsaftot? Eleve fals egy „energiafüggetlenségért” küzdő kormánynak a gáz- (és az olaj- és a nukleáris) behozatal felett tapsikolni. Ráadásul lerobbant otthonainkból az orosz gáz felével amúgy is csak az utcát fűtjük és szennyezzük. Ehhez képest a kormánynak most sikerült egy a fogyasztás csökkentését célzó, de a kutyát se érdeklő uniós pályázattal előállnia.

Pedig a magyar energiaellátást csak a Putyinnak két éve kicsengetett 4 ezer milliárdos borravalóból saját lábára lehetne állítani.

JEGYZET

Batka Zoltán

Strasbourg Wars

A fideszes propaganda felülről irányított tervgazdaságában nem lehet véletlen, hogy az elmúlt napokban egészen durva, magához képest is primitív stílust vett fel a propaganda. A hangütést Lázár János adta meg, aki aberrált drogos belvárosi libsinek nevezte Vitézy Dávidot. Aztán tovaris Szijjártó a szokásos oroszországi raportja előtt jókora műsértődést rendezett, amikor egy német újságíró megkérdezte, provokációnak szánja-e újabb orosz útját. „Mi nem vagyunk egy jawohlnemzet” – üzente meg Szijjártó Péter Németországnak, a magyar gazdaság amúgy messze legnagyobb befektetőjének. A kormány propagandagépezete jelenleg kórusban Magyar Péter nemzetbiztonsági kockázattá vált nemi szervével foglalkozik. Magyar az EP-vita során valamit babrált ugyanis a zsebében, azóta a propaganda ezer mélytorkából harsogja: az ellenzéki vezér magához nyúlt az ülésteremben. Ami részint nevetséges, részint a slim fit nadrág estében fizikai képtelenség (ennek anatómiai kifejtésétől most eltekintünk).

Ilyen primitív vagdalkozást mindig súlyos kétségbeesés diktál. Elsősorban nem a tanultabb ellenzéki szavazó elbizonytalanítására szánják, a deklasszáltabb, elöregedett Fidesz-tábor tagjait akarják elriasztani Magyartól. Azaz: a Fideszagytrösztnél reálisnak látják, hogy Magyar megbonthatja a tábort. Ráadásul Strasbourgban Orbántól elvették a lasztit. A magyar vezér eddig azért játszhatta a kültelki kemény fiút, mert a bunkóságaira eddig nem igazán reagáltak az Unió glaszékesztyűs széplelkei. Mára azonban megértették: egy vastag nyakú parvenü kordában tartásához a bikacsök a megfelelő szerszám, egy bizonyos szint felett le kell menni egy bizonyos szint alá, így még a mérlegképes könyvelő megjelenésű Manfred Weber is elkezdett utcai harcos lenni. A fidesznek pedig nem maradt más, csak emel a téten és tovább fokozza a mindennel és mindenkivel szembeni piszkos háborúját. Ez következik.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ÁGYÉKKORMÁNY

Pojácák

HARGITAI MIKLÓS

Loppert Dániel jobboldali hazafi, a Fidesz ifjúsági tagozatának későbbi megalapítója 2002 nyarán, nem sokkal az Orbán-kormány hivatalvesztését eredményező és a hazát ellenzékbe küldő választás után Kapolcson bekiabálás útján hazaárulónak nevezte a Művészetek Völgyébe ellátogató Medgyessy Péter miniszterelnököt. Gyekiczki Márton pojáca, a DK ifjúsági szervezetének aktivistája 2024 őszén bekiabálás útján hazaárulónak nevezte Orbán Viktor miniszterelnököt (mindkét eseményt a Fidesz-sajtó szemszögéből idéztük fel).

Medgyessyt 22 éve pont annyi okkal-joggal lehetett hazaárulónak nevezni, mint ma Orbánt. Egyrészt azért, mert a megszokásból még mindig köztársasági államformájú, de immár nem köztársaságnak hívott Magyarországon vélemény- és szólásszabadság volt és van, ami jogi értelemben azt jelenti, hogy bárki, akár a regnáló kormányfő is hazaárulónak titulálható. Másrészt meg azért, mert

> Medgyessyt 22 éve pont annyi okkal-joggal lehetett hazaárulónak nevezni, mint ma Orbánt.

mindketten csináltak a leárulózásukig bőven elegendő olyasmit, amit az ellentábor hazaárulásnak tekint – egészen biztos, hogy ma bőven van annyi jog- és választóképes magyar állampolgár, aki hazaárulónak tekinti Orbánt, mint amennyien 2002-ben annak tekintették Medgyessyt. Ez tehát egy jelentős szavazótáborral megtámasztott, politikailag valid vélemény volt akkor, és az ma is, függetlenül attól, hogy megállna-e bármelyik a bíróság előtt.

Ami a két esetet megkülönbözteti, az az utóéletük a médiában, meg persze a valóságban. Loppert az Orbán-párti nyilvánosságban instant szabadsághőssé vált; 2003-ban már Rogán Antal személyi titkára volt, 2006-ban és négy évvel később szerepelt (ha nem is bejutó helyeken) a Fidesz listáin, 2010-től pedig rakétaszerű karriert csinált az állami szférában szóvivőként, kommunikációs vezetőként a Nemzeti Infrastruktúra Zrt.-től a MÁV-on át az Eximbankig különféle illusztris helyeken. Gyekiczki Márton viszont – azon túl, hogy mint fentebb utaltunk rá, pojáca – dékás provokátor, üresfejű, idióta dékás f@sz, Gyurcsány-párti bajkeverő, Gyurcsány „pótfia”, beszédhibás vinnyogó, Gyurcsány-fióka, ifjú agymosott, továbbá ordítozó őrült lett ugyanott, akit felváltva készített fel személyesen Dobrev Klára, illetve a szellemileg kiüresedett európai szélsőbaloldal erre a felháborító partizánakcióra.

Csak a megerősítés végett: a két hazaárulózás között (az időtől eltekintve) pusztán annyi a különbség, hogy az első magyar belügy maradt, a másodikat viszont egész Európa láthatta; minden más körülményt tekintve kísérteties a hasonlóság.

Amúgy – az egyenlő mérce jegyében – aki látott már az utóbbi években készült Orbán-videót, az pontosan tudja, hogy kormányunk aktuális feje is szokott zavarában szerelvényt igazítani, különösen külföldi hadszíntereken. Bödőcs Tibor vonatkozó paródiái éppen azért működnek olyan jól, mert milliók ismerik, hogy is megy ez eredetiben. Szóval ha valamikor lesz másfél szabad perc a Tényekben, amit annyira nem tudnak mivel kitölteni, mint csütörtök este, összerakhatnának abból is egy válogatást: ha előre meghirdetik, garantáltan megnyerik vele a hetet.

BONTA MIKLÓS

> Már több száz élelmiszeripari termék szerepel a zsugorinflációs listán, s így intézményesen elfedik a tényleges drágulást.

Zsugor

Akinek úgy alakult a sorsa, hogy a mindenkori gazdasági folyamatokat, akár évtizedeken keresztül is, krónikásként nyomon követheti, az örülhet annak, ha hébe-hóba egy-egy új fogalom színesíti a palettát. Bár a zsugorinflációról – amely éppúgy amerikai találmány, mint a lízing vagy a faktorálás – a tengerentúlról érkező hírekben már az 1970-es években is olvashattunk, a magyar közvélemény előtt csak 2024 tavaszán bújt elő igazán az inkognitójából. Azóta viszont a fogalom látványosan terjed, és sajátos jellemzőkkel bír: mindenki előtt megmutatkozik, ám a fogyasztóknak csak a 10 százaléka vesz tudomást létezéséről. Legalábbis jelenleg, de él bennünk a remény, hogy hamarosan egyre többen észreveszik.

Egykoron közismert volt, hogy nem 20 szál cigaretta van a dobozban, csak 19. A „csonkítást” viszont 2017-ben megtiltották. Az idén ezzel ellentétes trend kapott lábra, mégpedig hatósági jóváhagyással. Rendelettel bólintott rá ugyanis a kormány arra, hogy egy előre csomagolt termék változatlan áron „összemenjen”, a kereskedőnek csupán annyi dolga akad, hogy ezekről nyilvántartást vezessen, s két hónapig a vevők figyelmét felhívja a burkolt áremelésre.

A KSH szeptemberi, háromszázalékos, évesített inflációs adata láttán akár visszafogottan örvendezhetnénk is. Talán még azt is lenyelhetnénk, hogy a fogyasztóiárindex-növekedésünk hátulról a negyedik az uniós tagállamok rangsorában, bár irigykedhetnénk az írek 0,2 százalékos drágulási ütemére. Afelett viszont nehéz átsiklani, hogy már több száz élelmiszeripari termék szerepel a zsugorinflációs listán, s így intézményesen elfedik a tényleges drágulást. Októberben ráadásul nagyobb sebességre is válthat az infláció, hogy azután decemberben 5 százalékos értékkel zárjuk az esztendőt. A jövő évben is magasabbak lehetnek az árak, mint amekkorára előzetesen számítottak. Az aszály és a most meglendült üzemanyagárak ebben a fő vétkesek. Olyan reklámszöveggel viszont aligha találkozunk majd: egyet fizet, felet kap.

Szinte és mintha

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Baloldali-liberális értelmiségi körökben eddig szinte általános volt az a vélekedés, hogy a NER-t választásokon megdönteni, legyőzni nem lehet. Ha mégis mutatkozna erre halvány remény, akkor a berendezkedő új hatalom beleütközne a fékek és ellensúlyok szerepét betöltő intézmények (pl. Legfőbb Ügyészség, Állami Számvevőszék, Legfelsőbb Bíróság stb.) élére hat-hét és még több évre kinevezettekbe, akik azon őrködnek, hogy szinte semmi se változhasson. Ha még ez sem lenne elég, akkor a gazdaság parancsnoki magaslatainak megszállása miatt szinte semmire sem lenne pénz, ezért az új hatalom gazdasági ellehetetlenülése következne be.

A Tisza áradása óta ez a vélekedés már nem kizárólagos, de szinte egyöntetű az a vélemény, hogy Magyar Péter mellett már most látnunk kellene azokat, akik hiteles személyiségüknél fogva kellő súlyt adnak az eltökélt változásoknak, még inkább a megdöntött rendszer utáni újjáépítésnek. Alig tűnt el egy szinte láthatatlan árnyékkormány, mintha újra igény volna rá.

HOL TARTUNK?

Tudom, nagyon jó volna másfél évvel a 2026-ban esedékes választások előtt megbizonyosodni arról, hogy Magyar Péter olyan kormányt tud alakítani, amelynek a tagjai képesek „lejátszani a pályáról" a jelenlegit. Persze ebből adódik a kérdés: olyan a helyzet, mintha kormányozna is Orbán? A NER kormányai – bár kénytelenek foglalkozni közlekedéssel, egészségüggyel, oktatással, az ehhez szükséges pénz beszedésével is – valójában nem mások, mint Orbán két fő céljának (hatalom és pénz) a megvalósulásán őrködő fiúk.

Akik már most látni akarják a meggyőző szakférfiakat és -hölgyeket, azt hiszik, a közönség Orbánt a kormányzás minősége miatt választotta újra. Annak ellenére nem érik be azzal, hogy a Tisza Párt túl akar lépni és képes is a NER két fő célján – a hatalom megőrzésén és Orbán politikai családjának a pénzszerzésén –, hogy a soron lévő lehetséges és szükséges lépés egyértelműen a rendszer megdöntése, a rendszerváltás. Ehelyett úgy tesznek, mintha a szép, népjólétet szolgáló szakpolitikák megvalósítására képes kormányváltás előkészítése lenne a feladat.

Tényleg azt hiszik, hogy a NER-t a kiváló szakpolitikusok, illetve csáberejű és meggyőző szakpolitikáik fogják megdönteni? Nem hiszik el, hogy a NER-t az dönti meg, ha a nép is felismeri, hogy mi valójában Orbánék két fő törekvése? Azzal, hogy Magyar Péter az Európai Parlamentben is Orbán szemébe vágta, mi történik a kórházakban, a vonatokon, az iskolákban, a gazdaságban, az államháztartásban, az áremelkedés terén, és azt is kimondta, hogy „Te tetted ezt, király!", elvégzi azt a feladatot, ami most van soron: politikailag zúzza szét Orbán rendszerét.

A GYORSULÓ ROMLÁS

A magát tájékozottnak gondoló közvélemény várakozása az, hogy a gazdasági helyzet, a költségvetési egyensúly, a külső fizetési mérleg romlása önmagában és automatikusan létrehozza a bolsevik frazeológiából jól ismert „forradalmi helyzetet". A forradalmi helyzet azonban nem automatizmus, amelyet a közönség kényelmes fotelből szemlélve követ, hanem kiindulópontja a változásnak, a forradalomnak. A forradalom azonban nem puszta kormányváltás, hanem a teljes államgépezet kézbevétele.

Lenin A „baloldaliság" a kommunizmus gyermekbetegsége című művében hajdanán azt írta: „Forradalom csak akkor lehetséges, ha a kizsákmányolók nem képesek többé a régi módon élni és uralkodni. Csak ha az »alsó« rétegek nem akarnak többé a régi módon élni, és ha a »felső« rétegek nem képesek többé a régi módon élni, győzhet a forradalom." A magyar rendszerváltás idején bármennyire is tömegek tüntettek – a szocializmus viszonyai között rendhagyó módon – a dunai vízlépcső, az erdélyi falurombolás ellen vagy Nagy Imre és mártírtársai temetésén, ez nem a kiszámíthatatlan „randalírozás" fordulatait, hanem ellenkezőleg, a „jogállami forradalmat" jelentette. Ehhez nem arra volt szükség, hogy a választásokon – hiszen lehetőség sem volt rá – a kommunista uralom pártját legyőzzék a demokraták, hanem arra, hogy politikailag váljon legyőzötté a regnáló hatalom.

FOTÓ: AFP/FREDERICK FLORIN

Ezt a tapasztalatot mintha elfelejtették volna a NER választásokon való legyőzhetetlenségét önmaguknak és egymásnak bizonygató értelmiségi barátaim. Emiatt szinte teljes értetlenséggel fogadják Magyar Péternek a kisvárosok főterein, falvak kocsmái előtt kifejtett aktivizmusát, amit sem jól átgondolt program, sem hosszú ideje kifejtett ellenzéki tevékenység, sem a regnáló hatalommal szembeni, hosszú múltra visszatekintő ellenállás nem alapozott meg. Mintha a „kratkij kursz" (a bolsevik forradalom történetének) megismétlése módján mehetne csak végbe a változás. Úgy jártak, ahogy – miként azt néhai barátunk, Szabó Miklós mesélte – az 1956-os forradalmárok, akik birtokba vették a távírdát, mert az benne volt a kratkij kurszban, de elfelejtkeztek a tévéről, mert arról nem írtak a klasszikusok.

Pedig a helyzet napról napra romlik. Sokszor írtam arról, hogy hazánk gazdasági növekedése második éve stagnál, a lakosság fogyasztása alig nő, a beruházások visszaesése jelentős, a költségvetési hiány és az államadósság makacsul nagy, a tavalyi Európa-rekorder inflációhoz való visszatérés veszélye nem múlt el. Az európai uniós, évente a hazai GDP 3,5-4 százalékát elérő segélyek jelentősen mérséklődtek, a 3 százalékot nem túllépő költségvetési hiány követelménye alól a Covid miatt adott felmentés véget ért, takarékoskodásba kellene kezdeni, ami részben nem megy, részben a gazdasági bővülés leállításához vezet.

A 2024-re eredetileg tervezett 2,9 százalékos hiánycélról már februárban kiderült, hogy lufi, és azonnal 4,5 százalékra emelték. Ez a másfél százalékos célemelés is csak akkor látszott tarthatónak, ha azonnal töröltek közel 800 milliárd forint összegű beruházást, és júliusban különadókat (védelmi hozzájárulás) vezettek be. Aztán szeptemberben 130 pontban újabb kiadásokat töröltek. Most már a gazdaságpolitikai miniszter, Nagy Márton ötletére az önkéntes nyugdíj-takarékosság keretében félretett lakossági pénzeket szeretnék „konyhabútor-vásárlásra" váltani, az önkormányzatok fő bevételét, az iparűzési adót (szociális segélyezés, tömegközlekedés, csatornázás forrása) pedig megcsapolja a kormány.

Mintha hülyének tartanák a népet, mintha az nem venné észre, hogy bajban van a kormány, amikor a párnacihát is kiforgatják a feje alól. Mintha nem gondolnának arra, hogy az a mérhetetlen nyegleség, amivel a közlekedésért és LEépítésért felelős miniszter, Lázár János a liberálisokat szidalmazva „ritkítja" a HÉV-járatokat, miközben szinte egyetlen vonat sem képes időben megérkezni, nem a szinte teljes kormányzóképtelenség jele volna. Mintha a felül lévők már nem tudnának a régi módon kormányozni, és ez napról napra, óráról órára látszik. Mi van az alul lévőkkel?

A FORRADALMI HELYZET

A minap Strasbourgban, az Európai Parlamentben folytatott élénk vita bizonyította, hogy Orbán szinte teljesen elszigetelődött. Még az európai szélsőjobboldali pártok képviselői – akik amúgy a védelmére keltek – sem hallgatták el, hogy mintha Putyin zsoldosa lenne, aki mintha Ukrajna kivéreztetésével, vereségével értene egyet. Amikor az Európai Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen beszédében elmondta, hogy „nincs egyetlen európai nyelv, amelyen a béke szinonimája lenne a megadás, a szuverenitásé pedig a megszállás", akkor szinte megsemmisítette az orbáni (putyini) érvelést, mintha valóban egész Európát sorakoztatta volna fel a hazug putyini (orbáni) érveléssel szemben.

Sokáig fog még visszhangozni Von der Leyen beszédének utolsó néhány mondata: „Hadd zárjam tehát azzal, hogy a magyar néphez fordulok. Mi egy család vagyunk. Az önök története a mi történetünk. Az önök jövője a mi közös jövőnk. Tízmillió magyar tízmillió jó ok arra, hogy közösen építsük, formáljuk a jövőnket."

Példátlan, hogy a magyar kormány feje fölött Európa nevében a magyar néphez szóltak. Példátlan, hogy nem a magyar kormányt tekintik a magyar nép valóságos képviselőjének. Példátlan, hogy egy kormányt úgy kezeljenek, mint a saját népe nyakára ültetett, orosz érdekeket képviselő bűnszervezetet. Ebben nincs szinte és nincs mintha.

Példátlan, hogy a magyar kormány feje fölött Európa nevében a magyar néphez szóltak. Példátlan, hogy egy kormányt úgy kezeljenek, mint a saját népe nyakára ültetett, orosz érdekeket képviselő bűnszervezetet.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Emelés

Két-három éven belül el kell érni az ezereurós minimálbért és az átlagbér egymillió forintra történő emelését, ezt szeretné a miniszterelnök. Mi is csak egy kicsivel többet szeretnénk: jó lenne tudni, hogy a megemelt összeg valójában mennyit is ér majd. Mert ha a lakossági költés szerkezete és a kiadások aránya nem változik, akkor ez mit sem használ. Ha ér is majd valamit az emelés, akkor léphetünk tovább.

KOPÁCSI JÁNOS

Anyagmegmaradás

Örömmel olvastam, hogy a Magyar Péter által Dunába dobott telefont a búvárok megtalálták. Abban a folyóvízben, amelynek Budapestnél az átlagos sebessége fél méter másodpercenként. Tekintettel egy telefon súlyára, az bizonyára nem süllyedt le a bedobás helyén, hanem a sodrás továbbvitte. De ez az „anyag" a fizika törvénye szerint nem veszett el, sőt még csak át sem alakult. Kíváncsi kérdéseim: ki ez az ember, akinek a telefonjáért búvárokat vezényeltek a Dunába? Ha az én telefonom kerülne oda, biztosan ott is maradna, a halak örömére. Vajon ki fizette e kiszállás, beúszás, merülés költségeit? Csak nem mi, az adózófizetők? És miért kellett kiszedni? Mert valakiről valami különösen izgalmas kép-, hangfelvétel van a telefonban? Esetleg a SIM-kártya őrzi tudományos munkáinak pótolhatatlan eredményeit? Az is örömre ad okot, hogy a rendőrség azonnal nyomozni kezdett, és a főügyészség is hanyatt-homlok rohant az EP-hez felfüggesztetni Magyar mentelmi jogát. Ha jól dolgozik a búvár-rendőr-ügyész hármas, Magyar Péter még börtönbe is kerülhet. Szóval: ki is ez a mobiltulajdonos?

BOBNÉ CHLEBIK MÁRTA

Zászlóanya

A Magyar Honvédség Bauer Gyula 5. Területvédelmi Ezred vitéz Nagy Sándor 48. Területvédelmi Zászlóaljánál tett látogatást Szabadicsné Rádi Éva, aki augusztus óta az ezred zászlóanyjaként „szolgál". A zászlóanya süteménnyel és kávéval igyekezett egy kicsit édesebbé tenni a honvédek napját. A honvedelem.hu tudósítása szerint a látogatás egyértelművé tette, hogy a Magyar Honvédség nem csupán egy katonai szervezet, hanem egy összetartó közösség. Kérdés, kerül-e zászlóanya a távoli Csádba települő 200 fős magyar egység napjainak hosszú távú megédesítéséhez is.

LADÁNYI ANDRÁS

Olimpia

Fürjes Balázs, a NOB tagja azt mondta a Népszavának az olimpiarendezésről: „Abban a 10 városban, ahol az elmúlt tizenegy évben népszavazásra akarták vinni, az olimpia mindenütt zsákutcába jutott." Ezek után azt hiszem, teljesen világos, hogy a NER-rendszer alatt nem lesz népszavazás az olimpiáról. A kezdeményezést ilyen-olyan indokkal elkaszálják a miniszterelnök által kijelölt szervezetek.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Orosz vendégek az Eiffel Műhelyházban

Marschner A vámpír és Bizet Gyöngyhalászok című operája mellett gálakoncerttel mutatkozik be a Szentpétervári Kamaraopera október 18. és 20. között a Magyar Állami Operaház Eiffel Műhelyházában. NÉPSZAVA

Ünnepeljük életét!

Október 21-én délután fél öttől az Erkel Színházban rendezik meg Novák Ferenc Tata, a nemzet művésze, Erkel- és Kossuth-díjas koreográfus nyilvános búcsúztatóját, amely után a színház mellett szabadtéri táncházzal ünneplik életét. Temetésére szűk családi körben került sor, Farkasréten. NÉPSZAVA

Bús Balázs visszatérhet az NKA élére

Október 15-től ismét Bús Balázs lesz a Nemzeti Kulturális Alap elnöke – írta az Index. Korábban Csák János menesztette a fideszes politikust, Budapest III. kerületének volt polgármesterét. NÉPSZAVA

Megtörni a némaságot

KONTEXTUS „A nőgyűlölet és az autoriter rendszerek kéz a kézben járnak” – jelentette ki Sofi Oksanen a Margó Irodalmi Fesztivál vendégeként.

FOTÓ: KOVÁTS ZSÓFIA

ROSZNÁKY EMMA

Még a karzat is megtelt a Nemzeti Táncszínház nagytermében péntek este, amikor a világhírű finn–észt szerzővel, Sofi Oksanennel beszélgettek az Őszi Margón. Az író minden eddig megjelent könyve olvasható magyarul. Friss esszékötetét, az Ugyanaz a folyó – Putyin háborúja a nők ellen címűt áprilisban adta ki a Scolar Kiadó Panka Zsóka fordításában, erről esett szó az eseményen. Az alkotó széles körben ismertté a Tisztogatás (Puhdistus) című regényével vált, mellyel számos rangos észak-európai és francia irodalmi díjat gyűjtött be, 2012-ben filmadaptáció is készült belőle.

Sofi Oksanen irodalmában erőteljesen jelen van Finnország, a Szovjetunió és az elnyomás alatt fuldokló Észtország történelme, illetve a női lét, a nők ellen irányuló erőszak kérdései. Frissen kiadott esszékötetében történelmi, kultúrtörténeti és társadalmi kontextusba helyezi Ukrajna és az Orosz Föderáció háborúját. Azt járja körül, hogyan használja fel Oroszország újra a korábbi háborúk forgatókönyveit Ukrajnában, s miért akarja elhallgattatni a nőket belföldön és külföldön egyaránt. A szerző szerint Oroszország háborúja egyszersmind a női egyenjogúság ellen vívott ostrom is, amely során a népirtásban fegyverként használják a nemi erőszakot.

A beszélgetésből kiderült: a kötet előzménye egy svéd akadémiabeli konferencia volt, melynek központjában a szólásszabadság állt. Ekkor beszédet tartott Oksanen; a visszajelzés erős volt, javasolták neki, hogy írja meg gondolatait esszében vagy könyvben. Nem habozott, már csak azért sem, mert tapasztalta: a nők hangja a háború kapcsán marginális, leginkább az autoriter rezsimek azok, ahol eleve nem számít a gyengébbik nem véleménye. – A nőgyűlölet és az autoriter rendszerek kéz a kézben járnak – mondta el Oksanen, akit Karafiáth Orsolya író, újságíró kérdezett az Őszi Margón.

INFÓ

Sofi Oksanen: Ugyanaz a folyó. Fordította: Panka Zsóka. Scolar Kiadó, 2024. A könyvről a Margó Irodalmi Fesztiválon Sofi Oksanennel Karafiáth Orsolya beszélgetett; az esemény magyarul és angolul folyt, szinkrontolmácsolással. A Scolar Kiadóval közös programot a FinnAgora és a FILI támogatta.

> Oroszország háborúja a női egyenjogúság ellen vívott ostrom is, melynek során a népirtásban fegyverként használják a nemi erőszakot.

Az Ugyanaz a folyó nem csupán a konferencián elhangzott beszédből áll, abból kiindulva több esszé született, amik Karafiáth Orsolya szerint végül összeállnak akár egy egész regénnyé. A szövegek megírásakor számtalan már meglévő forrásból dolgozott Oksanen. Nagyon gazdag a könyv hivatkozáslistája, gyűjtött maga is történeteket, valamint szerepel a könyvben személyes, családi szál is. – A nagymamám lánytestvérét Észtország második szovjet megszállásakor kihallgatásra vitték el. Élve került vissza, de soha többet nem beszélt. Egyetlen dolgot hajtogatott mindig: „Ne tegyétek!” – elevenítette föl Oksanen, aki úgy fogalmazott, már egészen kicsi korától fogva tisztában volt vele, milyen következményei vannak a szexuális erőszaknak. – Problémásnak tartom, hogy amikor a nemi erőszak témáját filmen vagy tévében dolgozzák föl, sokkal nagyobb hangsúlyt kap maga a tett pillanata, mint a hosszú távú következményei. A Tisztogatás című könyvemben is írtam erről. – A szerző a jelenleg is folyó orosz–ukrán háború kapcsán megjegyezte: amikor 2022 februárjában Putyin megtámadta Ukrajnát, az észtek azt érezték, a történelem ismétli önmagát, ugyanaz a minta játszódott le, mint mikor a szovjetek megszállták Észtországot. – Nemcsak a szexuális erőszakhullám okán tűnt hasonlónak, de az is része – tette hozzá.

Esszékötetében sok egyéb mellett Oksanen arról ír, a háborús nemi erőszakot nehéz bemutatni, társadalmi szinten általában hallgatás övezi a témát. – Minél többet beszélünk róla, annál jobb, mert az elkövetők pont azt akarják, hogy hallgassunk. Ha akár csak egy áldozat felemeli a szavát, akkor többen jönnek vele. – A szerző Japánt hozta föl példaként, ahol a háborús nemi erőszak áldozatainak a leszármazottjai is kártérítést kaptak, a legutolsó ilyen kompenzációs kifizetés 2021-ben volt. A kötet születése kapcsán elmondta: íróként sokféle történettel találkozott, az emberek megosztják vele ezeket, amiért nagyon hálás. A kérdésre, szerzőként milyen fegyvereket tart jónak a hallgatás ellen, Oksanen azt felelte: – Van olyan olvasó, aki számára a fikció jelent mindent, azonban a fikció esetén muszáj egy karakter szemén keresztül nézni eseményeket, más nyelvezetet használni, viszont egy esszében mindezekre nem kell koncentrálni, sokkal szókimondóbbnak lehet lenni. Egy fikcióban sok szempontból nem lehet nevén nevezni a jelenségeket, hiszen hiteltelen volna, az esszében ezzel szemben felhasználható minden, a jelenséggel kapcsolatos tudás.

> Amikor 2022 februárjában Putyin megtámadta Ukrajnát, az észtek azt érezték, ugyanaz a minta játszódott le, mint mikor a szovjetek megszállták Észtországot

Az Ugyanaz a folyóban a szerző megpróbálja megfejteni az orosz lélek mítoszát. – Általában a finnek és a finn politikusok szeretik magukat oroszszakértőként feltüntetni. Igen, nyugodtan nevessenek! – szólt a közönséghez Oksanen, majd folytatta: – Ez egy hatalmas ellentmondás és hiba, hiszen többször hangoztatják: az oroszokat nem lehet megérteni. Én ezt a mítoszt szeretném eloszlatni esszéimmel; szerintem igenis meg lehet érteni, a történelem során számtalanszor sikerült. – A finn–észt írónő (aki ellen többször hangolt már a putyini propaganda) felhívta a figyelmet, hogy luxus Putyint őrültnek vélni, és a tetteit valami logikátlan ámokfutásnak bélyegezni, mert akkor nem nézünk valójában a rendszere mögé, nem látunk át csomó mindent. – Ha Oroszország tetteit nem elemezzük, védtelenek leszünk ellene – fogalmazott Sofi Oksanen.

Sofi Oksanen

Napjaink egyik legnépszerűbb északi szerzője. A finnországi Jyväskyläban született, 1977-ben, észt anyától és finn apától, s mindkét örökség óriási nyomással nehezedett gyermek- és kamaszkorára. 2003-ban a Sztálin tehenei című könyvével robbant be az északi irodalomba. 2005-ben jelent meg a Baby Jane, 2008-ban a világhírt hozó Tisztogatás, s 2013-ban a Mikor eltűntek a galambok.

HIRDETÉS

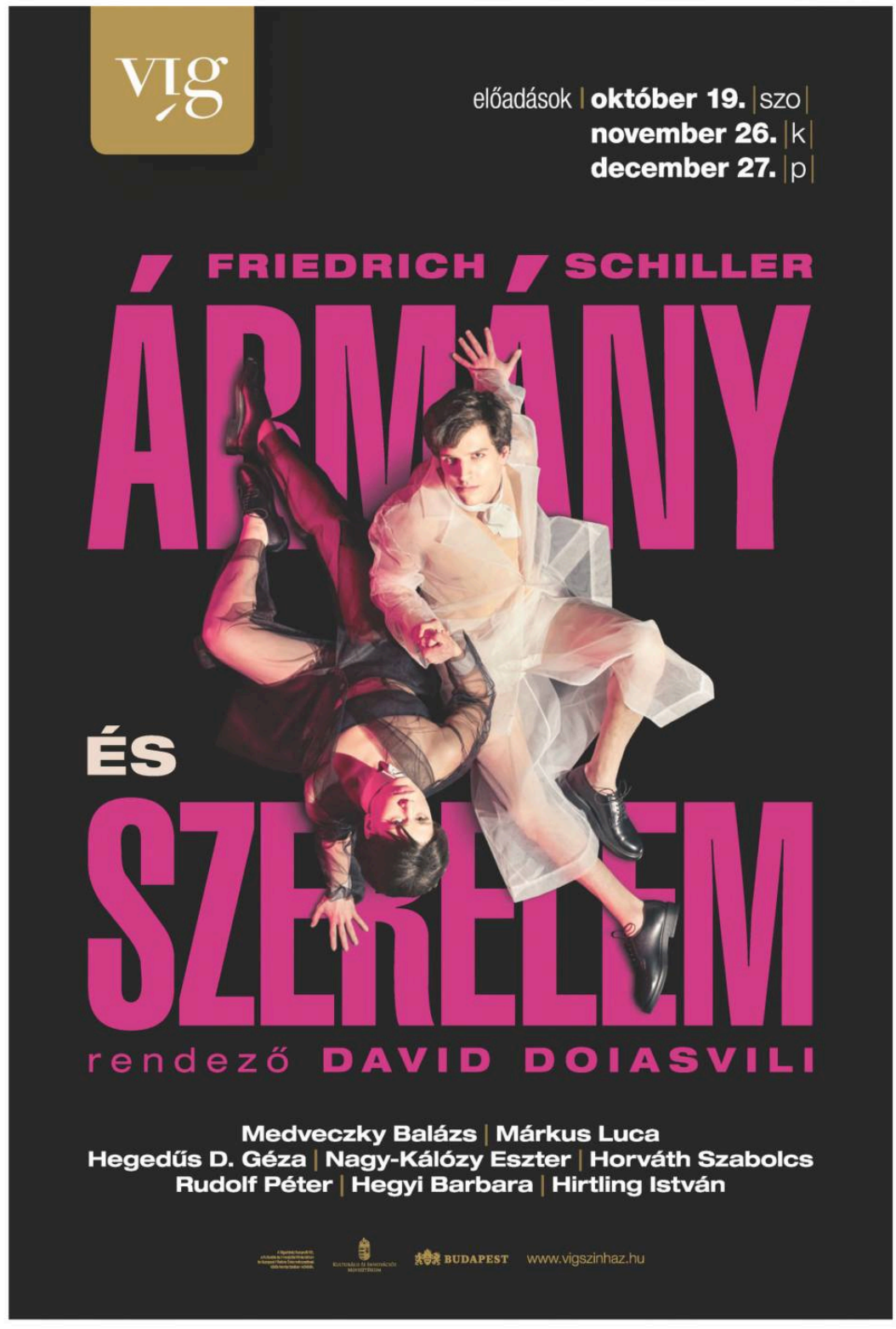

A Tristano-kód

KONCERT Mielőtt a hangverseny-látogató elhinné, hogy – találkozva Izoldával, a sárkánnyal, megízlelve a kelta bájitalokat – őt már nem lehet meglepni, akkor ideállít a zenei világ Tarantinója, és kiderül, hogy dehogynem. Francesco Tristano szombaton először lépett fel Magyarországon.

IVÁN CSABA

Mi köze lehet Hollywood fenegyerekének a Müpában fellépett zenészhez? Mi a közös bennük? Francesco is a miért ne? embere, aki lazán kijelenti, hogy felesleges erőlködni azon, hogy úgy játsszuk el a régi zenéket, ahogy akkor tették, amikor a kottákba jegyezték. Mert nem lehet, meg nem is érdemes. Változtak a hangszerek, az előadói technika és a közönség is. Hatásos entrée. Másrészt Quentin Tarantino pont úgy imádja és jól ismeri a régi mozi mestereinek munkáit, ahogy ő a régi korok komponistáit: munkáik tele vannak áthallásokkal, melyek felismerése izgalmas kihívások az értő rajongóknak. A ráadást követelő női sikolyokból ítélve popsztárokat megszégyenítő státuszra tett szert a fotogén luxemburgi – csak ő zenélni is tud.

Az este nyitánya természetfilmeket idéző szintetizátorral generált séta a Zene Édenkertjébe. Két tétel és két ráadás elég volt, hogy értsük, hogy a baudelaire-i állítás (la nature est un temple, azaz templom a természet) kiegészítésre szorul: templom és zene a természet, a teremtés üzenetét pedig nem a szavak, hanem a muzsika közvetíti hitelesen. Tristano ebben a Kékszakállúénál békésebb várban vezet körbe minket. „Már nem tudom, mit jelent a klasszikus, azt hiszem, soha nem is tudtam, és azt sem tudom, mit jelent a normális, mert ha az normális, hogy a 150 évvel ezelőtti dolgokat játsszuk ugyanúgy, az számomra abnormális. A komolyzenei közönség egyre öregszik, vagy hagyjuk meghalni velük együtt a zenét. Vagy újra ki és fel kell találnunk azzal, hogy új kontextusba helyezzük.” Megérkezett több olyan generáció, akik nem aktív színház- és koncertlátogatók, mögöttük pedig jönnek a MI és a net korában szocializálódtak, akik nem értik, nagyszüleik miért őrizgetnek könyveket otthon. A koncepció már a ’98-ban, a Juilliardon megkezdett tanulmányai közben érlelődött benne, amikor azt látta, hogy „az ottani tanárokat nem érdekli igazán, mi történik a klasszikus zenén kívül”. Diákjuk nappal zongorázott, este meg belevetette magát a New York technoszcénájába, hogy aztán otthon kísérletezzen a szintijeivel.

FOTÓ: VALUSKA GÁBOR/MÜPA

A ráadást követelő női sikolyokból ítélve popsztárokat megszégyenítő státuszra tett szert a fotogén luxemburgi – csak ő zenélni is tud

INFÓ

Francesco Tristano koncertje, október 12., Müpa, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Az ötlete egy egyszerű példából megérthető, csak némi humorérzék kell hozzá. Amikor a fiatalok rákeresnek a mobilon Bach French Suitsjére, és az francia öltönyök fordításban jelenik meg, akkor Francesco evidensen elegáns és minőségi „francia öltönyöket” fog nekik mutatni, és rögtön vevők lesznek rá. A másik alappillér, hogy szerinte Picassónak igaza van: a zene és a tánc szimbiózisa sokkal mélyebb, mint azt gondolnánk. Pablo, aki nem mellesleg festő, így gondolkodott a táncról: „Miért táncolok? Nincs olyan, hogy miért táncolok. A madarak kérdés nélkül repülnek, a halak meg úsznak. Tánc közben nem gondolkodom, a létezés szeretetét érzem. A szeretetben sincs miért. Az élet éltet. Akik a földön azt csinálják, amire születtek, azok élnek. Mások csak túlélnek. Akik táncolnak, élnek.”

Tristano édeni várában minden ajtó nyitva áll, és minden szobából táncmuzsika szól. Együtt létezik ebben a kozmikus tánczenében a klasszikus meg a népzene, a rock meg a jazz, csak az egyik hercegi szalonban, a másik diszkóban szól. A zenészek szabadkőműves-páholyának tagjának kell lennünk ahhoz – Bernstein művelte ezt anno hatásosan –, hogy rájöjjünk, minden muzsika alapja ugyanaz a DNS. Részben feledésbe merült több évszázados tradíciót követ Brahms, amikor átiratot készít Haydn művéből – a koncerten az egyik, sokat idézett táncmuzsika pont a barokk volt. Ehhez értett mesterien Mozart, Liszt opera-parafrázisai zongorára is a transzformálás bravúrdarabjai. Tristano éppoly spontán természetességgel játszik Frescobaldit, mint a csellista Yo-Yo Ma és a vokalista Bobby McFerrin Vivaldit vagy Bachot, az Emerson Lake & Palmer pedig Muszorgszkijt. 86 körül a Wiener Konzerthaus nagytermében a klasszikus zongorista, Friedrich Gulda és a jazz kiváló pianistája, a leginkább a Weather Reportból ismerős Joe Zawinul bravúrkoncertjén láthattuk, hogy lubickoltak a Brahms-variációk és a két zongorára és zenekarra írt, szimfonikusokkal előadott crossover parafrázis interpretálásakor. Hányszor nyűgözött le minket ezzel Chic Corea a Müpában?

> A korszakok és műfajok demarkációs vonalai a profi muzsikusoknak nem léteznek.

Tristano érdekesen illusztrálta, hogy a korszakok és műfajok demarkációs vonalai a profiknak nem léteznek. Évszázadok zenei stílusai közt szörfözve játszott el egy témát, amiből világos lett, hogyan kölcsönzött a Pink Floyd a régizene világából, a Rolling Stones az anglikán középkori egyházi muzsikából vagy a Queen a kórusirodalom remekeiből, valamint Paul Simon az afrikai, Szörényi Levente pedig a közép-európai népzenéből. A diszkó dob-szinti monotóniája már nem is hiányzott nekem a meggyőzéshez. A második tétel egyébként Japánba kalauzolt, a jelenség egyetemességét hangsúlyozva. Az egyik ráadás előtt barátságosan körbenézett: „Akarnak még zenét? Mert tudok játszani mást is.” Nem kételkedtünk egy pillanatig sem.

Szombaton zárult a filmünnep Szegeden

OPERATŐRÖK A legkisebb költségvetésű, de alighanem a legszakmaibb hazai filmes seregszemle a nyolc éve útjára indított szegedi Zsigmond Vilmos Nemzetközi Filmfesztivál, amely nevét a városban született világhírű operatőrről kapta. Ez az egyetlen olyan hazai fesztivál, amelynek középpontjában az operatőri munka áll. Lengyelországban létezik még hasonló tematikájú fesztivál.

A szegedi filmfesztivál szombat délutáni díjkiosztóján ennek kapcsán nem véletlenül fogalmazta meg Szabó Gábor, a zsűri elnöke, hogy döntő módon az operatőri munkát díjazták, nem a film egészét, ami egyfelől nem ugyanaz, másfelől a nézők egy részéből értetlenséget válthat ki. A látszólagos ellentmondás feloldása éppen az, hogy itt az operatőri munka megítélése áll a középpontban. Mellette a zsűrielnök arról is beszélt, a fesztivál mindhárom kategóriájában (nagyjátékfilm, dokumentumfilm, rövidfilm) kifejezetten erős volt a magyar alkotások felhozatala, de lévén ez egy nemzetközi seregszemle, egyensúlyt kellett keresni a külföldi filmek díjazására, amelyek nem egy esetben Argentínából, Mexikóból, Dél-Koreából, Belgiumból, Olaszországból és Litvániából érkeztek.

FOTÓ: KUKLIS ISTVÁN

A fesztivál igazgatója, Szabó Éva Andrea és a zsűri elnöke, Szabó Gábor a díjazottakkal

Kisebbfajta meglepetést keltett, hogy a fesztivál fődíját a zsűri José Grimaldónak, a mindössze húszperces mexikói kisfilm, az Apnea operatőrének ítélte meg. Igaz, a fesztivál nyolcéves történetében nem először fordult elő, hogy a nagyjátékfilmek elől egy rövidfilm vitte el a fődíjat, ami jelzi: ilyen kategóriájú filmekkel is lehet nyerni a Zsigmond Vilmos Nemzetközi Filmfesztiválon, ahol a versenyprogram keretében kilenc nagyjátékfilm, hat dokumentumfilm és huszonkét kisjátékfilm versenyzett a fődíjért.

A nagyjátékfilmek kategóriájában a legjobbnak a fesztivál során első alkalommal a zsűriképviselettel részt vevő Magyar Játékfilmrendezők Egyesülete a Pálos Gergely fényképezte Hatalom (szlovák–magyar együttműködésben készült) című filmet (Hajdu Szabolccsal a főszerepben) választotta a legjobbnak. Mellette különdíjat adott a magyar Elfogy a levegőnek (rendező Moldovai Katalin, operatőr Táborosi András), valamint a dél-koreai Devin the Lake-nek. A dokumentumfilmek kategóriájában a döbbenetes erejű Nem halok meg című filmet választották a legjobbnak, amelynek operatőre Domokos Balázs, rendezője Dér Asia volt. A rövidfilmek kategóriájában Alícia Peres operatőri munkáját ismerték el a Kiáltás című film kapcsán.

Tavaly hirdettek elsőként középiskolásoknak és egyetemistáknak kritikaíró pályázatot, amelyre a versenyprogramban szereplő három rövidfilmből válogathattak a jelentkezők. Újdonság volt az idén, hogy a diákzsűribe meghívást kaptak a Romániában működő magyar egyetem, a Sapientia hallgatói. Teljes mértékben a leendő mozilátogatók „utánpótlás-nevelését” szolgálta a fesztivált kísérő délelőtti program, a kicsiknek szóló Aprófeszt.

A díjkiosztó utáni fogadáson Báron György filmkritikus a Népszava tudósítójának úgy fogalmazott: a szegedi a legszakmaibb hazai filmfesztivál. Pohárköszöntőjében Jávorszky Iván – aki Szabó Éva Ágnessel, a Belvárosi mozi vezetőjével, a fesztivál igazgatójával kilenc éve kitalálta a Zsigmond Vilmos Nemzetközi Filmfesztivált – hozzátette: egyben a legkisebb költségvetésű. Hiába a nagylelkű magánmecenatúra, a szegedi önkormányzat támogatása nélkül képtelenség volna megrendezni a seregszemlét, amelyet nyugodtan lehet a központi támogatások mostohagyermekének nevezni.

Ezzel összefüggésben sem véletlen, hogy a színpadra szólított magyar díjazottak közül többen filmünnepnek nevezték a Zsigmond Vilmos Nemzetközi Filmfesztivált, amelyre olyan időszakban kerül sor, amikor igen nehéz helyzetben működik a szakma – ami a legenyhébb kifejezéssel élve is fragmentált.

Mindig irigyeltem a színészeket és a színházi embereket, mert ők minden este találkozhatnak a közönséggel, ami egy filmes számára nem adott. Ezért is jók a filmfesztiválok, mert találkozhatunk a nézőkkel, láthatjuk reakcióikat, apró rezdüléseiket – fogalmazott a fesztivált megnyitó beszédében a zsűri elnöke, Szabó Gábor.

BOD PÉTER

84 éve elveszett Monet-képet talált meg az FBI

TULAJDON Mintegy 84 év után az FBI megtalált egy a nácik által elrabolt Monet-képet, és visszaadta a korábbi zsidó tulajdonosok örököseinek. A képet a magyar származású Parlagi Adalbert Béla és felesége, Hilda vásárolta egy aukción 1936-ban. Az 1865-ből származó Bord de Mer (Tengerpart) című festmény a franciaországi Normandia partvidékét ábrázolja.

Miután Ausztriát Adolf Hitler Németországhoz csatolta, a házaspár elmenekült az országból, értéktárgyaikat egy raktárban helyezték el. 1940-ben a nácik eltulajdonították a vagyontárgyaikat, köztük a Monet-képen kívül még hét másik festményt. A pasztellképet a Gestapo lefoglalta, és egy aukciósházhoz juttatta el, ahonnan egy náci műkereskedő vásárolta meg. 1941-ben nyoma veszett.

A háború után Parlagi Béla 1981-ben bekövetkezett haláláig sikertelenül kereste a művet. Fia 2012-ben bekövetkezett haláláig szintén hiába folytatta a keresést – írja a Reuters. A napokban azonban Parlagi unokái – Helen Lowe és Françoise Parlagi – visszakapták az eltűnt Monet-képet, miután az FBI és egy brit nonprofit szervezet megtalálta azt az Egyesült Államokban.

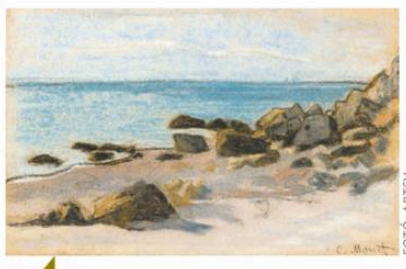

FOTÓ: ARTSY

Az 1865-ből származó Bord de Mer (Tengerpart) című festmény a franciaországi Normandia partvidékét ábrázolja

A Monet-pasztell 1941-ben árverésre került. Az FBI 2021-ben felfedezte, hogy egy New Orleans-i műkereskedő 2017-ben megszerezte a festményt, majd 2019-ben magángyűjtőknek adta el. A nyomozóiroda 2023-ban szerezte vissza a festményt, miután egy houstoni galériában eladásra kínálták. Az FBI szerint a pasztell akkori tulajdonosai – Bridget Vita és néhai férje, Kevin Schlamp – nem tudták, hogy a nácik foglalták le a festményt, és önként átadták azt, s lemondtak tulajdonosi jogukról.

Még márciusban a Parlagi család egy másik műtárgyát is visszaszerezte, amikor az osztrák kormány visszaadta Franz von Lenbach német festő Richard Wagnerről készült krétarajzát, miután a visszaszolgáltatással foglalkozó bizottság a bécsi Albertina Múzeumban megtalálta azt. A család még mindig keres hat festményt, köztük Paul Signac A párizsi Szajna című akvarelljét, ami után jelenleg is nyomoz az FBI.

V. P.

Védőhálóvá válni

HIVATÁS Kárász Eszter énekes, színész, bohócdoktor; kiskora óta arra vágyott, hogy érezze, szükség van rá. A zene, a színpad és a másokon való segítés élteti. Végül megtalálta azt a szakmát, ahol játszva, énekelve segít.

KRAUSZ VIKTÓRIA

Erős, vidám, kedves, a világra nyitott, nőies kisugárzása, helyenként szarkasztikus humora egyedivé teszi. Hisz a sorsban, a tárgyak, az épületek energiáiban. „Hat rám, ami rajtam van, és ahol fellépek. Szeretem, ha a falakból sugárzik a művészet, a történelem. Megvan még az az Edith Piaf-ruhám, amiben kezdtem az előadást húsz éve, nem tudom eladni, annyira az enyém. Pitti Katitól is került hozzám egy fellépőruha, még keresem a megfelelő alkalmat, hogy felvehessem" – mondja Kárász Eszter. A Piaf-estjének egyik „szereplője" az 1963-as Paris Match című újság különszáma, ami az énekesnő halálára jelent meg, és Eszter a Szajna-parton találta 20 éves korában. Azóta vele van minden koncerten, igaz, már csak a sok cellux tartja össze. „Jelnek vettem Edith-től, és megfogadtam: ha az újság végleg elmállik, abbahagyom a Piaf-dalok éneklését. Aztán három éve a két lányommal Párizsban sétáltam, és a Szajna-parton megláttam egy újságosnál ugyanazt a lapot. Azonnal megvettem. A jeleknek hívő emberként úgy éreztem, akkor még pár évig folytathatom" – meséli mosolyogva.

Sok fontos élethelyzetében jelzőtáblák mutatták az irányt. Gyerekszínész volt, a rádióban hangjátékokban együtt játszott azokkal a „nagy öregekkel", akik közül páran felvételiztették a Színművészetire, akkor még főiskolára, ám nem vették fel színész szakra. „Nagy törés volt, de így, utólag nem bánom. Amikor azt hiszed, életed legnagyobb tragédiája történik, évekkel később rájössz, hogy inkább ajándék volt. Akkoriban meg voltam szédülve, tizenéve voltam már gyerekszínész, nagyon sokan ismertek, leginkább a Szamárköhögésből, aztán a Kölyökidőből, kamaszként ez nagyon nehéz, nagyon kifelé éltem." Mivel tovább akart tanulni az érettségi után, a sorsra bízta: a vastag tájékoztató könyv, ahol kinyílt, oda adta be a jelentkezési lapot. A Pető András Nevelőképző és Nevelőintézet nyert. „Nagymamám régóta kórházban feküdt, naponta jártam be hozzá, énekeltem, felolvastam, az egyik legfontosabb személy volt az életemben. Szeretetet adni, de sohasem kérni annyit tesz: élni – ezt sokat hallottam tőle, és ő volt az egyetlen, akit ismerek, hogy tényleg így is élt. A legjobb barátnőm akkoriban egy izomsorvadásos, kerekesszékben ülő lány volt, akivel végigbuliztuk az érettségi utáni éjszakát, bár a tolószéket alig tudtuk levinni a szórakozóhelyekre. A segítségadás ott volt a mindennapjaimban. Fel is vettek a Petőbe, az égiek pedig nagyot sóhajtottak, hogy végre észrevettem, merre van az igazi utam." Évekig a Katona József Színházban is játszott, az ottani művészeti titkár egy agyvérzés után abban a csoportban ült, ahova Eszter bement foglalkozást tartani a Pető Intézetben. Összeért a két szakma. A kifelé élésből befelé fordult, újrarendezte értékrendjét.

FOTÓK: FACEBOOK

Bohócdoktorként nem a gyerekek fájdalmára, betegségére fókuszál, hanem arra, hogyan tud segíteni, akár csak egy mosolyt csalni az arcukra

„Szent pillanat, szent hely a színpad, ahol a lehető legtöbbet kell adnod magadból, gyógyító tevékenység."

Konduktorként dolgozott Franciaországban és Amerikában is. Állítja: ahhoz is kell színészet, játékosság, hogy lábra állíts egy gyereket, megtanítsd egy füles pohárból egyedül inni. Évekig úgy élt, hogy napközben konduktorként dolgozott, előtte vagy utána a rádióban hangjátékokat vett fel, este színpadon játszott. Az útjelző tábla újra segített: összefutott a Piros Orr Bohócdoktorok felvételijéről érkező barátnőjével, és megvilágosodott, ezt keresi: sérült, beteg gyerekeknek színészi energiát mozgatva segíteni. 22 éve Dr. Bigyóként járja a gyerekkórházakat, idősotthonokat. A Müpa nagytermi, telt házas koncertjénél több ezer emberrel ugyanazt a kölcsönhatást éli meg, mint amit egy gyerekágynál bohócdoktorként vagy a Piaf-dalokkal.

Úgy véli: a kudarc ajándék is lehet. Ha elesve körülnézel a földön, észreveheted a kincseket, amiket állva nem látnál. Kajakedzéseken tanulta: ha elkap az örvény, hagyni kell, hogy levigyen az aljára, onnan fel tudod lökni magad. Ezt az életben is alkalmazza. A szakadékba zuhanásokat is önazonosan kezeli, gyerekei elől sem titkolva, de mindig felállva a kudarcokból. „Nem mindig könnyű ezt a sok energiát levezetni. Egyszer véletlenül lefutottam a félmaratont, annyira feldühített valami, hogy addig futottam, amíg le nem állt az agyam pörgése, de volt, hogy Szobig elbicikliztem hasonló ok miatt." Eszter a fájdalmait belegyúrja a dalaiba, fellépéseibe, a negatívat ezzel pozitívvá formálja, értelmet kap a fájdalom, mert olyan kisugárzást ad, amiből a közönség építkezhet. „Szent pillanat, szent hely a színpad, ahol a lehető legtöbbet kell adnod magadból, gyógyító tevékenység. Csomós Mari, Tolnay Klári, Psota Irén, Sinkovits Imre, Mensáros László, Csákányi László – velük játszhattam együtt, és tőlük tanultam, hogy csak akkor menj a színpadra, ha olyan mondanivalód van, amit érdemes elmondani. Ehhez képest ma értékválság van, nagy lett a zaj, a köd, jobban meg kell dörzsölni a szemünket, hogy észrevegyük a tiszta, csillogó művészeket" – magyarázza.

A bohóc mindig a jelen pillanatban él, az improvizálást az „Eszter-létben" is érvényesíti, nem csak Dr. Bigyóként. A piros orr védi is: bohócdoktorként nem a gyerekek fájdalmára, betegségére fókuszál, hanem arra, hogy hol a kapu hozzájuk, hogyan tud segíteni, akár csak egy mosolyt csalni az arcukra. „A játéklehetőséget keressük, mert a játék és a nevetés gyógyít" – teszi hozzá. Őriz egy karkötőt az éjjeliszekrényén, 20 éve kapta egy azóta már elhunyt kislánytól, akivel az utolsó napok egyikén is mosolyogva játszottak. Azt tanulta tőle: az utolsó pillanatig van létjogosultsága az örömnek.

Kárász Eszternek rengeteg munkája van abban, hogy most, 46 évesen tud önfeledten, görcsök és megfelelési kényszer nélkül élni. 12 éve egyedül neveli most nagykamasz lányait. Anyaként épp azt gyakorolja, hogy a mindent elintéző anyagtigrisből védőhálóvá szelídüljön, színész-énekesnőként pedig az október 18-i Cocteau és Piaf című bemutatójára készül.

A színpadon akar meghalni, és ahogy Edith Piaf mondta: „Csak menjen le előtte a függöny, hogy ne okozzak traumát senkinek"

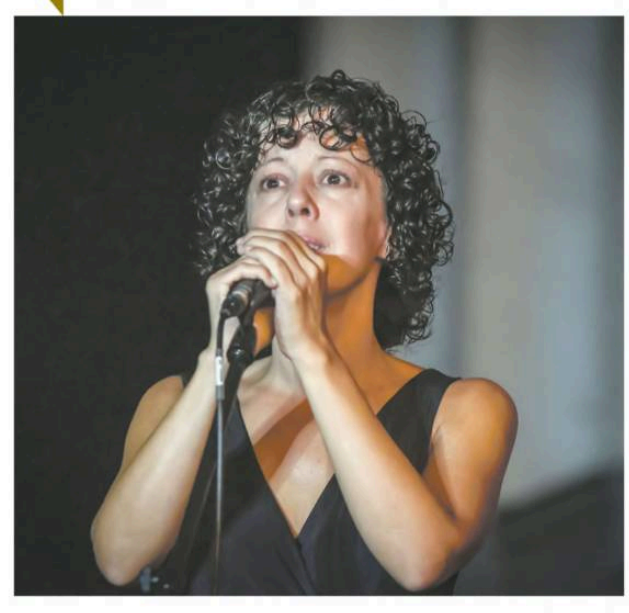

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a
www.nepszava.hu
weboldalon

vagy hívja ügyfélszolgálatunkat
a +36-1 477-9008-as
telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett
25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)

6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett
49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)

12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett
97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Sporttörténelmi futás Chicagóban

FOTÓ: HENRY NICHOLLS/AFP

Csaknem két perccel javította meg a női maratonfutás világrekordját a kenyai Ruth Chepngetich (a képen) a Chicago Marathonon. Első nőként teljesítette a távot 2 óra 10 percen belül, a 30 éves atléta 2:09:56 óra alatt ért célba. Az eddigi csúcsot az etióp Tigist Assefa tartotta, a tavaly szeptemberi berlini viadalt fejezte be 2:11:53 órával. Chepngetich teljesítményéhez adalék: a férfiakkal közös viadalon tizedik lett. A férfiaknál a szintén kenyai John Korir győzött 2:02:43 órával. NÉPSZAVA

Dupla feladat

A Pick Szeged kézilabdacsapatának 40 éves vezetőedzője, Michael Apelgren lesz a svéd férfiválogatott új szövetségi kapitánya. A szakember, miután a napokban megtörténik a hivatalos bejelentést, szimultán látja majd el a két feladatot, a hírek szerint 2028-ig. Elődje, Glenn Solberg szeptember közepén jelentette be lemondását. NÉPSZAVA

Bondár a veresége ellenére főtáblás

FOTÓ: FRANK MOLTER/DPA VIA AFP

Habár Bondár Anna (a képen) 6:2, 6:3-ra kikapott a negyedikként rangsorolt ausztrál Olivia Gadecki től (83.) a kínai Ningpóban zajló kemény pályás női tenisztorna selejtezőjének második fordulójában, szerencsés veszteskén mégis a 32-es főtáblára került, ahol az 5. kiemelt orosz Darja Kaszatkina vár rá a nyitókörben (11.). Piros Zsombornak nem volt ilyen szerencséje Stockholmban: a kemény pályás férfiviadaltól 6:2, 6:2-es vereséggel búcsúzott, legyőzője a hetedik kiemelt svájci Marc-Andrea Hüsler (156.) volt. NÉPSZAVA

Marco Rossi: 60, 70

NEMZETEK LIGÁJA Ma nem keltene örömöt a döntetlen, csak annyit érne, mint a bosnyákok ellen otthon elért szerény 0-0.

HEGYI IVÁN

Ha ma sem nyer a magyar válogatott, akkor félő, hogy az idén már nem győz, mert a zenicai vendégszereplés után a holland és a német együttes következik, azaz a legjobb alkalom a bosnyákok ellen nyílik a sikerre. Honfitársaink a legutóbbi hat meccsük közül egyet zártak győzelemmel – azzal a századik percben kivívott „skót” 1-0-val búcsúztak az Európa-bajnokságtól –, kettőt döntetlennel, hármat vereséggel tudtak maguk mögött, és az „ikszek” között volt a mostani vetélytárssal szemben nemrégiben elért szerény hazai 0-0.

A hollandok ellenében péntek este kibekkelt 1-1 sokkal jobban mutat még akkor is, ha Virgil van Dijk kiállításáig (azaz a 79. percig) 81:19 volt a labdabirtoklási arány a kétharmados narancssárga országban nagy erőkkel felvonuló narancssárgák javára. Ez a hajrában is csak 74:26-ra apadt, ráadásul létszámhátrányban egyenlített Denzel Dumfries. A két csapat közti tudáskülönbség alapján így is nagyon jó eredmény a döntetlen, de a program sűrűsége miatt nem lehet hosszasan mártózni az elismerésben, már csak azért sem, mert csupán akkor marad meg a betolt buszos 1-1 értéke, ha Zenicán nyer a magyar együttes.

Marco Rossi szövetségi kapitány a nem várt pontszerzés ellenére is bosszús volt, ezúttal sem mulasztott el beszólni valaki(k)nek: „Aki szerint a Nemzetek Ligájának nincs értelme, az idióta.” Nem tudni, e fullánkot kinek szánta, csak azt tudni, hogy Magyarországon a legélesebben a Nemzeti Sport igényes szakírója foglalt állást – még 2018-ban – az NL ellen, s hogy idiótázni nyilvánosan nem ildomos. Azt azért nehéz feltételezni, hogy az örökké hadakozó szakvezető hatéves cikkre reagált volna, úgyhogy megint csak Rossi tudja, kivel és mi a baja a morózus Maestrónak.

A kapitány egyébként ma hetvenedszer vezényli a válogatottat, ezzel a meccsek száma alapján lehagyja Sebes Gusztávot. Miként legutóbb Nagy Ádám (86) is elhúzott Puskás Ferenc (85) mellett. Az eredményeket illetően Sebest persze csak úgy érheti utol a 60 esztendős Rossi, ahogyan Nagy Ádám Puskást, elvégre az Aranycsapat szakvezetője 69 mérkőzésen 50 győzelmet, 12 döntetlent és 7 vereséget számlált (80 százalék fölötti statisztika), ráadásul vb-döntőbe vitte a válogatottat, míg az olasz Maestro mérlege: 33 győzelem, 16 döntetlen, 20 vereség.

Rossi után a magyar kapitányi rangsorban az a Mészöly Kálmán következik, aki játékosként 61-szer volt válogatott, és szakvezetőként ugyancsak 61-szer vezényelte a címeres mezes csapatot. A futballistaszereplések tekintetében Fiola Attila ma beéri Mészölyt, 61-edszer léphet pályára. Ám Eb-bronzéremre, világ- és Európa-válogatottságra nem számíthat, ahogyan annak is minimális az esélye, hogy győztes vb-mérkőzésen gólt szerez a címvédő brazilok ellen.

Egyelőre beérnénk egy bosnyákok elleni diadallal. Van rá sansz, az ellenfél a FIFA-világranglista 75. helyezettje, ebben a tartományban korlátozott képességű együttesek sorakoznak. Ehhez képest a ma esti házigazdák önbizalma korántsem elenyésző.

„A világ legjobb csapatainak egyikével, a német válogatottal szoros meccset játszottunk, Magyarország legjobbjaival szemben pedig reménykedhetünk a győzelemben” – mondta Benjamin Tahirović, az Ajax svédországi születésű, 21 éves labdarúgója.

„Fiatal játékosaink legutóbb megmutatták, hogy nyugodtan rájuk lehet építeni a válogatott jövőjét. A németek ellen kétgólos hátrány után is minden az utolsó percig nyitott volt. Így talán nem ábránd, hogy a magyar csapattal el tudunk bánni” – jelentette ki a 137-szeres válogatott Edin Džeko. A csatár 38 éves, egy nappal azután – 1986. március 17-én – látta meg a napvilágot, hogy a mindmáig utolsó vb-szereplésére készülő magyar válogatott 3-0-ra nyert a Népstadionban Brazília együttese ellen.

Most ide azt a zenicai 1-0-t!

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Marco Rossi szövetségi kapitány immár szokásosnak mondható, alany nélküli kritikai megjegyzéssel összegezte a pénteki találkozót

Bosznia-Hercegovina–Magyarország

Nemzetek Ligája-mérkőzés, Zenica, 20.45.
Jv.: Taylor (angol).
Bosznia-Hercegovina: Vasilj (12-szeres válogatott) – Bičakčić (38), Katić (5), Kolašinac (59) – Gazibegović (20), Gigović (5), Bašić (3), Husenbašić (5), Burnić (5) vagy Tahirović (11) – Džeko (137), Tabaković (4).
Magyarország: Dibusz (38) – Botka (29), Orbán (51), Fiola (60) – Bolla (23), Nikitscher (3), Schäfer (31), Nagy Zsolt (25) – Sallai (55), Szoboszlai (48) – Varga (17).

Tegnap óta zajlik a 4. kör

A tegnap kezdődött és keddig tartó 4. fordulóban 26 mérkőzést rendeznek a Nemzetek Ligájában. Az élvonalat jelentő A divízióban már csak egyetlen együttes várhatja százszázalékos mérleggel az újabb kört: miután a dánok 1-0-ra kikaptak Spanyolországban (gólszerző: Zubimendi a 79. percben – a képen), kizárólag a portugálok hibátlanok, akik 3-1-re verték Varsóban a lengyeleket (Cristiano Ronaldo, bő órát a pályán töltve, megint betalált).

Újfent rendeznek összecsapást hazánkban, a fehéroroszok kedden Zalaegerszegen a luxemburgiakat fogadják.

> Beérnénk egy bosnyákok elleni diadallal, van rá sansz, az ellenfél a FIFA-világranglista 75. helyezettje.

A NAP KÉPE

FOTÓ: RETAMAL/AFP

DJOKOVICS: TOVÁBBRA IS EGY HÍJÁN 100

Egyelőre (?) nem sikerült begyűjteni pályafutása 100. trófeáját Novak Djokovicsnak. A szerb teniszező 1 óra 39 perc alatt 7:6, 6:3-ra kikapott a világelső Jannik Sinnertől a 9 millió dollár (3,3 milliárd Ft) összdíjazású sanghaji kemény pályás férfitenisztorna tegnapi fináléjában. Az már korábban eldőlt, hogy bárhogy is alakulhatott volna a döntő kimenetele, a dél-tiroli játékos lesz az első olasz, aki a világranglista élén zárja az évet. A 23 éves Sinner e sikerrel egyébként 5-4-re szépített kettejük párharcában. A 37 éves, Sanghajban négyszer diadalmaskodó Djokovics karrierje 141. döntőjét vívta, ebből 99-et nyert meg.

„Katinka csak rombolni tud”

KRITIKA Egyesek csak rombolni képesek – így nyilatkozott a háromszoros világbajnok Hargitay András Hosszú Katinka kapcsán. A korábbi szövetségi kapitány a Századvég YouTube-csatornáján, a Kontextus című műsor vendégeként fejtette ki véleményét többek között a háromszoros olimpiai bajnok úszónő közelmúltbeli akcióiról. Mint ismert, Hosszú – aki nem jutott ki Párizsba – az olimpia alatt támadást intézett a Magyar Úszószövetség ellen Milák Kristóf ügye miatt.

„Az, hogy gerinctelen, jellemtelen, nem szakmai érv. Megszólalásánál semmiféle szakmai érv nem hangzott el” – mondta Hosszú „támadásáról” Hargitay. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Otthon kapott ki az olimpiai bajnok

A US Open fehérorosz címvédője, a világranglistán 2. Arina Szabalenka nyerte a 3,1 millió dollár (1,2 milliárd forint) összdíjazású vuhani kemény pályás női tenisztornát: a hazai közönség előtt szereplő, Párizsban olimpiai bajnok Cseng Csin-vent verte 6:3, 5:7, 6:3-ra. A 26 éves Szabalenka harmadszor diadalmaskodott ezen a tornán. MTI

Kiderült Klopp fizetése

Évi 10-12 millió eurót keres majd új pozíciójában Jürgen Klopp: a német futballedző január 1-jén áll munkába a Red Bull energiaital-gyártónál, melynek a klubhálózatát dirigálja majd (ha német kapitánynak hívják, akkor elengedik). Ez kb. akkora összeg, mint amekkorát a Liverpoolnál keresett. NÉPSZAVA

Brady klubtulaj lesz

Szinte biztos, hogy a tengerentúli amerikai-futball-liga (NFL) klubtulajdonosai keddi ülésükön rábólintanak a Las Vegas Raiders részvényeinek cseréjére: Mark Davis 10 százalékot ad el Tom Wagner üzletembernek és Tom Bradynek, a sportág valaha volt legjobb játékosának. NÉPSZAVA

Már nem veretlen az FTC

ZÖLDEK Elvesztette idénybeli veretlenségét a Ferencváros, míg a címvédő Győr szívmasszázst igénylő hajrát fordított a maga javára a BL-ben: Franciaországban töltötte a víkendet a két magyar élcsapat.

NÉPSZAVA

Véget vetett az FTC eddigi tökéletes szezonjának a francia Metz a női kézilabda Bajnokok Ligája 5. fordulójában: nagy kár érte, mert a metzi vendégjáték kezdete nagyon nem ezt sugallta, parádés kezdése révén 6-1-gyel nyitott a népligeti egylet. A zöld-fehér álomrajtot azonban gyorsan árnyalta Cléopâtre Darleux kapus, aki lenyűgözően szállt be a meccsbe: négy ziccert hárított, elöl pedig csapattársai serénykedtek meglehetősen jó hatásfokkal (a francia bajnok hazaiaknál Vámos Petra kezdett, a kapus Szemerey Zsófi viszont egy hetest leszámítva végig a padon ült). A lendületet vett Metz a hullámzó meccsen iksszel zárta az első fél órát (11-11).

Minden megváltozott a második félidőben; ekkor végleg fölénybe került a francia csapat egy 3-0-s sorozattal, s innentől nem volt pardon. Az utolsó öt perchez az egyre kevesebbet hibázó franciák 21-18-as előnnyel érkeztek (az FTC-ben Darja Dmitrijeva és Andrea Lekic tartotta a lelket), a hajrá viszont már nem tartogatott fordulatot, így idénybeli első tétmeccsét vesztette el az FTC (24-19). Sokatmondó adat, hogy a mérkőzés legjobbja, Cléopâtre Darleux 22 védéssel vette ki a részét a metzi sikerből – vagyis az FTC rendületlenül és dicséretes eltökéltséggel próbálkozott, de a francia kapussal nem bírtak játékosai.

„Csalódottak vagyunk, mert védekezésben és támadásban is sokat értünk el. Csak 19 gólt szereztünk, de a mai meccsen két nagyon jó kapus volt a pályán. A lányok jó munkát végeztek, és sok jó helyzetünk volt, emellett a cserék is jól szálltak be" – értékelte az első szezonbeli vereséget Allan Heine, a jelenleg csoportmásodik FTC vezetőedzője az európai szövetség honlapján.

FOTÓ: ILYÉS TIBOR/MTI

Eddig az volt a szezonban a jellemző, hogy a ferencvárosi kézis hölgyek ünnepelnek. Ezúttal nem volt okuk örömködni

Női Bajnokok Ligája

5. FORDULÓ. **A csoport**: Metz HB (francia)–FTC-Rail Cargo Hungaria 24-19. **B csoport**: Brest Bretagne (francia)–Győri Audi ETO KC 34-35

A másik csoportban a BL-címvédő Győr ugyancsak Franciaországban vizitált, és Brestben másfél perc alatt történelmet írt: de negatívat! Másfél perc alatt háromszor adta el a labdát támadásban, amire legutóbb az őskorban volt példa. Jó, jó, utána megrázta magát a címvédő, összeállt a védekezése, és hátul folyamatosan megakasztotta a francia gólszerzési kísérleteket, míg elöl rendre eredményesen zárta le támadásait. A Győrben Nze Minko és Kari Brattset kiváltképp gólerősnek mutatkozott (előbbi négy üres kapus gólja szemfülességét dicsérte), és az első félidő egyes szakaszaiban hét, a másodikban hat góllal is vezetett. Ehhez képest a végjáték szívmasszázst igényelt: három perccel a vége előtt bekövetkezett a legrosszabb forgatókönyv, a pazar Clarisse Mairot lerohanása után egalizált a Brest (32-32). Egy hete Podgoricában a csoportutolsó ikszre hozta ki a Győr elleni utolsó másodperceket, most azonban a zöldek Dione Housheer duplájával és Bo van Wetering góljával elléptek, s a három győri találatra csak két válasz érkezett, így megmaradt a sípszóra az egygólos fór (34-35), a magyar csapat csoportja élére állt.

FOTÓ: BALOGH ZOLTÁN/MTI

Garai Ágnes Szonja nyerte a 39. fővárosi maraton női versenyét

Rekordok a Budapest Maratonon

FUTÁS A német Carlo Nenasto, valamint Garai Ágnes Szonja nyerte meg tegnap a 39. SPAR Budapest Maraton Fesztivál leghosszabb, klasszikus távját. A női győztes – az ELTE SE – Sashegyi Gepárdok atlétája – 2.54:46 órás idő alatt teljesítette a 42,195 kilométeres távot, megelőzve a belga Héléne Dassyt (2.56:19) és Kovács Éva Margitot (2.57:59).

A kétnapos fesztiválon 30 ezer futó és túrázó vett részt, s 6 ezer külföldi indult.

A férfiaknál Nenasto (2.28:35) mögött Vásárhelyi Máté (Castor SE, 2.29:37) és Jenkei Péter (Vasas, 2.32:43) ért célba.

Ott volt és szurkolt az indulóknak a rajtnál Szabó Nóra, a valaha volt legjobb magyar női maratonista is, aki éppen két hete döntötte meg újra a maraton országos rekordját (2.27:31), most szombaton pedig élete legjobb idejével nyerte a női 10 kilométeres versenyt (33:09 perc).

A kétnapos fesztiválon 30 ezer futó és városi túrázó vett részt, a vasárnapi maratonon mintegy 6400-an indultak. Az eseményre több mint 60 ezren látogattak ki a hétvégén. 6000 külföldi indult, ezzel megdőlt a résztvevői rekord, velük egyetemben mintegy 15 ezer futóturista érkezett a fővárosba. MTI

Orbán elvitte a show-t Sukorón

LAPÁTOLÁS Átadták Sukorón a háromszoros olimpiai bajnok Kovács Katalin nevével fémjelzett kajak-kenu akadémiát. A szombati ünnepélyes megnyitó kapcsán a propagandagépezet maximális sebességi fokozatba kapcsolt, a Nemzeti Sport „Csodálatos létesítmény, meseszerű környezet" címmel tudósított az eseményről, az Index „A világon egyedülálló akadémiát avattak Sukorón" felütéssel ujjongott, s természetesen a Magyar Távirati Iroda sem volt képes a mértéktartásra: olyan hosszú beszámolót közölt, mely ahhoz az örömhírhez dukálna, ami akkor éri a nemzetet, ha az Orbán família végérvényesen elkészül a hatvanpusztai birtok átalakításával.

FOTÓ: KOSZTICSÁK SZILÁRD/MTI

Orbán azt nem ecsetelte, mennyiért és ki építette fel a létesítményt

Hiába volt jelen a névadó, illetőleg férje, a sportért felelős államtitkár, Schmidt Ádám, aki szintén nem az a típus, aki zavarba jönne, ha nyilatkoznia, felszólalnia kellene, s hiába tette tiszteletét Mocsai Lajos, a Testnevelési Egyetemért Alapítvány kuratóriumi elnöke is, az MTI egyiküket sem idézte, cserébe Orbán szavait hosszasan. Mondjuk ez valahol érthető, tekintve, hogy a miniszterelnök újabb megfellebbezhetetlen igazságokkal szolgált, például leszögezte: „A sportlétesítmények minőségében is tartani kell a lépést a világ élvonalával" (hogy az „is" alatt mondjuk a nyugdíjak reálértékére gondolt-e, az nem derült ki), meg hogy „Hazánk ugyan a szárazföld közepén helyezkedik el, a magyarokat mégis különleges viszony fűzi a vizes sportokhoz. Újabban a nyílt vízen is vitézkedünk, vitorlásaink pedig nagy tengeri népek csapatait utasítják maguk mögé." Méltatta a 31-szeres világ- és 29-szeres Európa-bajnokot. „Példája is mutatja, hogy a közösség és a személyes ambícióként felfogott elégedetlenség a siker két fő mozgatórugója" – mondta, majd megállapította: „Közösség nélkül nemcsak vízi sportok nincsenek, de nincs nemzet sem."

A lelkendező tudósítások arról nagyvonalúan hallgattak, hogy a kevesebb mint három év alatt felhúzott létesítmény 43 milliárd forintba került, annak a Velencei-tónak a partján, amelynek víztározójára sajnált a kormány 10 milliárdot fordítani, illetőleg arról is, hogy a kivitelező az a West Hungária Bau Kft. volt, amelynek – miként azt az Átlátszó korábban megírta – az a Paár Attila a többségi tulajdonosa, aki anno megvásárolta Orbán vejének, Tiborcz Istvánnak a tulajdonrészét az Eliosban. NÉPSZAVA

Négy éremmel zártak a magyarok

Az utolsó versenynapon már nem szereztek érmet a magyarok, akik így négy dobogós hellyel (egy arannyal, két ezüsttel és egy bronzzal) zárták a kínai Hangcsouban rendezett, 350 ezer dollár összdíjazású meghívásos kajak-kenu szuperkupát. Ez volt az első olyan szuperkupa, amelyen több szakág – sprint, maraton, szlalom és póló – képviselői egy időben küzdöttek.

Veszélyben a világ állatai

A WWF 2024-es Élő Bolygó-jelentése szerint a megfigyelt vadon élő gerincesfajok populációi 1970 és 2020 között, mindössze 50 év alatt drámai mértékben, átlagosan 73 százalékkal fogyatkoztak meg. A legsúlyosabb csökkenés az édesvízi fajoknál tapasztalható (–85 százalék), ezt követik a szárazföldi (–69 százalék), majd a tengeri (–56 százalék) fajok populációi. NÉPSZAVA

Történelmi tesztrepülés

Most először visszatért az indítóállásra a SpaceX Starshipjének első fokozata, amely jelentős előrelépés a világ legnagyobb rakétarendszerének újrahasználhatósága felé. A Starship magyar idő szerint vasárnap 14.25-kor indult el a texasi Boca Chica közelében található Starbase űrközpontból ötödik tesztrepülésére. QUBIT

Súlyos baleset Alsónemesapátinál

Tizennyolc sérültje van a zalai községben szombat éjszaka történt balesetnek, amelyben a 76-os főúton egy személyautó és egy autóbusz frontálisan ütközött. Öten súlyos sérülést szenvedtek. A busz az út menti árokban az oldalára borulva állt meg, a személyautó összeroncsolódott. A gépkocsit egy 20 éves férfi vezette, aki a tiltó tábla ellenére előzött az úton. MTI

Visszafagyasztanák a Jeges-tengert

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A tenger évtizedenként 13 százaléknyi jeget veszít

INNOVÁCIÓ Olyan módszeren dolgoznak a tudósok, amely segítségével „visszafagyaszthatják” és növelhetik a jég mennyiségét a Jeges-tengeren. Úgy vélik, hogy ha most nem tesznek lépéseket, akkor a gyorsuló éghajlatváltozás miatt a 2030-as években az Északi-sarkvidék „nyáron jégmentes lesz”, ami katasztrofális következményekkel jár a bolygóra nézve. A tervek szerint a mérnökök szivattyúk segítségével tengervízzel borítják be a jeget, amely télen várhatóan megfagy, és így megvastagítja a jégréteget, ezzel biztosítva azt, hogy a jég nyáron tovább tartson. Az eljárást már korábban is kipróbálták, de most először végezték el sikeresen hidrogénnel, amely megújuló energiaforrás. A Guardiannek nyilatkozó Hayo Hendrikse, a holland Delfti Műszaki Egyetem adjunktusa azt mondta, hogy ez nem megoldás, hanem „ragtapasz”, amit „kisebb léptékben” lehetne alkalmazni.

NÉPSZAVA

Szivattyúk segítségével tengervízzel borítják be a jeget, amely télen várhatóan megfagy, és így megvastagítja a jégréteget.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	17, 61, 66, 72, 88
5 találat	nem volt
4 találat	3 666 610 forint
3 találat	32 275 forint
2 találat	3730 forint
Joker: 560156	26 114 810 forint

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	7, 12, 26, 37, 38, 39
6 találat	nem volt
5 találat	631 740 forint
4 találat	9 250 forint
3 találat	3 155 forint

KENÓ

Október 12., szombat

1 20 21 22
25 27 36 39
44 48 49 50
60 62 65 66
71 72 77 80

Október 13., vasárnap

1 21 22 25
26 30 31 33
36 38 42 49
54 55 58 59
60 63 67 78

SZÁMOTTEVŐ ESŐ NEM VÁRHATÓ

Boldog névnapot, Helén!

A Helén görög eredetű női név, jelentése vitás. Valószínűleg a görög heliosz (nap) szó származéka.

A klímaválság nagyobb kockázat, mint Kína

TÉT Az elemzők nem kezelik súlyának megfelelően a felmelegedés következményeit. Ha ezt nem ismerjük fel, hamarosan felülír mindent, amit ma a világon végzetesen veszélyesnek tartunk.

VARGA PÉTER

Az AMOC, az Atlanti-óceán északi részének fő tengeri áramlatát – amely nem azonos a Golf-árammal, de közeli kapcsolatban van vele – az ír tengerészkapitány, Henry Ellis 1745-ben fedezte fel. Bort hűtött benne, és nyilván fogalma sem volt róla, milyen jelentősége van a mezőgazdaságra és az egész nyugat-európai kultúrára nézve. Erre a tudatlanságra a mai európai kormányok már aligha hivatkozhatnak – olvasható a Guardian cikkében. A legújabb tudományos elemzések szerint ugyanis a globális felmelegedés és a grönlandi jégtakaró olvadása miatt a tengerbe kerülő édesvíz miatt az áramlat nagyon gyorsan, akár már a század közepére leállhat, aminek katasztrofális következményei lehetnek. Nagy-Britannia hőmérséklete például 10-15 fokkal eshet, ami a Kanada északi részéhez tartozó Új-Fundland szigetének időjárásához hasonlót eredményezhet. Vége lenne a mezőgazdasági termelésnek, az egész táj képe megváltozna, évtizedekre, nemzedékekre kiható gazdasági nehézségek lennének a következményei.

Miközben a hőmérséklet Nyugat-Európában esne, aközben Nyugat-Afrikában nőne. De míg a változást Nagy-Britanniában megszorításokkal, az élelmiszer adagolásával túl lehetne élni, Afrikában nem, ami olyan migrációt idézne elő Európa felé, amely aláásná az itteni demokráciákat. Szerencsére ez a gyors összeomlás jelenleg nem tűnik valószínűnek, azonban a veszélyt nem lehet lekicsinyelni. Ha a klímaváltozás ilyen tempóban folytatódik, az esélye annak, hogy ez megtörténik, egyre valószínűbb lesz. Ebből következően azt várnánk, hogy a nyugat-európai államok a veszélyek leküzdése érdekében külpolitikájukban az összefogás erősítésére törekednek, és arra, hogy fokozzák tevékenységeiket a klímaváltozás következményeinek csökkentése érdekében. De semmi ilyesmi nem történik, csak annyi, hogy azt ismételgetik: egzisztenciális fenyegetést jelent.

A felmelegedés sokkal gyorsabb, mint azt a legtöbb modell megjósolta, és a legrosszabb következmények már most érezhetők: az idei július már a 14. egymást követő alkalommal volt a mérések óta a legmelegebb hónap.

És nem csak az a baj, hogy a klímakrízisről nem vesz tudomást a biztonságért felelős elit – beleértve a politikai elitet –, hanem az is, hogy a klímakérdés teljesen saját, elkülönített helyet kapott a biztonsági fenyegetések között, miközben a legújabb, más természetű biztonsági problémák mindig előbbre kerülnek. A szerző szerint szembetűnő, hogy az ukrajnai háború három éve alatt nem volt olyan nyugati kormány, biztonsággal foglalkozó intézmény vagy vezető média, amely a háború katasztrofális következményeit oknak látta volna arra, hogy úgy tegyen valamit a klímarobbanás ellen, hogy keresse a kompromisszumot Oroszországgal. (A magyar kormány távolról sem ezt teszi, amikor a békekötésről beszél.)

De nem helyezte gondolkodása középpontjába a klímakrízist a progresszív baloldal nagy része sem, hanem egy külön ügyként kezeli – írja a lap. Az európai és észak-amerikai baloldal szeretné azt hinni, hogy át lehet formálni a gazdaságokat kisebb szénkibocsátóvá, emellett növelni lehet az egészségügyi és szociális kiadásokat, és lehet többet költeni az orosz–ukrán háborúra. Ez azonban nem lehetséges. Egyszerűen nincs rá pénz. Mindhárom cél egyidejű követésének eredménye az lenne, hogy mindegyik elbukna. A klímaharc érdekében azonban keresni kell az enyhülést Kínával és Oroszországgal folytatott viszonyban, valamint a ki kell vonulni a közel-keleti konfliktusokból, beleértve a gázai háborút is – szögezi le a szerző. Ennek érdekében nehéz és fájdalmas változtatásokat kell tenni a politikában és hozzáállásokban, de azt senki sem mondta, hogy a klímaharc könnyű.

A nigériai Maiduguri városában a szeptemberben lezajlott áradások legalább 30 emberéletet követeltek, és 400 ezren kényszerültek elhagyni otthonukat

FOTÓ: AFP/ AUDU MARTE

A magány növeli a demencia kialakulásának kockázatát

KUTATÁS Több mint hatszázezer embert vizsgáltak abban a globális kutatásban, amely arra keresett választ, összefügg-e bármilyen módon a magány, a depresszió és a demencia. Az adatelemzés azt mutatja, hogy ha egy középkorú vagy annál idősebb ember magányos életet él, 31 százalékkal növekszik az esélye annak, hogy kialakul nála a demencia. Az értelem hanyatlása, ami az orvostudomány mai állása szerint nem visszafordítható folyamat, ha bizonyos eszközökkel késleltethető és lassítható is, mintegy 7,9 millió embert érint az Európai Unióban. A kockázatok genetikai és életmódbeli tényezők kombinációjából adódnak, ilyen a fizikai aktivitás, a dohányzás, az alkoholfogyasztás és a társas kapcsolatok minősége is. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C. Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 15., kedd 152. évfolyam, 241. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Hajléktalanok a fővárosi utcákon

Budapest belső kerületeiben 461 utcán élő embert számoltak össze egy új kutatási projekt önkéntesei október 11-én este 20 és 24 óra között. **4. oldal**

Amerikai erősítés Izraelnek

Egy THAAD légvédelmi rendszert küld a Pentagon Izrael légvédelmének erősítésére a működtetéséhez szükséges 100 amerikai katonával együtt. **8. oldal**

Mozgóképen a gyerekkönyvek

A Boribon-könyvek filmes sorozata után a Kippkopp-könyvekből is készül filmes adaptáció – árulta el a könyvek szerzője, Marék Veronika. Az író munkássága is mozgóképre kerül. **12. oldal**

Az intézmények fontossága

Daron Acemoglu, Simon Johnson és James A. Robinson kapta idén a közgazdasági Nobel-díjat a társadalmi intézmények kialakulásának és a jólétre gyakorolt hatásának tanulmányozásáért. A három kutató bebizonyította, hogy a társadalmi intézmények milyen fontos szerepet játszanak egy ország jólétében. **13. oldal**

Kétes pénzügyi kanyarok

PÁLYA Bő 4 milliárdos jogdíjat fizetve visz motorversenyt az állam arra a ringre, aminek tulajdonosa tavaly csak 995 ezres árbevételre tett szert.

ÁBRAHÁM AMBRUS, VAS ANDRÁS

– Van némi megosztottság a faluban. Hosszú távon dől el, tényleg profitál-e belőle a település vagy csak néhányan járnak jól – összegezte egy Balatonfőkajáron megszólított férfi, mit gondolnak a település lakói arról, hogy jövőre már tízezreket vonzó motoros világbajnoki futamokat rendeznek a község területén tavaly elkészült versenypályán. A bizakodók abba kapaszkodnak, hogy a helyi idegenforgalomban már a pálya eddigi tesztüzeme alatt is érzékelhető volt növekedés. A rendezvények káros hatásaitól tartókra viszont aligha hat megnyugtatólag: a település polgármestere – bár ígérte – két hét alatt sem válaszolt arra, mit nyerhet, mit veszthet a falu.

E kettősség nem csak helyben figyelhető meg. Az állam biztos abban, megéri a motorversenyek Forma–1-ére, a MotoGP- és a Superbike-futamok jogdíjaira csak jövőre 4,4 milliárdot költeni. Csakhogy kétségeket ébreszt az: ma sem látni pontosan, ki és miből építette azt a pályát, amire közpénzből hozza a kormány a világbajnoki futamokat. Ami pedig látható, az kevéssé megnyugtató. A Balaton Park Circuit tulajdonosának, a Balaton Park Motorsport Kft.-nek tavaly csak 995 ezer forintos árbevétele volt. A cégnek nemcsak ügyvezetője a feledhető Forma–1-es karriert abszolváló izraeli Hanóch Nísszání, hanem a társaságot részben tulajdonló European R.M.S. Federazione Kft. vezető tisztviselője is.

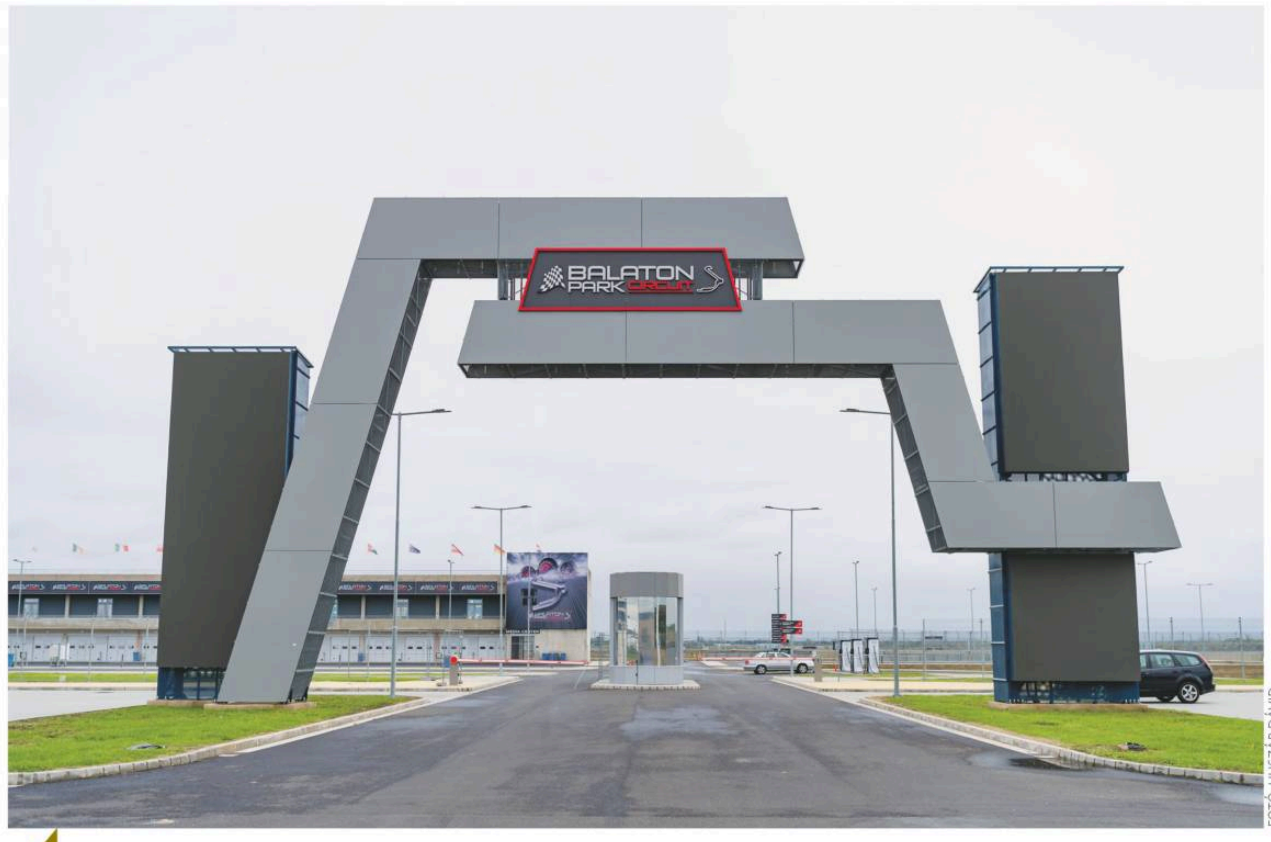

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Csak hosszú távon dől el, Balatonfőkajár profitál-e a versenypályából

Utóbbi társaság ellen 2017-ben végrehajtást kezdeményeztek, 2019 óta alig akad árbevétele. A pálya mögötti szövevényes céghálóban sem látni azt a pénzügyi erőt, ami egy ilyen létesítményhez kell.

REFLEKTOR A 2., 3. OLDALON

Újabb kisiklások a közlekedéspolitikában

HÉV „Az elmúlt héten a közlekedési miniszter, az államtitkár és a MÁV vezére egymásnak teljesen ellentmondó nyilatkozatokat tett, ilyen fokú koncepciótlansággal évtizedekkel ezelőtt sem találkoztam” – jelentette ki Feld Márton, a Magyar Közlekedési Klub (MKK) elnökségi tagja a Fővárosi Közgyűlés Klímavédelmi, Közlekedési és Városfejlesztési Szakbizottságának hétfői rendkívüli ülésén. Vitézy Dávid elnök, volt főpolgármester-jelölt a fővárosi és állami vezetőket is meghívta az eseményre, de nem fogadták el az invitálást. A civilek viszont aktívak voltak. Az ülés résztvevői kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy nagy a zavar a kormányzati fejekben HÉV-ügyben. Feld Márton a MÁV-HÉV Zrt.-től kapott adatokra hivatkozva elmondta: a 98 járműből már az év elején is csak 79 volt forgalomba adható, 12 állt javítás alatt, 7 pedig csak várt erre. A koros járműveket hatévente fővizsgára kell küldeni. Az idén 20, jövőre 25 fővizsgát kellene lebonyolítani, így jövőre újabb 7 jármű eshet ki a forgalomból.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Egy fillért sem szánnak 2035-ig a HÉV-vonalak fejlesztésére

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Költözni, ingázni is hajlandóak a munkáért

MOBILITÁS Miközben az első háromnegyed évben országos szinten 6 százalékkal csökkent az új álláshirdetések száma a tavalyi év hasonló időszakához képest, Hajdú-Bihar vármegyében 9 százalékkal több hirdetés jelent meg – derül ki a Profession.hu álláskeresési oldal adataiból. Utóbbi döntően a müncheni központú BMW-autógyár betelepülésének tudható be, ahol közel 70 pozíció áll üresen. Szakértők szerint a szabad állások Debrecen esetében, de általánosan is, főleg akkor tölthetők be, ha a munkavállalók megmozdulnak, hajlandók költözni és ingázni. Miközben az elmúlt évtizedben sokan elutasították ezt, a pandémia óta változás történt, s egyre többen szánják rá magukat. A szakmunkások esetében főleg azon szakmák esetében nőtt a mobilitási hajlandóság, ahol munkaerőhiány tapasztalható. Ugyanakkor az is igaz, hogy a fiatalokkal szemben a családosok még mindig nehezen költöznek. A 2022-es népszámlálási adatok friss elemzése szerint a munkavállalók 40 százaléka már napi szinten ingázott.

A magasabb iskolai végzettségűek, különösen a fiatalabbak, rugalmasabbak.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Erőből sikeres a magyar csili

SIKERSZTORI Leteper, Macskapöcse, Csak Norris, Fekete özvegy – néhány fantázianév a Sárréti Chilifarm termékei közül, amelyekből nem egy világbajnoki címet is szerzett erős nemzetközi mezőnyben, olyan nagy múltú erőspaprika-termelő országok között, mint Mexikó vagy az Egyesült Államok. Bogár Sándor és felesége Magyarországon az elsők között kezdett csilitermesztésbe a Debrecenhez közeli Tetétlenen, ma már a legjobbak közé tartoznak. Pedig Bogár Sándor messziről indult: gázfűtésszerelő volt. De legalább az erőset mindig is szerette: „Hozzászoktam a csípős ízhez, sőt kimondottan erősevőnek számítottam a baráti körben is, afféle teflonpofájúnak, ahogyan nálunk ezt nevezték annak idején.” Ma már a legerősebb fajták sem fognak ki rajta: igaz, olykor katonai gázálarcban lát neki az őrlésnek.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Több száz mázsa csilipaprikát termel évente Bogár Sándor

RIPORTUNK AZ 5. OLDALON

Nem tényező a szavaló államfő

NER „Teljesen kiüresítette a köztársasági elnöki intézményt 2010-ben Schmitt Pál azzal, hogy kijelentette, motorja kíván lenni a kormányzati akaratnak. A Fidesz-rendszer alatt egy köztársasági elnök sem volt tényező” – fogalmazott Szentpéteri Nagy Richard alkotmányjogász-politológus. Arról érdeklődtünk, mennyire erodálja az államfői posztot, hogy Sulyok Tamás szokatlan videókat és képeket posztol magáról a közösségi oldalára: szaval, zongorázik, vasal. Bene Márton, a Társadalomtudományi Kutatóközpont munkatársa szerint azért, mert tevékenysége nem alkalmas az önálló arcél kialakítására.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

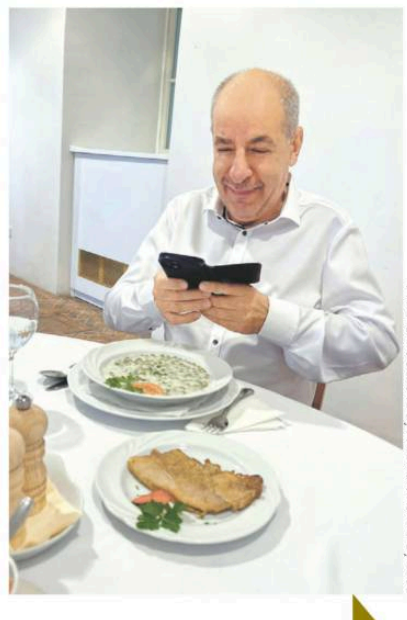

FORRÁS: DR. SULYOK TAMÁS FACEBOOK-OLDALA

Munkaebéd, ma borsófőzelék volt a menü – erről is posztolt az államfő

Beláthatatlan pénzügyi kanyarok

MOTORSPORT Az 1 millió forintot sem érte el tavaly annak a cégnek a bevétele, amely felfejleszti a balatoni versenypályát, hogy világbajnoki futamokat vigyen oda az állam évi 4,4 milliárdos jogdíjért. És még csak nem is ez a legfurcsább a Balaton Park Circuit történetében.

ÁBRAHÁM AMBRUS,
VAS ANDRÁS

Impozáns a fókajári ring, csak épp nem tudni, hogy ki és miből építette

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

Közel 11 millió eurót, vagyis mai áron mintegy 4,4 milliárd forintot fizet a magyar állam, hogy jövőre MotoGP- és Superbike-futamot rendezzenek a balatonfőkajári Balaton Park Circuit pályán – közölte lapunk érdeklődésére a HUMDA Magyar Mobilitás-fejlesztési Ügynökség Zrt., amely szeptember közepén jelentette be, hogy a motorosvilág két elitprogramjában 2025-ben már magyar futamot is rendeznek.

A világ legnézettebb motorversenye az első évben 9,922 millió euróért, azaz nagyjából 4 milliárd forintért tér vissza 33 év után Magyarországra augusztus 22–24. között, míg a Superbike-mezőny – 35 esztendő múltán – július utolsó hétvégéjén 927 ezer euróért, azaz körülbelül 370 millió forintért látogat el a Balaton partjára. Az ár annyiban nem meglepő, hogy a két versenyt már régóta tervezik, és 2021-ben már ismertek voltak a várható tarifák. Akkor 2023-ra tervezték az első futamokat 9,9 millió eurós jogdíjak mellett, most az első versenyévben 10,8 millió euró az indulóösszeg. Azért induló, mert a HUMDA mindkét versenysorozat esetében 10 éves szerződést kötött a jogtulajdonos Dorna Sports SL-lel és Dorna WSBK Organization SRL-lel, s a MotoGP jogdíja éves szinten maximum 5 százalékkal, míg Superbike-é 3 százalékkal nőhet. Mindez azt jelenti, hogy a szerződés utolsó évében előbbiért akár 16,17 millió eurót, azaz mai áron cirka 6,5 milliárd forintot, míg utóbbiért 1,2 millió eurót, vagyis jelenlegi árfolyamon körülbelül 480 millió forintot, összesen tehát közel 17,4 millió eurót, mostani tarifával nagyjából 7 milliárd forintot kell kifizetni az adófizetők pénzéből a futamokért.

Ahhoz, hogy a világ legjobb motorosai a tavaly elkészült Balaton Park Circuiten körözhessenek jövőre, elengedhetetlen néhány, a Nemzetközi Motorsport Szövetség licencéhez szükséges átalakítás.

– Már megkezdődött a motorversenyek megrendezéséhez szükséges kiegészítések megvalósítása – felelte megkeresésünkre a Balaton Park Circuit, ám arra nem válaszoltak, ez mekkora összeg lesz, és miből finanszírozzák. A társaság nem volt bőbeszédűbb, amikor a pálya kihasználtságáról, rentabilitásáról kérdeztük. Azt válaszolták, az első év egy próbaszezon volt, a versenypálya tesztüzemmódban működött, de bíznak benne: „A jövőben több izgalmas versenysorozat is ellátogat majd a Balaton Park Circuitre.”

Nemcsak a társaság tartózkodása figyelemre méltó, hanem a pálya mögött felsejlő, nehezen követhető, és bizonyos pontjain kétségeket ébresztő cégháló is.

A HUMDA lapunk kérdésére adott válaszából az derül ki, hogy a most tervezett pályafejlesztést a Balaton Park Circuit tulajdonosa, a Balaton Park Motorsport Kft. finanszírozza. Ennek a 2019-ben alapított társaságnak az ügyvezetője a Budapesten élő, rövid és feledhető Forma–1-es karriert abszolváló izraeli Hanóch Nísszání. A cégnek 2023-ban 995 ezer forintos árbevétele volt. A társaság egyik tulajdonosa – a szintén Hanóch Nísszání vezette – European R.M.S. Federazione Kft., amely ellen 2017-ben egy végrehajtást is kezdeményeztek. Ha ennek a társaságnak a tulajdonosi szálát végignézzük, akkor az látható: végső tulajdonosokként – ahogy azt a G7 megírta – Belizbe bejegyzett cégek jelennek meg.

A Népszava a pályánál is érdeklődött, hogy kik állnak a projekt mögött, de csak annyit írtak: „A pálya Hanóch Nísszání úr vezetésével, külföldi magánbefektetési alapok tulajdonában van.”

A nyilvánosan elérhető adatokban nem látszik a pálya mögött álló céghálóban annak a tetemes összegnek a nyoma, amibe egy ilyen színvonalú pálya kerül. Márpedig a beruházás szakmai vezetőjeként Oláh Gyárfás a formula.hu-nak 2023 tavaszán azt mondta: „A létesítményt magyar kötődésű nemzetközi konzorcium finanszírozza, állami támogatás nélkül”.

Csendes falu, hallgatag polgármester, elzárkózó hivatal

Érdekesség az is, hogy a Balaton Park Motorsport Kft. résztulajdonosa, a European R.M.S. Federazione Kft. egy olyan fővárosi, Jászai Mari téri ingatlanba van bejegyezve, ahol a cégbírósági adatok alapján csaknem 170 más vállalkozást, vállalkozót is bejegyeztek. Ezek közül több cég is köthető Hanóch Nísszánihoz, de pénzügyi adatai alapján önmagában egyik sem lett volna képes egy ilyen projektet összehozni. A European R.M.S. Federazione Kft.-nek 2019 óta alig akad árbevétele, abban az évben 50 millió forintot látni. A cég üzemi eredménye rendre negatív, azaz alaptevékenységének működése veszteségesnek látszik.

Felleltünk számos olyan vállalatot, amely köthető Hanóch Nísszánihoz, ám története egyiknek sem túl patinás. Többnél voltak végrehajtások korábban, s volt amelyik felbukkan a NAV feketelistáján, azaz a tartósan 100 milliónál nagyobb adótartozással rendelkező vállalkozások között.

Állami hátszél

A versenyek szervezésében kulcsszerepet játszó HUMDA Magyar Mobilitás-fejlesztési Ügynökség Zrt.-t az azóta megszűnt Innovációs és Technológiai Minisztérium alapította 2020-ban, hogy erősítse a hazai autó- és motorsport nemzetközi pozícióját, illetve az akkor autó-motorsport fejlesztéséért és a közlekedésbiztonság kiemelt kezeléséért felelős kormánybiztos Palkovics László feladatainak elősegítése érdekében. A cég az elektromos autók vásárlását ösztönző pályázatok lebonyolításában is részt vett, a kiadásai akkor jelentős részben az állami beszerzéseken egyébként taroló kommunikációs irodáknál landoltak. Az egyetemek alapítványok kezébe adása után a HUMDA a győri egyetemet fenntartó Széchenyi István Egyetemért Alapítvány tulajdonába került, nem függetlenül attól, hogy 2022-ben Palkovics lett a kuratórium elnöke. V. A.

Kétes jelen, sötét múlt: Sávolytól Hajdúnánásig

BUKÁSOK A MotoGP mezőnye utoljára 1992-ben járt Magyarországon, akkor a Hungaroring adott otthont a futamoknak. A kormány 2008-ban jelentette be, hogy a somogyi Sávolyon pálya épül, ahol gyorsasági motoros világbajnoki futamokat rendeznek majd. Az ünnepélyes alapkőletétel után meg is indult az építkezés, a környéken pedig a pályához kapcsolódóan beígért üdülőfalunak és termálszállónak köszönhetően megugrottak az ingatlanárak, sőt, néhány ügyeskedő több ingatlant fel is vásárolt, Sávoly pedig csatornát és szennyvíztisztítót kapott. A beruházó spanyol Sedesa-csoport csődje miatt aztán a projekt hamar kifulladt, a 200 hektáros terület tulajdonosa, a spanyol hátterű Sávolyi Motorcentrum Fejlesztő Kft. ellen 2017-ben felszámolási eljárás indult, mely az idén zárult le: az eredetileg 4,5 milliárdos tartozást felhalmozó cég 664 millióért kelt el.

Évtizedes csend után merült fel ismét a hazai MotoGP-futam ötlete: a fideszes Kósa Lajos 2019 őszén jelentette be, hogy a Nyíregyházától 30, Debrecentől 40 kilométerre fekvő Hajdúnánáson épül új pálya, s a kormány és a jogtulajdonos Dorna erről már szándéknyilatkozatot is aláírt. Elvileg 2023-ban rendezték volna az első futamot – 9 millió euróért –, addigra a kormány 65 milliárdból versenypályát, tréning- és konferencia-központot, valamint szállodát ígért a 17 ezres kisvárosba. A 2021-es év végén azonban a kormány a hatalmas államháztartási hiány miatt 15 milliárddal csökkentette az előkészítést felügyelő HUMDA Magyar Autó-Motorsport és Zöld Mobilitásfejlesztési Ügynökség keretét, 2022 tavaszán pedig az is kiderült, még a helyszínnek kiszemelt ingatlanokat sem vették meg, aztán az év második felében elrendelt beruházási stop végleg elsöpörte a hajdúnánási álmokat.

VAS ANDRÁS

Balatonfőkajár: remények, félelmek és hallgatások

HAZAI PÁLYA – Van némi megosztottság a faluban. A pályához közel lakók jobbára ellenzik, a turizmusból, szolgáltatásokból élők támogatják, de azért mégsem ilyen fekete és fehér a helyzet – így összegezte Balatonfőkajáron, a Bocskai utcában megszólított férfi azt, miként viszonyul a falu a beruházáshoz. – Az csak hosszú távon dől majd el, tényleg profitál-e belőle a település, vagy csak néhány panziós meg éttermes jár jól.

A faluban három panziót üzemeltető Kocsis Földi Veronika úgy véli, turisztikai szempontból nagyon fontos a létesítmény, hiszen a rendezvények idejére fellendül a forgalom, s nemcsak a faluban, de a szomszédos településeken is:

– Igazából az idei tavasz óta rendszeresebbek a programok a pályán, s ez meg is látszik a foglalásainkon. Sokan érkeznek külföldről a rendezvényekre, akik két-három napos szállást igényelnek. Jövőre még több vendéggel számolunk, a MotoGP pedig bizonyosan nagy vendégsereget hoz, nálunk például már mind a három szálláshelyen telt ház van arra a hétvégére.

Forró Zsolt polgármester többször is megígérte, de végül nem válaszolt kérdéseinkre

A faluban körbejárva kiderült, hasonlóképpen örülnek a vendéglősök és a boltosok is: mindannyian látható, s a bevételeikben jól érzékelhető forgalomnövekedésről beszéltek. Kíváncsiak voltunk rá, a falu hivatalosan mit és mennyit profitál a Balaton Park Circuit működéséből, de Forró Zsolt polgármester, noha többször is megígérte, válaszol kérdéseinkre, erre több mint két hét alatt sem ért rá. Többek között azt szerettük volna megtudni, mennyivel nő az iparűzési és az ingatlanadó, mennyivel nagyobb összeg folyt be a szálláshelykiadóktól, mennyi új munkahelyet jelenthet a versenypálya, bővülhet-e emiatt a szolgáltatási szektor, tudják-e majd kezelni a nagy versenyekre érkező akár 40 ezres tömeget, szükség lesz-e emiatt helyben infrastrukturális fejlesztésekre?

> „Hosszú távon dől majd el, profitál-e belőle a település, vagy csak néhány panziós meg éttermes jár jól.”

Míg sokan reménykednek abban, hogy a falu sokat nyer a pálya révén, akadnak akik aggódnak, főként az autó- és motorversenyek erős hangja miatt. A pályához közeli részén élők emiatt már többször is a veszprémi kormányhivatalhoz fordultak, amely azonban mindig megfelelő zajszintet mért. A lakók szerint viszont előfordult már, hogy 90 decibelt mértek a pályához közeli házak udvarán, ami meghaladja az ideálisnak mondott, 50 decibelt.

– Működésünk során folyamatosan, teljes mértékben betartunk minden zajvédelmi előírást, professzionális rendszerekkel monitorozzuk a zajszintet annak biztosítására, hogy az mindig a törvényes határérték alatt maradjon – felelte erre lapunknak a Balaton Park Circuit.

VAS ANDRÁS

Nagy a zavar a kormányzati fejekben

HELYIÉRDEKŰ VASÚT A HÉV-járműpark megújítása több mint 500 milliárdba kerülne, miközben a kabinet frissen elfogadott közlekedési stratégiája szerint a következő tíz évben egyetlen fillér sem jutna erre.

SZALAI ANNA

„Még a Hagyó Miklós-korszak járatritkítási tervei is átgondoltabbak voltak, mint a jelenlegi közlekedéspolitikáért felelős kormányzati szereplők javaslatai. Az elmúlt héten a közlekedési miniszter, az államtitkár és a MÁV vezére egymásnak teljesen ellentmondó nyilatkozatokat tett, ilyen fokú koncepciótlansággal évtizedekkel ezelőtt sem találkoztam” – jelentette ki Feld Márton, a Magyar Közlekedési Klub (MKK) elnökségi tagja a Fővárosi Közgyűlés Klímavédelmi, Közlekedési és Városfejlesztési szakbizottságának hétfői rendkívüli ülésén. Ezt a grémium frissen megválasztott elnöke, Vitézy Dávid hívta össze a HÉV-járatok tervezett ritkítása miatt. A cél egy közös, pártokon átívelő tiltakozó nyilatkozat kiadása volt, illetve a városvezetés felkérése a bevethető jogi eszközök feltérképezésére, míg a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) feladata a részleges HÉV-pótlás lehetőségének vizsgálata. (Az indítványokat az ülés végén egyhangúlag megszavazták.)

Az ülésre Vitézy választási ellenfelét, Karácsony Gergely főpolgármestert, valamint az ÉKM, a MÁV és a BKK vezetőit, az érintett kerületek polgármestereit és az utasokat képviselő civil szervezeteket is meghívta. De még a bizottság összes tagja sem ment el, nemhogy az állami meghívottak vagy akár a polgármesterek. (Tüttő Kata MSZP-s képviselő hivatalos elfoglaltsággal indokolta távollétét, a két fideszes tag semmivel. A Tisza Párt képviselője erősen helytelenítette a dolgot, mondván minden képviselő 50 ezer fővárosit képvisel.) A civil szervezetek viszont nagyon is aktívak voltak.

„Már januárban látszott, hogy a HÉV-helyzet rohamos romlásnak indult. A tavaly decemberi járatritkítást már januárban egy újabb követett, most októberben pedig jelezték, hogy decembertől még kevesebb szerelvényt tudnak beállítani” – jegyezte meg Feld Márton, aki a MÁV-HÉV Zrt. -től kapott adatokra hivatkozva elmondta, hogy a 98 járműből már az év elején is csak 79 volt forgalomba adható, 12 állt javítás alatt, hét pedig csak várt erre. A meglehetősen koros járműveket ugyanis hatévente fővizsgára kell küldeni, csakhogy ezek a szűkös javítókapacitások miatt torlódnak. Márpedig idén 20, jövőre 25 fővizsgát kellene lebonyolítani, így a most bejelentett 5 jármű után, jövőre újabb 7 eshet ki a forgalomból.

Az ülés résztvevői kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy nagy a zavar a kormányzati fejekben. Lázár János közlekedési miniszternek mindössze egy Facebook-posztra futotta, amelyben azzal védekezett, hogy a MÁV-HÉV Zrt. vezérigazgatója korábban azt mondta, hogy a HÉV menetrendjében nem lesz változás, csak „néhány aberrált, belvárosi, libsi gyerek” hallucinál. Különben is a kormány már határozatot hozott arról, hogy több száz milliárdból fejleszti a pályát és a járműparkot. Csakhogy azóta kiderült, hogy a kormány frissen elfogadott közlekedési stratégiájában 2035-ig egyetlen fillért sem szánnak a napi 135-170 ezer embert szállító HÉV-vonalak fejlesztésére. Lázár kirúgta az őt félretájékoztató cégvezetőt és visszahívta a korábbit. Ám arra sem ő, sem az összeesküvést kiáltó államtitkára, sem a minisztérium nem adott választ, hogy hogyan védenék ki a járatritkítást, ha nincs, ami a síneken futna.

> Idén 20, jövőre 25 fővizsgát kellene lebonyolítani, így a most bejelentett 5 jármű után jövőre újabb 7 eshet ki a forgalomból.

A járműhiányt ugyanis Hegyi Zsolt, a MÁV új vezérigazgatója elismerte az Indexnek adott hétfői interjúban. Igaz még aznap délután kiadott egy önmagát felülíró közleményt, miszerint „a MÁV-csoport hivatalos álláspontja szerint nem lesz menetrendváltozás, jövőre ugyanolyan gyakran és ugyanolyan kapacitással fognak közlekedni a HÉV-szerelvények, mint 2024-ben”. Mondván a járműhiány csak a műszaki tartalékállományt érintheti. Csakhogy a mondat második felében már azt írja, hogy „jövőre 4 motorvonat is eléri azt az életkort, amelyet követően azokat ki kell vonni a forgalomból”.

A fővárosi bizottsági ülésen többen is felvetették, hogy a botrány hatására a MÁV visszakozni látszik, de bújtatva, előzetes bejelentés nélkül később mégiscsak rövidebb szerelvények járnak majd, nagyobb követési idővel. Walter Katalin, a BKK vezérigazgatója szerint ez a Budapest Go alkalmazással könnyen lekövethető és ők figyelni is fogják a menetrend tartását.

Kérdés, hogy mi történik, ha a MÁV mégsem tud kiállítani elég járművet. A szolgáltatás megrendelője az ÉKM, a fővárosnak csupán egyetértési joga van. „Az idén februárban aláírt kölcsönös bérletelfogadási megállapodásban rögzítették a szolgáltatási minimumot, így az attól való eltérés esetén a fővárosi önkormányzat kezdeményezheti a szerződés felbontását, illetve bírósági úton kérheti az abban foglaltak betartását” – közölte Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója, aki azonban óva intett mindenkit, hogy egy állam által még 2016-ban átvett szolgáltatást magára húzzon Budapest, hiszen már most is forráshiánnyal küzdenek. A HÉV-járműpark cseréje, illetve az infrastruktúra korszerűsítése pedig teljesen kívül esik a fővárosi önkormányzat pénzügyi lehetőségein – tette hozzá a főváros kasszájának őre. A kérdésben még a Tisza Párt két képviselője sem értett egyet, egyikük a visszavétel mellett, másikuk a költségvetési korlátok miatt ellentétesen érvelt.

„A csepeli HÉV-járatok visszavételére megvan a jogalap, hiszen az teljes egészében a városhatáron belül közlekedik” – vetette fel a Közlekedő Tömeg alelnöke, Spohn Márton, aki azt is megjegyezte, hogy a BKK a buszágazatban már sikeresen végrehajtott egy járműcsere programot a forráshiány ellenére is. Walter Katalin azzal ugyan egyetértett, hogy Vitézy Dávid indítványára vizsgálják meg a hannoveri villamosok bevetésének lehetőségét a HÉV-ek kiváltására (ezek az új CAF-villamosok érkezése okán szabadulnak fel), de felhívta a figyelmet, hogy a pálya alkalmassá tétele legkorábban 2026-ra valósítható meg, a költségekről egyelőre becslésekbe sem bocsátkozott. Azt is hozzátette, ha ezt felvállalják, akkor a fővárosi hálózatfejlesztésekre nem lesz kapacitás. (2001-ben nagy koalíciós viták után a Fidesz támogatásával szavazta meg az akkor még Demszky Gábor vezette közgyűlés, hogy a BKV vásároljon 68 átlagosan 23 éves villamost 7,11 milliárd forint értékben Hannovertől, amelyekhez később további járműveket vásároltak.) Lehet, hogy most is ezek jelentik a megoldást.

Egy meglehetősen koros szerelvény

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

FIGYELEM

WALTER KATALIN:

Figyelni fogjuk a menetrend tartását

REKORD

FELD MÁRTON:

„Ilyen fokú koncepciótlansággal évtizedekkel ezelőtt sem találkoztam”

Sok a fiatal hajléktalan az utcákon

FEDÉL NÉLKÜL Csak Budapest belső kerületeiben legalább 461 hajléktalan, vagy annak látszó személyt számoltak össze egy új kutatási projekt önkéntesei október 11-én este 20 és 24 óra között. Valamint 31 olyan helyszínt is találtak, amely láthatóan fedél nélküliek alvóhelyéül szolgált. Az így regisztráltak közül 133-an biztosan a főváros közterületén töltötték az éjszakát (már a felmérés idején lefeküdtek alvóhelyükre), a többiek ücsörögtek, járkáltak, guberáltak. Az Európai Unió által finanszírozott, nemzetközi együttműködésben szervezett „hajléktalan-népszámlálásban" tíz európai ország és 15 nagyváros – köztük Budapest – vesz részt, cél a hajléktalanság, otthontalanság felmérése és közös megoldások, módszertanok kialakítása.

Az már most látszik, hogy több olyan szállóra lesz szükség, ahol hajléktalan párokat tudnak fogadni.

Az első budapesti adatgyűjtést október 3–11. között tartották a fővárosi önkormányzat, a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (BMSZKI), a Menhely Alapítvány és a Városkutatás Kft. szervezésében, 115 önkéntes bevonásával. Az önkéntesek 150 hajléktalan embereket segítő intézményben (átmeneti szállások, éjjeli menedékhelyek, nappali melegedők, speciális szálláshelyek) készítettek részletes kérdőíves felméréseket több ezer érintett bevonásával, az utolsó estén pedig az utcán tartózkodókat számolták össze a belső kerületekben. Utóbbi részeredményeit hétfőn mutatták be a BMSZKI központjában.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A vizsgált időszakban az utcán többségében férfiakat találtak

A vizsgált időszakban utcán tartózkodó hajléktalan emberek 78 százaléka férfi, 18 százaléka nő volt, 4 százalékukról nem lehetett megállapítani, úgy be voltak burkolódzva. Életkoruk tekintetében javarészt fiatalabb és középkorú emberek éjszakáztak az utcán: az önkéntesek beszámolói szerint 20 százalékuk 31–40 éves, 28 százalékuk 41–50 éves, 21 százalékuk 51–60 éves lehetett. Az is megállapítható volt, hogy 10-ből 4-en a párjukkal, vagy csoportosan tartózkodtak a közterületeken. A Városkutatás Kft. kutatója és a felmérés vezetője, Teller Nóra lapunk kérdésére elmondta, a vizsgált belső kerületekben mintegy 440 ezer budapesti lakos él, közülük legalább 461-en az utcán élő hajléktalanok. A kutatás második fordulójában a külső kerületekre is kiterjesztik majd az utcai számlálást. Surányi Ákos, a fővárosi önkormányzat hajléktalanügyi koordinátora arról beszélt, az eredmények segítik a városvezetést az ellátási rendszer fejlesztésében. Az már most látszik, hogy több olyan szállóra lesz szükség, ahol hajléktalan párokat tudnak fogadni. A kutatás részletes eredményeinek feldolgozása 2025 tavaszára várható. JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

Nemzeti konzultáció semlegességről

„Ahogy minden fontos ügyről, erről is meg kell kérdezni az emberek véleményét" – így jelentette be Kocsis Máté, hogy a Fidesz-frakció azt „javasolja" a kormánynak, hogy indítson újabb nemzeti konzultációt. A téma főképp az úgynevezett gazdasági semlegesség lehet. A kormányfő ezt még szeptemberben hirdette meg. A Fidesz-frakció hétvégi, esztergomi frakcióülésén Orbán arról is beszélt, hogy szeretnék megduplázni az exportképes kis- és közepes vállalkozások méretét, amihez új gazdasági tervre, Demján Sándor-tervre és tőkejuttatásra van szükség. Az ígéret szerint megfizethető lesz a lakhatás, egymillió forintos lesz az átlagjövedelem. NÉPSZAVA

Börtönben marad Kiss László

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

December 16-ig letartóztatásban marad a vesztegetéssel gyanúsított Kiss László óbudai polgármester – írta a Fővárosi Törvényszék tájékoztatása alapján a kormánylap Magyar Nemzet. A Demokratikus Koalíció politikusának letartóztatását a Központi Nyomozó Főügyészség kérésére rendelték el még nyáron. A rendőrök Czeglédy Gergő alpolgármestert is elvitték, Kiss László magára politikai bebörtönzöttként tekint. NÉPSZAVA

Elfogynak a bírók, ha marad a tendencia

Ha a jelenlegi elvándorlási tendencia folytatódik, akkor megnehezedik a bírói munka a Fővárosi Törvényszéken és romlik az ítélkezés hatékonysága és időszerűsége – mondta egy hétfő délelőtti háttérbeszélgetésen a hvg.hu szerint Tatár-Kis Péter, a törvényszék elnöke. Tatár-Kis elengedhetetlennek nevezte a bírák és az igazságügyi alkalmazottak béremelését. NÉPSZAVA

Tét és arcnélküliség

ELNÖK Sulyok Tamás „színesíteni" akarja magát, a Fidesznek ez nem számít, úgyhogy megengedték neki. NER-es elődjeihez hasonlóan ő sem tényező – mondta Szentpéteri Nagy Richard az államfő szokatlan megnyilvánulásairól.

FRANK ZSÓFIA

„Teljesen kiüresítette a köztársasági elnöki intézményt 2010-ben Schmitt Pál azzal, hogy kijelentette, motorja kíván lenni a kormányzati akaratnak. Ez nyilvánvalóan egy téves szerepfelfogás volt, de ennek nem Schmitt volt az oka, hanem Orbán Viktor. A Fidesz-rendszer alatt egy köztársasági elnök sem volt tényező" – nyilatkozta lapunknak Szentpéteri Nagy Richard alkotmányjogász-politológus, miután arról érdeklődtünk: mennyire erodálja az államfői posztot az, hogy Sulyok Tamás szokatlan videókat és képeket posztol magáról a közösségi oldalára.

Kutya-Tár! Kutya-tár! Kutyafülű Aladár! – szavalta az Alkotmánybíróság volt elnöke, regnáló köztársasági elnök feleségével, „Zsuzsával" együtt Weöres Sándor versét gyermeknap alkalmából. Október 1-én, a zene világnapján pedig arról faggatta stábja, hogy milyen zenét kedvel, pop vagy rock? „Inkább rock" – hangzott a felelet. Egyébként ugyanebben a videóban Sulyok Tamás eljátszotta zongorán a Boci, boci tarkát is. Máskor, „TásKaland" című videójában arról kérdezték, mit rejt táskája. Sulyokot láttuk már borsófőzeléket enni és inget vasalni is. Feleségével is gyakran készít közös videókat, fotókat, például Párizsban a „szerelem fővárosában". Egyébként a kommentelőket megosztják ezek a posztok, sokan az utazással kapcsolatban megjegyezték, sok év munka után sem telik számukra egy ilyen nyaralásra, mások gratuláltak és jó pihenést kívántak. Az igazi kérdés, hogy mi szükség egy köztársasági elnök esetében ilyen személyes posztokra, videókra?

„Sulyok Tamást eleve azért választották, mert szürke. Jelenleg színesíteni próbálja magát, ezt megengedték neki, mert a Fidesznek ez mindegy. Az ő érdekük, hogy Orbán Viktor 2026 után is miniszterelnök legyen. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság élén sem feküdt keresztbe nekik, azaz úgy gondolták ebbe a pozícióba is jó lesz" – mondta Szentpéteri Nagy.

Bene Márton a Társadalomtudományi Kutatóközpont munkatársa a Népszavának arra hívta fel a figyelmet, hogy Sulyok Tamással ellentétben eddig minden köztársasági elnök valamilyen módon a politikából érkezett, tehát volt egy meglévő arcéle. – Sulyok Tamást viszont kevesen ismerték, az Alkotmánybíróság elnöke volt, amiről annak átszervezése, tehát 2010–12 óta nem igazán beszélünk. Az átlag választó feltehetően Sulyok Tamás nevével sem találkozott egészen az elnöki beiktatásáig. Ez Novák Katalin kegyelmi botránya után cél is volt, egy kicsit szürkébb, távolabbi karaktert választani – vélekedett a szakértő

Sulyok videóit a Sándor-palota meg is hirdeti a Facebookon, igaz, nem hatalmas összegekért, például a TásKaland című videóra megkö-

Vasal Sulyok Tamás köztársasági elnök. Ezt meg is mutatja

FORRÁS: DR. SULYOK TAMÁS FACEBOOK-OLDALA

SZEREPEK

BENE MÁRTON: A korábbi videóknál többször bohókásabban jelenítik meg, most inkább komoly érdeklődési körökkel rendelkező karaktert láthatunk

ÜRES

SZENTPÉTERI NAGY RICHARD: 2010-től teljesen kiüresítették a köztársasági elnöki intézményt

zelítőleg 7 ezer forintot költöttek, Nagy László Balatonparton című versének szavalása 15 ezer forintot ért a hivatalnak, a köztársasági elnök családi grillezős képe pedig 6 ezret. Bene Márton szerint egy kísérleti fázisnak lehetünk tanúi, ahol próbálják eltalálni, mi állna jól Sulyok Tamásnak. – A korábbi videóknál az látszik, hogy többször bohókásabban jelenítik meg, de az újabb videóknál ez kevésbé jellemző. Most inkább a komoly érdeklődési körökkel rendelkező karaktert láthatunk, akinek igyekeznek az értelmiségi vonásait kihangsúlyozni. A Balatonnál verset szavaló Sulyok, vagy amikor a Magyar Jogi Könyvszalonban tart mustrát, és többek közt Trócsányi László (egykori fideszes Európa Parlamenti képviselő, jogtudós), vagy Mádl Ferenc könyvét szemlézi – magyarázta Bene Márton. – A Fidesz-éra előtti köztársasági elnökök autonóm szereplők voltak, függetlenül mozogtak a jelölő pártjuktól. Vagyis cselekvéseiken keresztül képesek voltak egy önálló arcélt kialakítani. Ha Sulyok Tamás viszont a Fidesz-kormányzat alatti köztársasági elnökök mintáját követi, vagyis szimbolikus dolgokban vesz részt, illetve aláírja, amit alá kell, akkor felismerhető imázst csak karakterének bemutatásán keresztül tud teremteni magának – fogalmazott a szakértő.

Eredeti terv, csúsztatással

Sulyok Tamás eddigi rövid regnálásához már két botrány is fűződik. Úgy tűnik, hazudott a családja múltjáról, illetve egy földüggyel is hírbe hozták. Bőhm Kornél kríziskommunikációs szakértő lapunk minapi interjújában azt mondta, most megpróbálják ezt a mókás nagybácsifigurát, aki palacsintát süt, énekel, megmutatja, mi van a táskájában. „Valószínűleg ez volt az eredeti terv is, csak kicsit csúsztatták. Az nem volt valós lehetőség, hogy lemondassák, még akkor sem, ha a botrányaira nem számítottak. Több vezéráldozat nem fért már bele" – vélekedett.

Erőből tarol a magyar csili

VIDÉK Egy sárréti falu családi vállalkozása világbajnok csiliszószokat termel egy olyan térségben, ahol ma már egyre kevesebben élnek a mezőgazdaságból. Igaz, a sikerért nagyon keményen megdolgoznak, olykor gázálarcban kell darálniuk az erős paprikát.

DOROS JUDIT

Leteper, Macskapöcse, Csak Norris, Fekete özvegy – íme néhány fantázianév a Sárréti Chilifarm termékei között, amelyekből nem egy világbajnoki címet szerzett erős nemzetközi mezőnyben, olyan nagy múltú erőspaprika-termelő országok között, mint Mexikó vagy az Egyesült Államok. Bogár Sándor és felesége Magyarországon az elsők között kezdett tizenkét évvel ezelőtt csilitermesztésbe, mikor még nem volt ekkora divatja és rajongótábora a csípős szószoknak. Ma már nemcsak ők, de három gyereküknek is nagyrészt a vállalkozásban dolgozik Debrecentől negyven kilométerre, Tetétlen településen. A kezdetekkor még csak a szomszédjuk nagy fóliasátrát vették bérbe, azóta már tizenkét sajátjuk van, azokban termelik az évi több száz mázsa paprikát, s a szószokhoz szükséges paradicsomot, gyümölcsöket.

A családfő tanult szakmája víz- és gázfűtésszerelő, s annak idején megnyerte a szakma kiváló tanulója országos versenyt is. Nem tudtuk magunkba gyűrni a kérdést ennek hallatán: lehetne most ő az ország legjobb gázszerelője, erre csilipaprikát termeszt, de válaszul diplomatikusan mindössze egy félmosolyt kaptunk.

Bogár Sándor a kilencvenes években egy maszek mellett kezdte a víz- és gázszerelő szakmát, lakásokba, házakba kötötték be a vezetékes gázt, telepítettek konvektort, kazánt, vízmelegítőt, építettek központi fűtést, fürdőszobákat. Akkortájt indult el Hajdú-Bihar megyében a vezetékes gázprogram, majd amikor itt már telítődött a piac, eljártak Borsod megyébe is. – Végül azt vettem észre, hogy már Zalában dolgozunk, s egy hónapban mindössze két hétvégét töltök itthon. Akkor már megvolt a két gyerek, s hiába kerestem jól, keserves volt a távollét. Igaz, csábítottak, hogy maradjunk ott, nyugaton is lett volna megrendelés, de

Bogár Sándor munka közben: a legerősebb csilit katonai gázálarcban dolgozzák fel

hát itt volt nekem ez a kis piros cserepes szülőfalum, meg a család, úgyhogy hazajöttem – idézte fel a kezdeteket a családfő. Ő visszatérve ide előbb a polgármesteri hivatalban lett karbantartó, majd 2006-ban bekerült tagként a képviselő-testületbe, s mivel a két pozíció összeférhetetlen volt, így áthelyezték az általános iskolába ugyanebbe a munkakörbe.

– Itt dolgoztam egészen 2012-ig, közben meglett a harmadik gyerekünk, Balázs is. Őt és az idősebb fiunkat, Márkót Debrecenbe hordtam be

FOTÓK: FARBAKY TAMÁS

Bogár Sándor és felesége Magyarországon az elsők között kezdett tizenkét évvel ezelőtt csilitermesztésbe

futballozni, Elizabetet, a lányunkat ugyanide, de más-más időpontokban modern táncot tanulni, merthogy a faluban nemigen volt ilyesmire lehetőség. Akkor még a házunk is félig az OTP-jé volt, s nagyon úgy éreztük, valamibe bele kellene fogni, hogy haladjunk előre. Ha meg már fejest ugrunk valami újba, csináljunk olyat, gondoltuk, amit akkoriban más még nem csinált, nemhogy a településen, de országosan se nagyon – mesélte.

Az alapok megvoltak, faluhelyen akkoriban mindenki kertészkedett: ez ma már nem jellemző ebben a hajdan mezőgazdaságból élő térségben sem. A nagyszüleik is fóliasátraztak, egynyári virágokat neveltek, amit a környékbeli piacokon értékesítettek, mellette pedig paradicsomot, paprikát, káposztát termeltek. Mire megöregedtek, több zöldségtermelő is lett a környéken, így ők ebben nem láttak már perspektívát. Ekkor jöttek elő a gyerekkori emlékek, hiszen ha egy vasárnapi ebédhez leültek, akkor a nagyapa mindig azzal kezdte az okítást, hogyan kell beledörzsölni az erős paprikát a húslevesbe.

– Hozzászoktam a csípős ízhez, sőt, kimondottan erősevőnek számítottam a baráti körben is, afféle teflonpofájúnak, ahogyan nálunk ezt nevezték annak idején. Az egyik ismerősöm akkoriban járta végig Argentína csücskétől Kanadáig az egész amerikai kontinenst, és tudva azt, hogy én milyen „csípősmániákus" vagyok, számos országból hozott friss csilit. Mondta, hogy ülve kóstoljam meg, mert ez nem az a magyar hegyes erős, hanem sokkal brutálisabb – mesélte a családfő.

Az ajándékba kapott jalapeño és habanero magjaival kezdték el a vállalkozást, a nagyszülők fóliasátrának egyik sarkában: az első évben lehetett vagy 100-150 palántájuk. Később nekiültek az internetnek, hogy megnézzék, melyek azok a fajták, amik Magyarországon ismertek lehetnek: ilyen volt a fentieken túl a Cayenne, vagy éppen a 2010-es években akkori a világ legerősebbjének számító indiai fajta, a Ghost chili.

Az Egyesült Államokban a csilievésnek sokkal nagyobb hagyománya van, mint nálunk, ott több „csípősségi" Guinness-rekord is született, s folyamatosan nemesítik az egyre erősebb fajtákat. A paprikák erejét és kapszaicintartalmát az úgynevezett Scoville-skálával mérik az 1800-as évek közepétől. A legerősebb magyar erős paprikák, amiket itthon használunk – a cseresznyepaprika, a kis hegyes erős, vagy épp a macskapöcse – az 50-80 ezres fokozaton mozognak, míg például a jelenlegi legerősebb világbajnok, a Pepper X nevű csilipaprika 2,5 millión, de a Trinidad vagy a Moruga Scorpion is ott van a legerősebbek között. Ezek azért fontos mutatók, mert a nemesítők rengeteg pénzt keresnek azzal, hogy a világ legjeinek szaporítóanyagát értékesítik, hisz nyilván aki csilivel foglalkozik, mindig próbálja beszerezni az aktuálisan legerősebbet. A magyar gasztronómiának is szerves része az erős paprika, tehát a csili nem áll távol a honi ízvilágtól, s a Sárréti Chilifarm vásárlóinak 90 százaléka is rögtön azzal a kérdéssel kezdi, hogy melyik a legerősebb fajta? Nyilván ez egyfajta virtus, hiszen a legerősebb paprikák íze gyakorlatilag már érzékelhetetlen. A normális csilinek van zamata, feldobja, kiegészíti az ételt, míg a veszettül erősek inkább egyfajta státuszszimbólumok: lehet velük kérkedni, hogy ott vannak a polcon, de ebből akár már egy porszemnyi is „elönti az ember agyát".

> „Hozzászoktam a csípős ízhez, sőt, kimondottan erősevőnek számítottam a baráti körben is, afféle teflonpofájúnak, ahogyan nálunk ezt nevezték annak idején."

Van olyan paprika, amit Bogár Sándor is csak katonai gázálarcban őröl.

– Volt, hogy kint darált, aztán egyszer csak ordítva eltűnt. Felszippantotta, vagy belement a szemébe egy porszennyi paprika, rohantunk hozzá a vizes ruhával, hogy hűtsük az arcát – idézte fel a felesége. A kapszaicin ellen nincs mit tenni, türelem kell, amíg elmúlik a hatása. A családfő korábban egy régi, a keleti blokkban használt gázálarcot viselt védekezésképp, aztán egy tengerentúli ismerőse küldött neki egy professzionális, a S.W.A.T kommandósok bevetésein is használatos katonai gázálarcot: ezen nem megy át a kapszaicin gőze sem, így azóta ebben dolgozik, ha túl erőset kell darálnia. Mivel kézműves technológiával, nagy teljesítményű gépek nélkül dolgoznak, nem tudnak egyszerre nagy mennyiséget gyártani. Minden második hónapban főznek egy-egy friss adagot, ami több száz kiló paprika feldolgozását jelenti: a ledarált, megfőzött és pépesített zöldségvelőt tartósítószerrel keverik be, majd nagy 80-120 literes műanyag hordókban tárolják, s ahogyan fogy a készlet a raktárból és a webáruházból, mindig úgy pótolják.

Nem sokkal az indulásuk után nyíltak az első kézműves hamburgerezők Budapesten, innen kapták akkoriban az első megrendeléseket. Később elkezdték a csilit gyümölcsökkel, földi eperrel, őszibarackkal, naranccsal párosítani, majd jöttek a savanyúságok. A 2010-es évek elején mondhatni, robbanásszerűen rátörtek az országra a kis kézműves

A család termékei Ausztráliában és az Egyesült Államokban is nyertek világbajnoki címet

hamburgeresek, egyre több mexikói, indiai étterem nyitott, ahol kimondottan keresték a csilit és nem feltétlenül egy hipermarketben akarták azt beszerezni. Talán ők lehettek az egyik olyan kis családi cég az országban, amelyik olyan mennyiséget termelt, amellyel már a nagyközönség elé is ki lehetett állni. Volt olyan balatoni étterem, amelyik csemegekukoricás csiliszószt kért, mások áfonyásat, de a 16-17, jelenleg is piacon lévő szószuk zöme saját kútfőből állt össze. A meggyessel Ausztráliában, a földi epressel és a csilis-mézes mustárral az USA-ban nyertek világbajnoki címet. Mivel a megyén belül a sárréti kistérséghez tartoznak, ezért választották a Sárréti Chilifarm nevet. A „tetétleni" megnevezés kissé suta lett volna, ráadásul az egyik helyi legenda szerint a Zichy grófoktól ered a falu neve, akik idejében egy dologtalan szolgálót illettek ezzel a kifejezéssel. Náluk dolognélküliségről nemigen lehet szó: ha épp nem paprikát őrölnek, pépesítenek, csomagolnak és címkéznek, akkor a palántákat nevelik, a fóliasátrakat gondozzák, iskolai csoportokat fogadnak szüretelni, vagy épp a kis „boszorkánykonyhájukban" kísérletezik ki a legújabb pikáns főzetet.

€/HUF 400,87 ↓ -0,11% | $/HUF 367,52 ↑ +0,15% | CHF/HUF 425,59 ↓ -0,58%

LAPSZÉL

Jön a digitális SZÉP-kártya

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter 14+2 pontos turisztikai csomagot jelentett be, amellyel a kormány célja a bürokráciacsökkentés és az ágazat versenyképességének növelése. A többi között szabályozzák a rövid távú lakáskiadást (Airbnb) Budapesten, adómentessé teszik a készpénzes borravalót és maximalizálják a felszolgálási díjat. Ezek mellett bevezetik a digitális SZÉP-kártyát. A SZÉP-kártyát kibocsátó három kereskedelmi bank (OTP, MBH, K&H) közül a K&H már korábban bejelentette, hogy bevezeti a digitális változatot, ami érintésmentes terminálnál és okoseszközös fizetéssel is használható. Nagy Márton szerint a turisztikai szektor nagyon jól teljesít, a GDP-n belül eléri a 12 százalékot, s az adóbevételek több mint 10 százalékát adja. MTI

Uniós pályázatok vállalkozásoknak

A hónap végétől, illetve november elejétől két pályázati felhívás jelenik meg 75 és 108,88 milliárd forint értékben a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) Plusz keretében. A cél a cégek innovációs képességeinek javítása, illetve minél exportképesebb termékek, technológiák és szolgáltatások létrehozásának ösztönzése. NÉPSZAVA

Nincs vége, tovább drágul a benzin

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Újabb drágulás várható, kedden bruttó 3 forinttal emelkedik a benzin nagykereskedelmi ára. A gázolajért ugyanannyit kell fizetni, mint eddig – írta a Holtankoljak.hu. A múlt heti emelések után tegnap a kutakon egy liter 95-ös benzin átlagára literenként 600 forint volt, a gázolajé pedig 610 forint. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 428,1	↑	+0,22%
Mol		
2642 Ft	↓	-0,3%
MTelekom		
1064 Ft	↑	+1,14%
OTP		
18 950 Ft	↑	+0,08%
Richter		
11 120 Ft	↑	+0,91%

Megmozdult a munkaerő

KÉNYSZER Egyre többen kelnek útra, hogy dolgozhassanak. Az évtizedek óta sokat bírált hazai munkaerő-mobilitás a pandémia óta sokat javult, sőt nagyot nőtt az ingázók száma is.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Felrázta a hazai munkaerőpiacot a debreceni BMW-gyár a próba-, valamint a jövő évi sorozatgyártás indításával. Az egyik legismertebb álláskeresési oldal, a Profession.hu adatai szerint az idei első három negyedévben országos szinten 6 százalékkal csökkent az új álláshirdetések száma az elmúlt év ugyanezen időszakához képest – mondta a Népszavának Tüzes Imre, a Profession.hu üzletfejlesztési igazgatója. Ehhez képest Hajdú-Bihar vármegye, döntően a müncheni központú autógyár betelepülésének köszönhetően, egészen más dimenzióban mozog. Az adatok szerint ugyanis az országos visszaeséssel szemben itt éves összevetésben 9 százalékkal megugrott az álláshirdetések száma. Kategóriánként összehasonlítva a tavalyi és idei évet, fizikai, segéd-, betanított munkában figyelhető meg a legnagyobb növekedés, a hirdetések legnagyobb részét pedig mindkét évben a szakmunkák tették ki. A tavalyi év első 9 hónapja alatt a vármegyében a hirdetések 10 százalékát ebben a főkategóriában adták fel, míg az idei évben ez a mutató már 13 százalékot tett ki.

Maga a gyár érezhetően szinte szívja be a jelentkezőket. A BMW vonatkozó álláskereső- és karrieroldalán 68 nyitott pozíciót találtunk Debrecenben, ami egyetlen céghez kötődően egészen kimagasló szám. Mindez ráadásul érezhetően szinte napról napra emelkedik.

Ez a munkaerőigény csak akkor elégíthető ki, ha a magyar munkaerőt illetően a korábban sokat bírált mobilitási szándék fejlődött. Ezen a területen pedig érezhetően volt előrelépés az elmúlt egy évtizedben, de különösen a járvány óta – mondta lapunk Gazsi Attila, a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének (VOSZ) elnökhelyettese. A pandémia arra késztette az embereket, hogy a korábbiaknál sokkal rugalmasabban kezeljék a munkahelyváltást, akár földrajzi értelemben is. Az látszik, hogy egyre többen elindulnak az állás után, még költözni is sokkal inkább hajlandóak, mint 6-8 éve. Azt azonban látni kell, hogy a hibrid munkavégzés elterjedése némileg csökkentette a költözési hajlandóságot azoknál, akik távmunkában is el tudják látni a feladataikat.

Az elvándorlás leginkább az elmaradottabb keleti régiókból (Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl és Kelet-Magyarország) erős, s a munkaerő Budapest és Nyugat-Magyarország felé tart. Oda, ahol több munkalehetőség és magasabb bérek érhetőek el. Tömeges migrációról azonban még nem beszélhetünk. A fejlettebb térségekben ugyanis jellemzően a lakhatási költségek és a szolgáltatások is arányosan drágábbak, ami egyszersmind ezt az említett trendet fékezi.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A BMW-gyár munkaerőigénye miatt Hajdú-Bihar vármegye élen jár az álláshirdetések számának növekedésében

A nagyobb, multinacionális vállalatok felismerték, hogy lakhatási támogatással és nemzetközi karrier lehetőségével jól motiválhatják a fiatalokat.

Az Egyensúly Intézet gazdaságkutatási igazgatója, Kozák Ákos egy további fejleményre is felhívta a figyelmet. Az utóbbi évtizedben jelentősen megnőtt az ingázók aránya is. A 2011-es és a 2022-es népszámlálás adatait összehasonlítva az látszik – fejtette ki –, hogy ez a változás számottevő. A bő egy évtizedben ugyanis közel 500 ezer fővel emelkedett azoknak a száma, akik lakóhelyüktől eltérő településen dolgoztak. Így 2022-ben nagyságrendileg már 1,8 millió munkavállaló ingázott naponta az országban. Ez a foglalkoztatottak számának csaknem 40 százaléka. Az ingázás egyébként legkevésbé a dél-alföldi vármegyékre jellemző, ahol „csupán" minden harmadik munkavállaló dolgozik más településen, miközben Pest vármegyében ez kétharmadra tehető, amely arány már uniós összevetésben is magas.

1,8 millió
munkavállaló, a dolgozók 40 százaléka ingázott naponta az országban már 2022-ben.

Az uniós régiók közötti ingázás aránya az összes foglalkoztatotton belül a belga Brabant Wallon tartományban a legmagasabb, ezt követte egy másik belga tartomány, Vlaams-Brabant, míg a harmadik helyen áll Pest megye – jegyezte meg Kozák Ákos.

Az ingázás hazai erősödése egy másik, korábbi cikkünkben jelzett trenden is tetten érhető. A Profession.hu adatai szerint ugyanis az idei év elejére csaknem 18 százalékra nőtt azon álláshirdetések aránya, amelyben említik a munkába járáshoz való hozzájárulást. Ehhez képest az ilyen toborzások aránya az évtized elején még szinte nulla volt – emelte ki Tüzes Imre.

Visszatérve a költözésekhez Gazsi Attila megjegyezte, hogy az iskolázottság alapján jelentős különbségek érzékelhetőek. A magasabb végzettségűek, különösen a fiatalabbak ma már rugalmasabban indulnak új munkalehetőségek után. Ez a változás immár olyan erős, hogy sokszor a felsőfokú iskolát is ennek megfelelően, a fejlettebb régiókban, legtöbbször Budapesten választják. A fiatalabbak az átlagosnál jóval erősebb mobilitási képességében egy további fejlemény is szerepet játszik. A nagyobb, multinacionális vállalatok ugyanis felismerték, hogy lakhatási támogatással és nemzetközi karrier lehetőségével jól motiválhatják a fiatalokat.

A szakképzett munkavállalók, például a szakmunkások esetében is nőtt ugyanakkor a mobilitási hajlandóság, főleg olyan szakmákban, ahol munkaerőhiány tapasztalható. A kékgalléros munkakörökben viszont sokkal jellemzőbb a nagyobb távolságot is vállaló (akár a 100 km feletti) napi ingázás.

Gazsi Attila hozzátette: visszajelzéseik alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a családos emberek költözési hajlandósága jóval alacsonyabb, mint a fiatalabb, egyedülálló munkavállalóké. Ezzel együtt – leginkább a fehérgalléros, magasabb végzettségű munkavállalóknál – vannak olyan példák, amelyek azt mutatják, hogy a családok is egyre inkább ráállnak a költözésre. Ehhez azonban nemcsak a megfelelő munkalehetőségre van szükség, hanem a korábbiaknál jóval nagyobb jövedelemre, illetve jobb életminőségre. Különösen igaz ez olyan esetekben, amikor a költözés a család egészére nézve kedvezőbb oktatási vagy lakhatási környezetet is jelent.

Jövőre bért emelne a cégek fele

Minden második cég (53 százalék) béremelést tervez jövőre. A tervek szerint az átlagos jövedelemfejlesztés 9,5 százalék lesz – derül ki a Profession.hu szeptemberi felméréséből, amelyben 500 vállalatot kérdeztek meg. Ez az attitűd alapvetően arra vezethető vissza, hogy a munkaadók többsége bizakodó a jövő évvel kapcsolatban, gazdasági stabilizálódásra számít, és a vállalat létszámát tekintve is többen terveznek bővítést, mint ahányan a dolgozói állomány csökkentését.

Sok alkalmazott számára az is jó hír, hogy a fizetésemelés többségében (76 százalék) a vállalat egészét érinti majd a jelenlegi tervek szerint, nem csak bizonyos pozíciókat vagy divíziókat – mutat rá az anyag. A kutatás szerint az átlagosnál alacsonyabb a bérfejlesztést tervezők aránya az államigazgatásban működők körében, míg a külföldi magántulajdonban lévő vállalatok esetében általánosabb a fejlesztési szándék, ugyanakkor a gazdaság ezen szeletében az átlagtól elmaradó a tervezett bérnövelés mértéke (7,8 százalék).

A cégek közel fele (45 százalék) biztosít a dolgozóinak béren kívüli juttatást is. Ezt a keretösszegét jelenleg minden ötödik vállalat tervezi megemelni jövőre, átlagosan 13 százalékkal. Ahol van cafeteria, ott egyébként ez a leggyakoribb esetben havi 21–30 ezer forint közötti összeget jelent a fizetésen felül.

A jövedelmekkel kapcsolatban egy változó komoly ismeretlenként nevezhető meg – a gazdaság valós növekedésén felül. Amennyiben a kormány nyomására a gazdaság teljesítményét jóval felülmúló minimálbér emelés valósul meg, az könnyen számos cégnél alulról érkező bérfejlesztési nyomást okozhat. Ezt pedig akkor a teljes bértáblát átrajzolhatja egy-egy cégnél, ami a tervezettnél nagyobb kiadásnövekedést jelent majd ezen a soron. Hogy ez végül hogyan csapódhat le, az még kétséges, ám ez még akkor is gondokat okozhat, ha a vállalatok alapvetően 2025-re derűlátóbbak a gazdaság fejlődését illetően, s úgy vélik, lesz miből a jövedelmeket növelni.

Ultimátum az osztrák pártoknak

ÚTKERESÉS Kölcsönös egyezkedésre szólította fel az osztrák államfő a kormányzásra pályázó három nagy politikai erő vezetőjét. Közben Vorarlberg tartományban is igen jól szerepelt a szélsőjobboldali szabadságpárt.

FÖLDVÁRI ZSUZSA
BÉCS

E hét végéig alkudozhatnak a politikusok kormányalakításról. Ha lejár az idő, a Hofburgban kell megjelenniük s beszámolniuk arról, mire jutottak. Alexander Van der Bellen államfő a múlt hét közepén állt elő a szokatlan javaslatával, hogy a pártok egymás között döntsenek a hogyan továbbról.

Patthelyzet alakult ki, mert a szeptember 29-i voksoláson mintegy 29 százalékot szerzett szélsőjobboldali Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) ragaszkodik a kancellári poszthoz, a második helyen végzett, Karl Nehammer kancellár vezette Osztrák Néppárt bár együttműködne az FPÖ-vel, de csak akkor, ha nem Herbert Kickl, az FPÖ elnöke lesz a kancellár. A gyengén szerepelt szociáldemokrata párt, s hozzá hasonlóan a két kisebb parlamenti csoportosulás, a liberálisok és a zöldek pedig szóba sem akarnak állni a története során először az élen végzett szélsőjobbal. Az államfő két legyet akart ütni egy csapásra: egyrészt ezzel elkerülné, hogy Kicklt kelljen elsőként megbízni a kormányalakítással, másrészt az időhúzás is a célja: minél később sikerül egyezségre jutni, annál kisebb lesz a felháborodás, ha a közel 30 százalékos FPÖ kimarad a kormányzásból.

Van der Bellent többen figyelmeztették: a taktikázás országos felháborodáshoz vezethet, és erőszakos megmozdulások sem zárhatók ki. A demokrácia szabályainak betartására szólította fel az államfőt az SPÖ nagy öregje, az egykori alkancellár és pénzügyminiszter Hannes Androsch is, aki nem esne kétségbe attól, ha a hét éve ellenzékben lévő szociáldemokraták továbbra sem jutnának kormányra. Elégedetlenségét fejezte ki a pártelnök, Andreas Babler választási produkciójával, amit szerinte csak akkor javíthat ki, ha a kormányalakítási tárgyalásokon ügyesen taktikázik.

FOTÓ: AFP/GEORG HOCHMUTH

Alexander Van der Bellen elnök visszadobta a labdát a politikai pártoknak

38 százalék
Ilyen eredményt ért el az ÖVP a vasárnapi vorarlbergi tartományi választáson

Az osztrák szociáldemokraták befolyásos vezetője, a főváros polgármesteri tisztségét is betöltő Michael Ludwig ellenben pártja kormányzati szerepvállalását támogatja s azt, az SPÖ kerüljön a szociális minisztérium élére, s adjon új lendületet a recesszióban és depresszióban szenvedő Ausztriának. Ugyanezt szorgalmazzák az utóbbi években meggyengült szakszervezetek is.

Ezúttal az SPÖ lázadója, Hans Peter Doskozil burgenlandi pártvezér sem kötekedett, lekötötte figyelmét az általa vezetett tartomány, miután pártja elveszítette elsőségét az országos választásokon. Doskozil a január 19-i helyhatósági választások megnyerésére összpontosít, amelynek első lépéseként pénteken több mint 99 százalékos eredménnyel újra a párt tartományi listavezetőjének választottak meg. Másnap pedig bejelentette, a tartomány minden lakójának olcsó s nem változó energiaárakat garantál a következő negyven évre.

Doskozil tehát kiszállt az országos harcokból, a pártok viszont folytatják a taktikázást. Az elnöki előterjesztést Kickl úgy értelmezte, neki kell kezdeményeznie és irányítania a néppárt és a szociáldemokraták vezetőivel folytatandó tárgyalásokat. Nehammer kancellár, néppárti elnök és Babler külön is találkozott, immár harmadszor. Ők hármas koalíciót képzelnek el, maguk közé emelve a 18 mandátummal rendelkező NEOS-t. Rászorulnak a segítségére, ha megbízható többséget akarnak, de tartanak a liberálisok reformterveitől, amelyet a párt elnöke, Beata Meinl-Reisinger rendre hangoztat. Legfőbb feladatának tekinti a költségvetési hiány megszüntetését, nem adóemeléssel, hanem azzal, hogy mérsékelné a központi kormány mellett önállóan működő tartományi hatóságok befolyását.

> Kickl úgy értelmezte, neki kell kezdeményeznie és irányítania a néppárttal és a szociáldemokratákkal folytatandó tárgyalásokat.

Az óvatos előkészületbe „robbant bele” vasárnap a vorarlbergi tartományi választás, amelyet a második világháború óta a tartományban folyamatosan hatalmon lévő néppárt megnyert ugyan 38,3 százalékkal, de ez 5,3 százalékos visszaesés 2019-hez képest, s koalíciós partnerével, a 18,9 százalékról 12,5 százalékra zuhant zöldekkel mindössze egy mandátumos többsége maradt a tartományi parlamentben. Az FPÖ viszont 28 százalékot szerzett, 14,1 százalékkal javítva öt évvel ezelőtti eredményén. Az okok hasonlóak, mint az országos választáson: a drágulás, a migráció, a pandémia miatti sérelmek, a túlzottnak tartott környezetvédelmi előírások. A szabadságpárt helyi vezetője, Christof Bitschi szerint az ÖVP-nek tárgyalnia kellene velük.

Elégedetten mosolygott Bécsből Herbert Kickl pártelnök, megjegyezve, a következő, november 24-én esedékes stájerországi helyhatósági választásokon pártja akár győzhet is, igazolva, hogy az osztrákok az FPÖ-t akarják. Úgy hírlik, a magabiztos kijelentés ellenére Kickl beletörődne az ellenzéki szerepbe is, meggyőződése, hogy ezzel újabb, előre hozott választás várna Ausztriára.

Komoly megszorítások várhatóak Párizsban

SPÓROLNAK Michel Barnier francia miniszterelnök ugyan nem rendelkezik többséggel a francia parlamentben, egyelőre így sem fenyegeti a bukás veszélye. Marine Le Pen pártja, a jobboldali populista Nemzeti Tömörülés (RN) ugyanis nem tervezi azt, hogy bizalmatlansági indítványt nyújtson be a kabinettel szemben. Az országnak most valóban nem állhat érdekében egy újabb politikai válság kirobbantása. A pénzügyi helyzet annyira rossz, hogy a jövő évi költségvetés elfogadása, a drámai mértékű hiány lefaragása lenne a legégetőbb feladat.

Franciaország adósságállománya összesen 3228 milliárd euró, ami minden idők legmagasabb száma. Az adósság eléri a 111 százalékot, miközben az Európai Unió előírása szerint ez elviekben nem haladhatná meg a 60 százalékot. Párizst az sem vigasztalhatja különösebben, hogy Olaszország és Görögország számai még ennél is rosszabbak.

Az instabil gazdasági helyzet, a kiszámíthatatlanság, finoman fogalmazva, a befektetői bizalmat sem erősíti. Korábban Franciaországban adóemeléseket hajtottak végre, ha úgy látták, kezd elszállni a hiány, a hagymány szerint a francia államot jó „pénzbehajtónak” tartják. Most azonban ez azért valósítható meg nehezebben, mert a gazdasági válság politikaival is párosul, s Barnier valójában csak Emmanuel Macron tömbjére és a jobbközép Republikánusokra támaszkodhat a parlamentben. Az új parlament három tömbre szakadt és széttöredezett. Barnier tehát túl nagy kockázatot nem vállalhat, hiszen a kormány túlélése kerülne veszélybe. Hírek szerint a miniszterelnök nem is kíván beköltözni a miniszterelnöki rezidenciába, a Párizs 7. kerületében lévő Hôtel Matignonba. Abból indul ki, nincs is értelme a nagy pakolásnak, hiszen a kormány bukása esetén bármikor kiebrudalhatják onnan. Az első igazán komoly kihívás a kabinet szempontjából a jövő évi büdzsé elfogadása lesz. Michel Barnier múlt héten ismertette, miként próbál rendet vágni a nem éppen biztató számok között. A miniszterelnök megkondította a vészharangot, figyelmeztetve arra, hogy Franciaország „a szakadék szélén áll” és hogy gyermekei és unokái felett „Damoklész kardja” lebeg. Nyilvánvaló, hogy megszorításokra lenne szükség. Ám a nagy kérdés az: véghezvihető-e ez a hadművelet a jelenlegi parlamenti viszonyok közepette?

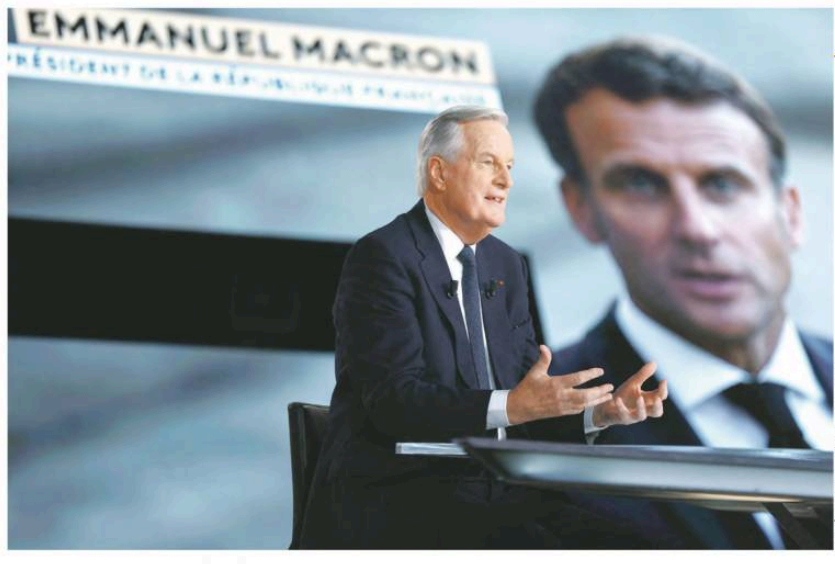

FOTÓ: AFP/THOMAS SAMSON

Michel Barnier gazdaságpolitikáját illetően is igyekszik függetlenedni Emmanuel Macron elnöktől

A mostani válság annak nyomán állt elő, hogy a kiegyensúlyozottabb helyzetben lévő korábbi kormányok rendre túlköltekeztek. S ez távolról sem csak az Emmanuel Macron által fémjelzett kormányok hibája. Franciaországnak 50 éve, 1974 óta nem volt kiegyensúlyozott költségvetése, és minden elnök a „jóindulatú király” szerepében tetszelgett. Az országban magasak ugyan az adók, de jelentős összegeket fordítanak a közszolgáltatásokra és a különféle támogatásokra. A francia polgárok idővel hozzászoktak az állam által nyújtott bónuszokhoz és jutalmakhoz. A politikusok pedig egyre többet és többet ígérnek.

A párizsi kormánynak 2025-ig 60 milliárd eurót kell előteremtenie, hogy megnyugtassa a pénzpiacokat és Brüsszelt. A 60 milliárddal a hiányt a bruttó hazai termék jelenlegi hat százalékáról öt százalékra lehetne csökkenteni – ami még mindig messze van az Európai Unió által kitűzött háromszázalékos céltól. De ez még mindig csak a javulás első jele lenne. Ennek kétharmadát, 40 milliárd eurót megszorító intézkedésekből, azaz a közigazgatásra és a jóléti államra fordított kiadások csökkentéséből kell előteremteni. Franciaországban 5,7 millió köztisztviselő dolgozik. Barnier azt mondja, hogy olyan munkahelyeket akar leépíteni, ahol a köztisztviselők „nem állnak közvetlen kapcsolatban az állampolgárokkal”, azaz a háttérben, az adminisztrációban dolgoznak. Tehát nem a rendőrökről, ápolókról van szó. Bejelentette, hogy a nyugdíjasok a tervezettnél később kapják meg az ígért nyugdíjemelést. A korrekciós program egyharmada, 20 milliárd euró „célzott, időben korlátozott” adókból származik majd: különadókkal sújtják majd az ország „szupergazdagjait”, az évente 500 ezer eurónál többet keresőket és a nagy nyereséget elért cégeket. Macron állítólag nem lelkes: politikai örökségének felszámolásától tart.

RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Kínai hadgyakorlat Tajvannál

FOTÓ: AFP/GREG BAKER

Peking nagyszabású hadgyakorlatot kezdett Tajvannál. A kínai hadsereg közleményében azt írta, „komoly figyelmeztetést” küldenek a szigetköztársaság „szeparatista” erőinek. A kínai hajók és repülőgépek folyamatosan köröztek a sziget körül. Az elmúlt napokban már napvilágot láttak olyan hírek, amelyek szerint Kína manővert indíthat válaszul Lai Csing-te tajvani elnök múlt heti, Kínát bíráló beszéde miatt. NÉPSZAVA

Régi-új elnök a görög szocialisták élén

Újraválasztották Nikosz Andrulakiszt a PASZOK-Változásért Mozgalom elnökének, mintegy húsz százalékkal megelőzve vetélytársát, Harisz Doukaszt. „Ma este új utazás kezdődik. A PASZOK a haladás és a változás erejeként tért vissza” – mondta Andrulakisz. A Metron Analysis vezetője, Sztratosz Fanarasz szerint Androulakisz képes lesz egy erős csoportot létrehozni, amely képes lehet a kormányzásra. A közvélemény-kutatásokat a jobbközép Új Demokrácia vezeti, a szocialisták a második helyen állnak, megelőzve a szintén baloldali Szirizát. A. O.

Első helyen a szociáldemokraták

FOTÓ: AFP/PETRAS MALUKAS

Litvániában a szociáldemokraták vezetnek a parlamenti választás első fordulója után. Az ellenzéki politikai erő a szavazatok 23 százalékát szerezte meg. Ingrida Simonyte miniszterelnök pártja, a Haza Unió csak harmadik lett alig több mint 13 százalékkal. A második helyet a populista Hajnal párt foglalja el. A részvétel 52,1 százalékos volt, ami magasabb, mint a négy évvel ezelőtti voksoláson. Képünkön Vilija Blinkeviciute szociáldemokrata vezető. NÉPSZAVA

Trump a hadsereget is bevetné

Donald Trump republikánus elnökjelölt az amerikai elnökválasztás körüli „radikális baloldali őrültek” által okozott káoszra figyelmeztetett. Azt követelte, vessék be az amerikai hadsereget a „belső ellenséggel” szemben. A Fox News konzervatív tévécsatornának adott interjújában arra a kérdésre, hogy számít-e külföldről érkező agitációra, azt mondta, „Szerintem a nagyobb probléma a belső ellenség”. „Van néhány beteg emberünk, radikális baloldali őrültek. Ők jelentik a problémát” – állította. NÉPSZAVA

Amerikai erősítést kap Izrael

374. NAP Egy THAAD légvédelmi rendszert küld a Pentagon Izrael légvédelmének erősítésére, a működtetéséhez szükséges katonákkal együtt.

GÁL MÁRIA

Négy izraeli katona meghalt és 58 megsebesült egy dróncsapásban, amely az Izrael középső részén fekvő Binjamina melletti katonai támaszpontot érte vasárnap este. A támadást a libanoni Hezbollah vállalta magára, és azt is megmagyarázta, miként sikerült célba juttatni az öngyilkos drónt a híres izraeli légvédelem mellett, számolt be az izraeli média. A terrorszervezet szerint egy összetett hadműveletet hajtottak végre, több tucat rakétát indítottak (az izraeli hadsereg, az IDF közlése szerint 115-öt) amivel sikerült lefoglalni az izraeli védelmi rendszereket. A drónok így ki tudták játszani a légvédelmi radarokat, egyikük a katonai támaszpont étkezdéjébe csapódott be vacsoraidő alatt.

A történtek az IDF-et is meglepték. Daniel Hagari szóvivő közleményben jelentette be: vizsgálat indult annak tisztázására, hogyan tudott egy drón mindenféle figyelmeztetés nélkül behatolni a légterébe és célba találni. „Kötelesek vagyunk jobb védelmet biztosítani” – hangsúlyozta Hagari.

Már az október 1-jei iráni ballisztikus rakétatámadás is jelezte, hogy a híres izraeli légvédelem sem mindenható. Az Irán által Izraelre kilőtt 180 rakéta semlegesítése ezúttal nem volt közel százszázalékos, mint az áprilisi iráni támadás idején, ezúttal voltak becsapódások izraeli katonai létesítményekben is, még ha jelentős károkat nem is okoztak.

A binjaminai halálos dróntámadás napján, ugyancsak vasárnap jelentette be Pat Ryder vezérőrnagy, a Pentagon szóvivője, hogy Lloyd Austin amerikai védelmi miniszter Joe Biden elnök utasítására engedélyezte egy THAAD-üteg telepítését Izraelbe. Washington a rendszer működtetéséhez szükséges mintegy 100 amerikai katonát is Izraelbe küldi, közölte a Reuters hírügynökség.

Az amerikai erősítés célja, hogy megvédje az országot az elkerülhetetlennek tűnő, regionális háborúval fenyegető iráni–izraeli kölcsönös válaszcsapásokban. Bár egyelőre nincs döntés arról, hogy mikor és milyen formában válaszol Izrael az október 1-jei iráni rakétatámadásra, de ahhoz minden diplomáciai erőfeszítés és amerikai közbenjárás, figyelmeztetés is kevésnek tűnik, hogy bármelyik fél lemondjon a válasz jogáról. Amerikai és izraeli sajtóértesülések szerint Izrael vélhetően nem fog iráni nukleáris létesítményt vagy kritikus infrastruktúrát támadni válaszként – többek között Joe Biden elnök és az amerikai katonai vezetők nyomásásra –, de Benjamin Netanjahu miniszterelnök és az IDF-vezetés is egyértelművé tette, lesz válasz, és az kemény lesz. Teherán Abbász Aragcsi külügyminiszter révén üzent. „Miközben az elmúlt napokban óriási erőfeszítéseket tettünk, hogy megfékezzük egy totális háború kitörését a térségünkben, világosan kimondom, hogy nincsenek vörös vonalak népünk és érdekeink védelmében” – írta X-bejegyzésében az iráni diplomácia vezetője.

FOTÓ: AFP/ABBAS FAKIH

A Hezbollah tavaly október 8. óta napi rendszerességgel lő ki rakétákat vagy drónokat Izraelre, a közvetlen harcok szeptemberi kirobbanása óta napi több száz. A Hamász már legyengült, de a háború kezdetén ugyancsak napi szinten indított rakétatámadásokat

> Irán az áprilisi és az október 1-jei támadás során mintegy 600 rakétát lőtt ki alig két óra alatt izraeli célpontokra. Áprilisban emellett több száz drónnal is támadtak.

Az Izraelnek nyújtott amerikai légvédelmi segítségre reagálva Aragcsi azt kifogásolta, az Egyesült Államok „rekordmennyiségű fegyvert szállít Izraelnek”, és gyakorlatilag megfenyegette az új rakétavédelmi rendszer működtetésére Izraelbe érkező amerikai katonákat is.

Washington az egy éve zajló többfrontos háború során növelte jelenlétét a térségben, a jemeni húszi rakétatámadások, valamint az iráni rakéta- és dróntámadások ellen pedig hadihajókkal és vadászgépekkel is segítették Izrael védelmét. Az amerikai katonák azonban mindeddig csak Izraelen kívül állomásoztak, a THAAD-üteg kezelésére érkező 100 amerikai katona lesz az első kontingens, amely az országon belül fog működni.

A THAAD (Terminal High Altitude Area Defense) az amerikai hadsereg réteges légvédelmi rendszerének fontos része. A Patriot rendszer kiegészítő rendszere tulajdonképpen, de szélesebb hatósugarú, 150-200 kilométeres távolságban lévő célpontokat is tud semlegesíteni.

Messze még a nyugat-balkániak csatlakozása

BERLIN Olaf Scholz kancellár méltatta a nyugat-balkáni uniós tagjelölt országoknak az elmúlt években az uniós integráció terén elért eredményeit. A témáról szóló berlini csúcstalálkozón, amelyen Orbán Viktor kormányfő is részt vett, a német kancellár a pozitívumok között említette, hogy a hat csatlakozásra váró országgal megállapodásokat kötöttek a mobilitás javításáról, a roamingdíjak csökkentéséről, a diákcsereprogramokról és a regionális klímapartnerségről. A csúcstalálkozón „együttes nyilatkozatot” fogadtak el az irreguláris migráció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén való szorosabb együttműködésről. Megvitatták a „múlt konfliktusait” is, amelyek még ma is megnehezítik az országok közötti együttműködést – mondta Scholz. A szövetségi kancellár „nem kielégítőnek” nevezte a Szerbia és Koszovó közötti párbeszédet. Ragaszkodott a vállalt kötelezettségek teljes körű végrehajtásához. Egy dolog világos – emelte ki –, „ezen államok csak együtt csatlakozhatnak az Unióhoz. Ez még fontosabbá teszi a jószomszédi kapcsolatokra vonatkozó regionális kezdeményezést, amelyet most mind a hat állam elfogadott.”

FOTÓ: AFP/TOBIAS SCHWARZ

Ursula von der Leyen és Olaf Scholz is méltatta a nyugat-balkániak előrelépését az integráció terén

Az úgynevezett berlini folyamat a tagjelölt Szerbiával, Koszovóval, Albániával, Bosznia-Hercegovinával, Montenegróval és Észak-Macedóniával 2014-ben kezdődött. Scholz szerint az Európai Unió csak akkor lesz teljes, ha a Nyugat-Balkán is része lesz. Az EU már 2003-ban kilátásba helyezte a hat ország csatlakozását.

A nyugat-balkáni országok csatlakozása számos tekintetben nehézségekbe ütközik. Bulgária és Észak-Macedónia viszonya például rendkívül feszült, de a horvát–szerb kapcsolat javulása is rendkívül lassú és nehézkes folyamat. Ráadásul az uniós integráció terén jelentősek az eltérések a tagjelölt államok között. Miközben Montenegró jelentős fejlődést ért el: harminc csatlakozási fejezetet megnyitottak az országgal, és hármat ideiglenesen le is zártak, Szerbia, Albánia, Észak-Macedóniáról vagy Koszovóról nem is beszélve, lassabban halad az integráció útján. Montenegró már 2028-ban csatlakozni kíván, ám Scholz hétfőn világossá tette, hogy a nyugat-balkáni térség államainak együtt kell átlépniük az EU kapuját.

Amint arra a német kancellár is utalt, Belgrád és Pristina csatlakozása nem képzelhető el addig, amíg a két köztársaság nem rendezi a viszonyát. Szerbia azonban mind a mai napig nem ismerte el Koszovó függetlenségét, és Albin Kurti koszovói kormányfő is akadályozza a közeledés folyamatát. RÓNAY TAMÁS

Kiábrándultak országa

CZENE GÁBOR

A magyarokból – miközben jellemzően azt állítják, hogy elégedettek az életükkel – ömlik a keserűség. A nagy többség úgy érzi, hogy nem kap elég megbecsülést, nincs elegendő fizetése, nem képes megfelelően érvényesíteni az érdekeit.

Gyerekeinktől elvárjuk, hogy legfőbb erényként tanulják meg a tekintély tiszteletét. Börtönbe zárnánk a kábítószereseket, visszaállítanánk a halálbüntetést. Honfitársaink háromnegyede abban az illúzióban ringatja magát, hogy a legtöbb problémánk megoldódna, ha meg tudnánk szabadulni az „erkölcstelen és antiszociális” emberektől.

Legfőképpen a fekete-afrikaiakat, a cigányokat, az arabokat, a melegeket és a „migránsokat” utáljuk, de magunkat se szeretjük túlságosan. Többségünk nem gondolja, hogy a világ jobb hellyé válna, ha más országok lakói is olyanok lennének, mint mi. Bár azt kevésbé utasítanánk el, ha zsidó családtagunk lenne, fogékonyak vagyunk a konteókra is. Hajlamosak vagyunk elhinni, hogy létezik valamiféle rejtélyes háttérhatalom. Ami persze abból a szempontból érthető, hogy az alapvető ismereteink is hiányoznak. Sokunk nagyságrendileg sem tudja megmondani, hogy hány magyar zsidó veszett oda a vészkorszak idején. Amikor erről volt szó, bizonyára elkalandozott a figyelmünk.

A fentiekről a Tett és Védelem Alapítvány megbízásából készült Závecz-féle felmérés tanúskodik. Akár legyinthetnénk is, ha az adatok nem tükröződnének vissza a mindennapok valóságában.

A kutatás eredménye több szempontból is sokkoló. Azon csak mérsékelten lehet csodálkozni, hogy a szélsőjobboldali Mi Hazánk szimpatizánsai körében kiemelkedően magas az „erősen antiszemiták” aránya (41 százalék), az viszont már meghökkentő, hogy ugyanebbe a kategóriába tartozik a Fidesz–KDNP szavazóinak csaknem harmada (31 százalék) és még a 2022-es parlamenti választáson közös listán indult ellenzéki pártok támogatóinak több mint ötöde is (22 százalék).

Frusztrációval és acsarkodással terhelt néppé lettünk, a kiábrándultak országává. Miközben elhatalmasodott rajtunk az érzés, hogy bármelyik pártra szavazunk is, a „dolgok úgysem változnak”, azt gondoljuk, „erős vezetőkre van szükségünk, akik megmondják, mit tegyünk”.

A felmérés tavaly ősszel készült. Azóta történt egy és más, színre lépett például a Tisza Párt. A politikai klíma változását jelzi az is, hogy idén nyáron számos olyan településen veszített a Fidesz, ahol eddig verhetetlennek tűnt. A 2026-as parlamenti választáson derül ki, hogy mindez mire elég.

De még talán a kormányváltásra is több esély van, mint arra, hogy rövid időn belül sikerül gyökeresen javítani a mentális állapotunkon. Pedig a Fidesz azt ígérte, hogy 2030-ra bekerülünk az Európai Unió öt legélhetőbb tagállama közé. Lassan már azzal is beérnénk, ha a régiónkban, a volt szocialista tábor országai között megcsípnénk legalább az ötödik helyet. Ha nem a Fidesz lesz hatalmon, akkor esetleg összejöhet. Kár, hogy hosszú ideig pont az ellenkező irányba haladtunk, és nem holmi totyorgó bizonytalansággal, hanem öles léptekkel.

SIMON ZOLTÁN

Hiány

„A köztársasági elnök az alkotmányban meghatározott eszközeivel élhet, azokat gyakorolhatja, de nem kell, hogy legyen véleménye” – Sulyok Tamás köztársasági elnök mondta ezt a Mandinernek néhány nappal idén márciusi hivatalba lépése után. Az azóta eltelt több mint fél év alatt kiderült, hogy az új államfő tartja magát az ott megfogalmazott szerepfelfogáshoz. Ami az interjúban még feltételes módban szerepelt, ma már tény: Sulyok nem él az Alaptörvényben szereplő, mégoly csekély államfői jogköreivel, nincs véleménye az alapvető közjogi kérdésekről (vagy ha mégis van, mélyen hallgat róluk). Nem vétózott meg egyetlen törvényt sem, azaz nem küldött vissza jogszabályt a parlamentnek vagy az Alkotmánybíróságra alkotmányos kontrollra. Nem élt a kegyelmi jogkörével (az azóta elhunyt Karsai Dániel kérése ellenére), de nem volt véleménye a több éve tartó különleges jogrend, a háborús veszélyhelyzet kapcsán sem. Egyetlen érdemi, ám teljesen formális közpolitikai döntése volt, június 9-re kiírta az önkormányzati és európai parlamenti választások időpontját.

Sulyok nem él az Alaptörvényben szereplő, mégoly csekély államfői jogköreivel, nincs véleménye az alapvető közjogi kérdésekről.

Így legalábbis kétséges, miként „őrködik az államszervezet demokratikus működése felett” – de persze nem is ezzel bízta meg őt Orbán Viktor. A feladat az lehetett, hogy még kevésbé legyen aktív, mint elődei (Novák Katalin, főleg a külpolitikában, néha önjárónak tűnt), és ne hibázzon. Utóbbi azonban nem jött be, s emiatt kétséges az is, hogy Sulyok megfelel-e fő alkotmányos funkciójának, ki tudja-e fejezni a „nemzet egységét”. Biztos vagyok ugyanis abban, hogy amikor az édesapjáról szóló „családi legendáriumot” – a „hazafias, filoszemita” Sulyok László ügyvédet halálra ítélte a népbíróság, s ezért bujkálni kényszerült – a történelmi tények fölé helyezte, a magyar nemzet tagjainak tekintélyes részénél elveszítette a bizalmat.

A bizalom hiányát nem ellensúlyozzák a jópofizó, vasalós videók vagy a Boci, boci tarka eljátszása. Közpolitikai karakter híján pedig kénytelenek vagyunk azt gondolni, hogy maga ez a hiány Sulyok karaktere.

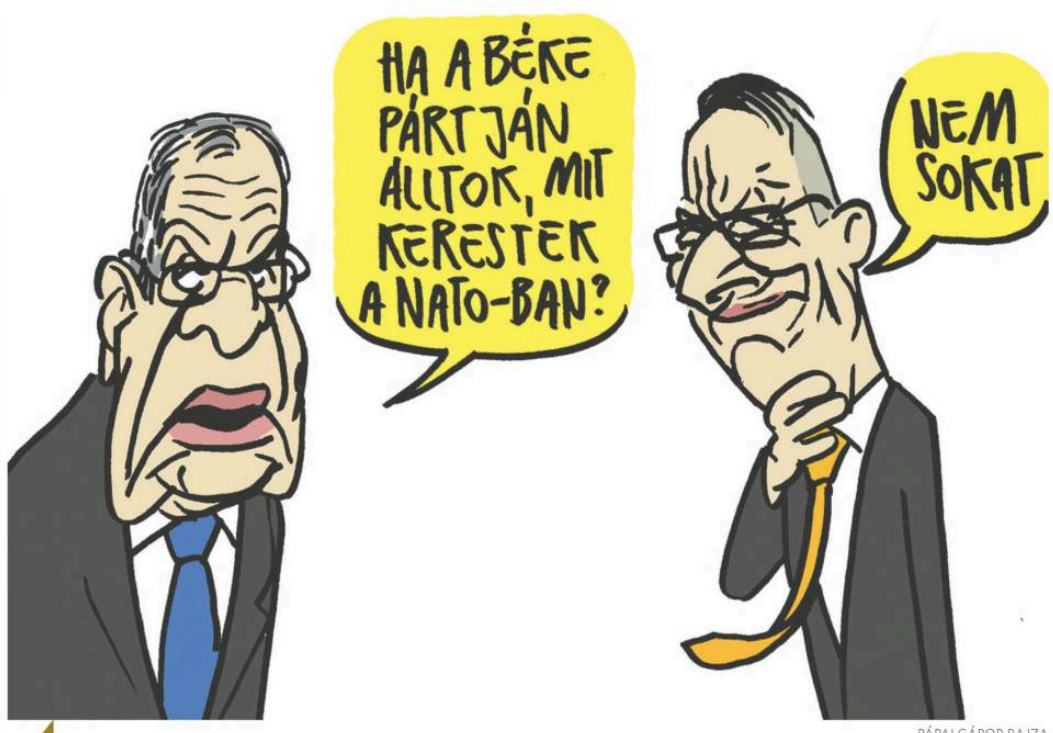

PÁPAI GÁBOR RAJZA

GAZDASÁGI SEMLEGESSÉG

JEGYZET

Juhász Dániel

Járulékos veszteség

Nincs hova halasztani a budapesti Kölcsey Gimnáziumból több mint két éve kirúgott tanárok, köztük a Tanítanék Mozgalom tagjainak munkaügyi perét – ismerte el a legutóbbi, október 11-i tárgyalási napon az ügyben eljáró bíró, de az elsőfokú határozat kihirdetését, amire a tervek szerint még aznap sort kellett volna keríteni, még elhalasztotta november 8-ára.

A Kölcseyből öt tanárt távolított el a Belső-pesti Tankerületi Központ 2022 szeptemberében, mert visszaeső „engedetlenkedők” voltak: sem az utcai tiltakozásokat, sem a kormány által kiherélt törvényes sztrájkot nem tartották célravezetőnek, ezért többször is polgári engedetlenséggel hívták fel a figyelmet a közoktatás problémáira. De javarészt csak szimbolikusan: lyukasóráikban akcióztak (nem álltak rendelkezésre), vagy tartottak tanórákat, de nem regisztrálták azokat az elektronikus naplóban. Azonnali hatályú kirúgásukat ezért is tartják jogtalannak, eltúlzottnak.

A hosszúra nyúlt pereskedés kezdetén szerették volna jogviszonyuk visszaállítását, de erről már lemondtak. Az elmúlt két évben sikerült új egzisztenciát találniuk – a közoktatáson kívül. Most elsősorban a több évtizedes munkájukért járó végkielégítésüket szeretnék megkapni, amit a tankerület megtagadott tőlük. De az ítélethozatalt idén május óta sorozatosan halogatta a bíróság. Ám ha lesz is idén elsőfokú ítélet, a végső döntést minden bizonnyal a Kúriának kell meghoznia, valamikor a nem túl közeli jövőben.

Az ügy érdekessége, hogy két év alatt sem derült ki egyértelműen, miért öt tanárt rúgtak ki a Kölcseyből, amikor jóval többen engedetlenkedtek. Az viszont beszédes, hogy a tankerület úgy állította össze a kirúgandók listáját, hogy abba a Tanítanék Mozgalom két tagja, Törley Katalin és Palya Tamás beleférjen. A többi csak járulékos veszteség.

A diktatúra slágerei

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Digitális diktatúra van kiépülőben, aminek nem csak digitális elemei vannak – nyilatkozta a minap Ákos a Blikknek. És már azért sem szabad ezt félvállról venni, mert „a mai fiatalokra leselkedő legnagyobb veszély az, hogy ők lehetnek a világháború óta az első olyan generáció, amelyik kevesebb szabadságot élhet meg, mint a szüleiké”. Őszintén szólva én elvárom a valamirevaló művészektől, alkotóktól, hogy érzékenyek legyenek a társadalmi környezetükre, rezonáljanak a szabadság hiányára vagy csökkenésére, arra, ha az önkény bármilyen formában megjelenik ott, ahol élnek. Ez talán benne is van a munkaköri leírásukban, hiszen mihez kezd egy valódi alkotó a belső szabadságával, ha odakint módszeresen leépítik azt. Fióknak tán még lehet írni, de ott énekelni?

Szóval örülök, hogy Ákos finom csápjai érzékelik az épülőfélben lévő digitális diktatúrát, bár nem nagyon értem, hogy mire gondol. A digitális világot ugyanis, ha az ember nem függő (ha igen, akkor viszont egészségügyi kérdéssé válik a probléma), akkor annyira engedi közel magához, amennyire a habitusa, az igényei és az ideje engedi. Az „off” gomb használata leginkább az egyénen múlik és persze a mintákon, amelyeket a szűk környezete mutat fel számára. A digitális világ csábereje jelentős, és valóban mindent megtesz (ahogy mi is) az addikciónkért, de kéretlenül nem szól bele az életünkbe, nem írja át, és főként nem lehetetlenít el minket, ha valamivel nem értünk egyet. Inkább a kiszolgálásunkra törekszik, semmint a kézi vezérlésre. A digitális világban mi magunk döntünk a saját „diktatúránk” mértékéről.

Az önkény is jóval körmönfontabbá vált, ad magára és a látszatra.

Az az önkény viszont, amin effajta gomb nincs, és ami az offline világunkban épül ki, már egészen más kérdés. Sajnos az utóbbi száz évünket nagyjából a diktatúrák különféle árnyalatai határozták meg. Horthy, Szálasi, Rákosi, Kádár – szinte minden generációnak meg kellett tanulnia, hogy miként lavírozhat, hogyan találhatja meg a kiskapukat a túlélése érdekében. Ez a képesség ott van mélyen a zsigereinkben: örököltük, továbbadjuk. A rendszerváltás azzal kecsegtetett, hogy ez a lánc megszakadhat. Csakhogy ma újra szükségünk van erre, tán még körmönfontabb módon, mert az önkény is jóval körmönfontabbá vált, ad magára és a látszatra.

Különös, hogy Ákos ezt nem érzékeli. Talán nem is érzékelheti, hiszen a pozíciója, a beágyazottsága minden szempontból megvédi az önkény árnyékosabb részétől. Nem azok közé tartozik, akik kénytelenek elszenvedni a NER egyeztetés nélküli döntéseit, bosszúját vagy ellehetetlenítő ölelését. Pedig az érzékenysége meglenne hozzá, s tán még a szolidaritásról is hallott. De jóval könnyebb egy általunk felrajzolt mumustól (digitális diktatúra) félni, annak veszélyeire figyelni, mint elveszni a valóságnak hívott nyűg levegőtlen ügyeiben. Ilyen szempontból Orbán kottájából játszik, hiszen ő ennek a koronázatlan bajnoka. Így viszont kicsit hamisnak érzem az aggodalom dallamát. Tán csak olyan, mint egy jól megkomponált sláger, amit mindenki úgy énekel már, hogy nem is gondolkodik el rajta.

Állampolgárok a senki földjén

ROZSOS ERZSÉBET
ápolásetikus

Most az önkormányzatokon lenne a sor, hogy kierőszakolják, a rendszert szervezők érthetően tájékoztassák az állampolgárokat arról, mi a különbség a normál családorvosi ellátás, az ügyeleti ellátás, a sürgősségi ellátás és a mentés között.

Október 1. óta működik Budapesten is az új háziorvosi ügyeleti rendszer. Megmutatja, hogy miképpen nem tudott megbirkózni a feladattal a szervezéssel megbízott Országos Mentőszolgálat vezetése. Most nem elsősorban a munka szakmai oldalát teszem szóvá, hanem a kommunikációt. Hiszen az Országos Mentőszolgálat még megszólítani sem tudja az állampolgárokat: a szórólapokat legalábbis „Kedves betegünk!”-nek címezték.

Ebből látható, hogy az OMSZ kommunikációs szakemberei előtt nem ismert: az egész társadalmat érinti az ügyeleti rendszer megváltozása. Akár betegként, hozzátartozóként vagy kísérőként, de mindenki érdekelt a hiteles és pontos tájékoztatásban. Aki egy egészségügyi szolgáltatóhoz fordul annak érdekében, hogy onnan segítséget kapjon, az egyszerűen állampolgár. A beteg csak azután minősül betegnek, hogy ezt egy szakember megállapítja róla. Addig ügyfél, aki egészségügyi ellátást kér.

Szeptember végén nem pusztán az állampolgárok, hanem az ellátásban részt vevő személyzet, az önkormányzatok, a szakrendelők vezetői is csak álltak, mint a szamár a hegyen. Sehol az információ. Az ügyelet indulása előtt egy nappal indult el a közlekedési platformon keresztül a tájékoztatás a hívószámról, és akkor érkeztek meg a plakátok az önkormányzatokhoz. A rendelők, ha kértek, egy darabot kaphattak tőlük – a premier előtti napon.

Tudomásom szerint egyetlen időben felébredő kerület önkormányzata próbált valamit tenni a területén élőkért. Arról kezdtek tárgyalásokat, hogy vigyék olyan közel az ügyeleti pontot a lakossághoz, amilyen közel csak lehet, és az maradjon ott, ahol addig volt. A többi önkormányzat ezalatt dermedten nézte az OMSZ ámokfutását. Pedig ha ők is helyesen értelmeznék az állampolgár fogalmát, akkor eljutnának annak felismeréséig, milyen fontos lenne a tájékoztatáshoz való jog kivívása a területükön élők számára. Ehelyett a senki földjére kerültek az ügyeletek, az emberek legnagyobb bánatára.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Most Budapest újraválasztott vezetésének és az összes önkormányzatának az lenne a dolga, hogy elérje az ügyeletekről szóló megfelelő tájékoztatást. Meg kellene követelni a rendszer létrehozójától, hogy miután a szakmát már tájékoztatták, érthetően, egyszerű nyelven adják át a szükséges információkat az állampolgároknak is. Enélkül azok nem lesznek képesek pontosan megérteni az ügyeleti rendszer változását, annak új működését.

Ez magába foglalja az ügyeleti helyek elérhetőségét: a pontos címét és telefonszámát, a nyitvatartási időt, az elérhető szolgáltatásokat, az odautazás lehetséges módját és a várható ellátási folyamatot. Ki tartozik az ügyeleti központhoz és ki nem? Lakcímkártya alapján vagy tartózkodási hely alapján kell választani? Ezt hirdetni kellene egy-egy kerület minden forgalmas pontján, mondjuk a rendelőkben, a piacon... Mégis, mitől várják, hogy az emberek az új ügyeleti pontokra odataláljanak? Miből gondolja ez a végtelenül érzéketlen és csőlátással rendelkező szervezet, hogy mindenkinek van okostelefonja vagy számítógépet böngész 90 éves korában? És még akkor sem jut hozzá fontos, őt érintő információkhoz.

Most az önkormányzatokon lenne a sor, hogy kierőszakolják, a rendszert szervezők érthetően tájékoztassák az állampolgárokat arról, mi a különbség a normál családorvosi ellátás, az ügyeleti ellátás, a sürgősségi ellátás és a mentés között. Tájékoztassák az embereket arról, mi várható az ügyeleten – például milyen várakozási időre számíthatnak, illetve milyen sürgősségi eseteket látnak ott el prioritással. Ha a rendelési idő végén még tízen várakoznak, mi történik velük?

Budapest főváros megválasztott vezetőinek lenne dolguk megkövetelni, hogy az egészségügyi törvény betegjogi fejezetének szavai a senki földjén is érvényesüljenek. Nevezetesen az embereket tájékoztatni kell a jogaikról és arról, hogy méltányos és diszkriminációmentes ellátást kell kapniuk. Ki látja el őket, milyen végzettséggel és milyen kompetenciákkal? Ha már ügyelni kénytelen boldog-boldogtalan, és a törvényben nem rendezték a szükséges kompetenciákat. A senki földjén is megilleti az embereket a panaszhoz való jog. Ezért tájékoztatni kell a betegeket arról, ha az ügyelet során sérelem éri őket, ha elégedetlenek az ellátással, hova fordulhatnak jogorvoslatért. Ezt a szervező, a rendszer működéséért felelős OMSZ elegánsan átugrotta.

Lennének további feladatok is. Megvizsgálni, hogy a lakosság összetételének megfelel-e az ügyeleti helyek kijelölése. Lehet-e a helyzeten könnyíteni a közlekedés javításával, netán a megállókban elhelyezett padokkal? Meg kell vizsgálni, hogy az idősek miképpen jutnak oda, aztán vissza az otthonukba. Az ügyeleti hely megfelelően van-e felszerelve a betegek fogadására mosdókkal, akadálymentesített bejáratokkal?

Mert különben marad az, hogy a beteg önmaga rendezi el az életét. Mint az az idős, magányos, sokszor zavart ember, aki megfelelő kezelés és felügyelet hiányában időről időre kidobálja a lakásából a holmikat az emeletről az utcára. Aztán kiérkezik a rendőrség, a katasztrófavédelem, a mentőszolgálat, problémamegoldás közben alkalmanként a sarkon be is vásárolnak neki. Ettől a beteg, idős embertől hiába várnánk, hogy három átszállással, majd 10 perces sétával elérje az otthonától távol megnyitott ügyeletet. Közben rendelők sora van tőle 100 méteren belül, csak éppen nem az ő háziorvosa rendel.

Szívem szerint az önkormányzatoknak adnám a jogot, hogy felmérjék, kivizsgálják a betegjogokat minden tekintetben sértő, most bevezetett sorscsapást. Nekik kéne működtetniük egy betegjogi panaszirodát a kerületi lakosok részére. Az átszervezett ellátás szakmai, etikai, betegjogi sérelmeit fel kellene erősíteniük. Végül is szószolónak lenni nem szégyen, hanem kiváltság.

Gyurcsány húsz éve

GRÉCZY ZSOLT,
a DK országgyűlési képviselője

Gyurcsány Ferenc volt az első magyar miniszterelnök a rendszerváltás után, aki hatalomból választást tudott nyerni, és ehhez még a választójogi törvényt sem kellett módosítani.

Vékony, de nagyszerű győzelmet aratott a magyar baloldal és a liberálisok szövetsége 2002 áprilisában. 2004 augusztusára azonban elfogyott az ötvenszázalékos közalkalmazotti béremelés, a 13. havi nyugdíj okozta választói elégedettség, az uniós csatlakozás büszkesége sem javított a helyzeten. Medgyessy Péter körül elfogyott a levegő, amit az is jelzett, hogy kétségbeesetten azt javasolta: az összes párt egy közös EP-listán induljon.

Gyurcsány Ferenc nem puccsolta meg Medgyessy Pétert. A még hivatalban levő miniszterelnök 15 százalékos Fidesz-előnyt halmozott fel. Ekkor jött a végzetes hiba. Azt mondta, „az SZDSZ tele van korrupciós ügyekkel”, ez indította el a bukást. A liberális párt, de az MSZP is megvonta tőle a bizalmat. Az SZDSZ-nek egy ilyen mondat után más lehetősége nem maradt: vagy kilépnek a koalícióból, vagy megbeszélik a szocialistákkal, hogy új embert keresnek a kormány élére. Amikor az SZDSZ előállt, hogy valamit csinálni kell Medgyessyvel, az MSZP egy percig sem védte őt.

Az MSZP elnöksége nem Gyurcsány Ferencet, hanem Kiss Pétert támogatta. A párt kongresszusa azonban – szembemenve az elnökség döntésével – kétharmaddal Gyurcsány Ferencet javasolta kormányfőnek.

Nem volt tehát puccs. Medgyessy önmagát buktatta meg. Az MSZP és az SZDSZ együtt döntött úgy, hogy Medgyessy mondata után a kormányfő már nem tartható. Medgyessy Péter a lemondást azzal indokolta, hogy mérlegeli a politikusok nyomását, az egyszerű emberek véleménynyilvánítását és hogy ne a puccsisták diktáljanak. (Gyurcsány Ferenc nevét meg sem említette, és többes számot használt.)

Gyurcsány pedig – dacolva saját pártja vezetésével – jó ütemérzékkel lépett. Megjelenésével új irányt kapott nemcsak az MSZP–SZDSZ-koalíció, hanem a teljes magyar politika.

Megjelent valaki, akit személyisége, képességei arra predesztinálnak, hogy Orbán ellensúlya legyen. Mindez a 100 lépés programmal kiegészülve új lendületet adott az erőteljes vereségre álló balliberális koalíciónak. Orbán hatalmas előnye fogyni kezdett. A teljes reménytelenségből nyílttá vált a verseny. Orbán azzal szembesült, hogy a Fekete Doboznak mondott 1989-es jóslata pontos volt: a túloldalon az a Gyurcsány nevű az egyetlen, aki próbára teszi az embert.

A 2006-os kampányban a magyar baloldal utoljára emelte fel a fejét. Az ország azt énekelte: Igen, igen, gyere bátran, Magyarország! Büszke érzés volt baloldalinak lenni, és a liberális világ sem korábbi fideszesekben kereste a demokrácia, a szabadság, az európai Magyar Köztársaság képviseletét. A mára legendássá lett tévévitában pedig nagyon megverte Orbán Viktort. Gyurcsány Ferenc volt az első magyar miniszterelnök a rendszerváltás után, aki hatalomból választást tudott nyerni, és ehhez még a választójogi törvényt sem kellett módosítani. És ő az utolsó aktív politikus, aki legyőzte Orbánt. Azóta kispályás futballcsapatnyi politikus indult ellene országgyűlési választáson – sikertelenül. Ráadásul 2014 óta nem szabad és nem demokratikus választásokon zajlik a próbálkozás.

Gyurcsány Ferenc kormányzása idején Magyarországon demokrácia volt. Nem ültettek pártkatonákat független intézmények élére, az ellenzék jogai csorbítatlanok voltak az Országgyűlésben, szerepeltek az akkor még valóban közszolgálati médiában. Családtagjai, barátai (ha lett volna közöttük gázszerelő, az sem) nem is indulhattak volna uniós pályázaton, nemhogy milliárdossá váljanak. Fizetését jótékony célra adta az utolsó fillérig. Idejárt a világ összes vezetője (amerikai, francia, orosz elnök, német kancellár, spanyol király stb.). Magyarország megbecsült tagja volt a NATO-nak és az Európai Uniónak. Megnyíltak a határok a schengeni csatlakozással. Fel sem merült, hogy fejlesztési pénzt tartsanak vissza, hiszen Magyarországon nem lopták el.

Ez volt a gyarapodó Magyarország időszaka, pedig a nagy uniós pénzek csak 2010 után jöttek. Még ő harcolta ki ezeket. Például az utolsó tárgyalási éjszakán még egymilliárd eurót – mai áron ez 400 milliárd forint. Épült autópálya, híd, erősebb volt a forint, olcsóbb volt a benzin, nem volt ekkora hiány háziorvosból, megújultak iskolák, mentőállomások. Épült hat új egyetemi központ (SOTE, Corvinus, Debrecen, Szeged, Gödöllő, Szolnok), ekkor jött a Mercedes-gyár, volt szabad tankönyvválasztás, nem üldözték a CEU-t, szélerőmű létesült az M1-es autópálya mellé. Új épületet kapott a Bajcsy, a Szent Imre kórház, az onkológiai központ. Többet ért a nyugdíj, nem volt Európa-rekorder infláció, jött a babakötvény, az özvegyi nyugdíjak rendezése, jelentősen nőttek a szociális kiadások. Nem volt 27 százalékos áfa, több gyermek született, többen jártak egyetemre. Gyurcsány emelte utoljára a családi pótlékot. Nem volt ekkora tandíj, ekkora kivándorlás.

Hogy tökéletes kormányzás lett volna? Dehogy. Melyik az? De amíg ezt a korszakot nem dolgozza fel tisztességesen az ország, érdemeit is elismerve, addig esély sincs rendszerváltásra.

Orbán Viktor mindaddig marad, amíg Gyurcsány Ferenc rehabilitálása meg nem történik. Hogy 20 éve lett miniszterelnök, erre lehetőséget kínál.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Dedikált József Attila-kötet

Több mint egymillió forintért kelt el a József Attila által dedikált Nem én kiáltok című kötet az Antikvarium.hu vasárnap este zárult árverésén. Az aukción sok más unikális darab mellett a Harry Potter és a Titkok Kamrája című kötet több mint félmilliót ért valakinek J. K. Rowling aláírásával. NÉPSZAVA

Sosem hallott Jimi Hendrix-felvételek

Jimi Hendrix soha nem hallott kazettáit árverezik el. Az 1968-as demófelvételek az Up From The Skies, az Ain't No Telling, a Little Miss Lover és a Stone Free című dalok változatai. A 27 évesen elhunyt ikonikus zenész felvételeit november 15-én bocsátják aukcióra Londonban. SKYNEWS

Változásról szól a RUSZT

Október 21. és 27. között lesz a Ráday Utcai Színházi Találkozó előadásokkal, sétával, koncerttel, színházi nevelési programmal, magyar és angol nyelvű improvizációkkal. A szervezők: az Itt és Most Társulat, a Stúdió K, a MáSzínház, a Pinceszínház és a VerShaker hívószónak a Változást találták ki. NÉPSZAVA

Bővítik a kortárs művészet piacát

KÉPZŐMŰVÉSZET Az Art Market Budapest idén visszatér a Millenárisra, és több mint hatezer négyzetméteren várja a látogatókat. Ledényi Attila alapító-igazgatóval beszélgettünk.

P. SZABÓ DÉNES

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az Art Market Budapest 2011-es indulása óta fontos művészeti találkozóhely. Hogyan látja, azóta miként változott a magyar kortárs képzőművészeti piac?

A piac az elmúlt másfél évtizedben folyamatosan bővült, és további fejlődés előtt áll, ami nem kis részben az Art Market Budapestnek köszönhető. Közvetlenül tapasztaljuk, hogy a vásárlók átlagéletkora csökken, és új társadalmi csoportok, köztük a jó értelemben vett luxusfogyasztók körében is érezhető a növekvő érdeklődés.

A vásárt az elmúlt években a Bálnában rendezték meg, de idén visszatér eredeti helyére, a Millenárisra, ahol korábban tíz éven keresztül volt. Miért döntöttek így?

A közel harminc országból érkező mintegy száz kiállítónk és több tízezres közönségünk kiszolgálása különleges feladat, amelyhez kiállítóhelyként és közösségi térként egyaránt tökéletes helyszín a Millenáris, de átmenetileg nem volt rendezvényhelyszínként hozzáférhető. Ezzel szemben a Bálna az elmúlt évben nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, a Millenárison pedig időközben az infrastrukturális háttér és a szolgáltatások tovább javultak, gyönyörű parkja a látványos kültéri szoborkiállításunk befogadására is alkalmas.

A piacon nemrégiben megjelent a Budapest Contemporary nevű művészeti vásár. Ön szerint miért van szükség két nagyszabású rendezvényre?

Nagyszerű hír, ha mások érdeklődését is felkelti a kortárs képzőművészet. Annyi vásár jön létre és marad talpon, amennyit a piac be tud fogadni, vagy amennyit a befektetők meg tudnak maguknak engedni. Ha kellően felkészült, releváns célokkal és vízióval rendelkező szereplők közt verseny alakul ki, az jót tehet a piacnak. Az Art Market Budapest tizennégy éve vesz részt a nemzetközi művészeti vásárok meglehetősen kiélezett versenyében, amit kifejezetten élvezünk, pozíciónk stabil. Célunk, hogy a közönséget széles nemzetközi választékkal szolgáljuk ki, és hogy az alkotók piacra jutását, a hazai kortárs piac bővítését támogassuk, és ebben jelenleg nincs versenytársunk.

Ha kellően felkészült, releváns célokkal és vízióval rendelkező szereplők közt verseny alakul ki, az jót tehet a piacnak

Lesz átfedés a két vásár galériái között?

Igen, hovatovább az Art Market Budapest két legnagyobb standján a széles nemzetközi választékon belül a két legfontosabb magyar kortárs galéria fog kiállítani: az acb Galéria, amely a felső kategóriás nemzetközi vásárokon egyedüliként képviseli Magyarországot, és a több mint harmincéves Várfok, amely a rendszerváltás utáni első kortárs magángaléria.

INFÓ

Art Market Budapest 2024 nemzetközi kortárs művészeti vásár
Millenáris B, C épület és park
Október 17–20.

Ha már a piacról beszélünk: miben egyedi az Art Market Budapest mint vásár?

Abban, hogy olyan művészeti platformot biztosít, amely szélesre nyitja a kaput a kortárs képzőművészet és a közönség között, amelyik olyan fogyasztói csoportokat is eredményesen szólít meg, akik korábban nem voltak jelen a piacon. Emellett régiónk meghatározó nemzetközi művészeti eseményeként hozzájárul Budapest kulturális turisztikai vonzerejének erősítéséhez. A közönségnek pedig a már ismert művészeti tartalmak mellett hozzáférést biztosít olyan művészekhez, alkotói csoportokhoz is, akik még nincsenek benne a kánonban, vagy akiket kiemelkedő alkotói tevékenységük ellenére kiszorítanak a piaci fősodorból.

Idén is lesz fotószekció?

Igen, a fotószekciónkat tíz éve Art Photo Budapest néven minden évben megrendezzük, mert Budapestet fotóművészeti központként szeretnénk pozicionálni, márpedig a miénk az egyetlen nemzetközi fotóművészeti vásár Közép- és Kelet-Európában. Idén kiemelt figyelmet kap André Kertész születésének 130. évfordulója, amelynek kapcsán a többi közt egy kortárs alkotók munkáiból készült válogatással, illetve egy, a kertészi örökséget fókuszba helyező konferenciával mutatjuk be, hogyan él tovább a mester életműve. A szakmai napon többek között Roger Ballen világhírű fotóművész arról vall, hogyan hatott rá André Kertész, míg a Badeni Fotófesztivál igazgatója mesterséges intelligenciával generált André Kertész-fotókat mutat be, ami provokatívnak tűnhet, de releváns, így nem árt róla beszélni.

Képzőművészek pályázhatnak az Esterházy Art Awardra

KORTÁRS Január 31-ig, kizárólag online lehet pályázni a 2025-ös Esterházy Art Awardra, a pályázat kiírója az ausztriai székhelyű Esterházy Privatstiftung. A díj célja tehetséges, művészeti tanulmányokat végzett képzőművészek, valamint a kortárs művészetek és a nemzetközi párbeszéd támogatása. Fontos feltétel, hogy a magyar állampolgársággal, vagy legalább 5 éve bejelentett állandó magyarországi lakcímmel rendelkező pályázó a díjátadás időpontjában, június 5-én nem töltötte még be 45. életévét. A pályázó felsőfokú (főiskola, egyetem, akadémia) művészeti tanulmányokat végzett képzőművész kell legyen, festészettel és festészettel határos technikákkal (szobrászat, tér) lehet jelentkezni. A szükséges nyomtatványt magyarul, németül vagy angolul lehet kitölteni. A pályázat érvényességéhez a következőket kell beküldeni, illetve a következő feltételeknek kell megfelelni: rövid önéletrajz, szakmai önéletrajz, kiállítások és publikációk listája, rövid nyilatkozat a művészi hitvallásról, a pályázatra benyújtandó művek digitális fotója, az alkotás címe, készítési éve, mérete és technikája, valamint biztosítási értéke forintban meghatározva. Az alkotások a leadás pillanatában nem lehetnek 24 hónapnál régebbiek és a művész tulajdonában kell lenniük. A leadott művek a pályázó tulajdonában maradnak. A pályázó azonban korlátozás nélkül hozzájárul ahhoz, hogy alkotása az Esterházy Art Award Magyarország odaítélésével kapcsolatban bármikor díjazás nélkül fotózható és reprodukálható. Az idei évben egy új zsűritag érkezik Eveline Sutert, a Kunstmuseum Luzern művészettörténésze és kurátora személyében. A zsűri már korábbról ismert tagjai: Barbara Horvath, Dr. Fabényi Julia, Dr. Ottrubay István, Rieder Gábor, Szegedy-Maszák Zsuzsanna, Vitus Weh. A kiállítással egybekötött díjátadó 2025. június 5-én lesz Budapesten, a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeumban. A díjra jelölt művészek alkotásaiból kiállítás nyílik a Ludwig Múzeum Kortárs Művészeti Múzeumban. Az Esterházy Art Award nyerteseinek jutalma díjazottanként bruttó ötezer euró. A díjazottak 2026-ban kiállíthatnak a kismartoni Esterházy-kastély Fehér-szalonjában. A legtöbb közönségszavazatot elérő művész részt vesz az Esterházy Art Award-díjasok 2026 áprilisában, a kismartoni Esterházy-kastély Fehér-termében nyíló kiállításon. NÉPSZAVA

A tehetséges alkotók, valamint a kortárs művészetek és a nemzetközi párbeszéd támogatására létrejött pályázat új zsűritagja idén: Eveline Sutert, a Kunstmuseum Luzern művészettörténésze.

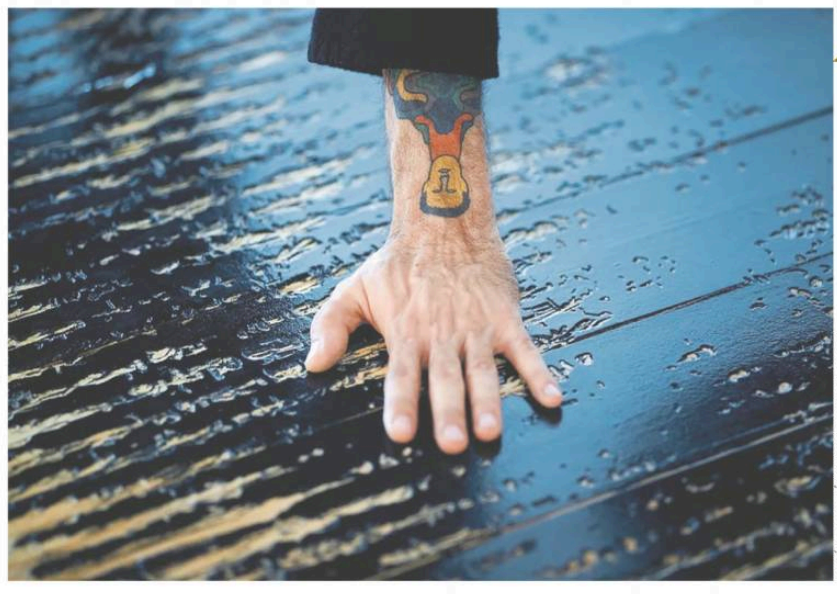

FOTÓ: ESTERHÁZY-NOW/DANIEL VEGEL

Rövid nyilatkozatot is várnak a művészi hitvallásról

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Ígéretet sem kaptak a béremelésre, türelmet viszont kértek tőlük

Egy helyben topognak

TÜRELEM „Nem történt előrelépés a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Kulturális és Innovációs Minisztérium pénteki bértárgyalásán” – mondta lapunknak Tóth Balázs, az egyetem szakszervezeti elnöke. Mint azt lapunk megírta, az alacsony bérekkel kapcsolatban október 11-én tárgyaltak a minisztérium és az egyetem képviselői.

– Varga-Bajusz Veronika államtitkár megerősítette a munkáltatói döntésen alapuló kétszer 15 százalék alapbérbe emelését, de ennek semmilyen költségvetési vonzata nincs – idézi fel a szakszervezeti vezető. A rektori pályázatról nem esett szó, ahogy az esetleges modellváltásról sem. Tóth Balázs utóbbival kapcsolatban hangsúlyozta: „először konszolidálják az egyetemeket, utána pedig leülhetünk beszélgetni, akár a modellváltásról is.”

„A béremeléssel kapcsolatban a minisztériumban zajlik egy koncepció kialakítása, amely minimálbérhez köthető. Semmiképpen nem szeretnénk azonban a minimálbérhez kötni a fizetésünket. Ez pillanatokon belül elinflálódik. A javaslatunk továbbra is az, hogy a nemzetgazdasági átlagnak megfelelő bérhez kössük a tanársegédi minimálbér, vagy minimumbér bevezetését, és innen szorozzuk fölfelé az adjunktusok, docensek, illetve az egyetemi tanárok bérét, és ehhez kössék a támogató területen dolgozók bérét” – emelte ki Tóth Balázs, aki elmondta: november 6-án újra tárgyalóasztalhoz ülnek. H. K.

LAPSZÉL

Kapuzárási pánik a színpadon

FOTÓ: RÉNYI ÁDÁM

Rényi Ádám novellái alapján készül a Kapuzárási pánik című előadás, amely négy színész – Parti Nóra, Mentes Júlia, Lengyel Ferenc és Dóra Béla – átlényegülései segítségével mesél a XXI. század húszas éveiben élő és túlélő magyarokról. A premier december 1-jén lesz a 6Szín Teátrumban. NÉPSZAVA

Grétsy László-díj

Az egykori nyelvészprofesszor, Grétsy László emlékére új díjat hozott létre az Anyanyelvi Kultúránkért Alapítvány. Az elismerést évente február 13-án tervezik átadni kiemelkedő kulturális, művészeti és tudományos ismeretterjesztő tevékenységért. A kuratórium elnöke Piros Ildikó színművésznő, Fráter Zoltán irodalomtörténész, Grétsy Gabriella, Grétsy László lánya; Klinghammer István professzora; Kósa Klára keramikus; Veszelszki Ágnes nyelvész, Vladár Zsuzsa nyelvész. INDEX

Régi sikerek, új megközelítések

MATINÉ Portréfilm készült Marék Veronika japán sikeréről, és új terekkel bővült a Bartók Pagony. A diszlexiásokat segítő vagy tiniknek szóló közérzeti, ismeretterjesztő és művészi könyvekkel is készül a kiadó.

ROSZNÁKY EMMA

A nyáron átalakították az idén 10 éves Bartók Pagonyt, a bolt és a benne lévő kávézó bővítése mellett kellemes hátsó tér jött létre, melyben négy úgynevezett terápiás szobát hoztak létre – mutatta be a Pagony Kiadó könyv- és játékújdonságait. – Nagyon sok gyerekkel foglalkozó szakember keres olyan helyet, ahol nyugodtan tud dolgozni, de a szobákat bárki igénybe veheti, akinek erre szüksége van – mondta el Sárdi Dóra, a Pagony társalapítója a sajtóeseményen. Az ülőhelyekkel, asztalokkal ellátott BABÉR-ba, azaz BArtók BÉla Rooms-ba egy internetes rendszer segítségével lehet bérelni órákra, fél- vagy akár egész napokra. Gyereksarokkal és egy pici kiállítótérrel is gazdagabb lett az üzlethelyiség, ez utóbbit jelenleg egy friss könyv illusztrációi díszítik: Schein Gábor Apa átváltozott című könyve Grela Alexandra különleges rajzaival jelent meg. A Bartók Pagonyban már régóta működnek csoportszobák, a pincében pedig ott van a Rumini Kalandszoba, rövidesen pedig a NOHA Stúdió új egysége költözik az alagsorba, ezáltal már kerámiaműhely is létesül Buda fontos gyerekközpontjában.

Gazdagodott a Pagony kínálata a könyveket és a játékokat nézve is, ebben a fél évben 45 új könyvük van. Ezek közül kiemelendő Szabó Borbála Átváltozott gyerekek című kötete, mely a Babzsák-könyvek sorozatban jelenik meg, a széria közönsége a kisiskolás olvasók, akiknek a pármondatos mesék már túl könnyűek, de egy regény még nagy falat. A szerzőnek jelent meg hasonló címmel könyve korábban, abban öt mese szerepelt, a nemsokára debütáló könyvben külön érkezik ez az egy mese Baranyai András rajzaival. Jön Kertész Erzsi Panthera-sorozatának hatodik darabja is, mely sok gyerekkel szerette meg az olvasást. Diszlexiát segítő olvasmányként jelenik meg a Léna és a táncoló betűk, Bogdán Viki mesekönyve.

Kovács Eszter alapító-főszerkesztő kiemelte a „művészi mesekönyveiket”, ezeknél vagy az illusztráció, vagy a koncepció újító, szokatlan perspektívájú. Szerinte érdemes illusztráció-központú könyveket is venni, ahogy a nehezebb témával foglalkozó köteteket sem szabad elhanyagolni. Az egyik legkülönlegesebb vállalkozásuk a már emlegetett Apa átváltozott című könyv, amelyben egy állatokat utánozó apuka váratlanul farkassá válik. – A történet végén minden jóra fordul, de az olvasóra van bízva, hogy megfejtsék, mi történt az apukával. Úgy látjuk, az olvasók gyakran megijednek attól, ha valami nem egyértelmű, én viszont biztatom az összes családot, hogy nyugodtan merjenek egy ilyen könyvnek nekivágni, mert nagyon fölszabadító, és sok mindenről lehet beszélni utána – fogalmazott. Ugyanígy ajánlja A háború, amely megváltoztatta Rondót című ukrán képeskönyvet a családok figyelmébe, melyről már korábban írtunk. Az ismeretterjesztő könyvek közül kiemelendő a díjnyertes A villamos folytatása, megjelent A metró – A fúrópajzstól a mozaikcsempéig című új kötet, Kovács Tamás György szerzőtől és Szinvai Dániel illusztrátortól, mely mindent elmond a metrókról. A tinédzsereknek szól a Grancsa Gergely szerkesztésében megjelenő Hangulatjelentés, mely közérzeti novellákat tartalmazó kötet kortárs szerzők közreműködésével, Renyagyár rajzaival. Lényegében bemutatja: hogy érzik magukat a fiatal felnőttek a mai Magyarországon.

FOTÓ: PAGONY

Gyereksarok és egy pici kiállítótér, a falon Schein Gábor Apa átváltozott című kötetének Greta Alexandra alkotta illusztrációival

ÉRZÉKENYSÉG

MARÉK VERONIKA

A mesét már korábban megírta, meg is akarták jelentetni egy kerületi lapban, végül az orgánum elállt tőle, mert azt mondták, a kerületben lakik egy nagyon híres professzor, aki magára ismerne benne és megsértődne

> Az olvasók gyakran megijednek attól, ha valami nem egyértelmű, de merjenek nekivágni, mert nagyon fölszabadító.

A karácsonyi könyvek közt érkezik Marék Veronika Prémszakáll és Torzonborz című könyve (illusztrátor: Baranyai András), melyről a jelen lévő szerző beszélt. Kifejtette: a mesét már korábban megírta, meg is akarták jelentetni egy kerületi lapban, végül az orgánum elállt tőle, mert azt mondták, a kerületben lakik egy nagyon híres professzor, aki magára ismerne benne és megsértődne. A szerző el is feledkezett a meséjéről, amit Kovács Eszter vett észre később. – Szeretem, mert két világ találkozik benne: a kifinomult tudós és az ázott, szegény kutya. Az az izgalmas, hogy ebből a két jelenségből hogyan lesz egy működő, jó kapcsolat – mondta el Marék Veronika, aki azt is elárulta, a Boribon-könyvek filmes sorozata után a Kippkopp-könyvekből is készül filmes adaptáció, de az író munkássága is mozgóképre kerül. A Laci és az oroszlán hatalmas népszerűségnek örvend Japánban, egy magyar forgatócsoport utánament a sikerének, így készült a Mindenkinek kell egy oroszlán, Visky Ábel rendezése. – Nagyon különleges film lesz és nagyon várom a megjelenését, nem rólam szól, hanem a könyv születéséről és pályafutásáról – fogalmazott Marék Veronika a valószínűleg karácsonykor debütáló alkotásról.

Sziveri János versei páros standupban

LÍRASZÍNHÁZ „Kevesen tudják – én már tudom ki vagy; / azt is: ennél különb voltál egykor. / Rád gondolok most a konyhaasztal jó nagy / falapja mellől, s cigányútra megy a meggybor.” Elmecirkusz – páros stand up (and sit down) költői hátszéllel címmel október 19-én debütál a Sziveri János verseiből készült előadás. Sziveri János, a páratlan humorú, de tragikus sorsú újvidéki költő zseni idén ünnepelné 70. születésnapját. Örök érvényű, ma is égetően aktuális verseiből két színész – egy vajdasági, Szorcsik Kriszta és egy pesti, Zoltán Áron – nekilát, hogy előadást faragjon. A darab az ő szenvedélyes munkájukat mutatja be. „Egy váratlan véletlennek köszönhetően találkoztunk először, fél évvel ezelőtt, amikor kiderült, hogy mindketten Sziveri János vajdasági költő életművéből szeretnénk előadást készíteni. Tapasztalataink, személyiségünk, szakmai hátterünk, a versekhez való hozzáállásunk szempontjából nagyon különbözünk. Mégis úgy döntöttünk, hogy két monodráma helyett inkább összerakjuk azt, amink van. Együtt hozunk létre előadást” – írják az alkotók. Szorcsik Kriszta a Bárka Színház megszűnése óta szabadúszó színművész. Magyarországon él és tevékenykedik, de vajdasági gyökerei és színházi múltja okán játszik Szerbiában is. Kereső, kutató alkotó, tanulni vágyó, számos

FOTÓ: VERSHAKER PRODUKCIÓ

A darab Szorcsik Kriszta és Zoltán Áron közös szenvedélyes munkája

INFÓ

Elmecirkusz
október 19. (KuglerArt Szalon),
október 21. (Pinceszínház),
november 4. és 13. (KuglerArt Szalon)

Nemzetközi workshopon vett részt. Zoltán Áron 2015-től a Vígszínház színésze, 2017-től A Grund – vígszínházi fiúzenekar tagja. Színházi szerepei mellett a verseket kutatja, ennek eredménye a VerShaker, egy doktori disszertáció a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, valamint három különböző stílusú, verseken alapuló előadás. NÉPSZAVA

Már felnőtteknek is segít a HELP

EGÉSZSÉGÜGY 778 tünetet és 740 betegséget tartalmaz az az applikáció, amely mostantól megkönnyíti a betegek dolgát abban, hogy ellenőrizzék: a fennálló tüneteik alapján milyen további teendőik vannak. Mint megírtuk, tavaly nyáron mutatták be a Semmelweis HELP applikációt, amelyet a gyerekbetegségek tüneteinek ellenőrzésére fejlesztettek ki, és ez annyira népszerűvé vált, hogy a bemutatása után egy nap alatt mintegy 14 ezer tünetellenőrzést végeztek a szülők. Az alkalmazás a Magyarországot kiszolgáló AppStore-ban napokig vezette a letöltési listát, megelőzve ezzel a játék- és navigációs programokat, és mára több mint 178 ezerre nőtt a felhasználók száma. Mostantól pedig felnőttbetegségek kapcsán is használható a Semmelweis Egyetem applikációja, amelyet a gyermekalkalmazáshoz képest szemészeti, szülészet-nőgyógyászati és általános, felnőtt háziorvosi témákkal egészítettek ki. Az alkalmazás nem törekszik és nem is törekedhet diagnózis adására. A HELP abban nyújt segítséget, hogy a felhasználó betegsége vagy

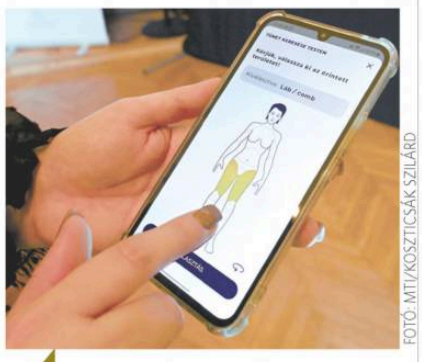

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

A betegségekhez leírások, kezelési útmutatók is készültek

balesete esetén mikor kell elindulni az ügyeletre, a kórházba, a szakorvoshoz, illetve otthon hogyan enyhíthetők az észlelt tünetek. A betegségekhez leírások, kezelési útmutatók is készültek, amelyekhez akár tünetellenőrzés nélkül is hozzáférhetnek a felhasználók a Tudástár menüpont alatt. Itt oktatóvideók és különböző segédletek is elérhetők, például a helyes lázcsillapításról, sebkötözésről vagy a fájdalomcsillapítás módszereiről. Fontos, hogy akut panaszokat ellenőrizzenek a felhasználók, ne pedig a krónikus betegségeiket. Az applikáció ingyenesen letölthető az AppStore-ból és a Play Áruházból, illetve elérhető a help.semmelweis.hu címen is. Akik már letöltötték az alkalmazást, elég csak frissíteniük azt.

KUKLAI KATALIN

Nobel-díj gyarmati szegénység leküzdéséért

KUTATÁS Az intézmények kialakulásának és a jólétre gyakorolt hatásának tanulmányozásáért Daron Acemoglu, Simon Johnson és James A. Robinson kapta idén a közgazdaság-tudományi elismerést.

BONTA MIKLÓS

Annak, hogy ebben az évben is, mint az utóbbi időben, kevés kivétellel mindig amerikaiak nyerték el a közgazdaság-tudományi Nobel-emlékdíjat, az amerikai dominancia az oka. Bebizonyosodott, hogy az Újvilágban látják a legtisztábban a napjainkban folyó közgazdasági folyamatokat, másutt megelégszenek azzal, hogy a napi aktualitásokra építve kimondják, hogy azok bizony képlékenyek. Az sem véletlen, hogy a kapitalista gazdálkodás vezető nagyhatalmában szánják a legtöbb tőkét azokra a kutatásokra, amelyek a leszakadtak, a kirekesztettek, az egész életükben szegénységre kárhoztatottak sorsával foglalkozik, kiemelve a nők kizsákmányolásának problémáit is.

Idén a közgazdasági tudományok díjazottjai – Daron Acemoglu, Simon Johnson és James A. Robinson – „az intézmények kialakulásának és a jólétre gyakorolt hatásának tanulmányozásáért” kapták az elismerést. A bizottság részletes indoklásából kiderül, hogy a közgazdász tudósok bebizonyították a társadalmi intézmények fontosságát egy ország jóléte szempontjából. A szegényes jogállamisággal rendelkező társadalmak és a lakosságot kizsákmányoló intézmények nem generálnak növekedést vagy változást a jobbra. A díjazottak új megállapításokat tettek arról, hogy miért vannak ekkora különbségek az egyes nemzetek jólétében. Az egyik fontos magyarázat a társadalmi intézmények közötti tartós különbségek. Kutatásaik szerint ennek az eredete a régmúltba, még az európai gyarmatosítók időszakára vezethető vissza, és elterjedt gyakorlat, hogy még mindig az ebből az időszakból származó, némileg felfrissített fogalomrendszerrel dolgoznak. Jellemzőnek tartják, sok országban, amikor az európaiak gyarmatosították a Föld nagy részét, megváltoztak az intézmények ezekben a társadalmakban.

FOTÓ: AFP/FRANK MOLTER

Daron Acemoglu

Az örmény származású, isztambuli születésű, török-amerikai közgazdász 1967-ben született. 1993 óta tanít a Massachusettsi Műszaki Egyetemen. Elsősorban azt kutatja, hogy a demokrácia fogalmával nem fér össze a szegénység elleni küzdelem hiánya. Rendszeresen publikál az Economist gazdasági hetilapban is.

FOTÓ: BCG HENDERSON INSTITUTE

Simon H. Johnson

A brit amerikai közgazdász 1963-ban született, a Massachusettsi Műszaki Egyetemen tanít. 2007 márciusától 2008 augusztusának végéig a Nemzetközi Valutaalap vezető közgazdásza volt. Tavaly jelent meg Hatalom haladás című könyve, amely azzal érvel, hogy a technológiák nem hoznak automatikusan társadalmi javakat, hasznuk egy szűk elithez jut.

FOTÓ: UNIVERSITY OF CHICAGO

James Alan Robinson

A brit közgazdász 1960-ban született. A globális konfliktusok tanulmányozásának professzora a Chicagói Egyetem Harris Közpolitikai Iskolájában tanít. Arra keresi a választ, hogy mi különbözteti meg az országokat, azokra a mögöttes gazdasági és politikai intézményekre összpontosítva, amelyek egyeseket jóléthez, másokat konfliktusokhoz vezetnek.

„Csupán” az volt a cél, hogy kizsákmányolják az őslakos lakosságot és erőforrásokat nyerjenek ki a gyarmatosítók javára, akik olyan politikai és gazdasági rendszereket alakítottak ki az adott térségekben, amelyek kizárólag az európai bevándorlók hosszú távú céljait szolgálták. Így számukra virágzó életkörülményeket teremtettek, míg a helyi lakosság szegénységével nem törődtek. Számos egykori gazdag gyarmati országban mit sem változott a helyzet.

A három professzor javaslata a jövőre vonatkozóan az, hogy a társadalmi esélyegyenlőséget minél hamarabb létre kell hozni, amelyhez az ehhez alkalmazkodó intézményekre van szükség. Ez nemcsak a szegények, hanem a jelenleg hatalmon lévők számára is hosszú távú előnyökkel járna, míg a mostani rendszert csak a rövid távú haszonszerzés vezérli. Azonban az új Nobel-díjasok pesszimisták, szerintük mindaddig, amíg a politikai rendszer garantálja mindezt, addig a jelenlegi intézményrendszer mellett, senki sem fog bízni a jövőbeli gazdasági reformokra vonatkozó ígéreteikben. Ezért nem történik javulás. Ugyanakkor úgy vélik, hogy amikor forradalom fenyeget, a hatalmon lévő emberek dilemmával szembesülnek. Legszívesebben hatalmon maradnának, és gazdasági reformokat ígérve próbálnak megnyugtatni a tömegeket, de a lakosság aligha hiszi el, hogy a helyzet rendeződése után nem térnek vissza a régi rendszerhez. Végül az egyetlen lehetőség a hatalom átadása és a demokrácia létrehozása lehet, ami ma még utópiának látszik.

A Svéd Központi Bank Alfred Nobel Közgazdaság-tudományi Emlékdíját a svéd jegybank alapította fennállásának 300. évfordulója alkalmából, 1968-ban.

HIRDETÉS

Változó vadon
– Az én Északom

Török Zoltán, a nagy sikerű Vadlovak – Hortobágyi mese és a Vad Magyarország alkotója évek óta Svédországban él párjával, két lányával és kutyájával. Rendszeres túráik során felfedezik az átalakulóban lévő vadon színes állatvilágát, és legizgalmasabb kirándulásaikhoz most a nézőket is útitársul hívják. Az utazás közben lenyűgöző tájakra barangolunk, a tengertől a gleccserekig, a messzi észak vadállatainak társaságában. Török Zoltán három éven át forgatta az eddigi leglátványosabb, szívet melengető filmjét.
A Változó vadon – Az én Északom amellett, hogy bemutatja a skandináv ország élővilágát a fókáktól a jávorszarvasokig, felhívja a figyelmet a természet szeretetére és védelmére.

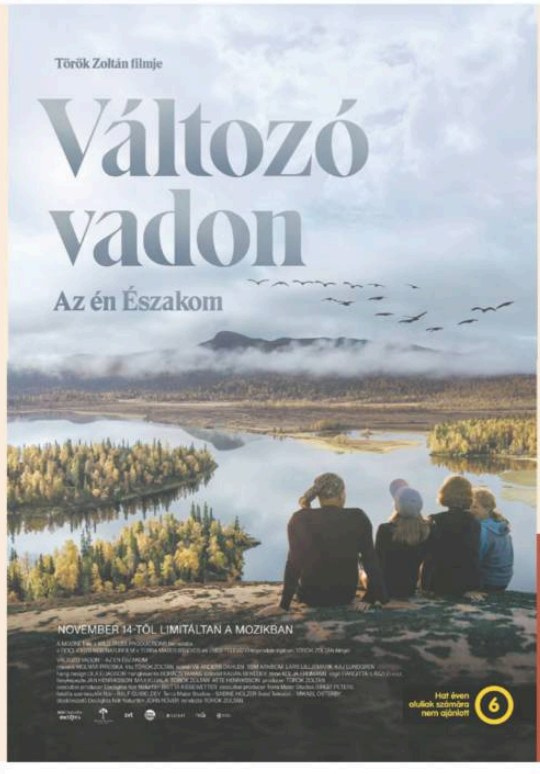

NÉPSZAVA

Jöjjön velünk moziba!

Hűséges előfizetőinkként szeretnénk megajándékozni Önöket.
Aktív előfizetéssel rendelkező olvasóink **2 db** jegyet igényelhetnek premier előtti vetítésünkre.

Jó szórakozást kívánunk Önöknek!

A jegyek korlátozott számban érhetőek el. Az előfizetési akció adatkezelési és játékszabályzatát a https://nepszava.hu/oldal/jatek/ címen érhetik el.

Budapest, 2024. október 27., vasárnap 10 óra

Az ajándék páros jegyeket az alábbi címen igényelheti meg, előfizetői adatai megadásával: **xximedia.hu/mozijegy**

LAPSZÉL

A Deutsch család

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Polt Péter legfőbb ügyész feljelentésként továbbította a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda igazgatójának Vadai Ágnes DK-s képviselő írásbeli kérdését, miszerint vizsgálják-e a Magyar Atlétikai Szövetség és a Track and Race Kft. közötti szerződéseket. A cég 185 millió, majd 181,5 millió plusz áfát kapott a szövetségtől versenyek szervezésére. A cég ügyvezetője és résztulajdonosa Deutsch Balázs, Deutsch Péter, a szövetség vezérigazgatójának fia. A cégben más cégeken keresztül részben tulajdonos maga Deutsch Péter is (képünkön), aki Deutsch Tamás fideszes politikus testvére. 444.HU

Gyorsulnának a pólósok

Pörgősebbé tenné a vízilabdát a nemzetközi szövetség, így bemutatta szabálymódosítási javaslatait. 1. Csak 25 méteres medencében játszanának. 2. A támadóidő 30-ról 25 másodpercre csökkenne. 3. Az edzők kérhetnének a videóbírót. 4. A csapatok kapus nélkül, hét mezőnyjátékossal is támadhatnának. 5. Bármelyik mezőnyjátékos beállhatna a kapuba. NSO

Egyenlített a New York

FOTÓ: PROFIMEDIA

Juhász Dorka csapata, a Minnesota Lynx 80-66-ra kikapott a New York Liberty vendégeként az észak-amerikai női kosárlabda-bajnokság (WNBA) döntőjének második mérkőzésén. A magyar válogatott játékos (képünkön) a harmadik negyed végén két percet kapott, egy mezőnykísérlete nem talált be. A párharc 1-1-re áll. MTI

A Honvéd és az NB I

Laczkó Zsolt, az NB II-es Budapest Honvéd labdarúgócsapatának vezetőedzője ezt mondta: „Hat-hét hét alatt többet tanultam, mint valaha, egyetlen edzőképzés nem tanít annyit, mint egy ilyen helyzet. Egyetértek a Honvéd szurkolóival, ennek a klubnak az NB I-ben a helye. Áttörés a következő átigazolási időszak és egy teljes közös felkészülés után várható” – jelentette ki az m4sport.hu-n a Honvéddal játékosként bajnok szakember. NSO

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Brazil technikai hibák...

DÉL-AMERIKA A második és a nyolcadik helyezett között mindössze hat pont a különbség, a kiegyenlítődéshez elég a minimális játékterv a vb-selejtezőkön (is).

HEGYI IVÁN

Egészen különleges, korábban soha nem tapasztalt mederben zajlanak a dél-amerikai vb-selejtezők, amelyek legutóbbi fordulójában még a szokottnál is több volt a meglepetés.

Ebben a kvalifikációs sorozatban először nyert Peru, az 1-0-ra legyőzött Uruguay pedig egymás után harmadszor maradt nyeretlen a Venezuela és Paraguay elleni két szerény 0-0 után; szériában harmadszor győzött a vendégeit újabban a felhők között, a tengerszint fölött 4150 méter magasan fekvő El Altóban fogadó Bolívia, amely a Kolumbiát elszomorító, több mint 70 perces létszámhátrányban elért 1-0-val véget vetett a vetélytárs 31 mérkőzés óta tartó veretlenségének és a Chilében aratott 2-1-gyel saját 31 éves (!) nyeretlenségének az idegenben vívott vb-selejtezőkön; a világbajnoki címvédő Argentína hatból csak egy pontot szerzett az elmúlt nehéz hetekben, miután kikapott Kolumbiától (1-2), majd 1-1-et ért el Venezuela vendégeként.

S persze az se semmi, hogy Brazília kilenc kör után négy győzelemmel, egy döntetlennel és négy vereséggel csupán a negyedik helyen áll. Lehetne rosszabb is a helyzet, de Luiz Henrique mentő gólt lőtt Chilének a 89. percben (2-1). Azóta még inkább Európa ellen fordultak a brazilok, akiknek meggyőződésük, hogy a keret nem elhanyagolható hányadát delegáló Angliában csak rontanak labdarúgóikon. Santiagóban az első gólt is otthon játszó futballista, a Luiz Henriquéhez hasonlóan a Botafogóhoz tartozó, újonc Igor Jesus érte el, és Botafogo-játékos csaknem negyedszázad elteltével először jegyzett gólt a válogatottban (mindjárt kettőt).

Íme, az utóbbi ötven év botafogós szerzői a seleçãóban: Jairzinho (Argentína 2-1, vb-mérkőzés, 1974), Gil (Anglia 1-1, barátságos, 1978), Josimar (Észak-Írország 3-0, vb-mérkőzés; NDK 3-0, barátságos, mindkettő 1986), Renato Gaúcho (Mexikó 5-0, barátságos, 1992), Donizete (Argentína 1-0, barátságos, 1995), Túlio (Kolumbia 3-1, barátságos, 1995), Bebeto (Dánia 3-2, vb-mérkőzés, 1998), Igor Jesus, Luiz Henrique (Chile 2-1, vb-selejtező, 2024).

FOTÓ: AFP/PHOTOSPORT/ANDRES PINA

Igor Jesus (balra) révén Botafogo-játékos csaknem negyedszázad után először jegyzett gólt a brazil válogatottban

A brazil sajtó azonban egyáltalán nem ünnepel. „A válogatott még mindig sokkal tartozik a futballnak” – szögezte le a Globo Esporte, és hozzátette: – „A problémák változatlanul fennállnak. A védekezés továbbra is kudarcos, ráadásul Danilo – miközben rendre bizonytalan hátul – nagyon keveset tesz hozzá a támadásokhoz; ismétlődnek a technikai hibák, amelyek megakasztják a támadójátékot.”

Tetszik érteni, Brazília és az ismétlődő technikai hibák...

Dorival Júnior szövetségi kapitány, aki eddigi 11 találkozóján 5 győzelmet, 5 döntetlent és egy vereséget mutat fel, nem zavartatja magát. „Amikor átvettem a válogatottat, mindenki a megújulás fontosságáról beszélt – mondja. – Ám nálunk az emberek már a ráfordított munka előtt elvárnák a sikert, ilyesmi azonban soha nem történhet meg. Türelmet kérek és remélek, ingadozni fogunk, nem lesznek csodás meccseink, de fejlődünk.”

> „A válogatott még mindig sokkal tartozik a futballnak” – dörögte a brazil sajtó.

A magyarázkodás nagymestere eddig 36 játékost próbált ki a válogatottban, és 37 is lehet ebből, mert Lucas Paquetá helyett a Peru elleni szerda hajnali mérkőzésre meghívta Matheus Pereirát, a Cruzeiro 28 éves, korántsem karon ülő, újonc középpályását. Paquetá amúgy a leggyengébb osztályzatot (4,5) kapta a csapatból a chilei vendégjátékon, amelyen Luiz Henrique és Igor Jesus 7-essel vitte el a pálmát, mögöttük az újonc Abner, valamint Bruno Guimarães és Savinho egyaránt 6 és felessel következett.

Ebből is kitetszik: nem volt szambaforma.

Vannak brazil orgánumok, amelyek attól tartanak, már nem is lesz. „Napjaink keserű tapasztalata szerint az ellenfelekben mind kevésbé keltünk szorongást. Azért sem ijednek meg tőlünk, mert nem kell főszereplőknek lenniük ahhoz, hogy legyőzzék a brazil csapatot. Elég a szervezett, minimális igényű játékterv.”

Ez egyébként nemegyszer megfelelőnek látszik Argentína, Uruguay, az európai porondon Anglia, Franciaország vagy Németország ellen is. Bár az e heti dél-amerikai fordulóban a nem különösebben kiemelkedő nagyokra talán nem várnak szorongató percek, hiszen Argentína Bolíviát, Brazília az előző körben az utolsó előtti helyre „avanzsáló” Perut, Kolumbia a sereghajtó Chilét fogadja, és Uruguayba sem óriás látogat, jóllehet Ecuador úgy áll a dél-amerikai selejtezőcsoport ötödik helyén, hogy – Byron Castillo születési okmányainak megbuherálásáért – mínusz három ponttal kezdett.

A kiegyenlítődést mindennél jobban bizonyítja a tabella: 1. Argentína 19 pont, 2. Kolumbia 16, 3. Uruguay 15, 4. Brazília 13, 5. Ecuador 12, 6. Bolívia 12, 7. Venezuela 11, 8. Paraguay 10, 9. Peru 6, 10. Chile 5.

Mivel a résztvevők többsége vb-résztvevő lesz, a kérdést úgy kell feltenni: melyik nem jut tovább?

Kiütötték Haaland válogatottját

KNOCK OUT A második félidőben lőtt négy góljával 5-1-re kiütötte az osztrák válogatott az eddig veretlen Norvégiát a Linzben rendezett Nemzetek Ligája-mérkőzésen: a forduló legnagyobb meglepetéssel zárult találkozóján a csoportelső norvég válogatott kezdett magabiztosabban (a játékvezető Bognár Tamás volt), és Erling Haaland már az első percekben kapufát lőtt, de a kimaradt lehetőségért összességében súlyos árat fizettek a jövevény norvégok. Arnautovic három perccel később igen pofás kapufás góllal vezetést szerzett Ausztriának (1-0), amit a norvégok Sörloth révén még egalizáltak (1-1), de a fordulás után az osztrákok esélyt sem hagytak riválisuknak: előbb Baumgartner és Arnautovic volt a főszereplő (utóbbi belőtte az előbbi által kiharcolt a jogos büntetőt), majd az osztrákok negyedóra alatt fejeltek még kettőt: Lienhart és Posch bólintott, mint anno Nyilasi Tibi (4-1). A kegyelemdöfés Gregoritsch nevéhez fűződött, és az 5-1-es csapás a forduló legnagyobb meglepetése az eddigi három NL-meccsén két győzelmet és egy döntetlent elérő Norvégiára.

FOTÓ: AFP/JOE KLAMAR

Posch bólintott, mint anno Nyilasi – ezzel lett az osztrákoknak 4-1, és ezzel még nem volt vége

A 4. csoportban az Anglia elleni bravúrgyőzelem után csoportelső görögök ezúttal végig nagy mezőnyfölényben játszottak, és magabiztosan nyertek Írország ellen (2-0), egyúttal megőrizték százszázalékos mérlegüket. NÉPSZAVA

Nemzetek Ligája

B liga, 4. forduló, 2. csoport: Görögország–Írország 2-0, Finnország–Anglia 1-3. A csoport állása: 1. Görögország 12 pont, 2. Anglia 9, 3. Írország 3, 4. Finnország 0.

3. csoport: Ausztria–Norvégia 5-1, Kazahsztán–Szlovénia 0-1. A csoport állása: 1. Ausztria (11-4) 7 pont, 2. Szlovénia (5-4) 7, 3. Norvégia (6-6) 7, 4 Kazahsztán 1.

Újabb belga ül a darts trónján

ÁTTÖRÉS Száz az egyhez adták Mike De Decker győzelmi esélyét a fogadóirodák az angol dartsvilágbajnok és világranglista-vezető ellen a World Grand Prix torna előtt: na, erre mi történt?

VINCZE ATTILA

„De Decker elkábította Humphriest, és megnyerte a darts World Grand Prix-t” – harsogja a PDC (a profikat tömörítő szervezet) honlapja a vasárnap éjszakai, minden várakozást felülíró fináléról szóló tudósítás címében. És nem nagyzol a túlzásokra könnyedén kapható angol beszámoló, mert ami Leicesterben történt, azt másképp leírni nem lehet, csak ahogy a paranormális jelenségeket szokás. Tíz meccsből a papírforma alapján tízszer nyer a világbajnok – de ez a tizenegyedik volt... A fogadóirodák a torna előtt még száz az egyhez adták a végső győztes esélyeit, erre fel a belga Mike De Decker élete legjobb teljesítményét nyújtva söpörte be a World Grand Prix-győzelemmel járó 120 ezer fontos fődíjat, miután 6-4-re verte az angol Luke Humphriest a leicesteri Mattioli Arénában. A 28 éves győztes eddigi karrieríve kevés említést érdemel, még negyeddöntős sem volt soha ehhez fogható rangos tévés viadalon. Ellenfele pedig az angol Luke Humphries volt, a darts koronázott királya, a jelenkor nagymenője: a felek amúgy egyhetes (tor)túra után jutottak idáig, és a GP nívóját jelzi, hogy soha ennyi korábbi világbajnok és megannyi nagy név nem esett még ki ennyire idejekorán, mint most.

A regnáló címvédő Humphries jól kezdett, hozta az első szettet, mire a belga briliáns nyugodtsággal 4-1-re fordított. A világelső három szettel válaszolt és egalizált (4-4), majd De Decker a kilencediket is megfogta (5-4), és dobhatott a győztes szettért. És M-E-G-C-S-I-N-Á-L-T-A!!!! Mike De Decker–Luke Humphries 6-4!

De Decker sikerével – Dimitri Van den Bergh után – a második belga, aki PDC televíziós versenyen győzött, és egyből a 36. helyről a 25. helyre ugrott a ranglistán.

CÉLKERESZT

LUKE HUMPHRIES

„Ez nem az én estém volt, és néha el kell fogadni, hogy nem jön össze. Most ő is célkeresztet kapott a hátára, ahogy én is.”

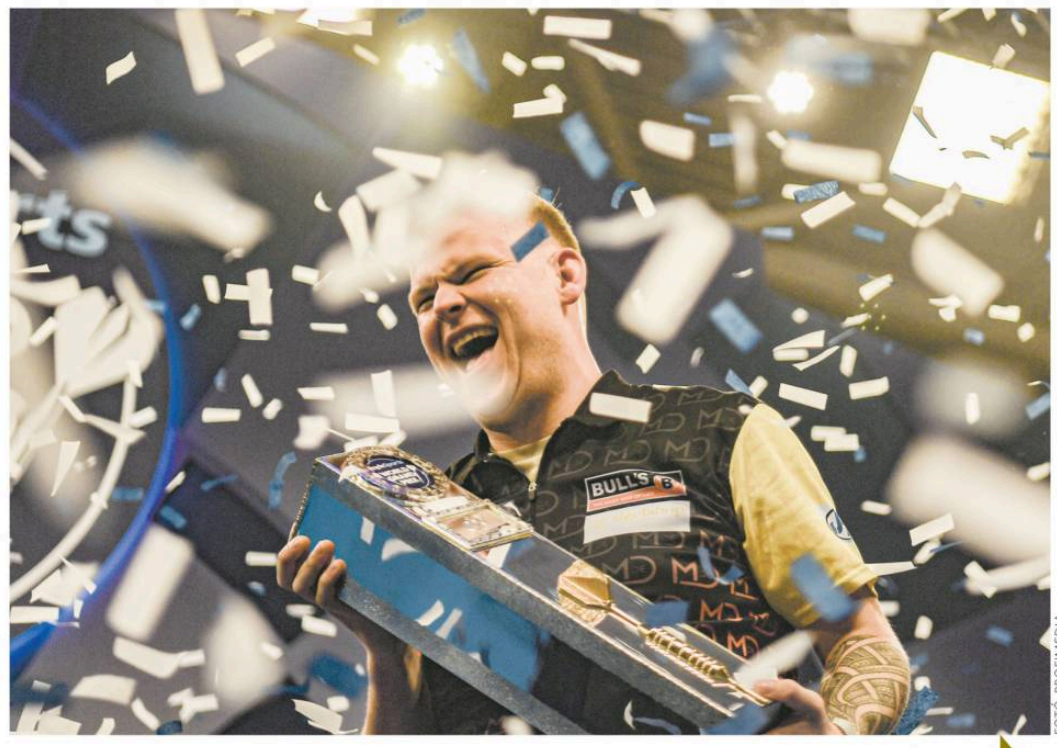

FOTÓ: PROFIMEDIA

„Csodálatos érzés, a Holdon vagy a fölött járok; a finálé megkoronázta a hetet” – emelkedett el a földtől a PDC honlapján örömködő győztes, aki riválisáról megjegyezte: „Az, ahogy Luke tavaly óta játszik, egyszerűen zseniális, és az, hogy én vagyok, aki legyőzte, hihetetlen. A meccs egyes időszakában laza tudtam lenni, ami azért fontos, mert az elején nagyon idegesen kezdtem. Aztán 0-1-nél megnyugodtam, és négy szettet nyertem zsinórban. Amikor Luke visszajött 4-4-re, elkezdtem idegeskedni, de azért csak összejött” – összegzett a darts új bajnoka.

Csodálatos érzés, a Holdon vagy a fölött járok; a finálé megkoronázta a hetet – örömködött a sportág új bajnoka

A trónról (legalábbis erről) letaszított Humphries méltatta a belga érdemeit: „Frusztráló, hogy veszítettem, de büszke vagyok rá. Emlékszem, milyen érzés volt nekem egy évvel ezelőtt ilyen helyzetben lenni. Ez nem az én estém volt, és néha el kell fogadni, hogy nem jön össze. Most ő is célkeresztet kapott a hátára, ahogy én is. Fantasztikus srác, még sok nagy dolog vár rá.”

Mindezt egy olyan szupersztár mondta a relatíve ismeretlen De Deckerről, aki uralja a darts jelenkorát: Humphries az első televíziós ranglistacímét tavaly nyerte ugyanitt, ugyanezen a versenyen, amin olyan lendületet vett, hogy ezután besöpörte a Grand Slam of Darts- és a Players Championship Finals-győzelmet; majd következett a világbajnoki cím, utána pedig megnyerte a Világkupát és a World Matchplayt, valamint bejutott a UK Open és a Premier League döntőjébe. Ja, és a világranglista első helyére lépett. „A leghihetetlenebb tizenkét hónap zárult most le” – mondta Humphries. És ami a szívet még tovább melengeti: az angol közönség nem pfujolt, hanem éltette a honfitársukat legyőző belgát, akinek bevonuló zenéjére tombolva ordította Bob Marley örökbecsűjét: „Three Little Birds!!!”

Egyszerre férfi és női kapitány

TENISZ „Régóta nem volt ilyen erős a magyar férfi és női felnőtt válogatott, de úgy gondolom, hogy ezzel egy időben a csapatküzdelmekben, sok összetevő, nyilván a szerencse és egyéb szervezési dolgok miatt, talán nem voltunk olyan sikeresek az elmúlt években” – jelentette ki Sávolt Attila, a Magyar Tenisz Szövetség szakmai igazgatója a szervezet hétfői sajtótájékoztatóján.

Hozzátette, a következő olimpiai ciklusra jelentős célokkal vágnak neki, az elmúlt ötkarikás játékokra szerzett két-két kvótánál Los Angelesre többet szeretnének gyűjteni. Emellett pedig azt is szeretnék elérni, hogy a Billie Jean King-kupában szereplő női és a Davis-kupában érdekelt férfiválogatott elérje a legmagasabb osztályt, azaz a világcsoportot, és tartósan ott is maradjon. Az új ciklus az eddig fejlesztési igazgatóként tevékenykedő Bardóczky Kornél irányítása mellett zajlik majd, mindkét együttesnek ő lesz a szövetségi kapitánya. Ennek kapcsán elárulta, hosszú évek óta vágyott erre a megbízatásra.

Sávolt arról is beszélt, hogy 2025-től hat támogatási programot fognak működtetni, ezek közül négy már eddig is létezett, januártól pedig két új program indul. Az egyik keretében a junior korosztályból kilépő játékosokat szeretnék segíteni, a másik pedig az amerikai egyetemeket megcélzó program lesz.

Az eseményen elhangzott, hogy az országos bajnokság az elmúlt években sokat veszített presztízséből, ugyanis a legjobb játékosok rendre távol maradtak. Éppen ezért az újragondolt ob-t december 20–22. között rendeznék meg, a négy legjobb játékos a top nyolcban kapcsolódik be a küzdelembe, amit selejtező előzne meg. A következő hetekben fogják véglegesíteni a helyszínt, amely Debrecen, Győr és Miskolc közül kerülhet ki.

A megújulás részeként a szövetségnek hamarosan új főtitkára lesz: mint megtudtuk, 33-an pályáztak a távozó Sütő Csilla pozíciójára. Közülük 13-an személyes interjún vehettek részt, négyen maradtak „versenyben”, őket az elnökség a héten még meghallgatja, és a napokban döntés születhet.

K. M.

Bardóczky Kornél elárulta, régóta vágyott a kapitányi posztra

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

HIRDETÉS

ŐSZI SZÜNET
A DRÁVA HOTEL****-BEN
Foglaljon még ma: www.dravahotel.hu

Négycsillagos pihenés | Csendes, nyugodt környezet
Bőséges félpanziós lakoma | Dráva wellness
Gyerekbarát szolgáltatások | Kisállat-simogató és játszótér | Garantált családi élmény

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1. Telefon: +36 72 / 580 980
E-mail: reservation@dravahotel.hu
facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány**** Instagram. drava_hotel

DRÁVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

www.dravahotel.hu Jobb, mint otthon!

Konténeriskolát díjaztak

Fődíjat nyert oktatás kategóriában a Share Arcitecture Awardson, Athénban a Bánáti + Hartvig Építész Iroda által tervezett Budapesti Német Iskola. A paradicsompiros konténerépület erős karakterrel bír, nem mellesleg gazdaságilag és ökológiailag is fenntartható. ROADSTER

Az aranyhörcsög rejtheti a hibernáció titkát

Japán kutatóknak sikerült azonosítaniuk az aranyhörcsögök azon génjeit, amelyek felelősek a sejtek épségéért az alacsony hőmérsékletben töltött idők során. Az állatok képesek túlélni a téli hibernációt. Amikor a kérdéses gént kikapcsolták, a hörcsög sejtjei jóval rövidebb ideig tudták csak túlélni a hibernációt. NATGEO

Szuperfényes telihold

Október 17-én lesz látható az év harmadik szuperholdja, amelyet a vadászok holdjának is neveznek, mivel az októberi telihold adta meg a jelet a vadászoknak, hogy készüljenek a télre. Az égitest körülbelül 30 százalékkal fényesebbnek, valamint 15 százalékkal nagyobbnak tűnik majd, mint egy átlagos telihold. LIVESCIENCE

Elveszhet egy tudományág

MEGFÚRTÁK A Joides Resolution nevű nemzetközi kutatóhajó több tudományágat segített eredményeivel. Hozzájárult a klímaváltozás, az élet eredete, a földrengések és a vulkánkitörések megértéséhez. Pénzügyi nehézségek miatt munkája most véget érhet.

VARGA PÉTER

Az amerikai Nemzeti Tudományos Alapítvány (NSF), amely biztosította a pénzügyi fedezetet a Texasi Egyetem tudósai számára, hogy működtetni tudják a Joides Resolution (JR) nevű kutatóhajót, még tavaly bejelentette, hogy ez év szeptemberétől nem tudják finanszírozni az óceánok talaján történő fúrásokat. A támogatás megszüntetését az NSF a Nemzetközi Óceánfelfedezési Programtól és partnereitől a továbbiakban már nem érkező pénzekkel indokolta, ami sokak szerint nem kielégítő magyarázat, hiszen a költségek csekélyek voltak a haszonhoz képest. Az NSF teljes 2023-as büdzséje a 10 milliárd dollárt közelítette, a Joidesre ennek mindössze 0,7 százalékát fordították.

Az elmúlt negyven évben ezekkel a fúrásokkal a hajó rengeteg adatot gyűjtött, amelyek segítettek a tudósoknak megérteni a Föld struktúráját és történetét. A JR felfedező útjainak eredményei alapvetően járultak hozzá a klímaváltozás, a tektonikai lemezmozgások, az élet kialakulása és a földrengések, valamint a vulkánkitörések miértjének, mikéntjének megértéséhez. „Az, hogy megfosztottak minket ettől az „igáslótól” véget vet mindennek, mert másképpen nem tudunk ezekhez az ismeretekhez hozzájutni. Elvesztjük azt a lehetőséget, hogy olvasni tudjunk a klímaváltozás történelemkönyvéből” – nyilatkozta a Guardiannak Thomas Ronge, a Svalbard-expedíció projektvezetője. A hajó utolsó útja kora nyáron a Norvégiához tartozó Svalbard-szigetvilág körül volt, az ottani fúrások azt segíthetnek megérteni, hogyan omlott össze a sarkvidéken a jégtakaró több ezer évvel ezelőtt, ami a mai események modellezésének megkönnyítéséhez járulhat hozzá.

FORRÁS: JOIDES RESOLUTION

A Joides expedíciói során tudtak a kutatók először lefúrni a földköpenybe

Ahhoz, hogy megértsük, mit jelent a hajó kivonása a kutatómunkából, át kell tekinteni, milyen adatokhoz lehet hozzájutni a tengeri fúrások által. A hatvanas évek elején a Project Mohole volt az első fúrási expedíció, amelyet a CUSS I nevű hajóval – amelynek a fedélzetén egy fúrótorony volt – végeztek a kutatók. Ekkor a kéreg, amely a Föld legfelső rétege és a köpeny, amely az alatta lévő legvastagabb réteg, határára fúrtak le. A műveletről a regényíró és amatőr oceanográfus, John Steinbeck írt a Life magazinban megjelent cikkében. „Ez volt a nyitánya annak a hosszú távú tervezetnek, amely annak az ismeretlennek a felfedezését célozza, amely a kétharmadát teszi ki bolygónknak, és tenger alatt található. Kevesebbet tudunk erről a területről, mint a Holdról” – olvasható az írásában. A küldetés sikertelen volt, de ezzel kezdődtek el az óceánmélyi fúrások.

Az óceán talajának rétegei a víz nyomásától sziklaszilárddá állnak össze, így a szárazföldi mintákkal szemben zavaró változásoktól mentesen tanulmányozhatók az egyes időszakokhoz tartozó rétegek: minél mélyebb a fúrás, annál régebbre lehet visszatekinteni. A Joides expedíciói során tudtak a kutatók először lefúrni a földköpenybe, az onnan felhozott rétegminták az élet kialakulásának rejtélyeit is segítettek kideríteni.

A Joides kiesése azonban megnyitja a lehetőséget más országok számára: a legénység és a kutató munkatársak egy része már Kínába szerződött, ahol a szupermodern Mengxiang fúróhajó már készen áll arra, hogy a JR eltűnésével keletkezett űrt betöltse. Ugyanakkor lehet, hogy van halvány remény arra, hogy a hajó megmeneküljön a bontástól. A Ház egy törvényjavaslata arra utasította az NSF-et, hogy a következő évben fordítson 60 millió dollárt három kutatóútra, de ezt legkorábban csak decemberben szavazzák meg, és még a szöveg sem teljesen egyértelmű. Garancia tehát arra, hogy a fúrások – legalábbis nyugaton – folytatódhatnak, nincs, egy egész tudományág kényszerült ezzel parkolópályára. „A legrosszabb azonban a szaktudás elvesztése, mert ha azok az emberek, akik bekötött szemmel tudják vezetni a hajót, más munkát találnak vagy nyugdíjba mennek, a tudásuk elvész” – nyilatkozta Thomas Rongen.

SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
min. max.	min. max.	min. max.	min. max.	min. max.
5 15	4 18	7 18	11 15	10 15

Boldog névnapot, Teréz!

A Teréz a Terézia női név rövidülése. A Terézia görög eredetű, jelentése bizonytalan.

KENÓ – Október 14.

3	4	6	7	15	17	28	37	41	43
45	47	48	50	61	62	65	66	71	79

Az elefántok is lehetnek bal- vagy jobbormányosak

RÁNCOK Ahogy az emberek is lehetnek jobb-, illetve balkezesek, úgy az elefántoknak is lehet ormányosságuk, legalábbis ez derül ki egy, a Guardianen szemlézett tudományos kutatásból. A kutatók rájöttek, az ormányon található ráncok árulkodnak arról, melyik oldal használatát részesíti előnyben az adott állat. Körülbelül 50-50 százalékra oszthatók a föld legnagyobb szárazföldi emlősei aszerint, hogy jobb- vagy balormányosak-e. Az egyszerre szaglószervként és manipulációkhoz használt végtagszerűségként is funkcionáló ormány bőrén található ráncok száma egyébként az ázsiai és az afrikai elefántoknál nemcsak attól függ, hogy melyik irányba hajlítják azt gyakran. A fajta is meghatározó, a berlini Humboldt Egyetem kutatói megállapították, hogy az ázsiai elefántok ormányán több ránc található, mint az afrikaiakén. Ezt az magyarázza, hogy az ázsiai elefántok inkább a tárgyakra tekerik az ormányukat és úgy fogják meg őket, míg a másik kontinensről származó példányok ormányának végén egy kettős ujjszerű képződmény található, amivel ügyesebben tudják megragadni a tárgyakat és a táplálékot. A berlini kutatók tanulmányukban írnak arról is, hogy bár már a születés előtt, a méhben megkezdődik a kiselefántok ormányának ráncosodása, a folyamat a teljes élettartamuk alatt tovább folytatódik. NÉPSZAVA

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az ormányon található ráncok árulkodnak arról, melyik oldal használatát részesíti előnyben az adott állat

Börtönből is csalt

UNOKÁZÁS Jogerős börtönbüntetését töltötte az a 40 éves férfi, aki a rácsok mögül is átvert idős embereket. A vádirat szerint az elkövető 2020. február 28. és április 18. között a jogellenesen magánál tartott mobiltelefonnal hívta fel áldozatait, az unokájuknak, gyermeküknek kiadva magát. Azt állította, hogy nagy bajban van, fogva tartják és csak akkor szabadul, ha nagy összegű készpénzt vagy értékes ékszereket kapnak az elrablói. Az ügynek kilenc vádlottja van. A hat sértett többsége 80 év feletti. A vádlott négy esetben összesen 8,7 millió forint kárt okozott. Egy idős házaspár 8 millió forintot adott át a pénzért érkező futárnak. A bíróság első fokon a 40 éves férfit 12 év fegyházbüntetésre ítélte, feltételesen sem bocsátható szabadlábra. Egy többszörösen visszaeső nő 5 év fegyházbüntetést kapott, a többiek esetében próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés az ítélet. A védelem enyhítésért, az ügyészség súlyosbításért nyújtott be fellebbezést. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 16., szerda | 152. évfolyam, 242. szám | Ára: 560 forint

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Trump zenei kívánságai

Megunva a kérdezz-feleleket, közös zenehallgatásra biztatta Donald Trump a pennsylvaniai Oaksban rendezett lakossági fórum közönségét, s 39 percen át a kedvenc dalaira ringatózott. **7. oldal**

Megvan az izraeli válasz

Meghozta a döntést Benjamin Netanjahu miniszterelnök, milyen választ ad Izrael az Irán által október 1-jén kilőtt 180 ballisztikus rakétára, de a művelet végrehajtásához még szükséges a kabinet végleges jóváhagyása. **8. oldal**

Utolsó fejezet

Vannak könyvek, amiket még el sem kezdünk olvasni, máris tudjuk: itt nem lesz happy end. Ilyen a Karsai Dánielről, a nemrég elhunyt alkotmányjogászról szóló, tegnap bemutatott kötet, az Egy tökéletes nap. **13. oldal**

Erősödő orosz veszély

HÁBORÚ Fokozza a hibrid hadviselést a Nyugat ellen Putyin, miközben az ukrajnai fronton Észak-Korea segítségével erősít.

NÉPSZAVA

Putyin próbára akarja tenni a Nyugat vörös vonalait – figyelmeztetett Bruno Kahl, a német hírszerzés vezetője, aki szerint legkésőbb az évtized végére az orosz fegyveres erők olyan helyzetbe kerülnek, hogy megtámadhatják a NATO-t. Az észak-atlanti szövetség komolyan veszi a Kreml jelentette fenyegetést; hétfőn kéthetes nukleáris hadgyakorlatba kezdett, amelyen 13 ország, 60 repülőgép és 2000 katona vesz részt. A hadgyakorlatra – amelyen atomfegyvert nem vetnek be – azért került sor, mert Oroszország úgy módosította nukleáris doktrínáját, hogy az orosz haderő akkor is használhat atomfegyvert, ha területét egy nukleáris hatalom segítségével támadja egy nem nukleáris hatalom.

Az ukrajnai fronton elért sikerei ellenére az orosz hadsereg komoly fegyver-, lőszer- és emberhiánnyal küzd, de az orosz elnök megpróbálja elkerülni az újabb általános mozgósítást. Ezt igazolja, hogy az iráni rakétaszállítmányok mellett Moszkva a világ utolsó sztálinista diktatúrájának, Észak-Koreának a támogatására szorul. Vlagyimir Putyin és Kim Dzsongun júniusban, Phenjanban írta alá a kölcsönös segítségnyújtási megállapodást: a felek vállalják, hogy segítik egymást külső agresszió esetén. Az ukrán katonai hírszerzés szerint Phenjan nemcsak fegyvereket, hanem katonákat is küld Oroszországnak, kiképzésük már megkezdődött orosz területen. Egyes hírek szerint háromezer, más források szerint mintegy tízezer észak-koreai katonát készülnek bevetni Ukrajnában.

ÍRÁSAINK A 2. ÉS A 8. OLDALON

FOTÓ: AFP/VLADIMIR SMIRNOV

Putyin és Kim Dzsongun kölcsönösen segítik egymást

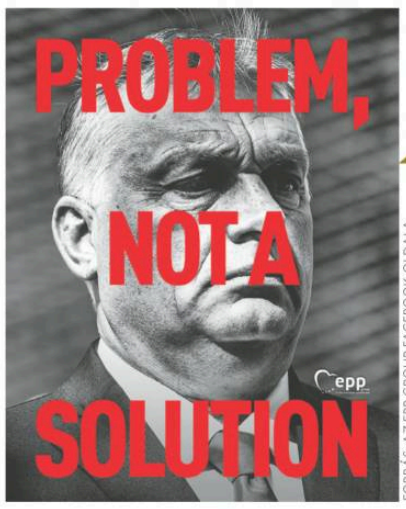

FORRÁS: AZ EPP GROUP FACEBOOK-OLDALA

Orbán a probléma, nem a megoldás – erről is posztolt az Európai Néppárt

Támadják és negligálják Orbánékat

UNIÓ Már nem hívja meg Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminisztert sem az Európai Parlament (EP) külügyi, sem nemzetközi kereskedelmi bizottsága, hogy bemutassa az EU Tanács magyar elnökségének programját – értesült a Népszava megbízható EU-forrásoktól. A pártcsoportok többségének véleményét tükröző döntések meglehetősen rendkívülinek számítanak, minthogy a soros elnökséget adó ország diplomáciájának vezetője legalább egyszer megjelenik az illetékes bizottság vagy bizottságok előtt.

Szijjártó felettesével, Orbán Viktor kormányfővel szemben közben az Európai Néppárt lépett fel támadólag: szokatlan változás történt az Európai Parlament legnagyobb frakciójának online politikai kommunikációjában, amelynek a magyar kormányfő a negatív főszereplője. „Time to go” – ideje menni, többek között ezt üzenik neki.

ÍRÁSAINK A 4. OLDALON

Irán berendelte a magyar nagykövetet

FOTÓ: ALEXANDROS MICHAILIDIS

A soros EU-elnökség miatt a magyar nagykövetet rendelte be az iráni külügyminiszter

EU Az iráni külügyminisztérium tegnap berendelte Magyarország teheráni nagykövetét, hogy tiltakozzon az országgal szemben hétfőn elfogadott új uniós szankciók ellen – közölte a Reuters és az AFP. Irán egyben cáfolta, hogy ballisztikus rakétákat szállított volna Oroszországnak, az uniós szankciók ugyanis olyan perzsa entitásokat céloztak, amelyek részt vettek a ballisztikus rakéták leszállításában. Azért a magyar nagykövetnél tiltakozott Teherán, mert jelenleg hazánk látja el az EU soros elnökségét. Az Orbán-kormány azonban jó viszonyt ápol az iráni diktatúrával. Legutóbb februárban Teheránban ülésezett a magyar–iráni gazdasági együttműködési bizottság, ahol a mezőgazdasági együttműködésről és a befektetések kölcsönös védelméről írtak alá megállapodást. A magyar külügyminisztérium lapzártánkig nem reagált. NÉPSZAVA

> Az Orbán-kormány jó viszonyt ápol az iráni diktatúrával.

Növekedési célokat szolgálhatnak a nyugdíjpénztári megtakarítások

ÁTIRÁNYÍTÁS A tervezet annak a kényszerű erőlködésnek tipikus példája, amikor üres a kassza, és mások pénzéből próbálunk gazdálkodni – fogalmazott a Népszavának Molnár László, a GKI Gazdaságkutató Zrt. vezérigazgatója. Annak kapcsán kérdeztük, hogy jogszabálytervezet született Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter felvetéséből, miszerint az egymillió önkéntes nyugdíjpénztári tag jövőre lakásvásárlási, -felújítási célokra is felhasználhatja az időskorra félretett pénzét. A szakértők kritikusak. Van, aki azt veti a kormány szemére: a forráshiányos helyzetben az építőipar megsegítése érdekében rögtönöz, s a hosszú távú megtakarítások értelmét rombolja le; mások szerint a többség kitart eredeti megtakarítási célja mellett. A tervezet főként a lakás-korszerűsítési és -felújítási célokat részletezi, ám kétséges, mire elég a számlákon lévő átlagosan 2 millió forint. Az éves összehasonlításban 6 százalékot zuhanó építőipari termelés felfuttatásához ez édeskevés.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

FOTÓ: ANDREW SHOTS

Új csempére költetné el a kormány a nyugdíj-megtakarításokat

Menesztették, mert teret adott a Fidesz bírálatának

KERESZTÉNY LAP Az ország uniós csatlakozásának huszadik évfordulója alkalmából kritikus hangvételű, a kormányt is bíráló írások jelentek meg a Miskolci Keresztény Szemlében. Ezt követően leváltották a főszerkesztőt – tudta meg a Népszava. A menesztett főszerkesztő, Zsugyel János azt mondta: nem nehéz összefüggést találni a lapszám tartalma és az eltávolítása között.

Értesülésünk szerint a szóban forgó lapszámot kinyomtatták ugyan, de az olvasók nem vehették a kezükbe. Ezt tagadja a folyóiratot kiadó alapítvány kuratóriumi elnöke, aki korábban a Fidesz–KDNP jelöltjeként indult Miskolcon.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Viszály a háborúk árnyékában

FELADTÁK Egyre feszültebb a két Korea viszonya. Phenjan közutakat és vasútvonalat is felrobbantott a dél-koreai határ közelében. Az északi ország már nem törekszik az újraegyesítésre.

RÓNAY TAMÁS

Az ukrajnai, illetve a közel-keleti háborúk árnyékában egy újabb, valójában maradéktalanul sosem megoldott konfliktus kezd újjáéledni: az Észak- és Dél-Korea közötti válság. Phenjan és Szöul között napról napra válik mind feszültebbé az utóbbi években amúgy is fagyossá vált viszony. Észak-Korea végleg meg akar szakítani minden összeköttetést Dél-Koreával. Szöul közlése és videófelvételei szerint a sztálinista rezsim sorban robbantja fel a határ közelében lévő utakat és vasútvonalakat. A dél-koreai hadsereg válaszul kedden figyelmeztető lövéseket adott le.

Phenjan múlt hétvégén azzal vádolta meg a délieket, hogy többször is Észak-Korea-ellenes röplapokat szállító drónokat küldtek az országba. Az észak-koreai állami média szerint ezek után megerősítették a légvédelmi megfigyelőállásokat.

A legújabb feszültség előzménytelen irányváltás Észak-Korea külpolitikájában. Kim Dzsong Un, a kommunista állam vezetője 13 éve tartó országlása óta a legfontosabb változást kezdeményezte: deklarálta, hogy hazája többé nem akar egyesülni Dél-Koreával. A déli szomszéd mostantól az új „főellenség". Ezzel elhatárolódik elődei, nagyapja, Kim Ir Szen és apja, Kim Dzsong Il politikájától, akik elnökségük idején mindketten a két koreai állam egyesítéséről álmodtak.

Kim Dzsong Un már januárban utasította a Legfelsőbb Népi Gyűlésnek nevezett parlamentet, hogy a következő ülésszakra készítse elő az alkotmány módosítását, törölje az újraegyesítésre vonatkozó szövegrészeket és határozza meg Észak-Korea határait. Múlt szerdán a parlament ülése után a KCNA hírügynökség nem számolt be az alkotmány átírásáról, vagyis nem született meg a végleges döntés, de az észak-koreai hadsereg bejelentette, elvágja az összes Dél-Koreába vezető utat és vasútvonalat. A halasztás nem jelenti azt, hogy törlik az újraegyesítésre való törekvés felmondását, inkább arról van szó, hogy Phenjan valószínűleg csak az amerikai elnökválasztás után módosítja az alkotmányt, hogy nagyobb nemzetközi figyelmet kapjon.

FOTÓ: AFP/SOUTH KOREA DEFENSE MINISTRY

Több Dél-Korea felé vezető utat semmisítettek meg az észak-koreaiak

A koreai háború 1953-as befejezése óta a két Korea célja az egyesülés. Ezt azonban mindkét fél másként képzeli el.

A koreai háború 1953-as befejezése óta a két Korea célja az egyesülés. Ezt azonban mindkét fél másként képzeli el: Phenjan Észak-Korea, Szöul pedig Dél-Korea teljes fennhatóságát akarja megvalósítani a Koreai-félszigeten. A hidegháború után lassú enyhülés ment végbe a két szomszéd viszonyában, amiben szerepe volt a Szovjetunió felbomlásának, s annak, hogy Észak-Korea ennek nyomán súlyos gazdasági válságba sodródott, éhínség pusztított az országban. A két állam az 1991. decemberi tárgyalásokon megállapodásra jutott a megbékélésről, egymás meg nem támadásáról, a további együttműködésről. Mindkét fél elismerte „nem hagyományos" államközi kapcsolatait, deklarálták, hogy ez „az újraegyesítés folyamatából eredő különleges kapcsolat". (Ne feledjük, az 1953-ban véget ért koreai háborút csak tűzszünet követte, békeszerződés nem.)

Kilenc évvel később Kim Dzsong Il észak-koreai vezető és Kim De Dzsong dél-koreai elnök Phenjanban találkozott egymással. Közös nyilatkozatban javasolták Észak- és Dél-Korea konföderációját, amelyben országaik politikai rendszere kezdetben érintetlenül maradna. Mindkét fél az „egy ország, két rendszer" modelljét vázolta fel. Észak-Korea a Phenjan déli részén felállított Egyesülés boltívével igyekezett igazolni, milyen nagy reményeket fűz a további közeledéshez: a 30 méter magas és mintegy 60 méter széles szobor két koreai nőt ábrázol, hagyományos koreai népviseletben. Kezükben egy táblát tartanak, amelyen az egyesült Korea térképe látható.

A közeledés folyamata megrekedt, de 2018-ban és 2019-ben ismét esély látszott az áttörésre, amikor Kim Dzsong Un találkozott Mun Dzse In dél-koreai elnökkel. A megbeszélések kudarca után azonban a kapcsolatok gyorsan romlottak, és újabb jégkorszakot értek el, miután két és fél évvel ezelőtt hivatalba lépett a konzervatív dél-koreai elnök, Jun Szog Jol, aki sokkal keményebb külpolitikát szorgalmazott a kommunista rezsimmel szemben.

Jun a korábbiaknál is szorosabb kapcsolatokra törekedett az Egyesült Államokkal és Japánnal. A washingtoni nyilatkozat, amelyet Jun és Joe Biden amerikai elnök tavaly áprilisban írt alá, különösen feldühítette a sztálinista rezsimet. Az Egyesült Államok és Dél-Korea ugyanis arról állapodott meg, hogy nukleáris konzultációs csoportot hoznak létre egy esetleges észak-koreai atomtámadásra adandó közös válaszlépések megtervezésére és végrehajtására, emlékeztetett a Neue Zürcher Zeitung. A washingtoni nyilatkozat óta nukleáris fegyverzettel felszerelt amerikai tengeralattjárók többször lehorgonyoztak dél-koreai kikötőkben. Washington szerint erre az északiak elrettentése miatt van szükség. Phenjan viszont provokációnak tekinti az amerikai tengeralattjárók felbukkanását.

Egyes feltételezések szerint Kim Dzsong Un kész tények elé akarja állítani Dél-Koreát és véget akar vetni az újraegyesítésről szóló további vitáknak.

Bár Jun elnök ragaszkodik az újraegyesítéshez, de kizárólag a déliek feltételei szerint. Egyik fontos üzenete úgy hangzik, hogy a Koreai-félsziget felszabadítása a japán gyarmatosítás alól (a japánok 1910–1945 között szállták meg a félszigetet), mindaddig nem lesz teljes, amíg az észak-koreaiaktól megtagadják a szabadságot. Jun ezzel valójában búcsút int a 2000-es közös nyilatkozatnak és az „egy ország, két rendszer" modellnek. Kim számára ez elfogadhatatlan, ha ugyanis megvalósulnának a dél-koreai elnök elképzelései, az rezsimje végét jelentené. Kim keményen reagált: tavaly decemberben az állampárt, a Koreai Munkapárt plenáris ülésén kijelentette, az újraegyesítést nem lehet megvalósítani a dél-koreai hatóságokkal, azok ugyanis „az újraegyesítést a liberális demokrácia keretében történő beolvasztással" akarják elérni. Ez éles ellentétben áll az egy nemzeten és egy államon alapuló, két rendszerű újraegyesítés észak-koreai irányvonalával, hangoztatta. A következő hónapban rendelte el az újraegyesítésre emlékeztető kifejezések törlését az alkotmányból.

Egyes feltételezések szerint Kim Dzsong Un kész tények elé akarja állítani Dél-Koreát és véget akar vetni az újraegyesítésről szóló vitáknak a dél-koreai elnök irányvonala miatt. Más feltételezés szerint Kim felmérte: sosem valósulhat meg úgy a Koreai-félsziget egysége, ahogyan azt ő szeretné. Észak-Korea ugyanis nyomorban tengődő ország, gazdaságilag jelentéktelen szereplő Dél-Koreához képest. Szöul szinte minden területen Phenjan előtt jár, s bár nem rendelkezik akkora hadsereggel, mint Kim Dzsong Un rezsimje, hadereje jóval ütőképesebb a nyugati és a nemzetközileg is jó hírnek örvendő dél-koreai gyártású fegyverarzenáljának köszönhetően.

Már Ukrajnában az észak-koreai katonák

VESZÉLY Mind több jelentés támasztja alá, hogy észak-koreai katonák már közvetlenül is részt vesznek az Ukrajna elleni háborúban az oroszok oldalán. Phenjan már eddig is rengeteg lőszert és tüzérségi lövedéket szállított az oroszoknak, a katonai kapcsolatokat azonban új szintre emelték Vlagyimir Putyin és Kim Dzsong Un június 19-én tartott találkozóján, amelyen szerződést kötöttek a közös segítségnyújtásról. A megállapodás kimondja: az egyik állam megtámadása esetén a másik katonai segítséget nyújt. Az erről szóló törvényjavaslatot Putyin elnök hétfő este nyújtotta be az orosz törvényhozásnak. A dokumentum a két ország közötti, 2000-ben született barátsági, jószomszédsági és együttműködési alapszerződést váltja fel.

Ámde, úgy tűnik, az észak-koreai katonák azonban már most a terepen vannak, s a helyszínen támogatják az orosz hadsereget. Több észak-koreai katona már életét is vesztette, illetve megsérült a fronton, közölték dél-koreai és ukrán források, ami felveti a kérdést: Phenjan és Moszkva katonai együttműködése vajon új szakaszba lépett-e.

Egy ukrán katonai hírszerzési tisztviselő szerint több ezerre tehető azon észak-koreai gyalogsági katonák száma is, akik jelenleg Oroszországban kapnak kiképzést. Az év végéig bevethetik őket az ukrajnai frontvonalon. A tisztviselő szerint észak-koreai tisztek már az Oroszország által megszállt Ukrajnában tartózkodnak, hogy megfigyeljék az orosz erőket és tanulmányozzák a harcteret, de Kijev még nem látott észak-koreai egységeket harcolni. Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője múlt csütörtökön „átverésnek" minősítette ezeket az állításokat. A Telegram-csatornákon és az ukrán sajtóban azonban már több olyan jelentés látott napvilágot arról, hogy az észak-koreai katonák megjelentek a Donbászban.

FOTÓ: AFP/KCNA VIA KNS

Kim Dzsong Un irányváltást kezdeményezett hazája külpolitikai törekvéseit illetően

Kim Jong Hjun dél-koreai védelmi miniszter „nagyon valószínűnek" nevezte az oroszokat segítő észak-koreai csapatokról szóló jelentéseket, hozzátéve, Szöul arra számít, hogy Phenjan több katonát küld Oroszország háborús erőfeszítéseinek támogatására. Ukrajna úgy tudja, hogy Phenjan máris katonai személyzetet küldött az észak-koreai lőszerek és ballisztikus rakéták használatának felügyeletére, és néhányan meghaltak a tűzvonalban.

Az ukrán katonai hírszerzés illetékese szerint azonban egyelőre nem világos, hogy az Oroszországban kiképzés alatt álló harci egységeket hol vetik be az ukrajnai fronton. Moszkva az orosz határ menti régiókban használhatná őket, felszabadítva az ukrán fronton harcoló erőket – vélte egy tisztviselő. „Ennek jelentős hatása lehet" – valószínűsítette a név nélkül nyilatkozó tisztviselő. RÓNAY TAMÁS

Fidesz-bírálat után menesztés

ELTÁVOLÍTÁS Uniós csatlakozásunk huszadik évfordulójára a kormányt is kritizáló írások jelentek meg a Miskolci Keresztény Szemlében. Ezt követően leváltották a főszerkesztőt.

CZENE GÁBOR

A Miskolci Keresztény Szemle című ökumenikus szellemiségű lapot a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének (KÉSZ) helyi csoportja alapította. A negyedévente megjelenő folyóirat jelenlegi kiadója a Miskolci Törvényszéken nyilvántartásba vett Eszmék és Értékek Alapítvány, melynek honlapja – vélhetőleg támogatóként – a Miniszterelnökséget is feltünteti.

A lap legutóbbi száma több írásban foglalkozott az európai uniós csatlakozásunk óta eltelt két évtizeddel. A témát felvezető sorokat – nevének mellőzésével – egy „öreg nyugdíjas" írta. A Hazánk lejtmenetben című cikk első mondata szerint „talán még nem késő, hogy megállítsuk a magyar nemzet fokozatos erkölcsi és gazdasági leépülését és kiszolgáltatottságát".

Az írás a későbbiekben is egyértelművé teszi, hogy a szerzőnek komoly kifogásai vannak a kormány tényekedésével szemben: „a gyűlöletre épülő magyar társadalom jelenlegi megosztottsága az Európai Unióba igyekvő országok számára a lehető legrosszabb példa". Vagy: „a felemelkedésünket nem a kelet, hanem a nyugat tudja csak hathatósan elősegíteni", a keleti irány „számunkra leszakadással járó zsákutcát jelent".

A felkért szerzők közül Jeszenszky Géza volt külügyminiszter a Hanyatló nemzet címet adta elemzésének. „Hazánk elszigetelődése, külpolitikai tévesztésének mértéke súlyos" – hangsúlyozta, megemlítve: nem csoda, hogy a világsajtó jó része hazánkat Putyin trójai falovának nevezi. Nem 1849 és 1956 miatt nem szabad barátkozni a „háborús bűnök sorozatát elkövető" Putyinnal, hanem a mai orosz politika, a háború miatt. Jeszenszky Géza kérdéssel zárta írását: „Voltunk az utolsó csatlós, most legyünk a diktátorok ligájában az első csatlós?"

Bod Péter Ákos volt jegybankelnök és miniszter se fukarkodott a kormány kritikájával. Tényként rögzítette demográfiai zsugorodásunkat, a gyors és növekvő kivándorlást, továbbá térségek elnéptelenedését, amely nem kis részben az állami alapműködés – iskola, egészségügyi ellátás, postaszolgáltatás, közösségi közlekedés – gyengülése vagy eltűnése nyomán következett be. Szembeszökőnek nevezte a szegénység sokféle jelét. Bod Péter Ákos azt is szóvá tette, hogy az egyházak (néhány egyházi személy kivételével) hallgattak az erkölcsi, értékbeli botrányok idején.

Heisler András, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (Mazsihisz) volt elnöke felhívta a figyelmet, hogy – az antiszemitizmussal szemben deklarált zéró tolerancia és a zsidóság fizikai biztonságának megléte mellett – olyan értékrendszerek kerülnek felszínre, vagy éppen olyanokat preferál a hatalom, amelyek nemcsak zavarják a zsidók közérzetét, de potenciális veszélyt is jelentenek a közösségre. Az EU-ban történt „patrióta lázadással" a magyar kormánypárt szélsőséges, antiszemita, neonáci eszméket hirdető pártokkal vállal közösséget. Heisler András kitért arra is, hogy a jelenlegi tendenciák alapján a függőség egyre mélyebben beágyazódik az állam és az egyházak kapcsolatába.

Információink szerint az ismertetett lapszám megjelenését követően nemrég leváltották Zsugyel Jánost, a Miskolci Keresztény Szemle főszerkesztőjét. Zsugyel János megerősítette hírünket, ugyanakkor kérte: cikkünkben tegyük egyértelművé, hogy nem ő fordult a nyilvánossághoz, hanem a Népszava kereste meg őt.

Zsugyel János nyugdíjas egyetemi docens, vallását tekintve evangélikus, de az egyházban nem tölt be funkciót. Hét évig volt a miskolci lap főszerkesztője, munkájára eddig – jegyezte meg – nem volt panasz. A leváltásáról levélben kapott értesítést, amit a folyóiratot kiadó alapítvány kuratóriumi elnöke, Kiss Ákos Leventéné Gonda Erika írt. Bár a levél nem közölt érdemi indoklást, Zsugyel János úgy gondolja, nem nehéz összefüggést találni a szóban forgó lapszám tartalma és az eltávolítása között.

A volt főszerkesztő tudomásul vette a döntést, nem látja értelmét annak, hogy megpróbáljon magyarázatot kérni az okokra. Elvégre a lapot kiadó – és azt anyagilag fenntartó – alapítványnak joga van mást kinevezni helyette. Egzisztenciális szempontból nem került nehezebb helyzetbe, hisz ingyen dolgozott. A szerzők sem kaptak honoráriumot a cikkeikért, az alapítvány csak a nyomdaköltséget fedezte.

Zsugyel János vitaindítónak szánta az uniós csatlakozás évfordulója alkalmából közölt összeállítást. Bod Péter Ákoson, Heisler Andráson és Jeszenszky Gézán kívül olyanokat is felkért, akik gyaníthatóan kevésbé kritikusan viszonyulnak a kormányhoz; ők azonban nem vállalkoztak arra, hogy megírják a véleményüket.

Kérdéseket küldtünk Kissné Gonda Erikának, aki máskülönben a 2019-es önkormányzati választáson a Fidesz–KDNP jelöltjeként indult Miskolcon. A kuratórium elnöke válaszához mellékelte a Zsugyel Jánosnak írt, október 3-ai keltezésű levelét. Ebben az áll, hogy a 2023-as tisztújítás óta a KÉSZ miskolci csoportja „folyamatos megújuláson" ment keresztül, átalakult a lapot kiadó alapítvány kuratóriuma és az alapítvány működése is; „e folyamatba illeszkedően" került napirendre a Miskolci Keresztény Szemle megújítása.

Mindezekre tekintettel Kissné Gonda Erika megköszönte Zsugyel János eddigi főszerkesztői munkáját, egyúttal arról tájékoztatta, hogy a Miskolci Keresztény Szemle következő számát „már egy új szerkesztőbizottság és egy új főszerkesztő közreműködésével kívánjuk megjelentetni". Végezetül ismét megbecsülését és köszönetét tolmácsolta a leváltott főszerkesztő felé, akinek életére Isten áldását kívánta.

Értesülésünk szerint a szóban forgó lapszámot kinyomtatták ugyan, de az olvasók nem vehették kezükbe. Kissné Gonda Erika szerint ez nem így van, a folyóirat egyebek között a „miskolci Ars Sacra fesztivál programjában is szerepelt, ott bemutatásra került". Zsugyel János erre úgy reagált, hogy a fesztiválon szóban ismertette a lapot, példányt csak néhány jelenlévő kapott. Határozottan állítja, hogy az ötszáz példányban megjelenő Miskolci Keresztény Szemle – amelyet a „történelmi keresztény egyházakhoz" tartozó egyházközségekben és gyülekezetekben, valamint egyházi intézményekben, főleg iskolákban terjesztenek – ezúttal „nem jutott el oda, ahova máskor el szokott jutni".

A menesztett főszerkesztő a minap a közösségi oldalán megosztotta Illés György író visszaemlékezését, amelyben felidézte, a pártállami időkben hogyan távolították el édesapját az Új Írás folyóirat főszerkesztői székéből. Zsugyel János áthallásos módon ehhez annyit fűzött hozzá: „Hála az égnek, hogy azok a szörnyű idők már sosem térhetnek vissza..."

Zsugyel János, a miskolci lap volt főszerkesztője szerint nem nehéz összefüggést találni a szóban forgó lapszám tartalma és az eltávolítása között

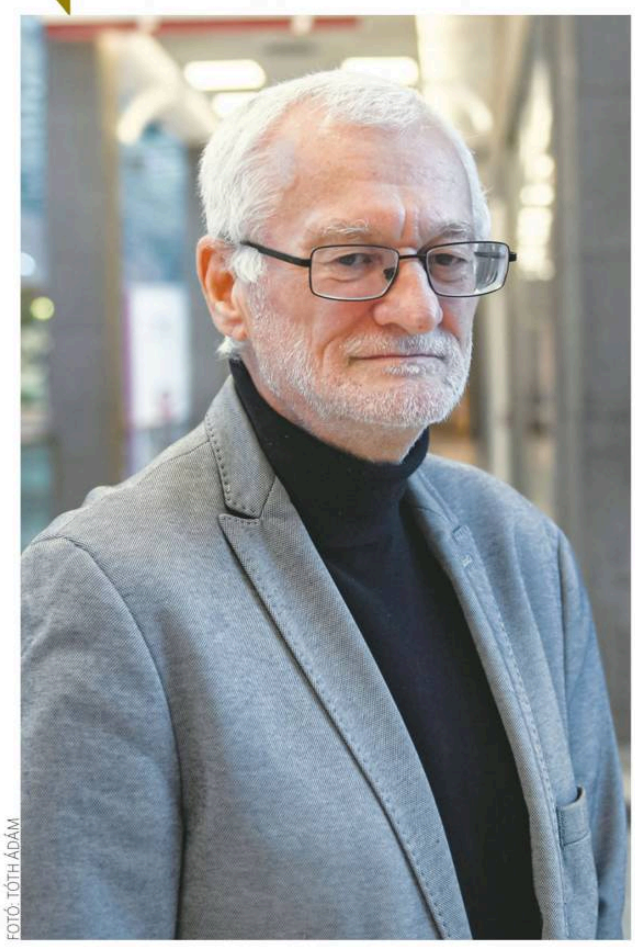

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

II. Miskolci **Ars** Sacra® Fesztivál 2024. szeptember 13–22.

Minden, amit fontos tudni az ünnepi rendezvényről, és a tíz nap részletes programja a 4–11. oldalon.

Miskolci Keresztény Szemle

2024/3. szám
XX. évfolyam, 77. szám

Koszorúzás a Minorita Rendházon elhelyezett, kitelepített szerzetesekre emlékeztető táblánál.

Balogh Judit, Bod Péter Ákos, Hangóné Birtha Melinda, Heisler András, Henszelmann Aladár, H. Tóth István, Jeszenszky Géza, Laborczi Géza, Mizsák Márta, P. Patsch Ferenc, Szakács Tamás, Várhelyi Krisztina, Z. Karvalics László

A Miskolci Keresztény Szemle főszerkesztőváltáshoz vezető száma

> Értesülésünk szerint a szóban forgó lapszámot kinyomtatták ugyan, de az olvasók nem vehették a kezükbe.

Szomorú, de nem meglepő

Bod Péter Ákos ugyan Szigetváron született, de Miskolcon nevelkedett, pár éve Miskolc díszpolgára lett. A Miskolci Keresztény Szemlét kifejezetten színvonalas és érdekes folyóiratnak tartotta, amely széles kitekintéssel bír, többféle nézetet megjelenít, helyi ügyekkel is foglalkozik, de nem provinciális. Amikor írást kértek tőle, mindig szívesen adott: ahogyan most is. Utólag se gondolja, hogy bármit is máshogyan kellett volna fogalmaznia.

Bod Péter Ákos lapunktól függetlenül már értesült Zsugyel János leváltásáról. A történteket szomorúnak minősítette, de – közölte – nem lenne őszinte, ha azt mondaná, hogy meglepődött. Volt már része hasonlóban: sajtóhírek szerint 2018-ban egyebek között az ő tanulmányának a publikálása miatt cserélték le a Századvég folyóirat teljes szerkesztőségét.

Rejtélyes katonai fejlesztés Kecskeméten, különös „cáfolat"

NATO Nem reagált érdemben az Orbán-kormány lapunk kérdésére a Telegraph cikkére, holott a brit lap nem kevesebbet állít, mint azt: az Egyesült Államok úgy döntött, hogy az egyre növekvő orosz fenyegetés miatt atombomba célba juttatására alkalmas repülőgépek fogadására, állomásoztatására teszi alkalmassá a kecskeméti NATO-repülőteret. A lap szerint a repülőtér fejlesztésére már kiírták a közbeszerzéseket, összesen 21 millió dollár értékben épülnek új utak, kifutópályák és üzemanyagtartályok a támaszponton.

A Miniszterelnökségtől és a honvédelmi tárcától is megkérdeztük, hogy igazak-e ezek a hírek, a kormány tudtával Magyarország területén lesznek-e folyamatosan atomfegyverek célba juttatását lehetővé tevő repülőgépek. Rákérdeztünk arra is, hogy fognak-e Magyarországon atomfegyvert tárolni. Lapunknak nem válaszolt a kormányzat, ám a kormánypártira hangolt Indexnek annyit írt a Honvédelmi Minisztérium: „Az Amerikai Egyesült Államoktól olyan kérés, hogy Magyarország területén atomfegyver tárolására kerüljön sor, nem érkezett, atomfegyverek behozatala a magyar kormány és az Országgyűlés hozzájárulása nélkül nem lehetséges. A kormány ilyen engedélyt nem adott, és a jövőben sem tervez ilyenhez hozzájárulni!" Figyelemre méltó, hogy a tárca nem azt cáfolta, amit a Telegraph állított: a lap nem atombomba, hanem nukleáris fegyver célba juttatására alkalmas repülőgépek magyarországi fogadásáról írt.

Állítólag 21 millió dollárért fejlesztik a támaszpontot

FOTÓ: BERES MÁRTON

Az amerikai terveket nem sokkal azután szellőztette meg a lap, hogy a német hírszerzés vezetője a napokban arról beszélt: Oroszország az évtized végére készen fog állni egy NATO elleni támadásra. Az Egyesült Államok a növekvő orosz fenyegetés miatt dönthetett arról tavaly, hogy 100 darab atombombát telepít Nagy-Britanniába, Olaszországba, Németországba, Hollandiába, Belgiumba és Törökországba.

BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

Magyar október 23-ai megemlékezésre hív

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Az 1956-os forradalom hősei előtt tisztelgő megemlékezésre hívja követőit Magyar Péter. Az esemény október 23-a délután három órakor kezdődik a Bem József-szobornál, majd a résztvevők közösen vonulnak át a Széna térre. A Tisza Párt elnöke a Fidesznek is üzent: „Vajon miért nem mer/akar a Fidesz október 23-i megemlékezést tartani Budapesten? Miért nem mer az 1956-os hőseink emlékéről beszélni?" Magyar Péter nem hagyta szó nélkül a miniszterelnök politikai tanácsadójának elhíresült gondolatait, mivel azt is írta: „Legyetek tökösek skacok és nevezzétek vissza a Széll Kálmán teret Moszkva térre és hívjátok meg Orbán Balázst!". NÉPSZAVA

Kínai gigahitel: pert nyert a DK

Pert nyert a DK az állam ellen, ki kell adni az egymilliárd eurós kínai hitel részleteit – közölte a párt országgyűlési képviselője, Varju László. Májusban derült ki, hogy az állam egymilliárd euró hitelt vett fel kínai bankoktól, s azt áprilisban le is hívta. Az titkos, mekkora a hitel kamata. NÉPSZAVA

Csalást vállalt magára Jellinek Dániel

FORRÁS: INDOTEK GROUP

Novemberben kezdődik az elmúlt évek egyik legnagyobb, a költségvetésnek négy és fél milliárd forint kárt okozó számlagyárának büntetőpere, amelynek vádlottjai között van Jellinek Dániel (képünkön) milliárdos üzletember 74 éves édesapja és az egyik Jellinek érdekeltségébe tartozó cég vezetője is – írta a 24.hu. A portál megtudta azt is: a hetedik leggazdagabb magyar magára vállalta a csalást apja és kollégája helyett. NÉPSZAVA

Babaügy: Rétvári nem lát gondokat

A kormány elkötelezett a gyermekközpontú és családbarát értékrend és szemlélet mellett, és ennek megfelelően támogatja a kórházban hagyott gyermekek helyzetének mielőbbi rendezését – válaszolta DK-s képviselők írásbeli kérdésére Rétvári Bence parlamenti államtitkár. A politikus válaszának – amit a Telex szúrt ki – ellentmond a Népszava cikksorozata. Lapunk írta meg, hogy azért él ma is 280-300, a szülei által elhagyott kisbaba kórházakban, mert az állam elhanyagolta a gyermekvédelmet, ezért nincs elég nevelőszülő. Azt is lapunk írta meg: a kórházak betegként kezelik a babákat, hogy legalább az egészségügyi intézményekben maradhassanak és finanszírozza ellátásukat az állam. NÉPSZAVA

Orbán ellen a néppárt

KÖZÖSSÉGI MÉDIA Szembetűnő változás történt a legnagyobb uniós frakció online politikai kommunikációjában, ugyanis az EPP már a magyar kormányfő személyét is felhasználva kampányol.

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

„Time to go" – ideje menni – írta az Európai Néppárt (EPP) egyik mostani Facebook-posztjában Orbán Viktor fotója mellé. Az Európai Parlament legnagyobb frakciója, a múlt heti személyeskedést sem mellőző strasbourgi vita után – ahol a magyar kormányfő eredetileg soros uniós elnökségi programját mutatta volna be – az online térben is támadja Orbánt. Az EPP már a magyar miniszterelnök személyét is felhasználja a politikai kommunikációban, ezzel felzárkózva a többi pártcsaládhoz.

Az EPP online aktivitását figyelve az utóbbi hónapokban a korábbinál sokkal többször kerül elő Magyarország témája, mostanában pedig Orbán Viktor személye is. A múlt héten az Európai Parlament plenáris ülésén több mint három órán át zajlott a vita Magyarországról („csihi-puhi", a miniszerelnök szavaival élve), azóta pedig sorra érkeztek a néppárti videók és képek a vitáról, és arról, mit is gondolnak a jobbközép pártcsaládban Orbánról. (Ez fordítva is igaz, a magyar kormányfő közösségi oldalán is folyamatosan láthattuk ezeket a posztokat.)

Korábban az EPP Magyarországról szóló megszólalásai inkább általánosabb és elvontabb témákkal foglalkoztak, mint a korrupció, jogállamiság vagy az Ukrajna egységes támogatását megbontó vétó. Manfred Weber frakcióvezető pedig még ennél is kevesebbet posztolt Orbánról, ő az online térben főleg szövetségeseit erősíti, a támadásokat meghagyja másnak. A Tisza Párt bekerülésével a frakciónak már hét magyar képviselő a tagja – köztük Magyar Péter –, a képviselőcsoport és vezetője pedig számos alkalommal támogatja meg kommunikációjával is a magyar ellenzék legnagyobb pártját. Magyart mint a jövő letéteményesét mutatják, Orbán pedig szerintük a múlt. Ez a változás azért szembetűnő, mert a Fidesz 2021. márciusi kizárása óta ugyan a KDNP-s Hölvényi György személyében volt egy magyar tagja az EPP-frakciónak, ő viszont nem szerepelt sokat a középpontban, a személyére épülő kampányt láthatólag kerülték.

Az Európai Parlament többi jelentős, a politikai centrumot alkotó frakciója – a szocialisták, a liberálisok és a Zöldek – viszont már jóval régebben kezdték Orbán személyét összekötni mindazzal, ami számukra Európában rossz. Közösségimédia-posztjaikban eddig is élesen támadták a magyar miniszterelnököt, mint aki Putyin kiszolgálója, ellopja az uniós pénzeket, leépíti a jogállamot és rontja az LMBTQ-közösséghez tartozók helyzetét. A villámgyors közösségi média világában úgy tűnik, most már egész Európában elég Orbánról egy kép, és a politikusok biztosak lehetnek abban, mire is fognak asszociálni a választók. A szélsőjobbról egy hősre, mindenki más pedig valaki olyanra, akit nem szívesen látnak hatalomban.

Egy kampányelem. Hősből nulla

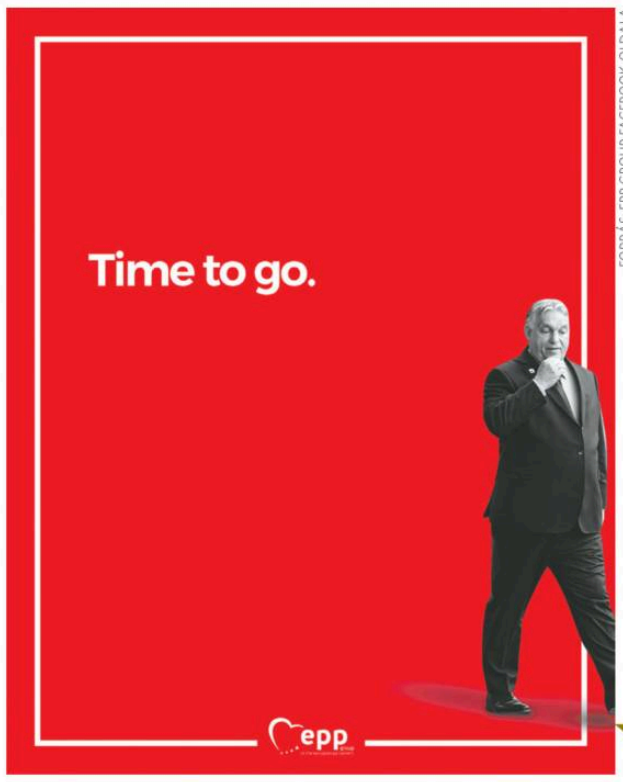

FORRÁS: EPP GROUP FACEBOOK-OLDALA

Ideje menni – üzeni a magyar kormányfő egykori uniós pártja

Nem kíváncsiak Szijjártóra az EP-ben

BLAMA Már nem hívja meg Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminisztert sem az Európai Parlament (EP) Külügyi, sem Nemzetközi Kereskedelmi Bizottsága, hogy bemutassa az EU Tanács magyar elnökségének programját – értesült a Népszava megbízható EU-forrásoktól. A pártcsoportok többségének véleményét tükröző döntések meglehetősen rendkívülinek számítanak, minthogy a soros elnökséget adó ország diplomáciájának vezetője legalább egyszer megjelenik az illetékes bizottság vagy bizottságok előtt. Annak ellenére így van ez, hogy az Unió külügyi és biztonságpolitikáját állandó főképviselő irányítja, aki mellett egy tagállami külügyminiszter még az elnökségi fél év alatt sem rúg labdába.

Bár az EP-ben nem lelkesednek azért, hogy hat hónapon át a magyar kormány áll az EU egyik fontos döntéshozó fórumának az élén, a szaktestületek nagy része már meghallgatta vagy ezután fogja meghallgatni az illetékes minisztert az elnökségi prioritásokról. Korábban szó volt róla, hogy egységesen bojkottálnák a találkozókat, de a parlament vezető testülete végül a bizottságokra bízta, hogyan járnak el.

> A magyar külügyminiszter és államtitkára nem ért rá, akit küldeni akartak, nem volt jó.

Mint a Szabad Európa annak idején megírta, Szijjártó Pétert szeptember 30-án várták volna az EP Külügyi Bizottságába, a miniszter azonban lemondta a részvételét, mert Washingtonba utazott az Iszlám Állam Elleni Koalíció ülésére. Forrásaink szerint maga helyett Magyar Levente államtitkárt javasolta, aki a megadott időpontban szintén nem ért rá tájékoztatni a képviselőket. Végül a magyarok Azbej Tristant, a Miniszterelnökség Üldözött Keresztények Megsegítéséért Felelős Államtitkárságának a vezetőjét ajánlották, akit viszont az EP Külügyi Bizottsága utasított el, mondván: a feladatkörének nincs köze a tárgyalni kívánt témákhoz.

Ilyen előzmények után Szijjártó meghívása ismét előkerült a szaktestület szóvivőinek hétfői ülésén, ahol a többség úgy határozott, hogy mivel a meghallgatást nem sikerült megtartani az elnökségi mandátum elején a kormány megfelelő szintű képviselőjével, a végéhez közeledve nem küldenek újabb levelet a Bem rakpartra. Hasonló döntést hoztak a Nemzetközi Kereskedelmi Bizottságban is, ahol szintén arra jutottak, hogy nem sok teteje van a találkozónak, mivel a magyar EU-elnökség már túljutott a félidején.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

„Autokrata hatalmakra jellemző tempó"

SZUVERENITÁSVÉDELEM „A kommunista ideológia nyugati-imperialista összeesküvés-elméleteit megszégyenítő kitalációkkal, tárgyi tévedésekkel és súlyos csúsztatásokkal terhelt a Szuverenitásvédelmi Hivatal honlapján október 14-én közzétett jelentés" – állapította meg lapunkhoz is eljuttatott közleményében a Transparency International (TI) Magyarország. A civil szervezet hozzátette, az év elején felállított, évi hatmilliárd forintból gazdálkodó állami szerv úgy tette közzé „vádiratát", hogy még a saját működését megalapozó törvény előírásait sem tartja tiszteletben. A jelentéstervezetet ugyanis a szervezetnek annak véglegesítése előtt meg kellett volna kapnia, és az észrevételeire – már ha tett volna ilyeneket – a Lánczi Tamás vezette hivatal köteles lett volna válaszolni, minderre azonban nem került sor.

> Összeesküvés-elméleteket megszégyenítő kitalációk – vélekedett a TI.

A Szuverenitásvédelmi Hivatal hétfőn jelentette be, hogy lezárta „egyedi" és „átfogó jellegű" vizsgálatát a közélet tisztaságáért dolgozó civil szervezet tevékenységével kapcsolatban. Majd közölte, ez alapján „a vizsgált szervezet egy több mint harminc éve működő globális lobbihálózat részeként, a hálózat mögött meghúzódó nagyhatalmi érdekek mentén fejti ki politikai nyomásgyakorló tevékenységét". Lánczi Tamás hivatala arra is kitért, szerinte a Transparency International Magyarország Alapítvány mögött meghúzódó nemzetközi hálózat által tematizált „átláthatóság", „korrupcióellenesség" fogalmai nem a közélet tisztaságát, a piaci résztvevők közötti kiegyenlített versenyt szolgálják, hanem „az amerikai gazdasági és politikai érdekek érvényesítésének fegyverei".

A civil szervezet mindezt úgy kommentálta, „autokrata hatalmakra jellemző tempót diktál a Szuverenitásvédelmi Hivatal". Reakciójában kiemelte, „a TI Magyarország maradt az, ami a megalakulása óta mindig is volt: a korrupciót feltáró és az ellen küzdő, pártoktól független, Magyarország fejlődését előmozdítani kívánó civil szervezet".

A szervezet kiemelte, a számos abszurd állítás egyikeként a Szuverenitásvédelmi Hivatal még a NER felemelkedésekor megszűnt Szabad Demokraták Szövetségének az 1994-es országgyűlési választási felkészülése mögött is a Transparency International 2006-ban, vagyis 12 évvel később létrejött magyarországi tagozatát sejti. NÉPSZAVA

Politikai trükk vagy alaposság?

BUDAPEST Nagyban meghatározza az új Fővárosi Közgyűlés „táncrendjét” a szervezeti és működési szabályzat, ám az erről szóló vitás kérdések tisztázása feltűnően vontatottan halad.

SZALAI ANNA

Az új Fővárosi Közgyűlés első határozatai közé tartozott, hogy a viták kereszttüzébe került szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) módosításával kapcsolatban kikéri a Sára Botond vezette fővárosi kormányhivatal állásfoglalását, hogy a következő október végi ülésen annak fényében dönthessenek az ügyben. Ám azóta hiába telt el több mint 10 nap, a fővárosi önkormányzat még el sem küldte az erre vonatkozó levelet a kormányhivatalnak, így egyre kevesebb az esély, hogy a válasz megérkezzen az előterjesztés ismételt tárgyalására.

„A Közgyűlést követő munkanapon a Főjegyző jogértelmezés kapcsán fordult a kormányhivatal felettes szervéhez, a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztériumhoz. Az írásbeli egyeztetés még folyamatban van a minisztériummal” – válaszolta rendkívül szűkszavúan a Népszava késlekedést firtató kérdésére a főpolgármesteri hivatal. További részleteket, például, hogy miért is van erre szükség, pontosan miről kell egyeztetni a tárcával, nem osztottak meg velünk. Ahogy arra a kérdésünkre sem kaptunk választ, hogy a kormányhivatal állásfoglalásának hiányában is napirendre tűzik-e az SZMSZ módosítását célzó előterjesztést a következő ülésen.

Az SZMSZ módosítása nem üres formalitás, hiszen alapvetően ez a szabályzat határozza meg a testület működési rendjét, szabja meg a főpolgármester, a közgyűlés, a bizottságok és a képviselők jogköreit, jelöli ki mozgásterüket, vagyis egyfajta kötött táncrendként szolgál az elkövetkező öt évre.

Ahogy arról korábban beszámoltunk a Fővárosi Közgyűlés alakuló ülésén kötelező napirendi pontként tárgyalta az SZMSZ módosítását célzó előterjesztést. Az új ellenzék pártjai – a Tisza és a Vitézy Dávid formálta Podmaniczky Mozgalom – már jó előre jelezték, hogy jócskán átírnák az előző közgyűlés által kialakított rendet. Nem is tagadták, hogy elsősorban az előző ciklusban – eredetileg a járvány, majd a háborús vészhelyzet okán – kibővített főpolgármesteri jogkörök erőteljes megnyirbálása a cél.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Karácsony Gergely politikai össztűz alatt. Állítja, nyitott a jelenlegi közgyűlési erőviszonyokat jobban tükröző új működési modell kialakítására, de nem engedi gyámság alá helyezni a városvezetést

Karácsony Gergely azt hangoztatta, hogy nyitott a jelenlegi közgyűlési erőviszonyokat jobban tükröző új működési modell kialakítására, de nem engedi „gyámság alá helyezni a városvezetést”. Összesen 19 jogkörről lett volna hajlandó lemondani, illetve átadni a közgyűlésnek és bizottságoknak, de a fővárosi tulajdonú cégvezetők kiválasztásához, munkájuk értékeléséhez ragaszkodott, mondván az ő felelőssége a város működtetése. Nem engedett abból sem, hogy joga legyen két közgyűlés közötti közgyűlési hozzájárulása nélkül is döntéseket hozni. S maga akarja kiválasztani a helyetteseit is.

> A Tisza és a Vitézy Dávid formálta Podmaniczky Mozgalom jócskán átírná az előző közgyűlés által kialakított rendet: a főpolgármesteri jogkörök erőteljes megnyirbálása a cél.

A napirend tárgyalásakor heves vita bontakozott ki. A Tisza, Vitézyék és az ügyben rájuk csatlakozó Fidesz gyakorlatilag felforgatta volna az egész szabályzatot. A Tisza egymaga 100 módosítót nyújtott be, de a többiek is jócskán megsorozták változtatási javaslatokkal a városvezetést. A vitában azt is Karácsony szemére vetették, hogy a beadott indítványok között saját ízlése szerint szemezgetett, így a közgyűlés eleve csak azokról szavazhat, ami átment a főpolgármesteri szűrőn. A Tisza javaslatai közül például kevesebb mint a harmada került be, amit igen sérelmeztek. A Fidesz pedig az összes módosítóról szavaztatni akart.

Az egyre parttalanabbá váló vitában végül Vitézy Dávid vetette fel, hogy napolják el a következő ülésre az SZMSZ kötelező felülvizsgálatát és addig kérjék ki a kormányhivatal álláspontját. Javaslatát támogatta a közgyűlés. Az ügy pikantériáját az adja, hogy Sára Botond főispán maga is indult az önkormányzati választáson, de ismételten alulmaradt Józsefvárosban Pikó Andrással szemben. A fővárosi listás szavazáson viszont kormánypárti színekben bekerült a Fővárosi Közgyűlésbe, de később lemondott mandátumáról. A kormányhivatal egyébként az állásfoglalástól függetlenül is felszólítást küldhet az SZMSZ pótlására, illetve pert is indíthat, de saját hatáskörben nem módosíthatja a fővárosi szabályzatot. Az új SZMSZ elfogadásáig a jelenlegi marad érvényben.

Nem tudott alpolgármestereket választani a pécsi közgyűlés

ERŐVISZONYOK A testületben legtöbb képviselővel rendelkező kormánypárti frakció az alpolgármesterek helyett inkább a közgyűlés szakbizottságait terhelné az operatív munkával, és szeretnék alaposan megnyirbálni az ellenzéki összefogás polgármesterének jogait.

Pécsett a DK–MSZP–Momentum–Jobbik összefogás öt éve fölényesen nyert az önkormányzati választáson, ám a győztes frakció 2020-ban részben szétesett, s ez is szerepet játszhatott abban, hogy az ellenzék az idei voksoláson nem tudta megismételni 2019-es sikerét. A testületbe a kormánypártok 11, az integrált ellenzék 10 képviselőt juttatott be, így a Magyar Kétfarkú Kutyapárt és a Mi Hazánk, valamint két civil szervezet egy-egy képviselője ügydöntő szerephez jutott a közgyűlésben. A keddi alakuló ülésen Péterffy Attila, Pécs másodjára megválasztott ellenzéki polgármestere két eddigi helyettesét – Ruzsa Csabát és Zag Gábort – nevezte meg alpolgármester-jelöltként. A kormánypárti frakció jelezte, hogy nem is szavaz a kérdésről, s mivel az „egyke” képviselők többsége nem támogatta Péterffy jelöltjeit, a városnak egyelőre nincs alpolgármestere.

Csizmadia Péter, a Fidesz pécsi frakcióvezetője

Az ülés szünetében Csizmadia Pétert, a Fidesz frakcióvezetőjét megkérdeztük, kit szeretnének, illetve fogadnának el alpolgármesternek, s ő azt felelte, hogy az előző öt év városvezetőivel elégedetlenek, így őket semmiképp. Csizmadia elmondta, hogy az ülés előtt tárgyalt ugyan Péterffyvel, ám a polgármester kész tényként közölte vele, kiket akar, s nem volt kíváncsi frakciója véleményére az alpolgármester-választás dolgában. Csizmadia hozzátette, hogy frakciója szerint elég lenne egy alpolgármester, s ők a helyettesi munka javát inkább a szakbizottságokra és azok elnökére bíznák, mivel utóbbiak nem beosztottjai a polgármesternek. A Fidesznek egyébként nem célja az, hogy Péterffy az ő képviselőikből is válasszon alpolgármestert, annak ugyanis az lenne az üzenete, hogy az önkormányzatot valamiféle nagykoalíció irányítja, vélte Csizmadia, márpedig a Fidesz nem akar pártpaktumok alapján dönteni a város ügyeiről. Ugyanakkor Csizmadia megígérte, hogy minden olyan kérdésben, ami valóban Pécs érdekeit szolgálja, támogatni fogják Péterffy Attilát.

FOTÓK: FACEBOOK

Péterffy Attila másodjára megválasztott ellenzéki polgármester

Az ülés után beszéltünk Péterffyvel, aki meglepődött azon, hogy a Fidesz a bizottságokra tolná az alpolgármesteri feladatok jelentős részét, a polgármester szerint az alakuló ülés előtti megbeszélésen Csizmadia nem osztotta meg vele ezt az elképzelését. Így Péterffy arra nem tudott válaszolni, hogy támogatható-e ez a koncepció, mivel az először hallott ajánlatra nem akart rögtönzött választ adni.

Csizmadia Pétertől azt is megtudtuk, hogy az egy hét múlva esedékes újabb testületi ülésen a Fidesz – a szervezeti és működési szabályzat módosításával – alaposan meg akarja nyirbálni Péterffy jogosítványait. Így például túlzásnak tartják, hogy a polgármester 200 milliós felső határig saját hatáskörben dönthet egy-egy ügyben, s ezt akárhányszor megteheti. A közgyűlésbeli erőviszonyokat és a nem Péterffyhez kötődő képviselők kiszivárgó véleményét figyelembe véve a polgármesteri jogkörök redukálását a testület többsége – várhatóan – támogatja majd.

UNGÁR TAMÁS

€/HUF 400,08 ↓ -0,17% | $/HUF 366,95 ↓ -0,12% | CHF/HUF 425,68 ↓ -0,06%

LAPSZÉL

Tovább esik az ipari termelés

FOTÓ: AFP/JOHN MACDOUGALL

Augusztusban a nyers adat szerint 9,5 százalékkal, a naptárhassal is igazítva 4,1 százalékkal volt kisebb az ipari termelés az előző évhez képest – közölte a KSH. A feldolgozóipari alágak közül háromban nőtt, tízben visszaesett a termelés. Júliushoz képest a kiigazított adat 0,5 százalékkal csökkent – vagyis folytatódott az ipar mélyrepülése. A KSH szerint éves alapon növekedést kizárólag a gyógyszergyártás (3,5 százalék), a vegyianyag-gyártás (5,3 százalék) és a fafeldolgozás tudott nőni, ez utóbbi másfél százalékkal. A feldolgozóipar legnagyobb súlyú alága, a járműgyártás teljesítménye 12,4 százalékkal, az akkumulátorgyártásé 24 százalékkal, a számítógép és elektronikai termékek gyártása 13,2 százalékkal maradt el a tavaly augusztusi adattól – vagyis továbbra is mély gödörben van a magyar ipar, növekedés talán a tavaszi hónapokban várható. P. ZS.

Több pénzt lopnak a digitális bűnözők

FOTÓ: BERES MÁRTON

Mintegy 45 milliárd forintot loptak el a lakossági és vállalati ügyfelektől a digitális bűnözők a bankkártyák, illetve a számlák ellen indított csalárd kísérleteikben a 2023 júniusát megelőző egy évben. A teljes elektronikus pénzforgalomra leosztva az adódik, hogy 1 millió forintnyi utalásból 30 forintot szereznek meg a csalók, míg 1 millió forintnyi kártyás fizetésből 383 forintot – hívja fel a figyelmet Gergely Péter, a BiztosDöntés.hu pénzügyi szakértője. Az azt megelőző évben még „csak” 20 milliárd forint volt a kár, és az idei eredményeket tekintve pedig megállapítható, hogy a csalók okozta kár egyre növekszik. Az ügyfelek óvatlanságára és a bankkártyaadataik hanyag kezelésére utal, hogy a károk egyre nagyobb részét a számlatulajdonosok kénytelenek viselni. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 736,55	↑	+0,41%
Mol		
2652 Ft	↑	+0,38%
MTelekom		
1068 Ft	↑	+0,38%
OTP		
19 010 Ft	↑	+0,32%
Richter		
11 230 Ft	↑	+0,99%

Nyugdíjpénzt a lakásokba

SPÓROLÁS A hosszú távú megtakarítások értelmét vonja kétségbe a nyugdíjpénztárakban lévő források lakáscélú felhasználása.

ÁBRAHÁM AMBRUS

A tervezet annak a kényszerű erőlködésnek tipikus példája, amikor üres a kassza és mások pénzéből próbálunk gazdálkodni – fogalmazott a Népszavának Molnár László, a GKI Gazdaságkutató Zrt. vezérigazgatója, annak kapcsán, hogy hétfőn este felkerült a kormány oldalára az önkéntes nyugdíjpénztárak lakáscélú felhasználásáról szóló törvényjavaslat. Ezzel párhuzamosan a társadalmi egyeztetés is megkezdődött. Az elképzelés közzététele annyiban nem jelent meglepetést, hogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszterként már utalt rá: a kabinet olyan megoldásokon dolgozik, amelyek révén a lakosság otthonteremtési szándékait segítenék. Az is felmerült, hogy a „nyugdíjpénzeket” is ebbe az irányba csatornáznák. A most megjelent tervezet szövegéből kiderül, hogy pontosan mire is lehetne használni a valamivel több mint egymillió tag önkéntes nyugdíjkasszákban félretett, összességében 2000 milliárd forintra rúgó megtakarítását.

Molnár László rámutatott: ezeken a számlákon átlagosan mintegy 2 millió forint található. Adódik a kérdés, mire elég ma azon az ingatlanpiacon 2 millió forint, ahol a fővárosban az átlagos négyzetméterárak már meghaladják az egymillió forintot. Sajnos azt kell mondani, hogy ezek a források még felújítások esetében is szerények.

Talán még nagyobb baj, hogy összességében az egész konstrukciónak rossz az üzenete. Ez az ötlet ugyanis a hosszú távú megtakarítások értelmét vonja kétségbe. Ami egészen abszurd, hiszen néhány évvel ezelőtt éppen az volt a kívánatos a kormány részéről, hogy a hosszú távú megtakarítások felé tereljék a lakosságot. Ez az elképzelés nagyon rövid távú célokat szolgál, ami semmiképpen sem egy átgondolt gazdaságpolitikára jellemző. Egyszerűen szólva ez az elképzelés így értelmetlen – tette hozzá a GKI vezetője.

A tervezet szövegét vizsgálva az egyértelműen látszik, hogy egyszeri alkalomról van szó, hiszen a megtakarításokat csak a jövő évben tudja a számlatulajdonos adómentesen lakáscélra felhasználni. A Bank360.hu szakértői rámutattak, hogy lakásvásárlásra csak abban az esetben fordítható a meglévő forrás, ha valaki az ingatlanszerzéshez hitelt vesz fel, és az önrészt kívánja ebből legalább részben kifizetni. Csok Pluszhoz is felhasználható a megtakarítás – akár családon belül is –, vagyis a lakáscélú hitel lehet támogatott konstrukció is. Ezzel együtt a dokumentum szövege alapján az a benyomás körvonalazódik, hogy alapvetően a felújítási munkálatokat célozta meg a törvényalkotás. Többek között szigeteléshez, energiakorszerűsítéshez, burkoláshoz, konyha felújításához, akadálymentesítéshez is felhasználható a nyugdíjpénztári megtakarítás.

A hazai ingatlanpiacra és finanszírozására rálátó forrásunk igen szkeptikus azzal kapcsolatban, hogy a nyugdíjpénztári tagok ingatlanvásárlásra, -felújításra költenék ezeket a megtakarításaikat. Ez a réteg szerinte a legtudatosabb és a legkitartóbb az öngondoskodás terén. Vagyis hangsúlyozottan azzal a céllal teszik félre ezeket a forrásaikat, hogy azokat a nyugdíjas években vagy a lejárat után használják fel. Éppen ezért egy most megjelenő új modell valószínűleg hidegen hagyja őket. Úgy vélte, hogy szerinte akkor jöhet szóba a megtakarítás feltörése, ha a gyermekeik számára szeretnék a lakhatási kérdést rendezni. Ez viszont szerinte biztos nem lesz széles kör. Ide kapcsolódóan azt is kiemelte, a kabinet ugyan forrásokat keres, hogy a fogyasztást és az építőipart pörgesse, ám arról azért nincs szó, hogy ezeket a megtakarításokat erővel kívánnák átcsatornázni más irányokba. Minden számlatulajdonos ugyanis maga dönthet arról, hogy el kívánja-e költeni az önkéntes nyugdíjkasszában lévő pénzeit ilyen célokra vagy sem.

FOTÓ: FARANTSA

A kormány a fogyasztás és az építőipar felpörgetéséhez minden eszközt felhasznál

2 millió
forint van átlagosan az önkéntes nyugdíjpénztári számlákon

Idén élénkült az ingatlanpiac

Sokkal jobban alakult az idei ingatlanpiac, mint az elmúlt évi – jelentette ki Valkó Dávid, az OTP Ingatlanpont Kft. vezető elemzője a társaság keddi sajtótájékoztatóján. Ez azonban nem volt nehéz, mert 2023 rendkívüli gyenge volt és tetemes visszaesést hozott. Ezzel együtt az is elmondható, hogy a korábbi tetemes bővülést hozó időszak – 2014–2020 – dinamikája tért vissza. Az első fél év év/éves alapon 36 százalékos, a második negyedév pedig 20 százalékos tranzakciószám növekedést hozott. A társaság az év egészét tekintve 25 százalékos bővülést vár 2023-hoz képest, ami azt jelentené, hogy idén mintegy 130 ezer lakás cserélne gazdát. Az elemző megjegyezte, hogy a tranzakciószámok átlaga az elmúlt tíz évben 140 ezer fölötti. Az is látszik ugyanakkor, hogy az idei év második fél évében a növekedés dinamikája mérséklődik.

Tovább zsugorodik az építőipar

Az előző hónaphoz képest 2,1 százalékkal, 2023 augusztusához viszonyítva pedig 6 százalékkal csökkent a magyar építőipari termelés a 8. hónapban – jelentette a KSH. Elemzők kiemelték, hogy a tavalyi év igencsak rossz volt, hiszen éves átlagban 5,3 százalékkal zuhant a szektor termelése. Éves összehasonlításban az épületek termelése 3,2 százalékkal, az egyéb építményeké 10,2 százalékkal csökkent; a megkötött új szerződések volumene pedig 19,6 százalékkal esett vissza, viszont az építőipari vállalkozások augusztus végi szerződésállományának volumene 22,8 százalékkal meghaladta az előző év azonos időszakát.

ERŐLKÖDÉS

MOLNÁR LÁSZLÓ: A tervezet annak a kényszerű erőlködésnek tipikus példája, amikor üres a kassza és mások pénzéből próbálunk gazdálkodni

Lassabb növekedést vár az MBH is

PROGNÓZIS Mind az idei, mind a jövő évi gazdasági növekedésre tett előrejelzést csökkentették az MBH Bank elemzői. A cég a GDP idei bővülését 1,6 százalékra várja, szemben a korábbi 2,7 százalékkal, míg 2025-ös várakozásukat 4,2 százalékról 3,4 százalékra vették vissza – derült ki a friss előrejelzésüket bemutató sajtótájékoztatón. A jövő évre várt adat megegyezik a kormányzati várakozásokkal: Varga Mihály pénzügyminiszter a múlt héten újságíróknak arról beszélt, hogy a jövő évi költségvetést 3,4 százalékos növekedéssel tervezik.

Az elemzők az idei prognózis korrekcióját a korábban vártnál gyengébb külső kereslettel és a beruházások csökkenésével indokolták, a jövő évit pedig a gyenge ipari termelési adatokkal, pontosabban a vártnál lassabb kilábalással magyarázták. Ugyanakkor a megtakarítások fokozatos visszaépülésével a háztartások fogyasztása tovább élénkülhet, ami a kiskereskedelmi forgalom vártnál magasabb, 4,5 százalékos növekedését eredményezi. Jó hír továbbá, hogy a beruházások – részben az egyre kedvezőbbé váló kamatkörnyezet miatt – jövőre már nem fogják vissza a növekedést. Az ország exportpiaci részesedése is emelkedhet, miután termelni kezdenek a korábban elindított autóipari beruházások – mutatott rá Árokszállási Zoltán, az MBH Elemzési Centrum igazgatója.

Árokszállási Zoltán: A háztartások fogyasztása és a kiskereskedelem jövőre a vártnál jobban emelkedhet

Az infláció augusztusban és szeptemberben a jegybanki toleranciasávon belül maradt. 2024 végén elsősorban az alacsony bázis miatt ismét emelkedik az infláció, így az éves átlagos infláció 3,8 százalékra gyorsulhat. Jövőre a béremelkedés növelheti a belső keresletet, ami felfelé nyomja az inflációt, de az áremelkedés várhatóan a toleranciasávon belül, azaz 4 százalék alatt marad – mondta el Balog-Béki Márta, az MBH Bank szenior tőkepiaci elemzője. 2025-re az inflációs várakozásukat az elemzők enyhén felfelé, 3,6 százalékra módosították. A jegybanki 3 százalékos inflációs cél fenntartható elérését inkább 2026-ra várják az elemzők, de az éves átlagos pénzromlás ekkor is meghaladhatja a 3 százalékot. Az elemzők a forint kismértékű gyengülését várják, ám az éves átlagos euróárfolyam 400 forint alatt marad egészen 2026-ig. P. ZS.

Erie mutatja az irányt

20 NAP Az elnökjelöltek számára a legfontosabb billegő állam, Pennsylvania billegő megyéjében kampányolt Kamala Harris, miközben Donald Trump egy lakossági fórumból varázsolt zenés kívánságműsort.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A Pennsylvania állam északnyugati csücskében, az Erie-tó partján fekvő megye lakossága alig 270 000 fő, de az országos politikára gyakorolt súlya ennek a sokszorosa. A megye 2016-ban Donald Trumpra szavazott, majd 2020-ban már Joe Bidenre, végül mindkét elnökválasztás után az itt győztes jelölt költözhetett be a Fehér Házba. A hétfői kampánygyűlésen az alelnök előtt felszólaló John Fetterman, Pennsylvania demokrata szenátora szerint Erie mutatja a politika irányát nemcsak Pennsylvaniában, de országszerte is. „Minden országos hírcsatorna itt van ma este. Tudjátok, miért? Mert Ti választjátok meg a következő elnököt" – harsogta Fetterman, és a külvárosi rapsztár külsejű szenátor nem beszélt a levegőbe.

Kamala Harris az Erie városában tartott kampánybeszédében visszanyúlt a Joe Biden által a februári State of the Union évértékelő beszédében már kiemelt üzenethez, miszerint egy második Trump-elnökség veszélyt jelent az Egyesült Államok demokratikus berendezkedésére. A beszéd alatt lejátszott kisfilmeken Trump ellentmondásos friss interjúinak a szemelvényei peregtek. A konzervatív Fox News vasárnapi, Sunday Morning Futures című műsorában a volt elnököt arról kérdezték, számít-e bármilyen zűrzavarra a választás napján. „Ha igazán szükséges, akkor a hadsereget is be kell vetni a beteg és radikális baloldali eszementekkel szemben" – fogalmazott

FOTÓ: AFP/DUSTIN FRANZ

Harris is megnyomta a vészcsengőt Trump antidemokratikus tervei hallatán

Trump. A választás napján esedékes provokációt illetően azt mondta: nem az országba érkezők jelentik a problémát, bár tönkreteszik az országot, hanem a belső ellenségek. „Vannak nálunk nagyon beteges, elborult elméjű baloldali emberek. Könnyedén kezelhetnék ezt a problémát, ha kell, a Nemzeti Gárda bevetésével, vagy végső esetben a hadsereg mozgósításával."

A Washington Post világhírű újságírója, Bob Woodward által jegyzett, októberben megjelent Háború című könyv a Biden-adminisztráció idején kirobbant két háborút és Donald Trump árnyékelnökségét tárgyalja. A könyvben Mark A. Milley visszavonult hadseregtábornok „ízig-vérig fasisztának" nevezi Trumpot, aki jelenleg a legnagyobb veszélyt jelenti az országra. Milley Trump és Biden elnöksége alatt is betöltötte a hadsereg vezérkari főnöki tisztségét, így van összehasonlítási alapja.

A demokrata kampány számára tehát igazi feladott labda volt, hogy újra figyelmeztesse a választókat Trump szélsőséges nyilatkozataira. Az utolsó három hétben Harris láthatóan igyekszik pótolni azt a Trumpra mért verbális össztüzet, amire korábban Biden elnök visszalépése, a Demokrata Párton belüli hatalmi egyezkedés, valamint a Trump által lemondott tévévita miatt nem nyílt lehetőség. „Donald Trump egyre kevésbé józan és beszámítható, a korlátlan hatalomra pályázik, azt szeretné elérni. A hadsereget vetné be amerikai állampolgárok ellen" – kongatta a vészharangot Harris.

20 nap múlva választ Amerika. A finisben Harris is össztüzet zúdít Trumpra.

A demokrata rendezvény komor hangulatához képest mókás volt az a pennsylvaniai Oaksban rendezett fórum, ahol Donald Trump előre kiválasztott felszólalók kérdéseire válaszolt. Az eseményt az alelnökjelöltségben is sokáig reménykedő Kristi Noem dél-dakotai republikánus kormányzó moderálta. A rendezvény első részében Trump hosszas mondatokba bonyolódva a lakhatási válság felszámolását s a kis- és középvállalkozások támogatását ígérte. Ezután hirtelen két néző is rosszul lett, amire Trump tréfásan megjegyezte, hogy „nyújtsa fel a kezét, aki még el akar ájulni". Az abszurd jelenet ezután vette kezdetét, amikor Trump egyszerűen megunta a kérdezz-felelek szereposztást, és kérdések helyett közös zenehallgatásra biztatta a közönségét. „Ne kérdezzünk többet. Inkább hallgassunk zenét. Ki a fene akar kérdéseket hallani, nem?" – bohóckodott a volt elnök. Ezután – a Washington Post tudósítója megszámolta – Trump 39 (!) percen át a kedvenc dalaira ringatózott, a tanácstalan Noem és a színpadra kiültetett közönség pedig alvajáró módjára követte a bulis hangulatú jelöltet. Trump a kampányrendezvényein szóló előadókra ropta, akik között James Brown, a Village People, sőt Andrea Bocelli is megtalálható.

Egymásnak feszült Kadirov és a Kreml

ARCMENTÉS Oroszország feszülten várja, mit lép Vlagyimir Putyin elnök, miután Ramzan Kadirov csecsen vezető a múlt héten vérbosszúval fenyegette meg a szövetségi parlament három tagját: Szulejman Kerimov dagesztáni milliárdos szenátort és a kormányzó Egységes Oroszország párt két ingusföldi képviselőjét. A viszály – az ukrajnai háború közepette – a legnagyobb orosz webáruház, a 2023-ban 539 milliárd rubel (több mint 2000 milliárd forint) bevételre szert tevő Wildberries birtoklása körül alakult ki. Kadirov évekig volt a WB „védelmezője", de elvesztette ezt a szerepét, miután a tulajdonosok, Tatyjana Bakalcsuk-Kim és Vlagyiszlav Bakalcsuk, Oroszország egyik leggazdagabb házaspárja a nyáron elvált.

A Wildberries és az ország vezető kültéri hirdetési cége, a gyakran csak Putyin pénztárnokaként emlegetett Kerimov érdekeltségének számító Russ júniusban jelentette be, hogy RWB néven egyesülnek, és egy új digitális kereskedelmi platformot hoznak létre. Az ügyletet Putyin is támogatta. „Tetszett neki Kim grandiózus terve, hogy komoly riválisává válhatnának olyan globális vállalatoknak, mint az Amazon, az Alphabet vagy az Alibaba, s hogy a világ legnagyobb digitális bankhálózatát és fizetési rendszerét hoznák létre rubelben történő elszámolásokhoz" – mondták el újságírók.

A cég védelmét a Russ csoport érdekében egy ingus biztonsági szolgálatnak adták át, hogy „minimalizálják a Vlagyiszlav Bakalcsuk és Kadirov barátságával járó kockázatokat". Bakalcsuk azonban – bár a részvények csupán 1 százalékát birtokolta felesége 99 százalékával szemben – nem fogadta el, hogy a WB-nél hússzor kisebb Russ rátegye a kezét a Wildberriesre, és szeptember 18-án Kadirov biztonsági embereivel megpróbálta elfoglalni a cég moszkvai központját, ami leszámolásba torkollt. A Kremltől alig 400 méterre történt lövöldözésben két biztonsági őr meghalt, további hét ember megsebesült.

FOTÓ: AFP/YYACHESLAV PROKOFYEV

Kadirov nehéz helyzetbe került a Wildberries-ügyben, és nem szabad elveszítenie a tekintélyét. Ám nem valószínű, hogy a Kreml hagyja majd továbbterjedni a konfliktust

A csecsen vezető semmit sem ért el, Bakalcsukot gyilkossággal és más súlyos bűncselekményekkel vádolták meg, Kadirov több tucat embere előzetes letartóztatásba került, élükön Umar Csicsajevvel, az Ahmat–1 belügyi rohamosztag helyettes parancsnokával. Ebben a megalázó helyzetben, csecsen biztonsági tisztviselők előtt Kadirov a múlt héten azzal vádolta meg Kerimovot és az állami duma két képviselőjét, hogy merényletet szerveztek ellene. „Hivatalosan kijelentem, hogy hacsak nem bizonyítják az ellenkezőjét, vérbosszút hirdetek Bekhan Barahojev, Kerimov és Rizvan Kurbanov ellen" – mondta a találkozóról készült videófelvétel tanúsága szerint.

Oroszországban példátlan botrány tört ki: a végrehajtó hatalom egyik képviselője nyíltan halállal fenyegetett meg törvényhozókat, amiért vádemelés és börtönbüntetés járna, de eltelt egy hét, és Kadirov ellen még mindig nem indult eljárás. A közvélemény pedig feszülten várja, hová fejlődnek az események.

Igor Eidman Lipcsében élő orosz putyinizmuskutató szerint sokat elárul, hogy Kadirov szembefordult Kerimovval és az Anton Vajno vezette elnöki adminisztrációval. „A legfontosabb, hogy az elnöki hivatal és maga Putyin is beavatkozott ebbe a konfliktusba Kerimov érdekében. Róla moszkvai üzleti körökben régóta ismert, hogy rendszeresen fizet Vajnónak és első helyettesének, Szergej Kirijenkónak, a Kabajeva családnak, Putyin lányainak és más általa megjelölt személyeknek. Putyin tehát meg kell védje egyik »pénztárcáját«. Kadirov nyilván tudja ezt, mégis megtorlással fenyegetőzik" – vélte Eidman az Amerika Hangjának nyilatkozva.

Ha Putyin nem bizonyítja erejét, az orosz elit többi képviselője levonja majd a tanulságot, ami a diktatúrája számára halálos fenyegetés lehet. „Ha viszont keményen helyre teszi Kadirovot, akkor olyan konfliktus alakulhat ki a Kaukázusban (Kadirov embereivel és az ottani oroszellenes erőkkel), amelyet az Ukrajna elleni háború közepette Oroszország nem tud megoldani." Az pedig, hogy „az orosz gengszterállamban", ahol a tolvajok minden konfliktusát a gengszterfőnök rendezheti csak el, Kadirov a nyilvánosság elé tárta a konfliktust, az a Wagner zsoldoshadsereg alapítójának, Jevgenyij Prigozsinnak a sorsát vetíti előre számára – véli Eidman. (A hadsereg vezetésével szembefordult Prigozsint nem sokkal katonáinak „Moszkva elleni menetelése" után likvidálták.)

Alekszandr Riklin orosz újságíró mindazonáltal úgy véli, hogy a helyzetet nem kell túldramatizálni. „Putyin tökéletesen érti, hogy itt nem politikáról van szó, ez egy üzleti leszámolás" – mondta az Amerika Hangjának. Kadirov nehéz helyzetbe került, és nem szabad elveszítenie a tekintélyét, ezért folyik most az izmozásból és fenyegetésekből álló játék. Riklin ugyanakkor nem hiszi, hogy a Kreml hagyja majd továbbterjedni a konfliktust. „Putyin vélhetőleg már üzent valamit Kadirovnak, például, hogy higgadjon le, válogassa meg a szavait. Valószínűleg ennyivel le is zárul majd az ügy." De ez egyáltalán nem a pénzről szól – hangsúlyozta az újságíró, aki szerint ebben az esetben nincs veszélyben a rezsim. „Kadirov kijátssza magát, de hogy mindent belead-e, az erősen kétséges. Emellett nem fejezte ki hűtlenségét Putyinhoz, és nem kezdett el beszélni mondjuk Csecsenföld függetlenségéről" – nyugtatott meg mindenkit Riklin.

Az ügy pikantériája, hogy szereplői az egymással ősi viszályban lévő három észak-kaukázusi köztársaság, Ingusföld, Csecsenföld és Dagesztán leszármazottjai, s a közösségi médiában azonnal felerősödtek az uszító hangok.

HARSÁNYI GYÖRGY

FOTÓ: MTI/BODNÁR BOGLÁRKA

Szijjártó Péter történelmi pillanatként értékelte a döntést

Albánia elkezdi a csatlakozási tárgyalásokat

BŐVÍTÉS Az Európai Unió megnyitotta a csatlakozási tárgyalások első fejezeteit Albániával – közölte Szijjártó Péter az általa vezetett második EU–Albánia kormányközi konferencián Luxemburgban. A magyar diplomácia vezetője „történelmi jelentőségűnek” nevezte az eseményt, és kijelentette, hogy a nyugat-balkáni államok európai integrációjának felgyorsítása a magyar EU-elnökség egyik prioritása. Sürgős cselekvésre van szükség az EU bővítési politikája hitelességének megőrzése érdekében, ezért fel kell gyorsítani az eljárásokat, mondta a magyar külügyminiszter. Hozzátette: az EU-nak új lendületre van szüksége, amely a balkáni országoktól érkezhet. Szijjártó reményét fejezte ki, hogy „nem kell majd a következő magyar elnökségig várnunk”, hogy egy újabb országot lássunk készen a tagságra. Erre azonban jó esély van. Amint a Népszava is arról beszámolt, a hétfői berlini bővítési csúcstalálkozón Olaf Scholz német kancellár leszögezte: a csatlakozásra váró hat nyugat-balkáni ország csak együtt csatlakozhat az Unióhoz. Jelenleg viszont megoldhatatlannak tűnő szomszédsági problémák is akadályozzák ezt.

NÉPSZAVA

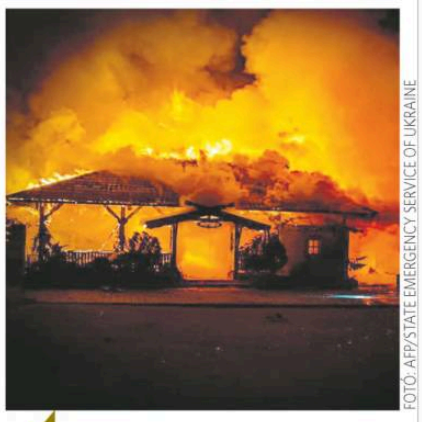

FOTÓ: AFP/STATE EMERGENCY SERVICE OF UKRAINE

A frontvonaltól távol eső régiókat is ért rakéta- és dróntámadás

Oroszország a Krímből támad

965. NAP Sz–300-as vagy Sz–400-as irányított légvédelmi rakétákkal, drónokkal és ballisztikus rakétákkal támadtak az orosz erők az éjszaka folyamán és kedden hajnalban több, a jelenlegi frontvonaltól távol eső régiót is. Az ukrán hatóságok szerint a nagyszabású támadást a Krím félszigetről indították. Hét darab Sz–300/400-as irányított légvédelmi rakétát és két X–59-es irányított rakétát lőttek ki az északi Csernyihiv és az északkeleti Szumi térségre lőttek ki, valamint 17 támadó drónnal támadták Mikolajiv régiót. Ugyanakkor dróntámadás érte Kijevet, illetve Odessza, Poltava, Kirovohrad és Cserkaszi régiót is. Nyugati elemzők hangsúlyozták, hogy az orosz lőszer- és fegyverlerakatokat ért ukrán légicsapások következtében az utóbbi időben látványosan visszaesett az öngyilkos drónok alkalmazása az orosz haderő által. NÉPSZAVA

Sikertelen manipulációk

DEZINFORMÁCIÓ Voltak incidensek, de a külső és belső beavatkozási kísérletek nem tudták megzavarni az EP-választásokat.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

FOTÓ: EU/LUKASZ KOBUS

Vera Jourová bizottsági alelnök szerint az Európai Uniónak szigorúan számon kell kérnie a digitális szabályai érvényesítését, hogy a jövőben elkerülje vagy csökkentse az információs beavatkozásokat és manipulációkat

A júniusi európai választások előtt az Európai Unióban nőtt a szándékos hírhamisítások, a külföldi beavatkozási kísérletek és a kibertámadások száma, de egyik manőver sem volt olyan horderejű, hogy képes lett volna komoly zavart okozni. Erről beszélt Vera Jourová európai bizottsági alelnök újságírók egy csoportjának, köztük a Népszava tudósítójának, bemutatva a tagállamok, a politikai pártok, a civil társadalom, az online platformok és az uniós intézmények által szolgáltatott adatokra épülő gyorselemzést. A politikus kedden ismertette a vizsgálat eredményeit a 27 EU-ország Európa-ügyi miniszterének luxemburgi ülésén is.

A beszámoló szerint a dezinformációs kampányok legfőbb célja az volt, hogy csökkentsék a választások korrekt lebonyolításába vetett bizalmat, és aláássák az eredmények hitelességét. Emellett előkerültek olyan hamis állítások, miszerint az ukrajnai háború ki fog terjedni a világ több térségére, az ukrán elnök gyerekekkel kereskedik, a migránsok pedig hatalomátvételre készülnek Európában.

Az online platformokon az Európai Unióról terjesztett álhírek aránya 2023 májusa és 2024 márciusa között 4-8 százalék volt, míg 2024 májusában, közvetlenül a szavazás előtt 15 százalékra ugrott. Az Európai Tényellenőrző Hálózat egyik elemzése kimutatta, hogy a Facebookon, a TikTokon, a YouTube-on és más hasonló óriás platformokon a dezinformációként azonosított posztoknak csak kevesebb mint a felét törölték vagy igazították helyre.

A külföldi beavatkozás példája volt, amikor a Kremlhez kötődő csoportok áprilisban és májusban feltörték a cseh és a lengyel hírügynökség honlapjait, hamis médiaoldalakat működtettek és túlterheléses támadást indítottak online szereplők ellen.

Jourová szerint külföldi és belföldi szereplők a mesterséges intelligenciát is bevetették a kampányban, amelyben nem annyira az erősen manipulatív „deepfake” megjelenítések okoztak problémát, mint inkább az olyan hamisítványok, amelyek a szövegkörnyezetükből kiragadott feliratokat kombináltak politikusok vagy események fotóival.

> Az EP-kampányban az orosz és oroszbarát hackerek leginkább Lengyelországot, Írországot és Romániát vették célba.

A választási időszakban a kibertérben elkövetett kisebb incidenseket is regisztráltak, főként orosz és oroszbarát hackercsoportok részéről. Ezek leginkább Lengyelországot, Írországot és Romániát vették célba.

A bizottsági alelnök szerint az Európai Uniónak szigorúan számon kell kérnie a digitális szabályai érvényesítését, hogy a jövőben elkerülje vagy csökkentse az információs beavatkozásokat és manipulációkat. A demokratikus társadalom ellenálló képességének erősítése érdekében mindenütt támogatni kell a független médiát, húzta alá Vera Jourová.

A Nyugat vörös vonalait feszegeti Putyin

A német hírszerző szolgálatok agresszív orosz fellépésre és kiterjedt dezinformációs kampányra figyelmeztettek. „Az orosz titkosszolgálatok agresszív fellépését figyeljük meg” – mutatott rá Thomas Haldenwang, az alkotmányvédelmi hivatal vezetője. A moszkvai ügynökök és segítőik által elkövetett szabotázsakciók és a kémkedési tevékenység is egyre elterjedtebb. Bruno Kahl, a német hírszerzés, a BND elnöke szerint Moszkva soha nem látott mértékű kémtevékenységet kíván folytatni Németország területén. „Putyin próbára akarja tenni a Nyugat vörös vonalait”, hangoztatta. Hozzátette, szerinte legkésőbb az évtized végére az orosz fegyveres erők olyan helyzetbe kerülnek, hogy megtámadhatják a NATO-t. „A Kreml ellenségként tekint a Német Szövetségi Köztársaságra” – mondja Kahl.

A német biztonsági szervek arra számítanak, hogy az orosz szabotázstevékenységek fokozódni fognak mindaddig, amíg az ukrajnai háború tart. Martina Rosenberg, a Katonai Elhárító Szolgálat elnöke elmondta, a német fegyveres erők is kémkedési és szabotázstevékenységek középpontjában állnak. „A kritikus infrastruktúrára irányuló kémkedési kísérletek aggasztóak, és fokozott éberséget igényelnek.” A cél a védelmi projektek vagy az Ukrajnába irányuló német fegyverszállítások kikémlelése, és általában a szabotázsakciókkal a bizonytalanság érzetének keltése Németországban, mutatott rá.

Oroszország úgynevezett „alacsony szintű ügynököket” használ akcióihoz. Olyan személyekről van szó, akik nem tagjai az orosz titkosszolgálatoknak, de pénzért és gyakran ideológiai okokból kisebb-nagyobb akciókat hajtanak végre az oroszok számára. Ezek lehetnek propagandagraffitik, de akár gyújtogatások. Gyakran Telegram-csatornákon keresztül toborozzák őket. És még ha lebuknak is, az jelent nagy veszélyt Oroszországra nézve. Ilyen „alacsony szintű ügynökök” egy sor szabotázsakciót hajthattak végre. Ők állhattak például azon gyújtogatás mögött, amit tavasszal Londonban hajtottak végre egy raktár ellen, ahol Ukrajnát támogató anyagokat tároltak. Madridban szintén egy hasonló raktár gyulladt ki. Prágában pedig egy buszpályaudvar ellen kíséreltek meg gyújtogatást.

Izrael döntött, de még nem tudni, miként

374. NAP Megérkeztek kedden Izraelbe azok az amerikai katonák, akik a zsidó állam légvédelmének erősítésére küldött THAAD rakétavédelmi rendszert fogják kezelni. Az amerikai erősítést azért kapta Izrael, mert Irán legutóbbi rakétatámadására adandó izraeli válaszcsapás regionális háborút robbanthat ki. Ezt elkerülendő a Biden-adminisztráció hetek óta nyomást gyakorol a Netanjahu-kormányra annak érdekében, hogy ne iráni nukleáris vagy energetikai létesítményekre csapjon le Izrael. A Washington Post belső forrásokra hivatkozva azt közölte, Benjamin Netanjahu miniszterelnök azt mondta Joe Biden amerikai elnöknek, hogy Izrael katonai célpontokat tervez támadni Iránban nukleáris és olajipari létesítmények

FOTÓ: 31ST AIR DEFENSE ARTILLERY BRIGADE/CAPT. DUY NGUYEN

Megérkeztek az amerikai katonák és a THAAD-üteg Izraelbe

helyett. A lap szerint ez az enyhülés is hozzájárult ahhoz, hogy Biden jóváhagyja a THAAD rakétavédelmi üteg Izraelbe küldését.

Netanjahu hivatala kedden közleményben reagált az amerikai lapinformációkra. „Meghallgatjuk az Egyesült Államok véleményét, de végső döntéseinket saját nemzeti érdekeink alapján hozzuk meg” – áll az AFP hírügynökség által ismertetett dokumentumban.

Továbbra is bizonytalanság övezi Izrael válaszát az Irán által október 1-én kilőtt 180 ballisztikus rakétára. Izraeli sajtóbeszámolók szerint a KAN közszolgálati rádió kedden reggel közölte: az Iránnal szembeni fellépés menetéről, a válasz időzítéséről és erősségéről a miniszterelnök Joáv Gallant védelmi miniszterrel és más miniszterekkel meghozta a döntést, de a művelet végrehajtásához még szükséges a kabinet végleges jóváhagyása. GÁL MÁRIA

Tudom, mit csinálsz jövő nyáron

BATKA ZOLTÁN

Félelmetes erő az össznépi felejtés. Alig telt el pár hét az ismert Kárpát-medencei történelem legbrutálisabb, Magyarországot barnára perzselő hősokkja óta, és már a kutya sem beszél a következő évtizedek messze legsúlyosabb nemzetbiztonsági problémájáról: Magyarország jó részének kiszáradásáról, elsivatagosodásáról és annak várható következményeiről.

Nem lesz olyan drámaian gyors csapás, mint az annak idején egyetlen tél alatt 3-4 millió magyart elpusztító tatárjárás, ám a hatása hosszú távon ahhoz lesz mérhető. Az ország középső és keleti részén élő magyarság a saját hazájában lehet klímamenekült, a csapadékosabb nyugati országrész magyarságának pedig a felerősödő belső migráció miatt társadalmi feszültségekkel, az alföldi mezőgazdaság összeomlása után üvöltően magas élelmiszerárakkal kell majd szembenéznie. És ezek csak a közvetlen következmények; a várhatóan nyárról nyárra ismétlődő hőhullámok népegészségre, közszolgáltatásokra gyakorolt hatása megjósolhatatlan és felbecsülhetetlen. Hogy csak egyetlen szót mondjak: MÁV. Tanmesének is beillik, ahogyan az idei nyáron sínek, kocsik, kábelek, biztosítóberendezések mondták fel sorra a szolgálatot a hőségben.

Ami jó hír: az Alföld elsivatagosodását meg lehet állítani, sőt, vissza lehet fordítani. Ami a rossz: ehhez ciklusokon és politikai eliteken átívelő közmegegyezéssé, afféle nemzeti minimummá kellene tenni az Alföld legalább egynegyedén a természet újraélesztését, vízzel való ellátását, a nagyüzemi, monokultúrás, élővilág- és talajpusztító mezőgazdasági termelés átállítását klíma- és élővilág-kímélő művelési módokra. A módszerek rég ismertek, Magyarország adottságai pedig sikertörténettel kecsegtetnének. Egyetlen kivétellel. Ez az adottság pedig az elképesztően rövidlátó magyar politikai elit, amely az egész kérdést annyival elintézi: választást nem lehet nyerni azzal, ha földtulajdonosokkal, oligarchákkal vesződnek, hogy az egykori ártereikre telepített, szikesedő, kiszáradó földjeiket adják vissza inkább a természetnek.

A magyar elit gumicsontdobálásban, néphülyítésben érdekelt; a kormányelit migránsveszéllyel rémisztget, kereszténységüldözést delirál, meg valami ködös szuverenitásvédelemről hablatyol, a másik meg azt ígéri, hogy ha a kormányelitet elzavarják, akkor a haza automatikusan fényre derül. Nem árt tudni: az állampárt leépülése gyakorlatilag már elindult azzal, hogy az Európai Unió egy évtized után végre rájött: ha nem finanszírozza a rezsimet, az pont ugyanolyan fenntarthatatlanná válik, mint táptalaj nélkül a penész. Orbánék előbb-utóbb bekövetkező eltakarodása azonban csak előfeltétele a változásnak. Az igazi munka csak azután kezdődhet, ehhez pedig a jövő elitjének már most arról kellene beszélnie, mi legyen a következő lépés. Például nem kellene megvárni, amíg Brüsszelben azt is felismerik, hogy a „földalapú támogatások” címén a vízpazarló, klíma- és élővilág-pusztító monokultúrás mezőgazdaság pénzelése ugyanolyan ostoba és önpusztító, mint ahogyan egy évtizeden át a NER zsebébe öntötték a pénzt.

PAPP ZSOLT

Sikkasztók

Az elmúlt években több ezer milliárd forint folyt el rezsivédelemre. A földgázárak 2021 őszétől fokozatosan emelkedtek Európában, majd az ukrajnai háború kitörésekor – korábban elképzelhetetlen módon – kilőttek. Sok család aggódott 2022 második felében, lesz-e miből kifizetniük gázszámlájukat. A magyar kormány – mint szinte minden európai társa, nagyon helyesen – támogatást nyújtott a lakosságnak az erre a célra kivetett különadókból.

A tervezés során a kormány 2023-ra közel 2600 milliárd forintos kiadással számolt, a végszámla 2282 milliárd lett, bár lehet, hogy ez sokkal kisebb is lehetett volna. Lapunk a kezdetektől figyelemmel kísérte, mire mennek a tíz- és százmilliárdok a rezsialapból. Kezdetben úgy tűnt, minden rendben van: az energiacégek kompenzációra kapták a pénzt, vagyis a számla egyik felét a lakosság, másik felét az állam állta. Aztán egyre kerekebb szemmel néztük a kormányhatározatokat: bekerültek a támogatottak sorába önkormányzatok, egyházak, sportegyesületek, majd már magáncégek is tízmilliárdokat kaptak rezsitámogatás címszó alatt. Arra is volt példa, hogy a bérfizetésre adtak pénzt a rezsialapból.

Nyilvánvaló, hogy a kormány felelőtlenül gazdálkodik a rezsipénzekkel, szórja a milliárdokat, miközben eleve óriási a hiány, ráadásul a különadók kivetésével még vaskosan gerjesztette az inflációt is. A jegybank elemzői vették a fáradságot, és összesítették, hogy a tavaly elköltött 2282 milliárd forintból szerintük 298 milliárd ment „nem feltétlenül rezsivédelmi célokra”. A kormány benyújtotta a parlamentnek a 2023-as zárszámadásról szóló törvény tervezetét, ám a 4000 oldalas anyagból nem derül ki, hogy hova került több száz milliárd forint a rezsialapból, az Állami Számvevőszék erről szóló jelentése pedig egy vicc.

Az egész rezsitörténet bűzlik: az elszámolás, a költések átláthatatlanok, emiatt élhetünk a gyanúperrel, hogy több tíz milliárd forintot hanyag módon, felelőtlenül költött el a kormány. Nincs jobb szó rá: elsikkasztották, ami minimum vizsgálatért kiált.

Nyilvánvaló, hogy a kormány felelőtlenül gazdálkodik a rezsipénzekkel, szórja a milliárdokat, miközben eleve óriási a hiány.

JEGYZET

Rónay Tamás

Kiforgatták

A kormány egyre több tagjának „forgatják ki” a szavait. Így történt ez Orbán Balázzsal, a miniszterelnök politikai tanácsadójával megdöbbentő 1956-os analógiája kapcsán. Majd Szijjártó Péter külügyminiszter szavait „forgatták ki”, meglepő módon nem a mindenbe belekötni akaró ellenzék, hanem az orosz állami hírügynökség, a RIA Novosztyi.

Szívből reméljük, tényleg arról van szó, hogy a putyinista hírügynökség nem úgy tálalta külügyminiszterünk szavait, ahogy azt kellett volna, mert ha Szijjártó mindent úgy gondolt volna, ahogy azt a RIA előadta, az azt jelentené: Magyarország NATO-tagságát is kétségbe vonja. Alapesetben egy a nyugati szövetségi rendszerhez tartozó országban senki sem hinné, hogy az adott állam diplomáciájának vezetője megkérdőjelezi hazája nyugati orientációját, Szijjártó esetében mégis kétségek merülnek fel. Elvégre épp ő vádolta már meg többször az észak-atlanti szövetséget azzal, hogy átlépte a vörös vonalat Ukrajna támogatásával, s állította: a NATO-nál „világháborús készülődés zajlik”.

Mi a tanulság? Moritz Körner német liberális EP-képviselő múlt szerdai felszólalásában a magyar kormányfőt Putyin hasznos idiótájának nevezte. Hogyan minősíthetnénk akkor azt, ha az orosz állami hírügynökség a saját érdekei szerint tálalja a magyar külügyminiszter szavait? Tényleg jó ötlet-e a magyar diplomácia vezetőjétől, hogy úgy kéthavonta szalad el Oroszországba, miközben az Európai Uniót már ellenségnek állítja be? Nem vonja-e le azt a konzekvenciát, hogy inkább az európai értékeket védő külügyminiszterként kellene fellépnie?

Szijjártó 2019-ben a Kossuth rádióban azt mondta, „világméretű liberális álhírgyárak működnek”. A RIA Novosztyi esete azt mutatja, tényleg vannak álhírgyárak, csak nem liberálisok, hanem putyinisták, és ezek nem is csak Moszkvában léteznek...

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ROCK N' ROLL

Felperzselt föld

ORWELL VILÁGA

BÁRTFAI GERGELY

Volt idő, amikor a béketáborban mindenki hallotta, még ha kimondani nem tudta is a nevét. Zoja Koszmogyemjanszkaja (1923–41) legendás partizánlány volt, a nagy honvédő háborúban a németek megkínozták és nyilvánosan felakasztották. Halála után ő lett az első nő, akit a Szovjetunió hősévé nyilvánítottak, később elneveztek róla sok utcát, teret, úttörőcsapatot, még egy kisbolygót is.

A szekuláris szovjet szentté emelt moszkvai komszomolista önként jelentkezett, hogy szabotázsakciókat hajtson végre a megszállt orosz területeken a hódítók ellen. Tragikus sorsáról elsőként a Pravda tudósítója, Pjotr Lidov számolt be, 1942 elején. Sztálin felfigyelt rá; egykori papnövendékként – noha a tifliszi szemináriumból elcsapták – megtanulta, kellenek a mártírok.

A hátországban sietve propagandafilmet forgattak a hősies áldozatról. Ellentámadásra induló katonáknak vetítették, hogy megacélozzák harci kedvüket, felkeltsék bennük a bosszúvágyat. A halálraítéltet alakító színésznő nyakában a kötéllel úgy szónokol, hogy beillene pártkongresszusi felszólalásnak: lelkesítés a fiúknak, átkok a nácikra, végül – de nem utolsósorban – Sztálin rituális éltetése.

A hátországban sietve propagandafilmet forgattak a hősies áldozatról.

Hogy a történet sántít, az a peresztrojka idején derült ki egy addigra elhunyt író jegyzeteiből. Nyikolaj Anov a regényéhez keresett szemtanúkat a helyszínen, a fővároshoz közeli Petriscsevóban, ám a falubeliek riadtan hárították el a kérdezősködést. Végül egyikük mégiscsak kibökte, amit titkoltak: az átvonuló Wehrmacht nem hagyott hátra helyőrséget, a szabotázs célpontja egy találomra választott lakóház volt.

„Egyszer éjszaka a faluban kigyúlt egy kunyhó, a tűz mindent megsemmisített. Az emberek arra a véleményre jutottak, hogy ez gyújtogatás, és másnap éjszaka őröket állítottak. Egy vagy két nap elteltével tetten érték a gyújtogatót: ismeretlen lány petróleumba mártott rongy segítségével próbált meg felgyújtani egy másik kunyhót. Zord tél volt. Az egyik család, amely fedél nélkül maradt, a szomszédoknál talált menedéket. A falu lakosai fel voltak háborodva. Az őrök brutálisan elbántak a lánnyal, majd beráncigálták Lukerja házába. Reggel pedig a sztaroszta elindult, hogy jelentse a hatóságoknak a történteket.”

Hogy jól értsük: orosz parasztok fogták el a gyújtogatót, azok verték össze és adták a németek kezére. Ez a körülmény természetesen nem kisebbíti Zoja bátorságát és kínjait, viszont rámutat Sztálin 0428. számú hadparancsának brutalitására: a partizánok válogatás nélkül romboltak a front mögött. A hírhedt „felperzselt föld” megszenvedői helybéli civilek voltak, meg a pusztítani küldött gyerekek.

Ám Oroszországban újabb dicsfényes változat jött divatba, hozzáigazítva a korszellemhez. Vallásos pópacsaláddá váltak Koszmogyemjanszkijék – lám, nevük Szent Kozma és Damján ókeresztény vértanúkra utal –, a hős nagyapját pedig vörösök ölték meg a polgárháborúban. Egy túlbuzgó honfi javasolta: a tizennyolc évesen halálba küldött ifjúkommunistát avassa hivatalos szentjévé az ortodox egyház.

Eljön-e az idő, amikor végre békében nyugodhat?

A politikai színház műsorváltása

ÁGH ATTILA
politológus

Az árvízi csata a politikai színház első felvonásának lezárulta volt, mesterséges szerepekkel és megkonstruált jelenetekkel az Orbán-rezsim látszatvilágából. Valójában egy hosszabb szakasz zárult le, amely azzal kezdődött, hogy 2024 elején nyílt pártpolitikai kihívás érte a rezsimet Magyar Péter oldaláról, és azzal végződött, hogy október elsejétől a Tisza Párt (TP) belépett a teljes politikai térbe. Ezentúl nemcsak a médiatérben fog kihívóként szerepelni az Orbán-rezsim kritikájával, hanem – főleg a budapesti csatában, a közgyűlésben – a politikai döntéshozatalba bevont szereplőként is: így a szavazótábora nemcsak a kritikai, hanem a döntéshozatali szerepét is értékelni tudja. Ez az egész folyamat voltaképpen egy választási előjáték több menetben, ahol 2025 elejétől 2026 tavaszáig már a választási programok versengése következik.

A politikai színház második felvonását Orbán Viktor szeptember 25-i beszéde vezette be a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. A megszokott fideszes tragikomédián túl ez a beszéd az új szakasz beköszöntését is jelzi, ahogy ezt Orbán már a szeptemberi kötcsei pikniken meghirdette. Miután megmentette az országot az árvíztől, Orbán ezzel a profetikus beszédével sürgősen Kelet felé fordult, mivel meg akarja menteni a magyar gazdaságot is, mégpedig a kínai csoda felidézésével és a világtörténelmi perspektíva középpontba állításával.

Az utóbbi években az Orbán-rezsim ugyan gazdaságilag leküzdötte az országot az utolsó helyek egyikére az Unióban, és roncstársadalommá süllyesztette a polgárait, de most – a megszokott modell szerint – a következő évekre mégis csodákat ígért. Orbán most is látszatvilágot teremtett, mivel ez a beszéd a tragikomikus és ellentmondó kijelentések egész áradatát zúdította a lakosságra a „gazdasági semlegesség” gyorsító hatásaitól a Keletről érkező új globális világrend béketeremtő erejéig. Ezzel megtörtént az átmenet a „megmentjük az országot a Duna áradásától” mágikus szövegtől a „megmentjük az országot a hanyatló Európától” új káprázatos szövegre. Ezzel Orbán voltaképpen megkezdte a 2026-os választási hadjáratot.

Ez az őszi időszak a választási előkészületek oldaláról nézve valójában a programkészítés első fázisa. Ám amióta Magyarországon autokrata rendszer van, azóta programvákuum is van, a jövőről való hivatalos kormányzati ábrándozás csak a mindenkori válság eltakarására szolgál. A Fidesznek már régóta nincs hivatalos kormányprogramja sem, csak soha be nem váltott, de mindig megújított, csodálatos ígéretei. Ezért mindig csak a jövőben, néhány év múltán fognak megoldódni a legsürgősebb és a legfájóbb problémáink. A kormánynak az ígéretek cunamijával mindeddig könnyű dolga volt, hiszen valódi távlatos program meghirdetése helyett a lebénult ellenzéki pártok is csak közhelyekkel dobálóztak. Most azonban a politikai színházban, a választási előjáték többfelvonásos műsorában megkezdődik a konkrét programok csatája, mégpedig először a legkeményebb terepen, a Fővárosi Közgyűlésben.

A Tiszának tehát nem pusztán taktikai ügyességet kell tanúsítania a Fővárosi Közgyűlés bonyolult összetételére alapozott politizálásban, hanem hosszú távon tervezve, konkrét programkészítéssel kell megfelelnie a saját szavazótábora politikai elvárásainak is. Különösen akkor, ha nemcsak megtartani, hanem bővíteni is akarja a támogatói tömegét. Be kell bizonyítania, hogy nem pusztán a politikai vitákban remekel, hanem valóban törődik a pesti emberek érdekeivel, és az eddigieknél hatásosabban védelmezi az Orbán-rezsim által sanyargatott fővárost.

A főváros maga is megújulásra szorul, de nem mindegy, hogy milyen formában. Márpedig Budapesten a legnagyobb a kontraszt a Tisza jobbközép eredete/háttere és a jelenlegi, többségében baloldali támogatói tábora között.

A tömegtámogatás a Tisza számára eddig a kritikai visszajelzésekből adódott, vagyis a rendszerré emelt fosztogató kormányzás és a megsebzett társadalom bemutatásából fakadt. Mostantól azonban egy érdemi változásokat tartalmazó program előkészületeivel, majd teljes kibontásával kell meggyőzni, megtartani és kiszélesíteni a szavazótábort. Október elsejétől a Tisza belépett ugyanis a teljes politikai térbe, a szavazótábora nemcsak a kritikai-negatív, hanem a döntéshozatali-pozitív szerepét is értékeli majd.

A Tiszának mostantól nemcsak a politikai viták csatáit kell megvívnia, feltárva az Orbán-rezsim országromboló tevékenységét, hanem annyiban is európaizálódnia kell, hogy rendszerváltó politikai programot tudjon prezentálni az ország számára az egész válságkezelésről, és ennek iskolája a budapesti csata lesz. Ez a programkészítésnek ugyan csak az első fázisa, amelyben azonban a közpolitika oldaláról szembe kell nézniük azzal a fontos ténnyel, hogy a budapesti szavazók jelentős többsége baloldali, és igencsak aktív híve a részvételi demokráciának. A főváros maga is megújulásra szorul, de nem mindegy, hogy milyen formában. Márpedig Budapesten a legnagyobb a kontraszt a Tisza jobbközép eredete/háttere és a jelenlegi, többségében baloldali támogatói tábora között.

A baloldalt ugyanis nem a jelenlegi politikai pártok, és főként nem azok pártelitje jelenti, hanem a baloldali beállítottságú, a baloldali értékeket követő lakosság többmilliós tömege. Ez a politikailag aktív baloldali lakosság előbb-utóbb kitermeli magából az új politikai és civil szerveződéseket, valamint az ezeket irányító, európaizált vezetői réteget is. Akkor is, ha most még csak a pártrendszerváltás kínos és elhúzódó időszakában vagyunk, hiszen a baloldalnak is időről időre radikálisan meg kell újulnia, a lejárt lemezek és kiürült szervezetek helyett új arcok és új szerveződések kellenek.

Az ellenzék széles köreiben zsákutcába jutott a vita a pártrendszerváltásról, mivel nem az az igazi kérdés, hogy a Tisza milyen kapcsolatot épít ki a – gyakran már óbaloldalinak nevezett – többi ellenzéki pártal. Bár még azon megy a téves vita, hogy mit vesz át a jelenlegi pártok programjából, és kit vesz át azok politikai reprezentánsaiból, a lényeg valójában az, hogy a Tisza mit vesz át a súlyos társadalmi válság megoldására az európai baloldal törekvéseiből – amivel egyébként az EP-ben még a néppárti frakcióban is szembesül.

Az óbaloldal elszigetelte magát, nem hozta haza az uniós fejleményeket, már korábban is alkalmatlannak bizonyult az EU-s tagságból adódó változások érdemi végrehajtására, még inkább azoknak a Fidesszel szembeni kikövetelésére. Az óbaloldal pangása a pártpolitikában a közvélemény-kutatások szerint már óriási méreteket öltött, de a 2026-as választások előkészületei nemcsak megadják a megújulás lehetőségét, hanem ki is kényszerítik a hazai baloldal pártrendszerváltását, az európai modellhez való visszatalálást.

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Budapesti csata

TÖMPE ISTVÁN
közgazdász

Idézzük Jean Anouilh gondolatait: az üres szavak adóját meg kell fizetni, a célok bizonytalansága pedig a manőverezés végtelen lehetőségét nyitja meg. Azaz ki nyeri meg Budapestet?

Karácsony Gergelynek két erőforrása maradt. Az első a kisfiús grüberlivel megtoldott kompromisszum, csakhogy szűk a tér. A második: választóinak ismételt meggyőzése arról, hogy nem véletlenül lett főpolgármester. Tudjuk, hogy a Fidesz, a Tisza, a Vitézy-mozgalom nem Karácsonnyal képzeli el Budapest jövőjét. Nekem azonban az a benyomásom, hogy számukra a főpolgármester problémája kezelhetőbbnek látszik, mint annak eldöntése, hogy menesztése vajon kit segít előnyösebb helyzetbe.

Tehát legitimációját erősítendő Karácsony mindennap erős üzenetekkel, erős városvezetői szerepben fordulhat a választóihoz, ha még nem késő. Egy gyenge legitimációjú főpolgármester kiszorítható, de látjuk, hogy a nehézség az utódlás kockázataiban rejlik. Ez ad időt Karácsonynak.

Eljött az idő, a Tiszának is végre döntéseket kell hozni. Súlyos veszélyt hordoz az, ha Budapesten túl hosszan alakítja a kívülálló szerepét.

A Tisza nemigen foghat össze a Fidesszel csak „ügyek” mentén, ahogy azt Vitézy hirdeti. Egyébként ez az olasz parlamenti rendszer hatvanas-nyolcvanas évekbeli története, amelyben az „ügyek” menti kompromisszum fél évig tartott, utána bukott a kormány. Csakhogy Olaszország erős helyi struktúrák mentén működött, kormány nélkül is ment a szekér (mint Belgiumban), ami nem mondható el Budapestről. A Tiszának jelentős ereje van, de döntő ereje nincs Budapesten. A Fidesszel nem foghat össze, az pillanatokon belül a bukását hozná. A maga irányította többség összekovácsolásához elő kell bújnia a homályból.

Vitézy nyilvánvalóan főpolgármesteri szerepben (mondjuk társkirályként) lenne főpolgármester-helyettes. Most is arról beszél, hogy programjának melyik pontját és hogyan valósítja meg. Vitézy előnye az eltökéltség, formulázási képessége, s hogy őt eddig elkerülte az állandó manipuláció és visszautasítás kínja, meg a rossz kompromisszumokban való őrlődés, ami Karácsonyra jellemző volt. Vitézy problémája az, hogy mögötte sem egy főerő áll, és alighanem még egyik csoport sem döntötte el, hogy Vitézyt választja-e, s ha igen, milyen feltételekkel. Talán Vitézy sem döntötte el, hogy pályája szempontjából vállalható-e egy nyílt csatlakozás a Fideszhez; a Tiszával kapcsolatban pedig az lehet a veszély, hogy tud-e csupán a feltörekvő ellenzék tagja maradni, miközben annak már van vezére (Magyar Péter).

Eljött az idő, a Tiszának is végre döntéseket kell hozni. Mégpedig sokféle ügyben: embereket, bizottságokat és a kompromisszumos mező méretét illetően is. Számára szerencse, hogy nincs benn a parlamentben, de mégis csaknem Fidesz-tömegű támogatója van. Viszont súlyos veszélyt hordoz az, ha Budapesten – ahol a közgyűlés lényegében országos fontossággal bír – túl hosszan alakítja a kívülálló szerepét. Ezen a ponton elpártolhat tőle a szerencséje, ami egy ki nem kényszerített politikai hiba volna.

Nem Budapest összeomlása a fő veszély. Ha a pártok a maguk ostobaságában sem győzni, sem összefogni nem képesek, majd jön a kormány, és dönt helyettük. A villamos járni fog, a fürdő sem ettől lesz drágább. Ám a város ellenzéki bázisa megsérül, Orbán marad, közben a Tisza elvesztené a maga pozícióját.

Budapest nélkül a Tiszának nem sok esélye nyílik az országos győzelemre. Ebben a csatában komolyan részt kell venni, Karácsonnyal, Vitézyvel, ahogy lehet. Aki ekkora terepen képes átgondoltan mozogni (végül is a régió 3 millió emberéről van szó az üzemeltetési infrastruktúra szempontjából), az magabiztosabban lépdel az ország többi részén is (ami persze nem ugyanaz).

A Tisza politikai sikere is jócskán függ attól, hogy saját Budapest-programja a szavazókat meg tudja-e győzni kormányzóképességéről és kormányzási hajlandóságáról. Sikere azon is múlik, hogy menynyire képes a baloldali, pontosabban a NER-ellenes és nem jobboldali politikai érzelmű választókkal konstruktív párbeszédet folytatni.

Nem kell a hagyományos ellenzéki pártok vezetői közötti mézesheteket szervezni, hazafias népfrontra sincs szükség, viszont ideje abbahagyni a baloldalinak bélyegzett szavazók elriasztását. Orbán leváltásához szükség van minden voksra, ezt persze nemcsak a Tiszának, az ellenzék többi részének is jól meg kell értenie.

Budapestről messzire ellátni, viszont itt veszteni: újabb ajándék évtized a Fidesznek.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Magyar némafilm Lyonban

A halál után című, európai összefogással, 4K-ban restaurált magyar némafilmet mutatják be a héten zajló lyoni Lumière fesztiválon. Deésy Alfréd 1920-ban készült rendezése azért is jelentős, mert negyvenkét magyar némafilmből csak három maradt fenn. KULTÚRA.HU

Sokat hozott a Trónok harca

Tömegesen licitáltak a Trónok harca rajongói a sorozat jelmezeire, kellékeire a dallasi Heritage Auctions árverésén. A tárgyak több mint 21 millió dollárt (csaknem 7,8 milliárd forint) hoztak, a híres Vastrón 1,5 millió dollárért (520 millió forint) kelt el. EURONEWS

Forradalmi alkotás

A Független Színház Magyarország október 23-án forradalmi megemlékezést szervez, ahol beszédek helyett együtt alkotnak. A Mi vagyunk 56 program fókuszában a mozgás, kézműveskedés, meglepetésprodukciók állnak. Az ünnepre regisztrálni kell. NÉPSZAVA

Tiszta szívből

ROCK & ROLL Öt év után, két és fél órás koncerttel tért vissza Budapestre Bryan Adams. A szokatlanul generózus hosszúságú, 2022-ben megjelent So Happy It Hurts című lemezéével azonos című turnéállomásra új szerzeményei mellett pályafutása remekeit válogatta össze, a repertoárban az összes nagy klasszikus helyet kapott.

KARDOS ORSOLYA

A koncertek előtti várakozásra jellemző izgatott duruzsolás töltötte meg az MVM Dome-ot hétfő este. A küzdőtér egyik végében egyszerű színpad, háttérfalán a címadó albumról már jól ismert kabrió, mellette QR-kóddal, amit beolvasva dalt lehetett kérni a műsorba, hírlevél-feliratkozásért cserébe. Okos marketingfogás. Előzenekar nem volt, helyette nyolc után néhány perccel a LED-falról megelevenedő, Dorisnak keresztelt autó repült be a közönség fölé. Mintegy tíz percig lebegett, forgolódott olyan rock & roll klasszikusok kíséretében, mint Chuck Berry Johnny B. Goode című slágere, majd miután minden szögből megmutatta magát, biztosítva, hogy a több ezer egybegyűlt lencsevégre kapta, eltűnt a színpad mögött.

Szerencsére ezután már nem kellett túl sokat várni, a kivetítőn megelevenedő rövid közjátékot követően végre berobbant a zenekar is. A Kick ass-szel alapozták meg a hangulatot, s ezután megállás nélkül ontották magukból a jól ismert taktusokat. A negyedik számig szinte levegőt sem vettek, ahogy egy dal végére értek, már kezdték a következőt. „Hello, Bryan vagyok. Én énekelek nektek ma este. Igyekszünk minél több dalt eljátszani, 16 lemez van, nem is emlékszem az összesre, de majd ti segítetek. Folytathatjuk?" És folytatták. Két és fél órán át.

FOTÓ: AFP - SEBASTIAN CHRISTOPH GOLLNOW

„Együtt énekelünk. Ez béke, ez szépség, és szerintem ez varázslat"

Tökéletes, stúdióminőségű hangzás, az évtizedek alatt egy cseppet sem csorbult, összetéveszthetetlen, rekedt, mégis kristálytisztán csengő hang, végtelen profizmus. Olyan igazi rockkoncertélmény, mint amit a 80-as években készült stadionfelvételeket visszanézve érez az ember. A lufiautótól eltekintve az egyszerű színpadkép is ezt erősítette, nem volt felesleges cicoma, nem volt minden oldalon több kijelző, és nem voltak varázslatos grafikai megoldások vagy felejthetetlen látványetűdök. Csak a zenekar és a közönség. Szinte az időről időre magasba lendülő telefonok látványa is idegenként hatott ebben a különleges zenebuborékban. Annál emlékezetesebbek maradtak viszont Bryan Adams gitározás közbeni szájharmonikázásai, Keith Scott gitár-, Mickey Curry dob-, Gary Breit billentyűszólói és Solomon Walker basszusgitározása. Nem maradt el a közönségéneklés sem, a Somebody-t, a Heaven-t, a You Belong to Me-t, a Szilaj című rajzfilm betétdalát, a Here I Am-et és persze a Summer of 69-t meg az (Everything I Do) I Do It for You-t az első szótól az utolsóig énekelte az egész aréna. Megannyi hidegrázós pillanat.

Nem húzták az időt a színpadról való le- és visszavonulgatással sem, így nem volt klasszikus értelemben vett ráadás. „Tudjátok, ezeket a dalokat a konyhában, a nappaliban, főzés, takarítás vagy épp zuhanyzás közben kezdem el írni. Aztán elhozom ide, és akkor már nem is az én dalaim többé, hanem a tieitek. Ez a zene varázsa. Ma este is, ha körbenéztek, láthatjátok, hogy kialakult egy kapcsolat közöttünk. Együtt énekelünk. Ez béke, ez szépség, és szerintem ez varázslat" – mondta Bryan, mielőtt a koncert zárásaként egy szál gitárjával elénekelte a Straight From the Heart-ot és az All for Love-ot. Aztán az első sorból felé nyújtott magyar zászlót magához ragadva mélyen meghajolt, és levonult a zenekara után.

INFÓ

Bryan Adams
MVM Dome
2024. október 14.

Kiragadott képes pillanatok

TÁRLAT Fotós fényképez fotósokat. Nem gyakori. Gordon Eszter mégis megtette, és ki is állította a művet a Képbe zárt pillanatok című tárlatán a gödöllői Művészetek Házában. A képen Keleti Éva és Korniss Péter mosolyog egymás mellett egy autóban. Történetesen a fotós járművében, a hátsó ülésen. Mindketten fontosak Eszter életében. Éva néni (így hívja Eszter a 93 éves fotóművészt) a Mester, akitől leginkább a szakmához fűződő mentalitást tanulhatta meg. Sokat dolgoznak együtt, Keleti Éva utódjának tekinti Gordon Esztert. Korniss Péter pedig legutóbb épp Eszter mostani kiállítását nyitotta volna meg. (Betegség miatt ezt nem tehette meg.) Egy másik képen szintén ketten vannak: Jancsó Miklós és Szabó István hajol össze. Olyannyira titkos, amit beszélnek, hogy egy kicsit a szájuk elé is teszik a kezüket. A kiállítótér egy távolabbi szegletében világsztárok láthatók a képeken. Egy fotósorozaton például Paul McCartney, akivel Gordon Eszter másfél napot tölthetett budapesti, arénabeli koncertje előtt, sőt a magyarul elhangzott összekötő szövegek kiejtésében is segíthetett a zenésznek. A sorozat melletti képen Iggy Pop félmeztelenül, kissé lecsúszott nadrágban a Sziget Fesztiválon rendezett fellépésén, 2006-ban. A kép elkészítéséhez a küzdőtéren, a nézők feje felett tartott fényképezőgéppel várta a megfelelő pillanatot. Az eredményt látva megérte. (Mindezt a Veiszer Alindával tartott közös tárlatvezetésen mesélte el.) A nadrág egyébként a koncert kezdete óta ugyanígy állt a zenészen, s végig nem mozdult el egyik irányba sem.

Egy másik képen Mick Jagger különös testtartásban, utómunkában kissé elforgatottan. A fotó 2007-ben készült, a Rolling Stones koncertjén, a Puskás Ferenc Stadionban. A Mick Jagger melletti képen Szörényi Levente és Bródy János látható együtt 2017-ben, az István, a király Budapesti Operettszínházban tartott bemutatóján. A fotó sokat elárul a két művész utóbbi időkre jellemző, egyetlen pillanatba sűrített viszonyáról.

A kiállítás magyar portréblokkjának képei (kurátor: Szarka Klára) között találjuk a Kocsis Zoltánról 2009-ben készített fotót. A zenész a cannes-i tengerparton ül eltűnődve. Kiderült: a zongoraművész nem is tudott arról, hogy fotózzák. Gordon Eszter ezzel kapcsolatban csak annyit jegyzett meg: előfordul, hogy a fotósnak észrevétlennek kell maradnia. Visky András író az egyik képen közeliben belemosolyog a kamerába, Bánfalvi Eszter színésznő pedig kismamaként színes hajjal, meztelen hassal fekszik egy ágyon. Gordon Eszter képei egyszerre közvetlenek s tele vannak játékkal és persze váratlansággal. Maurer Dóra képzőművész előtt egy kisbaba látható, szinte belelóg a képbe. Béres Ilona színésznőt pedig abban a pillanatban örökítette meg, amikor Keleti Éva kiállításán, az Aranytízben fiatalkori önmagával kellett szembesülnie. Keleti Éva egyébként telefonon is bejelentkezett a tárlatvezetés alatt, és többek közt a következőket mondta: „Gordon Eszteré a jövő. Mondhatom egy régebbi tévéműsorra utalva: előttem az utódom. Amit Eszter csinál, azt mindet látni kell. Nemcsak a színházi képeit és színészportréit, hanem mindent. Belelát a lelkekbe. Számára az alany nem egy a sok közül, hanem valaki. Akit megismer, majd véleményt formál róla, és csak ezután veszi elő a fényképezőgépét." Keleti Évához csatlakozva csak ajánlani tudjuk Gordon Eszter gödöllői kiállítását.

BALOGH GYULA

FOTÓ: FÜRJES VIKTÓRIA

Akit Keleti Éva utódjának tekint: Gordon Eszter a saját képei előtt

INFÓ

Képbe zárt pillanatok
Gordon Eszter fotográfus kiállítása
Gödöllő, Művészetek Háza
Nyitva: november 10-ig

LAPSZÉL

Bodor Johanna az új elnök

FOTÓ: STEKOVICS GÁSPÁR

A Magyar Színházi Társaság (MSZT) Bodor Johanna táncművészt, koreográfust, színházi alkotót, írót, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagját választotta elnökévé hétfőn, mandátuma 2029. október 13-ig tart. Bodor Johanna az első női vezető a rangos szakmai szervezet élén. A korábbi elnök, Keszég László rendező már korábban jelezte, hogy nem indul újra a tisztségért. A még hivatalban lévő elnökség a tagság véleménye alapján két elnökjelölt meghallgatását javasolta: Bodor Johannáét és Léner András rendezőét. Programjukat előzetesen írásban is megismerhették a tagszervezetek. A közgyűlésen személyesen is beszéltek arról, hogyan képzelik el az MSZT jövőjét, feladatait. „Én összehozó ember vagyok, akiben erős a szociális érzékenység és szenvedélyesen szereti, ha egy rendszer igazságosan, korrektül és határozottan működik. Helyesnek tartom és hinni akarok abban, hogy ez a közös érdekeket képviselő szakmai társaság érvényesítheti a jogosultságait és elvégezheti a feladatát azok érdekében is, akik nem ehhez a közösséghez tartoznak. Ugyanis a szakmaiság nem ismer oldalakat” – fogalmazott többek között az új elnök. NÉPSZAVA

Horváth Lajos Ottó ismét színpadon

A Játékszín Da Vinci-kód című előadásában lép fel a tavaly novemberben a Nemzeti Színházban balesetet szenvedett Horváth Lajos Ottó. Dan Brown regényét Szente Vajk rendezi, a premier december 7-én lesz. SZÍNHÁZ.ONLINE

Orgona és Liszt Ferenc ünnepe

FOTÓ: ZELNIK PÉTER ZÉNÓ

Liszt 213 címmel Liszt Ferenc születésnapja alkalmából a Belvárosi Főplébánia-templomban ad koncertet október 19-én Mészáros Zsolt Máté orgonaművész, aki egy Liszt-korabeli harmóniumot is megszólaltat. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

Blézer Ferencné, Jusztina

87 éves korában, 2024. október 1. napján szerettei körében elhunyt.

Jusztika, ahogy munkatársai hívták 1965–1989-ig a Népszava Lapkiadó Vállalatnál dolgozott.

Felejthetetlen szerettünk hamvasztás utáni búcsúztatása 2024. október 24-én, csütörtökön, 11 órakor a Szent Gellért Kápolna altemplomában lesz. (1115 Budapest, Bartók Béla út 149.)

Drága emlékét szívünkben örökre megőrizzük.

Gyászoló család
e-mail: gaborzita1@gmail.com

„A pusztulás az új előszobája”

ÚJCIRKUSZ A Recirquel Paradisum című előadása az újjászületés nyers és hipnotikus élményét hozza el a magyar közönségnek.

Andrii Maslov zsonglőr- és létrafinálléja

RÓNAY LILI

A világ pusztulását követő újjászületés mítoszát kutatja Vági Bence újcirkusztársulata, az immár világszerte a kortárs előadó-művészet élvonalában járó Recirquel, amely október 10-én állította először itthon is színpadra a legújabb művét. A táncot és a cirkuszt ötvöző, cirque danse produkció a nézőt olyan utópisztikus állapotba repíti, amely egyszerre idézi az édent és egy posztapokaliptikus állapotot. A cirque danse, ahogy a programfüzetben áll, kitörés a cirkuszi trükk rendje által felállított korlátok közül a tánc absztrakcióra képes formanyelvével, amely „megengedi, hogy a komplex szabályrendszer a háttérbe vonuljon és a trükk a narratívát erősítse”.

A páratlanul komponált előadáson szélgépek borzolta haj, festői izomzat, és lassú, káprázatos légi mutatványok tűnnek fel. Vági Bence szerint – a statikusból a dinamikusba átlépő, rendkívül finom matériában van valami ősi – mely alakot ad a térnek. Ebben, a Kasza Emese által megformált egyetlenegy díszletelemben, Lenzsér Attila látomásos fényeiben és Szirtes Edina, valamint Terjék Gábor mélyen magával ragadó hangdimenziójában fogan újra az élet.

Az artistákban, akik a vágyat, a kiszolgáltatottságot és a tiszta akaratot egész lényükben átélik a nézők tekintete előtt, Vági Bence olyan médiumra talált, mely fizikailag képes az érzelmek „akár nyolcméteres” amplitúdóját és elsöprő erejét megjeleníteni. – Nálunk prioritás, hogy tiszta és valós érzelmeket kell megjeleníteni a színpadon, nem szabad valamit eljátszani, hanem azt a dolgot, amit ábrázolunk, meg kell élni – mondja a rendező. Nem okozhat problémát az sem, ha mindezt hét labdát a levegőben tartva, egy létra tetején kell létrehozni. – Így hosszú idő, amíg megérkezik egy karakter, megérkezik egy érzelem – fűzi hozzá. A kőkemény, folyamatos edzés és a végtelen gyakorlás az, ami biztosítja a kontrollt az alkotók teste, eszközeik és a fizikai erők felett is, hogy az artisták a tánc metafizikai rétegében a tiszta lényeget kommunikálhassák. – Ezek az artistaművészek egyáltalán nem átlagosak, hiszen ők sokéves szigorú kortárstáncképzést kaptak, ami gyakorlatilag a gyertyának a két végről való égetése – meséli Vági.

Prioritás, hogy tiszta és valós érzelmeket kell megjeleníteni a színpadon, nem szabad valamit eljátszani, hanem azt a dolgot, amit ábrázolunk, meg kell élni

A Paradisum előadóinak tökéletes teste egyszerre eszköz és műalkotás a színpadon. Jelenetről jelenetre bontják le a nézőtér semlegességének falait. A lengő kínai rúddal nyitó Sergii Materynskyitől/Fehér Ádámtól – aki a kongó semmi közepén éled újjá – kezdve, az elbűvölő Kateryna Larinán (handstand) és Seguí-Fábián Eszteren/Ignácz Ivetten (levegő-karika) át, egészen Yevhen Havrylenko gurtnijelenetéig vagy Andrii Maslov zsonglőr- és létrafinálléjáig kivételesen profi artistaprodukciókat láthatunk. Táncosként és doboskénd Demissie Efraim lép színpadra egy olyan rituális jelenetet idézve, mely az egész sátrat átható energiát hoz az előadásba. Az alkotásban három társkoreográfus, a Recirquel korábbi előadásaiból jól ismert artista-táncművész, Horváth Zita, Illés Renátó és Zsíros Gábor segítette Vági Bencét.

Ehhez hasonlót ritkán látni a hazai színpadokon. A Paradisum mélyen emocionális utazás, amely az emberi létezés alapvető kérdéseit feszegeti. – Rengeteg befelé figyelés, elcsendesedés, elutazás, eltávolodás: minden el, el, el. Ez az „el” azt hordozza magában, hogy az ember hallja önmagát, hogy hallja azt a hangot, ami vezeti azon az úton, hogy létrejöhessen egy ilyen mű. – mondta Vági, az alkotói folyamatáról. Valamint – számomra – az alkotás konstans dolog. A társulat összetartása és a művészi misszió-nak a vitele olyan, minthogyha soha nem múlna el. Tehát ez reggeltől estig, estétől hajnalig tart – meséli – és ez az odaadás és szenvedély nyomát hagyja az egész produkción.

Az előadás nemzetközi sikere – beleértve az Edinburgh Fringe Fesztiválon aratott elismerést és a Seoul Arts Award elnyerését – a Recirquelnél nem újdonság, mégis említésre méltó. 2012-óta nemzetközi szférában is igazolják, hogy az újcirkusz képes ugyanolyan mély művészi kifejezésre, mint bármely más előadó-művészeti forma, miközben megőrzi azt a varázslatot és fizikai bravúrt, amely mindig is a műfaj sajátja volt.

A Paradisum tehát nem csupán a társulat legfrissebb előadása, hanem a hosszú, sikeres és folytonos fejlődés újabb állomása. – Mindegyik egy önálló csillag az égbolton, nem tudok különbséget tenni az elmúlt három-négy alkotás között. Mindegyik másként is hat – idézi fel korábbi munkáit a rendező-koreográfus. A Recirquel-darabok egymásra épülnek – A My Landben az anyaföldhöz fűződő viszonyról beszéltünk, a Solus Amorban a szeretet erejéről. Az IMA amolyan utolsó segélykiáltás volt: annak felismerése, hogy ha nem nézünk magunkba, a vég elkerülhetetlen. A Paradisum a következő stációt ábrázolja: komorabb, árnyékosabb, úgy tekintek rá, mint reális helyzetfelmérésre. A pusztulás ugyanakkor valami újnak az előszobája – magyarázzák Vági Bence szavai a programfüzetben.

INFÓ

Recirquel: Paradisum
A Liszt Ünnep és a Müpa közös programja
Müpa sátor
október 31-ig

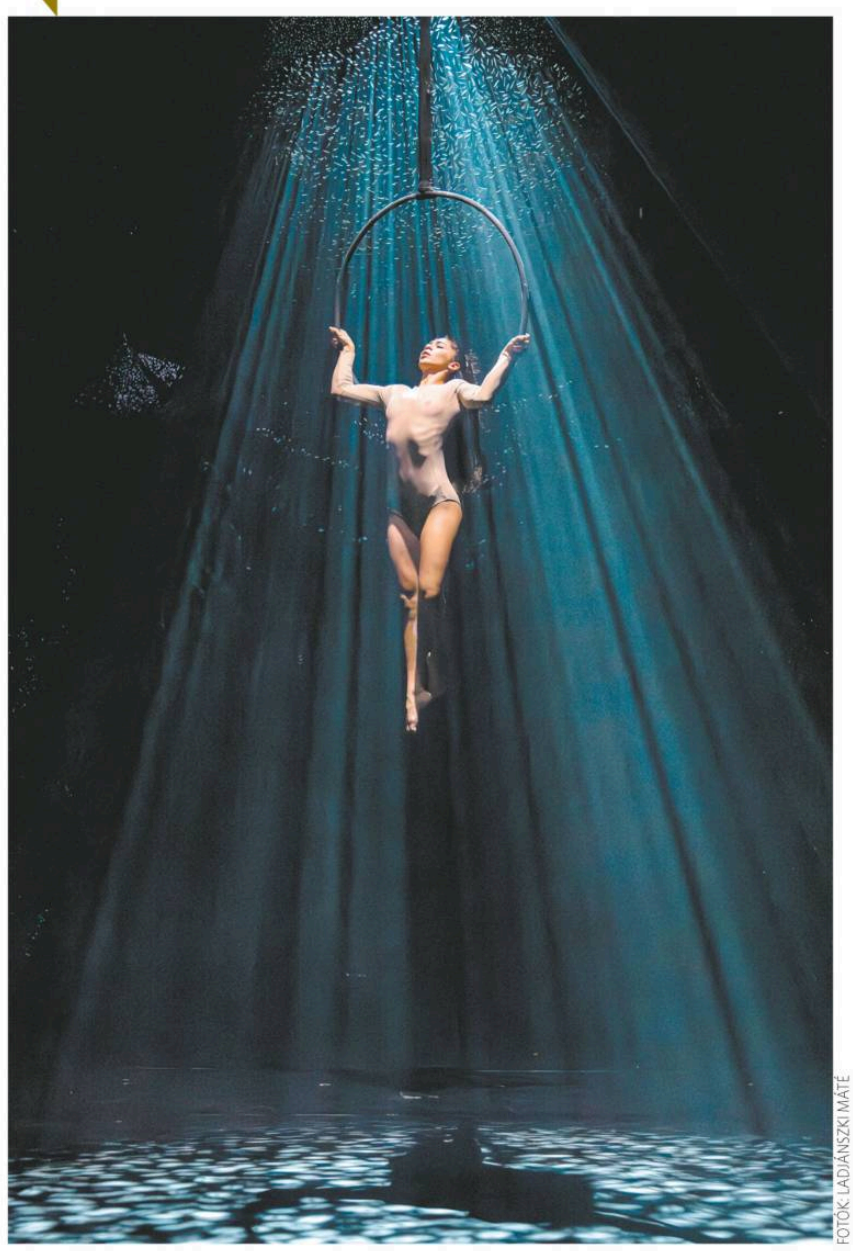

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Ünnep és új pénzügyi alap a függetlenekért

GÁLA Október 18-án ünnepli megalakulásának 30. évfordulóját a Független Előadó-művészeti Szövetség (FESZ) az Átriumban. A jubileum alkalmából a terület neves alkotóival és művészeivel egy megismételhetetlen műsorral készülnek, valamint retrospektív beszélgetésekben idézik fel az elmúlt 30 évet a szervezet alapítóival, korábbi és jelenlegi vezetőivel, köztük olyan megkerülhetetlen személyekkel, mint Fodor Tamás és Jordán Tamás. A gála a függetlenség-függés dilemmája köré szerveződik, rendezője Szenteczki Zita, dramaturgja Cseicsner Otília. „A FESZ 30 éves története a rendszerváltás utáni időszak kultúratörténete is egyben. Az elmúlt évtizedekben mind szakmai, mind társadalmi hatásaiban megkérdőjelezhetetlen értékek és teljesítmények születtek a független területen, és ezt joggal nevezhetjük nemzeti alapnak” – írják a szervezők. A gálaesten bemutatják a FESZ kezdeményezésére létrejövő Független Előadó-művészeti Alapot (FEA), amely a független színházi és táncművészeti szféra alkotói számára új támogatási alternatíva. Fellépnek Árvai György, ArtMan Egyesület, Dante Casino, Duda Éva Társulat, FAQ Színház, Fehér Ferenc, Fekete Ádám, Feuer Yvette és a Láthatáron Csoport, Grecsó Zoltán és a Willany Leó, HODWORKS, Juhász Kata és Kertész Endre, Kárász Eszter, Ladik Katalin, Lőrinc Katalin, Mákó Rozi, Rácz Attila és a Közmunka Színház, Szabó Réka és a Szünet Együttes, Perovics Zoltán, Szász Zsófia, TÁP Színház, Török-Illyés Orsolya, Trikotázs Trió és Vass Imre. NÉPSZAVA

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Fodor Tamás FESZ-tüntetésen 2023 júniusában

INFÓ

FESZ Gála
október 18.
Átrium
A FESZ örömmel fogad adományokat az új Alap céljára elkülönített bankszámlájára, melyet az Átrium honlapján, az esemény leírásában lehet megtalálni.

Egy tökéletes nap

UTOLSÓ FEJEZET Egyperces felállással emlékeztek a jelenlévők Karsai Dánielre, a közelmúltban elhunyt alkotmányjogászra a róla szóló könyv bemutatóján. A kiadóigazgató torokszorítónak és élete egyik legnehezebb feladatának nevezte a kötet megjelentetését.

KUKLAI KATALIN

A meséknek mindig pozitív a végük, bármennyi akadályon is kell keresztülverekednie magát a főhősnek, végezetül megkapjuk a feloldást: a Jó garantáltan elnyeri méltó jutalmát, a Gonosz pedig a megérdemelt büntetését. Azonban vannak könyvek, amiket még el sem kezdünk olvasni, máris tudjuk: itt nem lesz happy end. Karsai Dánielről, a gyógyíthatatlan ALS-betegségben szenvedő alkotmányjogászról nem lehetett volna tündérmesét írni. Az ő történetét ugyanis az élet írta, és megrázó dramaturgiai fogás volt a „szerző" részéről, hogy pár héttel a könyv megjelenése előtt, szeptember 28-án váratlanul lezárta a kéziratot.

Vannak társaságok, ahol kellő mennyiségű alkohol elfogyasztása után olyan filozófiai kérdések megvitatására is sor kerül, mint például: „Ha megkapnád életed könyvét, elolvasnád-e az utolsó fejezetet?" A felvetés nyilván pusztán elméleti, de módot ad arra, hogy átgondoljuk, hogyan vélekedünk életről, halálról. Hiszen abban biztosak lehetünk, hogy mindannyian meg fogunk halni, de vajon szeretnénk-e tudni, hogy ez mikor és hogyan fog bekövetkezni? Az Egy tökéletes nap Karsai Dániel élete regényének utolsó fejezete. Nem tudjuk meg belőle, milyen családban nőtt fel, hogyan telt a gyerekkora, hogyan vált felnőtté, mindösszesze a betegség diagnosztizálásakor kapcsolódunk be a történetbe, ráadásul részben fikciós formában ismerhetjük meg az utolsó két évet. A könyv tehát meghatározhatatlan műfajú. „Ahogy Karsai Dániel/Dani – sejtve sajátos humorát – mondaná: ilyen még nem volt, nem van, és nem fog lenni. Ez a könyv már csak így vonul majd be az irodalomtörténetbe" – írja utószavában Dési Péter, a Minerva Kiadó vezetője.

A kötet nyitányaként egy rövid interjút olvashatunk Szenteczki Zitával, az előadás rendezőjével, majd Vizi Dávid, Török-Illyés Orsolya, valamint Kurta Niké rendkívül személyes hangvételű visszaemlékezései következnek. A színművészek felidézik a Danival való találkozásaikat, az ezek során bennük ébredt érzéseiket, kételyeiket, hangulatukat. A következő fejezet az Egy tökéletes nap címmel bemutatott színdarab, amelyet Karsai Dániel, Szenteczki Zita és Bíró Bence írt, s ami tomboló sikerrel debütált júniusban a 6SZÍN teátrumban (azóta is telt házzal játsszák, és gyakorlatilag képtelenség rá jegyet szerezni – a szerk.). A színdarabban életre kel a halál, miközben az egész történet valójában az életről szól. Az életről, amely jog, de nem kötelesség, ahogy Dani hangoztatta.

„Régóta vagyok a szakmában, de még nem fordult elő ilyen, hogy a szerző meghalt, mire megtartottuk a könyvbemutatót..." – mondta lapunknak elcsukló hangon Dési Péter. „Amikor végigolvastam Dani Post mortem címet viselő facebookos posztjait, akkor döbbentem rá, hogy kiváló író is lehetett volna. Mondtam is, hogy az írók között ő a legjobb alkotmányjogász, az alkotmányjogászok között pedig a legjobb író. Ezért a könyvben ezek a bejegyzések kaptak még helyet a harmadik fejezetben." A kiadóvezető beismerte: a könyv megjelentésének ötlete nem tőle származott, de amikor a család megkereste a javaslattal, három másodperces gondolkodás után mondott igent. Ami nem is csoda, tekintettel arra, hogy a Minerva a közelmúltban több olyan könyvet is kiadott, amelynek a szerzője valamilyen súlyos, ijesztő betegségben szenved. A céljuk az, hogy bemutassák az emberi küzdelmet, egyben példát adjanak mindannyiunk számára. „Az Egy tökéletes nap első kiadása ezer példányban jelenik meg, de felkészültünk az utánnyomásra, mert várhatóan nagy lesz iránta az érdeklődés" – tette hozzá Dési Péter.

„Amikor elkezdtünk dolgozni a színdarabon, meséltem róla a bátyámnak, és kiderült, hogy az egyetem alatt ők sokat voltak együtt Danival, mivel évfolyamtársak voltak a jogon. Dani később meg is látogatta őt Erdélyben, ahol felmentek az Egyes-kőre. Aztán amikor elkezdtük a darabot próbálni, nem sokkal később én is ugyanott kirándultam, és úgy éreztem, mintha egy kicsit érte és vele is tettem volna meg azt az utat. Így lett nagyon szép kerek ez a történet" – idézte fel Török-Illyés Orsolya. „Az egész munkafolyamat egészen kivételes volt, és ezt az amúgy is nagyon jó csapatot még inkább összekovácsolta. A furcsa az volt, hogy jön egy munka, amit egyrészt nagyon vár az ember, de másrészt rettenetes volt belegondolni, hogy milyen nehéz lesz ezt az utat végigküzdeni. Nagyon sokat adott az elmúlt fél év, és utána a gyászfolyamatot is együtt tudtuk megélni, közösségben, ami manapság nagyon ritka." A színésznő hozzátette: az előadás különlegessége az is, hogy megvalósítja azt, amiről a független színháznak szólni kell, hogy egy társadalmi szempontból is fontos, ugyanakkor megosztó témát jár körül rendkívül alaposan. „A mi feladatunk az, hogy kérdéseket tegyünk fel, nem az, hogy válaszokat adjunk. Mindenki eldöntheti – vagy nem dönti el –, hogy mit gondol az élet végi döntésekről. Én azt gondolom, hogy tiszteletben kell tartani mindenkinek a végakaratát, még akkor is, ha nem értünk vele egyet."

Dési Péter azzal zárja a kötetet: „A kezdet és a vég, az első és az utolsó lélegzetvétel gondolata minden értelmes embert foglalkoztat. Nem mellesleg: ez ad drámai keretet, egyben értelmet az életnek." Ez foglalkoztatta Karsai Dánielt is, aki gyógyíthatatlan betegsége miatt azt próbálta elérni, hogy joga legyen a saját döntése szerint befejezni az életét.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A könyv meghatározhatatlan műfajú. „Ahogy Karsai Dániel/Dani – sejtve sajátos humorát – mondaná: ilyen még nem volt, nem van, és nem fog lenni." A képen balról Vizi Dávid, Török-Illyés Orsolya, Dési Péter, Pomezanski György

„Mindenkinek van egy megmászandó Annapurnája"

KÖNYVBEMUTATÓ Kedd este, a rokonok, barátok, kollégák, alkotótársak részvételével mutatták be az Egy tökéletes nap című, Karsai Dánielről szóló kötetet a Magyar Újságírók Országos Szövetsége székházában. Az eseményen a sajtó munkatársai is megjelentek. Nem meglepő módon a kormánypárti média most sem képviseltette magát. Amíg Karsai Dániel élt, egyszer sem adtak hírt a küzdelméről, a közmédia számára ő egyszerűen láthatatlan volt. Miért tettek volna másként a halála után?

„Én megváltoztatnám a könyv címét arra, hogy mindenkinek van egy megmászandó Annapurnája" – mondta Pomezanski György újságíró a kötet ismertetésekor. Hozzátette: a Karsai Dániel életéről szóló színdarab szövegkönyvét olvasva nagyon megrázó volt szembesülni azzal, hogy amikor valakivel közlik, hogy gyógyíthatatlan beteg, nemcsak az ő élete változik meg egy pillanat alatt, hanem mindenkié, aki szereti őt.

A könyvből ezután Vizi Dávid és Török-Illyés Orsolya, a színdarab szereplői olvastak fel részleteket, amiket hallgatva többeknek könny szökött a szemébe a közönség soraiban. Karsai Péter, Dani testvére lapunk kérdésére elmondta: tisztelőinek néhány héten belül lehetőségük lesz közös gyertyagyújtással emlékezni az elhunyt alkotmányjogászra, de hogy pontosan hol és mikor, azt még nem tudja. Kiemelte: Dani az utolsó pillanatig követte a könyv kiadását, jóváhagyta a szöveget, nagyon fontos volt számára már a darab megszületése is, hiszen nagy színházrajongó volt.

Márkovics Ákos Hope, Dani ápolója pedig arról számolt be, hogy még mindig gyakran úgy ébred reggel, hogy megy Danihez, és majd elmeséli neki, mi történt vele – aztán szembesül azzal, hogy már nincs hová mennie. Most pár hónap pihenésre van szüksége, hiszen ez a munka nemcsak fizikailag, de lelkileg is erősen igénybe vette. K. K.

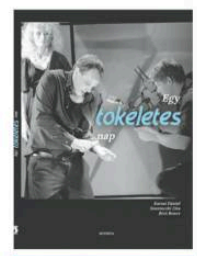

INFÓ

Egy tökéletes nap
Karsai Dániel
Szenteczki Zita
Bíró Bence
Minerva Kiadó, 2024

HIRDETÉS

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett **25 350 Ft** (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett **49 800 Ft** (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett **97 800 Ft** (ez 68 980 Ft megtakarítás)

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!
Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!
LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY a bolti árhoz képest
NÉPSZAVA

Felhívás

A VISNYE KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT (7533 Visnye, Fő utca 20. Azonosító: 14223855 Adószám: 15399313-1-14) ellen 2024.09.18. napjától adósságrendezési eljárás van folyamatban.

Felhívjuk Visnye Község adósságrendezési eljárás alá vont helyi Önkormányzat (7533 Visnye, Fő utca 20. Azonosító: 14223855 Adószám: 15399313-1-14) hitelezőit, hogy az adós önkormányzattal, vagy költségvetési szervével szembeni ismert vagy összegszerűségében ismeretlen, illetve összegszerűségében változó fennálló (lejárt és le nem járt) követeléseiket az adósságrendezés megindítását elrendelő végzés közzétételétől számított 60 napon belül a pénzügyi gondnoknak a bizonyítékaik megjelölésével és csatolásával jelentsék be. Az eljárás megindításának időpontja: 2024.09.18. A Törvényszék által kijelölt pénzügyi gondnok a CONCORUS Zrt. (8800 Nagykanizsa, Ady E. u. 4.; Cégjegyzékszám: 01 10 142539; Adószám: 22913106-2-42). Eljáró bíróság a Kaposvári Törvényszék. Ügyszám: 8.Apk.1/2024/9.

LAPSZÉL

Belső vita miatt kútba eshet az indiai pályázat

FOTÓ: AFP/MONEY SHARMA

Az Indiai Olimpiai Bizottság (IOB) elnökével, PT Ushával szemben kezdeményezett bizalmatlansági szavazás, illetve az IOB vezetésében kialakult válság veszélyezteti az ország 2036-os ötkarikás kandidálását. Usha az ellene felhozott vádak szerint alapszabályba ütköző módon irányítja a szervezetet, és helytelen pénzügyi gazdálkodást vezet. A bizalmatlansági szavazás jövő pénteken lesz, sajtóhírek szerint az elnökség 15 tagjából 12-en a leváltását szorgalmazzák. NÉPSZAVA

Urán megvalósítaná beteljesületlen álmát

Az olimpiai ezüstérmes Rigoberto Urán kerékpáros-pályafutását befejezte, s eltökélt célja, hogy labdarúgóként bizonyítson. „A professzionális futballnak fogom szentelni magam, ez egy beteljesületlen álom” – mondta az El Colombiano című kolumbiai lapnak a január végén a 38. születésnapját ünneplő sportoló. Uran legutóbb a Vuelta a Españán szerepelt, ahol azonban egy bukás miatt feladni kényszerült a versenyt. NÉPSZAVA

Spórolásba kezd a Manchester United

FOTÓ: AFP/MI NEWS/NURPHOTO

A szezon végével megszünteti Sir Alex Ferguson nagyköveti szerződését a Manchester United labdarúgócsapata. Ezzel a klub mintegy kétmillió fontot spórolhat meg évente. A vörös ördögök legendás edzője ugyanakkor marad a klub igazgatótanácsában, illetve továbbra is szívesen látják őt a csapat mérkőzésein. A klub jelentősen szeretné csökkenteni a kiadásait, így a szezon előtt mintegy 250 munkatársat elbocsátott. NÉPSZAVA

Rutinos svéd beállóval erősített a Győr

Kétéves szerződést írt alá Anna Lagerquisttel a Győri Audi ETO női kézilabdacsapat. A svéd válogatott 30 éves játékosára elsősorban védekezésben számít majd a szakvezetés, de adott esetben természetesen támadásban is szerephez juthat majd. Lagerquist a pályafutását a svéd Lugi gárdájában kezdte, majd a dán Nykøbinghez igazolt 2017-ben. 2020-tól két szezonon át a Rosztovot erősítette, onnan igazolt 2022-ben a francia Nantes csapatához. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Villámrajtot vettek az újoncok az NB I-ben

VERETLENEK Újraértelmezték a feljutott csapatokra jellemző szerény visszafogottságot Esztergomban és Győrben; mindkét város kézilabdacsapata messze felülmúlta a várakozásokat.

NÉPSZAVA

A negyedik, illetve az ötödik bajnoki forduló után is veretlen az esztergomi női és a győri férfikézilabda-csapat, ami nem hétköznapi hőstett az újoncoktól. Az esztergomi jelenlétet a legjobbak között eleve élénk sajtóérdeklődés övezte, minthogy a csapat edzője a Ferencvárostól mindmáig meg nem magyarázott ok miatt távozott (eltávolított?) Elek Gábor; a tréner Üllői úti beágyazottságát jelzi, hogy a népligeti csarnok édesapja nevét viseli, ehhez képest tavaly tavasszal, a Bajnokok Ligája negyeddöntőjének a visszavágója után néhány perccel a ferencvárosi honlapon megjelent egy nyilván előre bekészített nyilatkozat, miszerint az edző 15 év után közös megegyezéssel otthagyja a zöld-fehéreket. Mondjuk nem kicsit árnyalta a bejelentést, hogy a cikk élesítése előtt néhány perccel addigi története legnagyobb sikerét írta felül a csapat a szupercsapat-esélyes Metz otthonában aratott győzelemmel, és először jutott be a budapesti Final Fourba.

Ilyen előzmények után nagy meglepetést okozott, hogy az eredetileg pihenni vágyó edző újragondolta jövőjét, és belevágott az esztergomi kalandba. A második vonalban érdekelt együttes simán feljutott az első osztályba, most pedig négyből négy a mérlege. Jó, erre mondható, hogy a két legnagyobbal, valamint az utánuk következő sűrű középmezőny tagjaival még nem játszott a csapat, de a riválisokat simán verte (a Kisvárdát nyolccal, a tavaly még BL-induló Debrecent egy gigabravúr révén idegenben hattal, a Vasast kettővel, az MTK-t néggyel)! Ilyenformán az ötödik, mai forduló előtt így fest a csodatáblázat: 1–2. Győr és FTC 10 ponttal, 3. az Esztergom 8 ponttal!

A Duna-parti együttesről a szezon előtt Elek Gábor azt mondta: „Most kimaradt egy lépcsőfok, kettőt tudtunk előrelépni.” Így árnyalta a fejlődési ütemet a mester, aki szerint „nem lehet más a cél, mint a bennmaradás, de mi ennél egy picit többre vágyunk, olyan helyezést elérni, hogy egy percig ne kelljen aggódnunk a kiesés miatt”. Hát emiatt ilyen rajt után alighanem már nem fog fájni a feje, pedig a mester által vitt játékospolitika nem annyira bevett a mezőnyben: tudniillik nincsenek légiósok, és nincsenek kiemelkedően nagy nevek sem – helyettük hadra fogható és motiválható tehetségek cipelik a zongorát. Nyáron azért több, a válogatott peremén egyensúlyozó játékos érkezett – Kisfaludy Anett, Kovács Anett, valamint Horváth Fanni, Kármán Luca, Vácról pedig az egyaránt ferencvárosi nevelésű Ballai Anna és Borbála. Az esztergomi történések legalábbis megerősítik azt a meggyőződést: talán mégsem olyan reménytelen magyar fiatalokkal betörni az élvonalba.

FORRÁS: AZ ETO UNIVERSITY HANDBALL TEAM FACEBOOK-OLDALA

Győrben a fiatalok mellé nagy öregeket igazoltak

FORRÁS: AZ ESZTERGOMI VITÉZEK KÉZILABDA FACEBOOK-OLDALA

Esztergomban tehetségek cipelik a zongorát

SZAKEMBER

ELEK GÁBOR

„Most kimaradt egy lépcsőfok, kettőt tudtunk előrelépni” – mondta a szakember, aki szerint továbbra is a bennmaradás a cél

Győrben annyiban jártak más utat, hogy a fiatalok mellé nagy öregeket igazoltak, akik meganynyi BL-tétmeccsel a hátuk mögött kikoptak a hazai topcsapatokból. Az idősebb generáció tapasztalata és tudása megkérdőjelezhetetlen, ráadásul mindegyik tisztában van azzal: pályafutása utolsó nagy dobása lehet a győri szereplés. A legnagyobb bravúr kétségkívül a szegedi ász, az irányító poszton korábban világklasszis nívót képviselő Dean Bombac leigazolása: a szlovén hat év után váltotta a Tisza-partot Duna-partra. Mellette ketten csekkoltak be Tatabányáról: a 39 éves, szerb származású Uros Vilovski, aki játszott a Veszprémben is, valamint 2017-ben felvette a magyar állampolgárságot és bemutatkozott a nemzeti együttesben. Mellette a 35 éves Balogh Zsolt számít korelnöknek, aki a Szegeddel 2014-ben tagja volt az EHF-kupa-győztes csapatnak, a válogatottban pedig fél évtizedig a jobbátlövő poszton szórta a gólokat. A montenegrói balátlövő Milos Bozovic és a magyar jobbszélső Dörnyei Borisz érkezése után a fiatalok és idősek ideális egyvelegét készítette fel a bajnoki rajtra a szintén újonc edző, Kilvinger Bálint. A mérleg: öt forduló után öt győzelem (a Budakalászt egy góllal, az Egert kilenccel, a Csurgót héttel, a Gyöngyöst hattal, a PLER-t héttel verték). Az NB I pedig így fest jelenleg: 1. Szeged (hat meccsből) 12 pont, 2–3. Veszprém, Győr (öt-öt meccs) 10 pont!

Így vagy úgy, Győrben és Esztergomban belefújtak a nullás lisztbe, és kicsit megbolondították az évek alatt beállt kézilabdás ökoszisztémát. És ez lehet a jelenleginél egészségesebb fejlődés motorja.

Ismét csődközelben a Vipers Kristiansand

VÁLSÁG A Vipers Kristiansandnak 25 millió koronára (mintegy 850 millió forint) van szüksége péntekig, különben a jövő héten csődbe megy – olvasható a kézilabdaklub honlapján megjelent közleményben.

Peter Gitmark, a klub elnöke kedd délelőtt tartott sajtótájékoztatót. A norvég TV2 beszámolója szerint arról beszélt, hogy ha nem sikerül összegyűjteni a pénzösszeget, akkor megindítják a csődeljárást. Amennyiben ez megtörténik, akkor a Vipers azonnali hatállyal kiesik a bajnokságból és a Bajnokok Ligájából. Az együttes öt fordulót játszott eddig hazája bajnokságában, négy győzelemmel negyedik, míg a BL-ben egy-egy siker és döntetlen mellett három vereség áll a csapat neve mellett.

A női Bajnokok Ligáját 2021-ben, 2022-ben és 2023-ban is megnyerő norvég együttesnél a probléma nem új keletű. Februárban tizenöt vállalat segítségével sikerült összeállítani egy mentőcsomagot, ezzel egyetemben pedig csökkentették a játékosok fizetését. A Vipers aztán sportági rekordot jelentő 1,9 millió norvég koronáért (64 millió forint) eladta Anna Vjahirevát a francia Brestnek, azonban úgy tűnik, ez is kevés volt a klub megmentéséhez, hiszen néhány napon belül ennek az összegnek a sokszorosára lenne szükség. A klub most a játékosokkal együtt az üzleti szférától vár segítséget. NÉPSZAVA

Péntekig hagytak maguknak időt, hogy összeszedjék a pénzösszeget

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Péni ezüstérmes légpuskában

Péni István ezüstérmet nyert légpuskában a sportlövők Újdelhiben zajló világkupadöntőjén, míg Pekler Zalán kilencedikként zárt. Az indiai viadalon számonként csak az év tíz legjobbja léphet lőállásba, szerdán Péni a kisöbű szabadpuska összetett számában lesz érdekelt. NÉPSZAVA

Edzőváltás Kecskeméten

Felmentették a munkavégzés alól Szabó Istvánt, a labdarúgó NB I-ben utolsó pozícióban álló Kecskemét vezetőedzőjét. Egybehangzó sajtóhírek szerint a korábban a Vasasnál tevékenykedő Gera Zoltán lesz az együttes új trénere, akinek augusztus óta nincs csapata. NÉPSZAVA

Újabb Maldini a válogatottban

Bemutatkozott az olasz labdarúgó-válogatottban Daniel Maldini, aki 16 percet kapott az Izrael elleni Nemzetek Ligája-mérkőzésen. Nagyapja, a 2016-ban elhunyt Cesare Maldini 14-szer volt válogatott, Daniel édesapja, az 56 éves Paolo 125-ször húzta magára a címeres mezt, melyben vb- és Eb-ezüstérmet szerzett. NÉPSZAVA

Hetvenkedésre alkalmas?

POHÁR, BOR, MÁMOR Finnországtól Bosznia-Hercegovináig: a Rossi-korszak rövid értékelése esztendőről esztendőre.

HEGYI IVÁN

„Magyarországon mindig félig üres a pohár” – mondta Marco Rossi, aki rendre értékeli a nemzetet, miközben 70. mérkőzésén vezényelte hazánk válogatottját. Ily sok meccses jubileum egyrészt elismerést érdemel, másrészt alkalmas a pohár vizsgálatára, azaz a számvetésre. Íme, az eddig 34 győzelmet, 16 döntetlent és 20 vereséget számláló Maestro szövetségi kapitányi éveinek mérlege.

2018: 6 mérkőzés, 3 győzelem, 1 döntetlen, 2 vereség. Nem tudtuk, mi lesz, a szakvezető a finnek elleni vereséggel (0-1) kezdett, a finnek elleni győzelemmel (2-0) fejezte be az esztendőt. Közben volt egy zűrös tallinni 3-3, amely véglegesítette, hogy a vendégként 2016 októbere (Lettország 2-0) óta nyeretlen válogatott marad a Nemzetek Ligája C osztályában. Azóta már az A-ban van.

2019: 10, 4, 0, 6. A horvátok elleni Üllői úti 2-1 volt az első bravúr Rossi irányításával, de az év végére keserű lett a szájíz, mert – amatőr hibák özöne nyomán – a horvátok 3-0-val visszavágtak, aztán Cardiffban hasonlóan reménytelen Eb-selejtező következett (0-2). Még a Rossit leghívebben támogató orgánumokban is ilyen megállapítások jelentek meg: „Magyar rémálom Splitben” (Nemzeti Sport); „égbekiáltó magyar hibák” (M4 Sport online); „a támadójátékról mindent elmond, hogy a walesi hálóőrnek jószerivel dolga sem akadt, mivel a magyar együttes a félpályát is csak elvétve lépte át” (Mandiner).

2020: 8, 5, 2, 1. A pohár tele volt, noha csak hatalmas mázlival sikerült kivívni a továbbjutást az Eb-pótselejtezőn. Izland együttese a 88. percig 1-0-ra vezetett a Puskás-stadionban, majd a 84. percben becserélt honosított gazdasági bevándorló, Loïc Nego egyenlített, végül Szoboszlai Dominik a 92. percben megszerezte a győztes gólt (2-1). Ezzel a válogatott megteremtette magának az Eb-szereplés lehetőségét, a legfőbb szurkoló tirádáján azonban mosolyogni kellett (de tiráda volt, Signor!): „Minden mérkőzés addig tart, amíg meg nem nyerjük.”

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Szoboszlai Dominik két gólt szerzett Bosznia-Hercegovina ellen

2021: 15, 6, 5, 4. A franciák ellen a Puskás Aréna 55 998 nézője előtt az Eb-n kivívott 1-1 maga volt a mámor, és az is imponált, hogy Münchenben kétszer vezetett, a 83. percben még győzelemre állt a válogatott a németek ellen (2-2). Ám következett az ősz, a szüret időszaka, és az albánok ellen a vb-selejtezőn elszenvedett dupla 0-1 után Rossi azt mondta: „A borász csak abból tud bort csinálni, amilyen szőlője van.” Azaz maga a kapitány látta – nem is csak félig – üresnek a poharat, jóllehet a tiranai lehangolódásnál is keservesebb budapesti blamázs során Gulácsi, Botka, Lang, Orban, Szalai Attila, Nego, Nagy Ádám, Schäfer, Nagy Zsolt, Sallai és Szoboszlai is pályán volt törzsgárdistái közül.

2022: 10, 5, 2, 3. A Rossi-korszak csúcsa, győzelem egymás után Anglia és Németország vendégeként. A wolverhamptoni 4-0 – gólkülönbségét tekintve – felülmúlta még a nevezetes londoni 6-3-at is; ha csak ezt nézzük, nem meglepő, hogy Nagy Ádám a válogatottságok tekintetében mára már megelőzte Puskás Ferencet (86-85). Jó pont a Népszavának Rossinál: lapunk online kiadása közölte az első diadalmas jegyzetet, szinte a britanniai meccs lefújásának pillanatában („Egy-null volt a félidőben, a végén nagy négy-null”).

2023: 10, 6, 4, 0. A legjobb esztendő az „olasz” érából, a válogatott egész évben veretlen maradt. Ilyen 1976 óta először fordult elő, és annak idején – többek között – Török Péter, Kovács József, Bálint, Nyilasi, Ebedli, Tóth András, Fazekas, Törőcsik, Várady szerepelt a címeres mezes csapatban, Baróti Lajos szövetségi kapitány nem panaszkodhatott a szőlőre.

> Eddig 34 győzelmet, 16 döntetlent és 20 vereséget számlál Rossi szövetségi kapitányként.

2024: 11, 5, 2, 4. Ahhoz, hogy az előző két évet idézze az idei esztendő, nyerni kellene Hollandiában és itthon Németország ellen is. Ennek már a fele is óriási volna, de egy diadallal nem lenne feledtethető az Eb csalódása és a németektől elszenvedett 5-0-s csapás. Sokaknak bizony csalódás volt az Eb-szereplés, mert Szoboszlai mást ígért a Montenegró ellen 3-1-re megnyert selejtező után (azon ugyanúgy két gólt ért el, mint hétfőn Zenicán, Bosznia-Hercegovina 2-0-s legyőzése alkalmával): „Ez csak a kezdet, a jövő nyáron olyat csinálunk, ami felejthetetlen lesz.”

Nemzetek Ligája, 4. forduló

A divízió, 3. csoport:
Bosznia-Hercegovina–Magyarország 0-2
Zenica, Bilino Polje Stadion, 8392 néző, Jv.: Anthony Taylor (angol)
Gólszerző: Szoboszlai (38., 50., utóbbit 11-esből)
Németország–Hollandia 1-0
Gólszerző: Leweling (64.)
Az állás: 1. Németország 10 pont, **2. Hollandia** 5 (8-4), **3. Magyarország** 5 (3-6), **4. Bosznia-Hercegovina** 1.
További eredmények
A divízió:
2. csoport: Olaszország–Izrael 4-1, **Belgium–Franciaország** 1-2
Az állás: 1. Olaszország 10 pont, **2. Franciaország** 7, **3. Belgium** 4, **4. Izrael** 0
B divízió:
1. csoport: Ukrajna–Csehország 1-1, **Grúzia–Albánia** 0-1
Az állás: 1. Csehország 7 pont, **2. Grúzia** 6 (5-3), **3. Albánia** 6 (3-4), **4. Ukrajna** 4
4. csoport: Izland–Törökország 2-4, **Wales–Montenegró** 1-0
Az állás: 1. Törökország 10 pont, **2. Wales** 8, **3. Izland** 4, **4. Montenegró** 0
C divízió:
1. csoport: Észtország–Svédország 0-3, **Azerbajdzsán–Szlovákia** 1-3
Az állás: 1. Svédország 10 pont (11-3), **2. Szlovákia** 10 (8-3), **3. Észtország** 3, **4. Azerbajdzsán** 0

Mbappé mindent tagad

BOTRÁNY Nemi erőszak miatt nyomoznak Svédországban Kylian Mbappé, a Real Madrid labdarúgócsapatának sztárja ellen. A 25 esztendős támadó nem került be a francia válogatott októberi keretébe, helyette egy baráti társasággal Svédországba utazott kikapcsolódni. Múlt csütörtökön előbb Stockholmban a Chez Jolie nevű étteremben vacsorázott, majd a V nevű nightclubba ment. Svéd sajtóhírek szerint a rendőrségen szombaton tett valaki feljelentést, melynek következtében nyomozás indult. Hétfőn a rendőrök átvizsgálták azt a szállodát, ahol a futballista megszállt látogatása során. A rendőrség egyelőre nem gyanúsított meg senkit az ügyben.

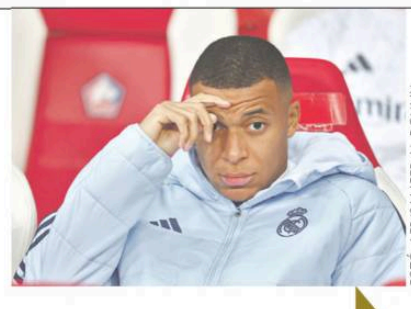

FOTÓ: AFP/SAMEER AL-DOUMY

A francia válogatott klasszisa állítja, nem csinált semmi rosszat

A világbajnok támadó közösségimédia-oldalán szólalt meg, és álhírnek nevezte a vele kapcsolatos információkat. Hozzátette, mindez pont azelőtt történik, hogy meghallgatnák őt egy bírósági ügyben. Mbappénak kedden volt jelenése a francia Professzionális Labdarúgó Ligánál, ugyanis 55 millió eurót követel egykori klubjától, a Paris Saint-Germaintől. NÉPSZAVA

Lemondott az Orosz Olimpiai Bizottság elnöke

SPORTPOLITIKA Lemondott Sztanyiszlav Pozdnyakov, az Orosz Olimpiai Bizottság elnöke. A vívóként négyszeres olimpiai bajnok vezető indoklásként annyit mondott, hogy az ország geopolitikai kihívások előtt áll, és minden területen optimalizálnia kell az irányítást, így az élsportban is.

Dmitrij Csernisenko miniszterelnök-helyettes arról beszélt, hogy az olimpiai bizottság új vezetésének hatékonynak kell lennie.

„Vlagyimir Putyin elnök elrendelte, hogy erősíteni kell a nemzeti sport szuverenitását, és mivel az ötkarikás mozgalomra nem a legjobb idők járnak, Oroszország sportos együttműködésre törekszik a baráti országokkal” – fejtette ki.

Pozdnyakov 2018 óta volt a számos doppingügyben érintett Orosz Olimpiai Bizottság elnöke. Az Ukrajna elleni háború miatt a Nemzetközi Olimpiai Bizottság tavaly felfüggesztette orosz tagszervezetét, és az orosz sportolók a párizsi játékokon is csak semlegesként indulhattak. MTI

FOTÓ: AFP/ALEXANDER NEMENOV

A négyszeres olimpiai bajnok vívó átadja a stafétát

Küldetés indult az Európához

Elindult a NASA Europa Clipper missziója, aminek során a Jupiter jeges holdját, az Európát térképezik fel, hogy kiderüljön, létezhetnek-e az élethez szükséges feltételek az égitesten. Az űrszonda 2030 áprilisára érkezik meg a Földtől körülbelül 772 millió kilométerre lévő helyszínre. NÉPSZAVA

E-rollerrel is elkövethető az ittas vezetés

Bár az elektromos roller egyelőre nem szerepel a KRESZ-ben, nincs rá meghatározva sebességhatár, nincsenek tisztázva kivilágításának szabályai sem, a bírói gyakorlat ennek ellenére egyértelmű abban, hogy az ittas járművezetés elektromos rollerrel is elkövethető. MTI

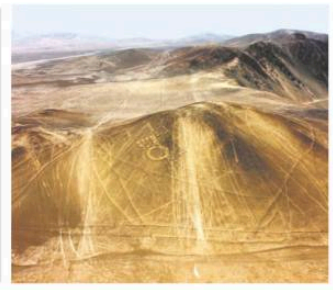

Ezeréves talajrajzokat tettek tönkre

Chile északi részén, Tarapacá régiójában találhatók Alto Barranco geoglifái. Az őslakosok 900–1450 között készítették őket úgy, hogy a sötét felszíni réteg eltávolításával előtűnő világos, alsóbb homokréteg jeleníti meg az ábrákat. Közülük több komoly sérülést szenvedett a régészeti emlékeken áthajtó illegális versenyek terepjárói és motorjai miatt. IFLSCIENCE

Ígéretes új méhnyakrákkezelés

ÁTTÖRÉS Londoni kutatók által vezetett klinikai vizsgálat szerint a betegek nagyobb valószínűséggel éltek és/vagy mentesek voltak a ráktól öt év elteltével, ha rövid kemoterápiát kaptak a sugárkezelés előtt.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A legtöbb rákkal ellentétben a méhnyakrák a viszonylag fiatal nőket érinti, és az ellátás javulása ellenére a rák 30 százalékában visszatér

VARGA PÉTER

A méhnyakrák a negyedik leggyakoribb rák a nők körében világszerte, évente mintegy 660 ezer új megbetegedés történik és 350 ezren haláloznak el emiatt. Az érintettek közül sokan 30 év körüliek, és az ellátás javulása ellenére a rák az esetek 30 százalékában visszatér. Az University College London (UCL) orvoskutatói a Lancet orvosi folyóiratban olyan új méhnyakrák-kezelésről számoltak be, amely 40 százalékkal csökkentheti a halálozást, és 35-tel a betegség visszatérésének kockázatát, ami az elmúlt 25 évben a legnagyobb előretörés ennek a rákfajtának a gyógyításában.

Az új kezelést tíz évig tesztelték az Egyesült Királyságban, Indiában, Mexikóban és Brazíliában. Ez egy rövid, első alkalommal adott kemoterápiát is magában foglal, mielőtt a betegek átesnek egy kemoradio-terápián, ami a standard gyógymódja a méhnyakráknak: egy kemo- és egy sugárkezelés ötvözése, amit 1999-ben vezettek be. A kutatók 2022-ben fejezték be a most közreadott hosszú-

Emiatt hal meg 400 magyar nő évente

Azokban az országokban, ahol jól szervezett szűrővizsgálat működik és a nők el is járnak arra, nem található az első 10 leggyakoribb daganattípus között a méhnyakrák. Magyarországon viszont előfordulását tekintve a 7-8. helyen áll. Évente körülbelül 1200-1400 új méhnyakrákos esetet fedeznek fel, és körülbelül 400 nő hal meg ebben a betegségben. Leggyakrabban 30-35 éves korban ismerik fel, sajnos sokszor előrehaladott állapotban. Tendencia, hogy egyre fiatalabb korosztályt érint a betegség.

Évente mintegy 660 ezer új megbetegedés történik és 350 ezren haláloznak el emiatt.

távú követéses vizsgálatot, amibe ötszáz olyan nőt vontak be, akiknek nem volt áttételes a rájuk, és akiket véletlenszerűen kezeltek az új módszerrel vagy a standard kemoradio-terápiával. Kiderült, egyiküknél sem terjedt tovább a daganat más szervekre.

A tesztelések során hat hétig az egyik csoport az új rendszerű (Carboplatin- és Paclitaxel) kemoterápia kezeléseket kapta, amit standard kemoterápia követett, amihez hetente Cisplatin-kezelések (kemoterápiás gyógyszer) és brachyterápia járult: ez volt a kemoradiáció. (A brachyterápia a sugárkezelésnek az a formája, amikor a sugárforrást egészen közel juttatják a daganatos szervhez, vagy a daganat eltávolítása után a tumor ágyához.) A kontrollcsoport csak a szokásos kemoterápiát kapta. Öt év elteltével azok a nők, akik a kezdeti kemoterápiát majd a kemoradio-terápiát kapták – vagyis akiket az új módszerrel kezeltek –, 80 százalékban életben voltak, 73 százalékuknál pedig nem tért vissza a rák. A hagyományos módszerrel kezelteknél ez az arány 72, illetve 64 százalék volt. A UCL kutatói ezt az eredményt újabb számítások után arra jutottak, hogy ez megfelel a halálozás kockázatának 40, a visszatérés kockázatának 35 százalékos csökkenésének.

„Bizonyítékok egyre nagyobb száma mutatja, hogy a más kezelések, mint a sugárkezelés, vagy a sebészeti beavatkozások előtti hozzáadott kemoterápiakörök más rákfajták esetében is hasznosak lehetnek. Ez a megközelítés egy egyszerű módja annak, hogy pozitív változást érjünk el, olyan meglévő gyógyszereket használva, amelyek olcsók és már engedélyezettek a betegek számára” – mondta Mary McCormack, a UCL kutatásának vizsgálatvezetője.

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP	HÉTFŐ
min. max.	min. max.	min. max.	min. max.	min. max.
4 16	7 16	7 15	5 14	9 14

NAPOS IDŐ, NYUGATON FELHŐKKEL

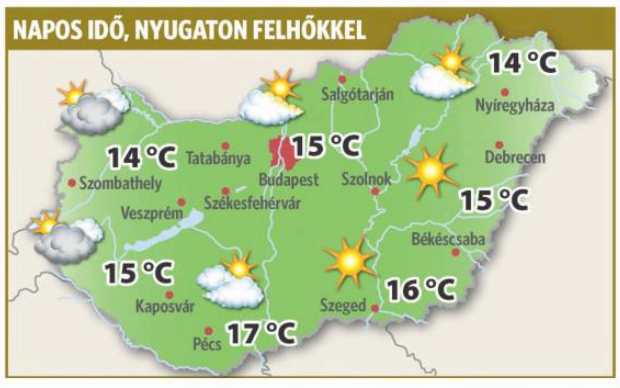

Boldog névnapot, Gál!

A Gál Gallusz név régi magyar formájának, a Gálosnak a rövidülése. A Gallusz a kelta (ír) eredetű Gallo név latinos Gallus formájából származik.

KENÓ — Október 15.

5	8	10	13	14	16	33	44	46	47
48	49	56	57	59	60	66	67	73	76

Betiltották az éjjeli sörtúrákat

PRÁGA Betiltotta a turisták szervezett éjszakai sörtúráit (pub crawls) a prágai önkormányzat. Ezentúl nem lehet ilyeneket tartani este 10 és reggel 6 óra között. Az intézkedést, amely a hivatalos közlönyben való megjelenés után azonnal életbe lép, a belvárosi képviselők kezdeményezték, miután a lakosságot egyre inkább zavarta a kocsmától kocsmáig vonuló részeges turistacsoportok hangoskodása és a gyakori rendbontások. Az 1,3 millió lakosú cseh főváros már régóta népszerű célpontja a hangos legénybúcsúztató partiknak és az éjszakai szervezett kocsmalátogatásoknak, amikor minden helyen el kell legalább egy italt fogyasztaniuk a résztvevőknek.

A külföldi sörkedvelők teszik a Cseh Köztársaságot a világ legszomjasabb nemzetévé: a Covid-járvány okozta visszaesés ellenére még 2023-ban is 128 liter sörfogyasztás jutott egy főre. A sör több étteremben még mindig olcsóbb, mint a víz és sok kocsma – az UNESCO-listán szereplő városközpontban – kevesebb mint három euróért (1200 forint) kínál egy pint (valamivel több mint fél liter) sört.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A cseh főváros régóta népszerű célpontja a hangos éjszakai partiknak

Prága nem az első azon városok sorában, amelyek a tömegturizmust korlátozzák: Amsterdam tavaly indította el a fiatal briteket célzó „maradj távol” kampányt, amellyel a kocsma- és az olcsó hotelturizmust kívánják visszaszorítani. De ebbe a sorba tartozik Velence is, ahol az egy napra érkező turistáknak belépődíjat kell fizetniük, és Barcelona, ahol 2028-tól a lakáskiadásokat tiltják be turistáknak. V. P.

Segítség a baglyoknak

FÉSZKEK Műfészkek, költőládák kihelyezésével segítheti a lakosság és az önkormányzatok a településlakó, rágcsálópusztító baglyok költését. Magyarország tíz fészkelő bagolyfajából öt lakott területeken is él, vagy kimondottan emberkövetőnek számít. Települési jelenlétük azért fontos, mert ezek a madarak elsősorban kisrágcsálókkal táplálkoznak és fiókáikat is ezekkel etetik. Így biológiai úton segítenek kordában tartani a városokban is problémát okozó egereket és patkányokat. Egyetlen erdei fülesbagoly évente akár ezernél is több rágcsálót zsákmányol, ami a népes telelőcsapatok esetében már óriási számot jelent. Megtelepedésük egyik legfőbb akadályát gyakran a megfelelő fészkelőhelyek hiánya jelenti, a baglyok ugyanis nem tudnak fészket építeni, költésükhöz korhadt üregekkel, vastag törzselágazással rendelkező idős fákra, nagy testű harkályok odúira, varjúfélék, egerészölyv fészkeire, egyes fajoknak pedig nyitott padlásokra van szüksége. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

2024. október 16.

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

Utolér a bürokrácia

Otthon sem egyszerű az ügyintézés, de ha külföldre költözöl, rájössz: a magyarországi szolgáltatók bárhol utolérnek azért, hogy fizess. Milyen érdekes, ugye? Na nem a spanyol rendszerrel van a probléma, hanem a magyarral. Miért? Mert az ügyintézők egyszerűen nincsenek a helyzet magaslatán. Mielőtt Tenerifére indultam, megpróbáltam mindent lezárni otthon. Bementem először is a bankba, ahol egy másfél órás intézkedés után mondták, hogy minden rendben van, ami összeg fennmarad például a bankkártya díjából, azt majd visszautalják arra a számlaszámra, amelyet megadok. De miután másodjára is bementem, hogy a számlámon lévő maradék kis pénzt levegyem, szóltak, hogy maradt még fizetnivaló. Nem is kevés.

Turistáskodna errefelé?

Elbűvölő tájak, többsávos autóutak járművek nélkül, kihalt utcák, kimerülésig tartó katonai felvonulások, a vezetői réteg számára fényűző élet, másoknak nyomor, éhezés. Ezek jutnak eszünkbe Észak-Koreáról. Az ország legutóbb azzal került be a híradásokba, hogy felrobbantotta a déli szomszédjához vezető utakat. Ez a hely szinte egy másik galaxis, ahol központilag szabnak határt vágyaknak, ahol ünnepeltetik azt, amit feledni kellene. Jó volna tudni, hogy mit jelent a boldogság az ott élő embereknek.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 17., csütörtök 152. évfolyam, 243. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Orbánnak adott igazat a Kúria

Váratlanul és gyorsan fordítani tudott Orbán Viktor kormányfő a Spar-sajtóperben a Kúrián. A miniszterelnök sajtópereket indított egy osztrák interjút szemlélő több magyar lap, többek között a Pécsi Stop ellen. A lap első- és másodfokon is nyert, a Kúria viszont hirtelen Orbánnak adott igazat. **4. oldal**

Emberi test tiltott felhasználása

Jogtalanul használták elhunytak sziklacsontjait a Pécsi Tudományegyetemen oktatási célokra, a két vádlottat – a fülészeti klinika egykori vezetőjét és a boncmestert – felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte a Pécsi Törvényszék. **5. oldal**

A fiataloknál nem a pártpolitika a nyerő

A fiatalokat érdekli a politika, csak a politikusok nem találják hozzájuk az utat – a Tisza ebben is változást hozhat. **5. oldal**

Polgári idill és a gúny

A kétszáz éves biedermeier anno olyan problémákat vetett föl, olyan dolgokkal szembesítette a korabeli nézőket, amik ma is aktuálisak – mutat rá a Szépművészeti Múzeum Grafikai Kiállítóterének új kiállítása. **11. oldal**

Választási akcióterv

IDŐZÍTÉS A kormány mindenáron el akarja érni jövőre a 3-6 százalékos gazdasági növekedést. Programjuk azonban csak az inflációt pörgeti fel.

PAPP ZSOLT

„Az egész programnak közgazdaságilag nincs értelme, ám ha a politikai naptárra pillantunk, sok mindent megértünk: 2026 tavaszán választások lesznek, egyedül ezzel tudom magyarázni a most bejelentett intézkedéseket” – értékelte a Népszavának Bod Péter Ákos a kormány tegnap ismertetett új gazdasági akciótervét. A közgazdász szerint a program a gazdasági növekedést várhatóan nem fogja felpörgetni, viszont minden eleme inflációt gerjeszt, emiatt pedig aggódhatunk.

A kormány célja a gazdasági növekedés 3-6 százalékra való felpörgetése – jelentette be a tegnapi kormányinfón Gulyás Gergely miniszterelnökséget vezető miniszter. A mostani program három pilléren alapul: a bérek növelésén, amit a munkaadóktól várnak. Ennek keretében hároméves erőltetett ütemű (minimál) béremeléssel számolnak. A másik pont az otthonteremtés támogatása, amihez a kormány a nyugdíj-megtakarítások mellett új ötletként a Széchenyi Pihenőkártyákon levő pénzekből is felszabadítana lakáscélra. A harmadik elem a Demján Sándor Program, amely olcsó hiteleket és tőkét ígér a kis- és közepes vállalkozásoknak. Gulyás Gergely szavaiból az is kiderült, hogy a személyi jövedelemadó családi kedvezményének teljes duplázása – a pár nappal ezelőtti miniszterelnöki ígéretekkel szemben – csak 2026 januárjában valósulhat meg teljesen, éppen a választások előtt pár hónappal.

RÉSZLETEK A 2. ÉS A 6. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Lakáscélokra csatornázna át pénzeket a kormány

Biodóm: közeleg a vég

BUDAPEST „Néha értelmesebb visszafordulni az úton, ha járhatatlannak bizonyul” – nyilatkozta a Népszavának Kiss Ambrus. A Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója a biodóm kapcsán mondta ezt, ami azt jelentené, hogy lebontják a befejezhetetlen, jelen állapotában semmire se jó épületet. Erről ugyanakkor a kormánynak kellene döntést hoznia. A fővárosi önkormányzat örömmel átadná a létesítmény kulcsait. Ahogy arra a főigazgató felhívta a figyelmet: az önkormányzat 2022 óta próbálja átadni az épületet, de nincs, aki átvegye. „Az viszont nem járja, hogy a kormány belekezd valamibe, azután nem tudja megoldani és rálőcsölné a feladatot a fővárosi önkormányzatra, miközben elviszi a pénzünket is” – fogalmazott Kiss Ambrus. Az idén eddig 380 millió forint bevételt hozott a létesítmény az állatkertnek, de szeptemberig 603 milliót kellett rákölteni.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

A hasznosításból befolyó bevételt teljes egészében elviszi a félbehagyott létesítmény állagmegóvása.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Gyűlnek a sötét fellegek a biodóm felett

Az EPP szeretné Orbán bukását

UNIÓ „Az Európai Néppárt (EPP) frakciója azt szeretné, hogy a Tisza Párt megnyerje a következő magyar parlamenti választást. Ugyanakkor a kormányukat a magyarok választják meg és senki más” – mondta lapunknak Daniel Köster, az EPP európai sajtóosztályának vezetője. A néppárti frakciónak nincs közvetlen befolyása az európai politikára, de volt már példa rá, hogy néppárti miniszterelnökök buktattak meg kormányfőt. 2011-ben Angela Merkel német kancellár és Nicolas Sarkozy francia elnök nyomására mondott le Silvio Berlusconi olasz kormányfő. Ahhoz, hogy az EU komoly politikai nyomást gyakoroljon egy tagállamára, elengedhetetlen a mindenkori német kormány támogatása. Ez az akarat egyelőre hiányzik Olaf Scholz kabinetjéből.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

FORRÁS: EPP

Manfred Weber néppárti frakcióvezető elbúcsúztatná Orbánt

Varsó sem kér a migrációs paktumból

ERŐFORRÁS Az EU migrációs paktuma ellen fordult Donald Tusk lengyel miniszterelnök, és a menedékjog alkalmazásának felfüggesztését is belengette, hogy kormánya választ adhasson a Minszk és Moszkva által Lengyelország ellen folytatott hibrid háborúra. A liberális miniszterelnök bejelentését elemzők azzal magyarázzák, hogy felmérések szerint a tavaly választást nyerő középpárti koalíció helyett ma újra a konzervatív PiS alakíthatna kormányt. A Tusk vezette PO koalíciós partnereinek szavazótábora ugyanis megcsappant, miután reformlépéseik rendre zátonyra futnak a PiS-hez húzó Andrzej Duda elnök vétóján. A lengyel Newsweek közben úgy értesült, Vida József, a Takarékbank egykori vezére szerezhet hatásos médiát a lengyel jobboldalnak a TVN magántévé megvásárlásával.

CIKKÜNK A 7. OLDALON

Tusk és köre érzékeli a Nyugaton erősödő migrációellenes hangulatot.

Ellenőrizhetik az iskolai mobilozást

OKTATÁS Ellenőrzéseket indíthatnak egyes tankerületi központok több iskolában is, hogy megbizonyosodjanak arról, az intézményekben betartják a mobil- és okostelefonok használatát korlátozó, szeptember 1-jétől hatályos rendeleti előírásokat – értesült a Népszava. A tankerületekért felelős Klebelsberg Központ nem erősítette meg, de nem is cáfolta értesüléseinket. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének ügyvivője, Nagy Erzsébet azt mondta lapunknak, elképzelhető, hogy egy-egy „túlbuzgó” tankerületi igazgató magánakciójáról van szó. Hozzátette: több iskolában a feltételek sem adottak a szabályok maradéktalan betartásához.

TOVÁBBIAK A 4. OLDALON

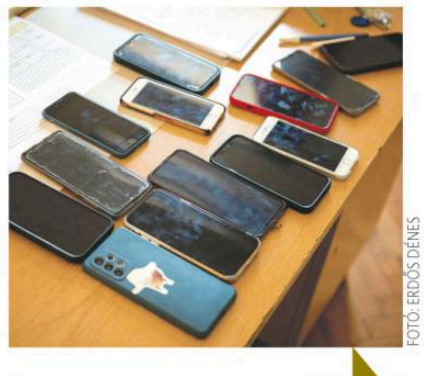

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Szekrény hiányában a tanári asztalon sorakoznak a telefonok

A minimálbér-emelés elcsúszhat az árfolyamon

ERŐLTETÉS Nemzeti konzultáción kérdezik majd a népet: akarnak-e magasabb fizetést? Az erőltetett béremelés feltételei azonban hiányoznak, a munkáltatók kompenzáció nélkül bele sem vágnának.

PAPP ZSOLT

A kormány 2028-ra 1000 euróra szeretné emelni a minimálbért, ami sajátos vállalás több szempontból is: például, hogy a minimálbér mértéke elvileg a bértárgyalásokon dől el, illetve a jelenlegi kormány mandátuma 2026 tavaszáig szól. Szintén meglepő, hogy a kormány euróban határozta meg minimálbércélját, annak ellenére, hogy a Fidesz-kabinet még az alaptörvénybe is beleírta: Magyarországon a fizetőeszköz a forint. (Tette ezt vélhetőleg azért, hogy akár ellenzékből is meg tudja akadályozni az ország eurózónához való csatlakozását, hiszen az alaptörvény módosításához kétharmados többség kell.) A kormány folyamatosan a forint mérsékelt leértékelődésén ügyködik vélt versenyképességi szempontok miatt, ám a forint trendszerű értékvesztése is megnehezíti az 1000 eurós cél elérését. Az elmúlt pár hónap folyamatai is rámutatnak, hogy az euróban számított minimálbér jelentős mértékben függ a romló euró-forint árfolyamtól. Vagyis az 1000 eurós minimálbér eléréséhez csak az első lépés a szakszervezetek és a munkaadók hosszú távú megállapodása, ugyanilyen fontos lenne a kormány és a jegybank részéről a forint leértékelődésének a megállítása.

Tavaly december óta Magyarországon a bruttó minimálbér 266 800 forint. Ez az Eurostat statisztikája szerint januárban még 696 eurós bruttó minimálbért jelentett (383 forintos januári euróval számolva), ami az év közepére 675 euróra mérséklődött, hiszen akkor már 395 forintba került egy euró. A jelenlegi 400 forintos árfolyammal számolva a magyar minimálbér 667 euróra rúg havonta, vagyis 10 hónap leforgása alatt 29 euróval csökkent a legkisebb magyar fizetés csak az árfolyam gyengülése miatt. Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter a múlt héten bemutatta, hogy a kormány milyen ütemben emelné a minimálbért a következő években: e szerint forintban számolva a legkisebb fizetés a jelenlegi bruttó 266 800-ról 2028-ra 419 815 forintra emelkedne. Ebből kiszámolhatjuk, hogy a kormány 2028-ra 419 forintos euróárfolyammal kalkulál. Az euró árfolyama jelenleg 400–402 forintos sávban ingadozik, az elemzők jövőre már a 400–410 forintos sávba várják az uniós valutát. Ez alapján merész feltételezés azt gondolni, változatlan kormány és gazdaságpolitika mellett 2026–28-ban csak újabb tíz forinttal gyengülne az árfolyam. Vagyis az ezereurós minimálbér eléréséhez 2028-ban valószínűleg nem lesz elég a nemzetgazdasági tárca által számolt 419 forintos euróárfolyam.

Ezzel együtt az ezereurós minimálbér jelenleg is rendkívül attraktív célkitűzés: a minimálbér nettója havi 177,4 ezer forint, ami ma már a megélhetésre sem elég, vagyis annak emelése szociális, de versenyképességi szempontokból is fontos lenne. A jelenlegi 400 forintos euróárfolyammal számolva a minimálbér nettó 444, a bruttója pedig 667 euró, ez utóbbi nőne 1000 euróra 2025 és 2028 között, ami 49 százalékos emelést jelent euróban számolva, és erre jön még a forint leértékelődési vesztesége.

FOTÓ: NATALIJA MAKSYMENKO

Sok cég nem tudná a termelékenységtől elszakadó béremeléseket megvalósítani

1000 eurós minimálbér elérése a cél három év alatt

A minimálbér emelése szociális, de versenyképességi szempontokból is fontos lenne.

A régiós bérek magasabbak a magyarnál

A környező országokban sem gyakori jelenleg az 1000 eurós minimálbér. Szlovéniában fizetnek ennél többet, ott jelenleg 1253 euró a minimálbér összege. Az Eurostat adatai szerint egyébként a legnagyobb minimálbér 2024 júliusában Európában Luxemburgban volt, havi bruttó 2571 euró, míg a legkevesebbet, 477 eurót Bulgáriában fizették. A második fél év elején, júliusban a lengyel minimálbér hajszál híján elérte az ezer eurót, az Eurostat adatai szerint 997 volt az év eleji 977 euróval szemben, ugyanis a forinttal ellentétben a lengyel złoty erősödött. Szintén magas volt a minimálbér Litvániában, itt 924 eurót kaptak a foglalkoztatottak. A régió legfejlettebb országa Csehország, ám a legkisebb bruttó fizetés 755 euró volt, ettől csak egy kicsit maradt el Szlovákia a maga 750 eurós minimálbérével.

Romániában 663 euró volt a legkisebb fizetés az év elején, vagyis még éppen hogy előztük ezt az adatot, ám júliusra a legkisebb román bér 743 euróra nőtt, ezzel messze megelőzve az akkori magyar értéket, amely 675 euró volt. A régióban még kiemelkedik a horvátok 840 eurós minimálbére. A magyar gazdaságpolitikusok az elmúlt évtizedekben rendre Ausztriát akarták gazdasági és jóléti fejlettségben utolérni, de ez az elmúlt húsz évben nem sikerült. Az osztrák jövedelmek jóval az uniós átlag felett vannak, így inkább csak érdekességként lehet megemlíteni, hogy nyugati szomszédunknál ugyan nincs egységes országos minimálbér, de a statisztikák szerint a legkisebb fizetés tavaly nettó 1843 euró volt, ami négyszerese a tavalyi magyar minimálbérnek. Feltételezve, hogy a következő esztendőkben az osztrák bérek visszafogott mértékben emelkednek, a trendeket kivetítve a magyar minimálbér várhatóan a felét sem éri el a legkisebb osztrák fizetéseknek 2028-ban sem.

Állami támogatás nélkül nem megy

TÁRGYALÁS A munkaadók a jelen körülmények között a tervezett, erőltetett ütemű – a termelékenységtől messze elszakadó, sem a gazdasági bővüléssel, sem az inflációval nem indokolható – bérnövelésből eredő bérköltség-növekedést nem tudják saját erőből kitermelni és megfizetni. A tervezett 1000 eurós minimálbér és az egymillió forintos átlagbér elérése 2028-ig abban az esetben lehet reális, ha megfelelő kompenzációt, azaz tehercsökkentést, támogatást kapnak a vállalkozások, továbbá a tervezett bértételek a bérmegállapodásban rögzített gazdasági növekedéshez, inflációhoz és termelékenységi mutatók eléréséhez kötöttek – magyarázta lapunknak Perlusz László, a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének (VOSZ) főtitkára. (Bár a bérkérdésről nem esett szó a tegnapi kormányinfón, miután egyre többet veszi elő a bérfelzárkóztatás kérdését a Fidesz, valószínűnek mondható, hogy a Gulyás Gergely által novemberre és decemberre jelzett, 11 kérdésesre ígért nemzeti konzultációban is téma lesz az 1000 eurós minimálbér.)

A vállalkozók hangulatindex-értéke ismét csökkent, a fizetésemelést elutasító cégek aránya soha nem látott szintre, 81 százalékra nőtt.

A mostani helyzethez hasonló erős bérfelzárkóztatásra csaknem egy évtizeddel ezelőtt, 2016–17-ben volt példa. Akkor 15 százalékkal nőtt a minimálbér és 25 százalékkal a garantált bérminimum, s az erőltetett bérfelzárkóztatás egy többéves bérmegállapodás részeként a következő években is folytatódott. Ez azonban egy állami oldalról érkező komoly támogatással párosult: jelentősen csökkentek a közterhek, az élőmunkát terhelő adók és járulékok. A szociális hozzájárulási adó hat év alatt 27 százalékról 13 százalékra esett, s mérséklődött a tao és a kiva adókulcsa is. Mindez a 2010-es évek második felében – dinamikusan növekvő gazdasági és keresleti viszonyok mellett – fenntartható gazdaságpolitikai rendszert eredményezett, növekvő lakossági, vállalati és állami bevételekkel, továbbá a foglalkoztatási helyzet javulásával – emlékeztetett a VOSZ főtitkára. Ez a „támogatott bérverseny" így is hozzájárult a vállalkozások egészséges evolúciójához: az alkalmazkodni képtelen cégeket új, versenyképesebb vállalkozások kezdték felváltani, de ez mégsem okozott tömeges cégbedőléseket vagy zavart a foglalkoztatásban.

A mai helyzet azonban alapvetően más – hangsúlyozza a szakember –, ugyanis egymást érik a válságok. Meg kellett küzdeni a Covid, az infláció vagy a háború okozta komoly nehézségekkel. Ráadásul a világgazdasági helyzet is problémás, hiszen a német gazdaság csak stagnál, de a kínai is lassul, így abban semmi meglepő nincs, hogy a társas vállalkozások száma a KSH adatai szerint 2022 vége óta folyamatosan csökken, mára 21 ezerrel kevesebb regisztrált cég van, tehát havonta átlagosan 1000-rel kevesebb cég alakul, mint amennyi megszűnik. Az idei, III. negyedéves VOSZ Barométer vállalkozói hangulatindex értéke ismét csökkent, a fizetésemelést elutasító cégek aránya eddig nem látott, 81 százalékos szintet ért el. Vagyis a helyzet nagyon megviselte a nyitott magyar gazdaságot. Mindezek miatt az erőltetett bérfelzárkóztatás különös körültekintéssel és az említett, állami oldalról érkező támogatással együtt képzelhető el. Azaz az élőmunkára rakódó terheket csökkenteni kell, illetve olyan támogatásokat szükséges biztosítani, melyek segítik a cégek fejlődését, a beruházásokat és a munkahelyek megtartását. A feltételek megfogalmazásához és kidolgozásához a minimálbér-egyeztetéseken minden oldal partnerségére szükség van – hangsúlyozta Perlusz László. Ha ez elmarad, akkor az elszabaduló költségek veszteségessé teszik a gazdálkodást, de elmaradhatnak a további fejlődést lehetővé tévő beruházások is, és egyebek mellett a lecsökkent tartalékaikat sem lesznek képesek visszatölteni a cégek, vagyis összességében igen káros hatása lehet az erőltetett bérfelzárkóztatásnak a gazdaságra.

Perlusz László: A bérek erőltetett emelése megfelelő kompenzáció mellett lehet reális

ÁBRAHÁM AMBRUS

Biodóm: a bontás is opció lehet

BUDAPEST Felmerült a „fóliasátor” szétszedése, mivel nincs pénz a befejezésére, de erről is a kabinetnek kell döntenie. A fővárosnak mind nagyobb teher a félkész épület állagmegóvása.

SZALAI ANNA

Több tendert is kiírt a Fővárosi Állat- és Növénykert (FÁNK) a félkész biodóm jövő évi karbantartási feladatainak elvégzésére. A közbeszerzések eredményeként egy évre szóló – négy hónappal meghosszabbítható – keretmegállapodásokat kötnének a Pannon Park részeként megépült hatalmas „fóliasátorra” hajazó építmény állagmegóvására, összesen nettó 360 millió forint értékben. Az egyelőre kérdéses, hogy a Fővárosi Önkormányzatnak az állatkert fenntartójaként mennyit kell ebből állnia, mennyit tud saját bevételeiből kigazdálkodni erre a célra a FÁNK.

„Az idén eddig nettó 380 millió forintos bevételre tett szert a létesítmény hasznosításából az állatkert, míg szeptemberig 603 milliót kellett rákölteni” – mondta a Népszavának Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója.

Az állatkert a támogatási igény csökkentése érdekében különböző módokon igyekszik hasznosítani a speciális létesítményt. Ez év augusztusának végén nyílt meg a biodómhoz tartozó kültéri bemutatózóna. A létesítményhez hasonlatosan a kifutók sincsenek teljesen készen, így az eredetileg ideszánt állatokat, elefántokat, orrszarvúakat, törpecsimpánzokat nem tudták átköltöztetni, de néhány jobban tűrő fajnak kialakítottak itt egy bemutatózónát. Így a festett betonfalak előtt most szürke marhák, bivalyok, sörényes juhok, tevék sétálgatnak. Ez jobbára látványhasznosítás, hiszen külön bevételt nem jelent.

A biodóm azonban egyre kedveltebb rendezvénytér. A Fővárosi Önkormányzat saját eseményei, így például az állásbörzék, lakhatási konferencia mellett több film forgatására is kibérelték már a különleges kialakítású tereket, illetve itt kapott helyet a World Press Photo 2024 kiállítás, amelyet a tavalyi botrányba fojtott kiállítás után most egyik állami közintézmény sem mert befogadni. Karácsony Gergelyék azonban örömmel vállalták, hogy helyt adnak a tárlatnak.

A rendezvénytérként való hasznosításból befolyó bevételt azonban teljes egészében elviszi a félbehagyott létesítmény állagmegóvása, a szükséges karbantartási munkák. „Szerencsére a fűtésre kiválóan alkalmas a Széchenyi fürdő hulladékvize, amellyel télen is tartósan 14 fokon (az állagmegóváshoz szükséges hőmérsékleten) tudják tartani az épületet. Mindez azonban csak kármentés; bármilyen jól hangzik is a rendezvénytérként való hasznosítás, ez nem lehet a végleges irány” – jegyezte meg Kiss Ambrus, aki szerint a valódi megoldás a kormány kezében van.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

BELÁTÁS

KISS AMBRUS: Néha értelmesebb visszafordulni az úton, ha járhatatlannak bizonyul

Az állam elbaltázta, majd a fővárosra lőcsölte a beruházást és minden terhét

A Fővárosi Önkormányzat – folytatta Kiss – örömmel átadná a létesítmény kulcsait a kormánynak, ők álmodták ide, állami beruházásként kezdték el építeni, így is kell befejezni. A folyamatos állami elvonásokkal sanyargatott fővárosnak erre sem forrása, sem szándéka nincs. Ahogy arra a főigazgató felhívta a figyelmet: az önkormányzat 2022 óta próbálja átadni az épületet, de nincs, aki átvegye. Utoljára 2021-ben volt ez téma a Fővárosi Közfejlesztések Tanácsának ülésén, azóta erről tárgyalni sem hajlandó a kormány. „Az viszont nem járja, hogy a kormány belekezd valamibe, azután nem tudja megoldani, s rálőcsölné a feladatot a Fővárosi Önkormányzatra, legyen szó akár a biodómról, akár a HÉV-üzemeltetésről, miközben elviszi a pénzünket is” – fogalmazott Kiss Ambrus.

A főváros korábban már megvizsgálta az épület befejezésének és hasznosításának alternatíváit, amelyekből kiderült, hogy a speciális építmény valójában másra nem nagyon használható jelen formájában, a befejezéshez pedig több tíz milliárd forintra lenne szükség. A főváros kasszájából erre biztosan nem futja. Kiss Ambrus kétségesnek tartja azt is, hogy magánbefektetőt lehet bevonni, hiszen nagyon hosszú lenne a megtérülési idő. Mint mondta: „Néha értelmesebb visszafordulni az úton, ha járhatatlannak bizonyul.” Jelen esetben – mondta lapunknak Kiss Ambrus – ez azt jelentené, hogy lebontják a befejezhetetlen, de jelen állapotában semmire se jó épületet. De erről is a kormánynak kellene döntést hoznia.

Társfővárossá fejlesztenék Debrecent

HÁTORSZÁG – Debrecen polgárai megtették a magukét, a város lakói 1998 óta hűségesen támogatják a Fideszt, cserébe a kormány társfővárosként tekint a városra, amelynek fejlődését eddig is minden eszközzel támogatta. A város mellett kialakított 1300 hektáros ipari park egyike lesz Európa 30 legnagyobb ipari zónájának. Ehhez 500 milliárd forint támogatást kapott eddig a város a magyar adófizetők befizetéseiből. De újabb beruházásokra lesz szükség, így a kormány még az idén további 250 milliárd forint értékű fejlesztésről dönthet – jelentette be Lázár János, az Építési és Közlekedési Minisztérium (ÉKM) vezetője szerdán Debrecenben, a város fideszes polgármesterével, Papp Lászlóval folytatott egyeztetés után.

A tárcavezető szerint Debrecen néhány év alatt olyan jelentőségű várossá válhat, mint Hamburg vagy München, és gazdasági szempontból utolérheti, sőt meg is előzheti Budapestet. A város iparűzési adóbevétele 20 százalékkal nőtt egy év alatt. Papp László a választási kampány idején azon kesergett, hogy az idén már 8 milliárd forint szolidaritási hozzájárulást kell befizetnie a városnak. Összevetésül: a versenytársként megjelölt Budapesttől az idén 75,5 milliárdot, jövőre 90 milliárdot von el a kormány ezen a címen, fejlesztésére pedig egyetlen fillért sem ad, még a Lánchíd felújítására ígért 6 milliárdot sem fizette ki.

Debrecennek viszont az ipari fejlesztések mellett a város élhetőségét javító beruházásokkal is kedveskedik az Orbán-kabinet. A miniszter és a polgármester a szerdai tárgyalás után hosszan sorolta a több száz milliárdos közlekedési, infrastrukturális fejlesztési elképzeléseket. Ezek közé sorolta Lázár János a Természettudományi Múzeum Debrecenbe költöztetését is. A költözésről kormányhatározat is született, és szeptemberben nemzetközi építészpályázatot hirdettek.

Debrecenbe költöztetnék a Magyar Közlekedési Múzeumot is, amelynek építészeti kialakítására ez év júliusában hirdettek ötletpályázatot. Ahogy arról elsőként a Népszava beszámolt, az új kiállítóhelyet Debrecen külterületén, a BMW-gyár mellett húznák fel. A terület egyelőre csak autóval közelíthető meg. A minisztérium korábbi becslése szerint 150 milliárd forintból felépülő új múzeum Debrecenbe költöztetése az ország gazdasági érdeke. Közben már le is zárult a múzeum építészeti ötletpályázata, amit egy debreceni iroda nyert meg.

FORRÁS: ARCHIKON

A már debreceni Közlekedési Múzeum építészeti ötletpályázatának nyertes terve

A múzeumok Debrecenbe költöztetése ellen korábban a szakma, a főváros és civilek is tiltakoztak. A mostani bejelentésre válaszul Vitézy Dávid azonnal jelezte, hogy a Fővárosi Közgyűlés október végi ülésén kezdeményezni fogja, hogy „a budapesti politikai erők közösen álljanak ki az eszement tervek ellen”. Mint ismeretes, a korábbi közlekedési államtitkár a közlekedési múzeum előző igazgatójaként már lebonyolított egy sikeres nemzetközi építészeti pályázatot, melynek nyertesei már el is készítették a terveket az Orbán-kormány által 2017-ben kijelölt helyszínre, a MÁV Kőbányai úti egykori ipartelepére. Vitézy szerint „a vidéki nagyvárosokban is lehet fejleszteni a kulturális kínálatot, létre lehet hozni új kiállítóhelyeket és múzeumokat, de Budapestet megfosztani az országos múzeumaitól semmi más, mint az agresszív bosszúpolitika folytatása a főváros ellen Lázár János részéről”.

SZALAI ANNA

Lázár plázásítaná a pályaudvarokat

Magánbefektetők bevonásával indítana programot a kormány 10 nagy forgalmú pályaudvar – köztük a budapesti Déli, Nyugati, Keleti, esetleg a kelenföldi állomás – felújítására. A Lázár János által ismertetett elképzelés szerint a MÁV és a kormány által kiválasztott befektetők közös ingatlanfejlesztő társaságokat hoznának létre, amelyekbe a magyar vasúttársaság vinné be a szükséges fejlesztési területet, míg a finanszírozás a befektetőkre hárulna. A MÁV-on keresztül a magyar állam 25 százalékos tulajdonrészt szerezne a beruházásokban, így később azok hasznaiból is ilyen arányban részesülne. A debreceni pályaudvar esetében ez 10 milliárdos tőkebevonást jelentene, de például a Déli pályaudvar esetében, ahol 30 hektár beépítéséről lehet szó, eurómilliárdos a nagyságrend. Az újjáépülő pályaudvarokat úgy kell elképzelni, mint egy plázát, amelyben vasútállomás is helyet kap az üzletek mellett – jelentette ki Lázár János, aki hozzátette, hogy még ki se írták a tendert, de már nagy a befektetői érdeklődés.

Vitézy Dávid erősen kételkedik abban, hogy ez valóban működő konstrukció lehet, mivel a vasúti üzem korszerűsítése rendkívül költséges. A Nyugati pályaudvar biztosítóberendezései például 100 évesek; ezek cseréjét Lázár korábbi projektálma, a Podmaniczky park tervezésekor 160 milliárdra becsülték, ami mai áron cirka 250 milliárd forint lehet, amit aligha termel ki egy pláza.